

MAANDBLAD

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te Steenberg en Dr. VITUS BRUINSMA te Leeuwarden. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt in April per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zoveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenberg, Voorzitter.

P. KRUYSSSE, Apotheker „ Amsterdam.

Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.

Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Berichten: De vergiftiging door Pain-expeller. — De Miraculo-praeparaten. — Een verkooper van tandhalsbandjes. — Nog eens het maagpoeder uit Meppel. — Een verzoek van de geneeskundigen in Hannover. — Een voorzorgsmaatregel van een levensverzekerings-maatschappij. — Een gevaarlijk huismiddeltje.

Ingezonden stukken: Over vergiftige haarmiddelen. *Herhaalde waarschuwingen:* Homeriana. — Revalenta Arabica. — Racahout der Arabieren. — *Correspondentie.*

Schertsblad no. 1, of hoe een *Courant* van en voor kwakzalvers, onder redactie van de voornaamste vakmannen op het gebied der kwakzalverij, er zou kunnen uitzien.

Berichten.

Reeds maakten wij in 't kort melding van eene vergiftiging in Duitsland, waargenomen na 't gebruik van een der bekende en veel geadverteerde zoogenaamde geneesmiddelen van Richter.

Omdat het geval voor velen ter waarschuwing kan strekken, nemen wij de beschrijving nogmaals op, zooals zij eenigszins uitvoeriger is opgenomen in de *Geneeskundige Courant* der vorige maand. Zij draagt tot opschrift *Geval van vergiftiging door den Pain-Expeller, door Dr. Mesdhede* en luidt in haar geheel als volgt:

„De „pain-expeller” is een dier talrijke geheime middelen, die, wel verre van panacea's te zijn, op een gegeven oogenblik, voor de goedgelooige lijdens een vergift kunnen worden. Zulks was het geval met eene vrouw die, op raad van een rondreizenden koopman, van het Carlsbad-zout en van droppels „pain-expeller” gebruik maakte. Zij werd in het hospitaal gebracht met alle verschijnselen van vergiftiging door ammoniak: hevige maagpijn, bloedbraking enz., en alle zenuwverschijnselen, welke deze stof, eenmaal in de circulatie geraakt, teweegbrengt. De genezing werd eerst na verloop van 43 dagen verkregen.

„De scheikundige analyse van den „pain-expeller” heeft doen zien dat dit vocht een mengsel van 25 dd. tinct. capsici, 20 dd. verdunnen alcohol en 20 dd. ammoniak is. Men zal begrijpen dat zich, na een voortdurend gebruik van dit corrusieve mengsel, gedurende 14 dagen, de plaatselijke en algemeene verschijnselen met kracht kunnen voordoen, en eene ware vergiftiging kunnen doen intreden.

„Zulks belet echter niet, dat dit Oud-Duitsch geheimmiddel zich door geheel Europa verbreidt, en inzonderheid in Amerika in eer wordt gehouden.”

Tot zoo ver de *Geneeskundige Courant*. Wij moeten er aan toevoegen dat ook in Nederland een bijzonder groot debiet plaats heeft en dat in Rotterdam een hoofdepôt van de firma F. Ad. Richter en Co. gevestigd is.

Het stedelijk onderzoeksbureau te Berlijn heeft nogmaals de veel geadverteerde *Miraculo-praeparaten* onder handen genomen en het resultaat van het onderzoek komt vrijwel overeen met de samenstelling, zooals die door den heer Dr. VAN HAMEL ROOS te Amsterdam was gevonden en waarvan wij mededeeling hebben gedaan onder de *Herhaalde Waarschuwingen* in 't vorig nummer.

Het hoofd der politie te Berlijn FREIHERR VON RICHT-

HOVEN bericht daaromtrent het volgende, onder dagtekening van 22 November j.l.

Ingevolge deskundig onderzoek is de zoogenaamde *Miraculo-balsem*, eenvoudig spiritus (brandewijn), met een weinig tinctuur (aftreksel) van Spaansche peper; het *Miraculo-bitter-elixer* is eene slappe alcoholische oplossing van eene ijzerhoudende vruchtenstroop, waaraan een weinig tinctuur van braaknoot is toegevoegd.

De *Miraculo-pillen* eindelijk zijn gewone aloëpillen, vervaardigd met eenig plantenpoeder en medicale zeep.

De prijs, die voor 'teen en ander wordt gevraagd is driemaal te hoog en, zooals elk thans kan inzien, kunnen deze praeparaten, afzonderlijk, noch te zamen, eenige verbetering of genezing aanbrengen bij zwakte-toestanden van lichaam of geest, zooals in de aanprijzingen wordt verzekerd.

't Publiek, zoo eindigt de proclamatie van 't genoemde hoofd der politie, wordt daarom ten zeerste gewaarschuwd tegen de manoeuvres van dezen MULLER en zijne bondgenooten.

Bij gebrek aan medehulp van wege de Nederlandsche politieautoriteiten brengen wij deze waarschuwing van hare Berlijnsche collega, door middel van dit Maandblad in wijderen kring over.

Wij hebben vroeger, November 1881, door het mededeelen van bijzonderheden uit het leven van sommige kwakzalvers, aangetoond, dat velen hunner ook in andere opzichten weinig vertrouwen verdienen, daar zij niet zelden veroordeelingen hadden ondergaan wegens misbruik van vertrouwen, bedrog, vergrijp tegen de zedelijkheid enz.

De Koninklijke Regeering te Sleswijk bericht thans, in hare officiële waarschuwingen, van zekeren MOLL te Görlitz. Hij brengt zoogenaamde *tandhalsbandjes* in den handel, die alleen bestaan uit een dubbelgevouwen bandje fluweel, waartusschen ligt een met zwavelpoeder bestrooid strookje linnen.

Er worden aan dit fabricaat allerlei zeldzame eigenschappen toegeschreven en bij eene waarde van nog geen stuiver wordt het tegen 60 cts. aan den man gebracht.

De zoogenaamde uitvinder is een gewezen drogist, die volgens rapport der politie, wegens bedrog, diefstal en desertie vroeger reeds een tuchthuisstraf van vijftien jaren had ondergaan.

Precies dezelfde soort van tandhalsbandjes worden ook hier te lande sinds jaren geadverteerd en schijnen nog nu en dan koopers te vinden, ofschoon zij eenvoudig niets tot het tandenkrijgen kunnen afdoen.

In het November-nummer hebben wij besproken het *Maagpoeder* dat door den apotheker J. A. BOOM te Meppel geadverteerd wordt. Het onderzoek van een der leden van de Vereeniging had geleerd dat het bestond uit *krijt*, *magnesia*, *magisterium bismuthi*, en poeder van *curacao-schillen* met wat *pepermuntolie*.

De Heer Boom is over deze onthulling natuurlijk niet zeer gesticht en dat hij in zijne advertentie's daaraan lucht geeft zouden wij begrijpelijk vinden. Doch verwondering mag het wekken dat hij een blad vindt dat gratis lange aanbevelingen van zijn poeder opneemt. Dit is de *Provinciale Drentsche en Asser*

Courant, die in haar nummer van 23 Dec. bijna een geheele kolom met aanbevelingen van het Meppeler Maagpoeder vult en wel in de rubriek *Ingezonden stukken!*

Gelukkig dat er een andere in dezelfde plaats verschijnende courant is, de *Nieuwe Drentsche en Asser Courant*, die integendeel onze waarschuwing tegen het middel overnam, zoodat het Drentsche publiek niet eenzijdig werd ingelicht.

Onder de jongste verzoekschriften, ingekomen bij den Deutschen Rijksdag, komt ook voor een adres van de Vereeniging van Geneesheeren in Hannover, verzoekende het *adverteeren van geheimmiddelen* door de wet te doen verbieden.

Een groote maatschappij van levensverzekering te Parijs heeft aan hare agenten een vertrouwelijk schrijven gericht, waarin zij hen waarschuwt tegen degenen, die zich het hoofdhaar of den baard verven. Het is hun verboden een contract uit te reiken aan zoodanige personen, bij wier overlijden de maatschappij een groote som aan de erven zou hebben uit te betalen en die zich met geverfde haren sieren. De maatschappij toch meent, dat het verven van het haar zeer schadelijk is voor de gezondheid. (EIGEN HAARD.)

De *Nieuwe Drentsche en Asser Courant* bevat het volgende bericht:

Eene vrouw te Buinen had zich gebrand en daardoor een wonde bekomen. In plaats van geneeskundige hulp in te roepen, legde zij, zich zelf willende helpen, loodwit op de gewonde plek. Het gevolg dezer onvoorzichtige daad is geweest, dat de vrouw Donderdag 11. ten gevolge van vergiftiging is gestorven.

Dit stelt weder het gevaar duidelijk in 't licht van z.g. huismiddeltjes, wier namen bij 't volk van mond tot mond gaan en zoo dikwijls op goed geluk worden aangewend, zonder dat men zich de moeite getroost, nauwkeurig na te gaan in welke gevallen zij wél, in welke omstandigheden zij niet van toepassing kunnen zijn.

INGEZONDEN STUKKEN.

Het Handelsblad en de vergiftige haarmiddelen.

Waarde Redactie!

Indertijd heeft onze Vereeniging zich tot den Nederlandschen journalistenkring gewend om te trachten door zijne hulp eenige paal en perk te stellen aan het opnemen door bijna alle bladen van de schandelijke en leugenachtige advertenties der kwakzalvers. Het antwoord luidde in hoofdzaak weigerend, doch het was toch in één opzicht bemoedigend. Het slot van het antwoord van den Journalistenkring, dato 13 Dec. 1884 aan onze Vereeniging gericht luidde namenlijk aldus:

»Blijven zij (de kwakzalvers) adverteeren op de gewone wijze, de dagbladen hebben het althans in hunne hand te eischen, dat dit op oorbare wijze geschiede en »bovendien kunnen ze naast het kwaad telkens het geneesmiddel geven. Waar op de derde of vierde pagina

• een schadelijke zaak wordt aangeprezen, geeft iedere redactie aan uwe vereeniging zeker gaarne verlof om op de eerste of tweede aan te toonen, waarom deze zaak afkeuring verdient. — Gaarne zelfs treedt de Kring met uwe Vereeniging in overleg, omtrent maatregelen, waardoor dergelijke waarschuwingen het doelmatigst zouden kunnen worden.

• Kortom, onzes inziens is het goede en natuurlijke verloop niet, dat men den kwakzalvers eender wegen sluit, waarlangs ze tot hun publiek komen, maar dat men ze hun publiek zelf ontnemt, door juiste begrippen te verspreiden. — Aan al wat daartoe bevorderlijk wezen kan, vooral wanneer het gebeurt namens en door uwe vereeniging, derhalve door erkende deskundigen, werkt gaarne mede,

• Uw Dw. Dienaar,

• De Nederlandsche Journalistenkring,

• A. C. VAN DUJL, President.

• W. M. DER KINDEREN, Secretaris.

Gedachtig aan dit antwoord zoud ik onderstaand artikel als ingezonden stuk, alleen met S. ondertekend, aan de redactie van *Het Handelsblad*. Op het couvert had ik mijn stempel gedrukt, naam en qualiteit voluit vermeldende.

Ik veronderstelde dat ik daardoor door de redactie zou gerangschikt worden onder de door haar bedoelde erkende deskundigen. — De verzending had plaats op den 30sten Oct. l.l. — Toen ik het stuk op den 15den Nov. nog niet in de kolommen van *Het Handelsblad* verschijnen zag, zond ik een paar dagen later een briefkaart met de vraag: of het stuk zou geplaatst worden en zoo niet, met verzoek mij de reden der weigering op te geven. — Ik ontving ten antwoord dat het stuk niet kon geplaatst worden dan met mijn volle onderteekening. — Den 21sten Nov. gaf ik per briefkaart verlof mijn naam voluit er onder te plaatsen, zag nog eenige dagen te vergeefs er naar uit, (onderwijl waren de bewuste aanplakbiljetten door anderen overgeplakt) en ontving eindelijk den 27sten Nov. een briefje van de redactie van *Het Handelsblad* waarin gezegd werd: „Bij nader inzien, komt het ons voor, dat uwe bijdrage meer eigenaardig tehuis behoort in een vakblad. Wij hebben daarom de eer, u het stuk terug te zenden.”

Het teruggezonden stuk wil ik nu hier publiceeren. — Het luidt aldus:

Haarmiddel.

Aan de Redactie!

Vergun mij eene kleine ruimte voor het onderstaande: Wie dezer dagen door Amsterdam wandelt, voelt zijn oog niet onaangenaam aangedaan door reusachtige aanplakbiljetten, eene jonge vrouw, met bijzonder weelderigen haartooi voorstellende.

Bij nader toezien blijkt het niets anders te zijn dan de gewone kwakzalversadvertentie, ter aanbeveling van het bekende haarmiddel „MRS. ALLENS HAIR RESTORER”.

Een oppervlakkig beschouwer zal het biljet met welgevallen bezien en misschien eerbied krijgen voor de vindingrijkheid en ondernemingsgeest van hen, die deze reclame lieten drukken en aanplakken.

Op den deskundige echter, waarmede ik hen bedoel, die op de hoogte zijn van onze wetten op de kwakzalverij, of juistert uitgedrukt van de wet op den verkoop van geneesmiddelen, zal datzelfde aanplakbiljet een vreemden indruk maken; hij zal geen hoogen dunk krijgen van de wijze, waarop in Amsterdam bedoelde wet wordt gehandhaafd. Sta mij toe, mij nader te verklaren.

Het is bekend, dat ALLENS HAIR RESTORER behoort tot die zeer talrijke groep van haarmiddeleu, zooals *Melrose*, *Eau de Zenobie*, het *Nieuwe Haarmiddel* enz., welke alle loodsuiker (acetat plumbicus) als hoofdbestanddeel bevatten. Deze stof mag, volgens artikel 30 en 31 van de wet, regelende de uitoefening der artsij-bereidkunst, door niet-apothekers, noch afzonderlijk, noch gemengd met andere stoffen, beneden eene bepaalde hoeveelheid (100 gram) verkocht worden.

De rechtbank te Rotterdam heeft dan ook den 13den September 1883 twee kappers aldaar, wegens overtreding van bovengenoemde wetsartikelen, ieder veroordeeld tot eene boete van f 10, subsidiair 3 dagen gevangenisstraf. Zij hadden ieder het loodsuiker bevattend haarmiddel „Melrose” verkocht.

En in Amsterdam ziet men onderscheidene loodsuiker bevattende haarmiddelen in tal van kapperswinkels voor de glazen uitgestald en wordt „ALLENS HAIR RESTORER” geadverteerd op aanplakbiljetten van eenige meters oppervlakte. Is dit nu geen parodie op de handhaving der wet? Geldt de wet niet even goed voor Amsterdam als voor Rotterdam?

Doch er is meer. Het is tevens eene vergiftige stof, waarop op zulk in 't oogloopende wijze de aandacht van het publiek wordt gevestigd. Het zou mij weinig moeite kosten om eenige kolommen van uw blad te vullen met vergiftigingsgevallen, door de loodhoudende haarmiddelen veroorzaakt, of met waarschuwingen van onderscheidene medici tegen die middelen. Ik bepaal mij echter nu tot het overnemen eener officiële mededeeling van de Pruisische regering in Sleswijk, betreffende hetzelfde Mrs. ALLENS HAIR RESTORER, zooals die in de Deutsche bladen te lezen is.

Geheimdeltandel.

Het voor den buitensporigen prijs van 6 M. (f 3.60) per flacon verkocht wordende haarmiddel „Mrs. ALLENS HAIR RESTORER” bevat een loodzout, waarvan 't langdurig gebruik aanleiding kan geven tot ernstige beschadiging der gezondheid. Wij vestigen er de aandacht op, dat het niet raadzaam is, de oplosbare loodverbindingen in cosmetische mid-

delen aan te wenden, wyl zij bij langdurig gebruik de gezondheid ernstig kunnen verstoren.

SLEESWIJK, 29 October 1886.

Koninklijke Regeering.

Ik hoop, M. d. R., dat mijn schrijven de aandacht van de bevoegde autoriteit op dit kwakzalversmiddel zal vestigen en dat het publiek zich wel zal bedenken, alvorens dit dure, maar vooral vergiftig werkend, zoogenaamd haarkleursel te koopen.

U kunt mijne verbazing begrijpen na het lezen van het antwoord van de redactie van *Het Handelsblad*.

Mij afvragende wat de redenen mochten zijn van deze weigering kwamen mij er drie voor den geest.

De eerste was dat de redactie op de tweede of derde bladzijde ongaarne laat afkeuren, wat op de vierde geannonceerd wordt, want de meeste der vergiftige haarmiddelen worden herhaaldelijk geadverteerd. — De tweede dat mijn stuk ter bekoming van advies aan de betrokken autoriteiten gezonden was en deze aangeraden hadden mij op een fatsoenlijke manier met een kluitje in 't riet te sturen. — De derde dat de redactie zoo weinig op de hoogte was van het begrip kwakzalverij dat zij de hoofdstrekking van mijn stuk — het publiek voor de vergiftige haarmiddelen te waarschuwen — niet gevat heeft, en daardoor zoo naïef wordt om mij aan te raden in een vakblad, dus voor medici en apothekers, te schrijven dat loodsuiker een vergiftige stof is, ook als haarmiddel.

De eerste reden is voor mij onaannemelijk, omdat de handeling dan lijnrecht in strijd zou zijn met het schrijven van den Journalistenkring; de tweede omdat ik zoo iets van een in mora gestelde autoriteit niet mag denken, het zou een bedekte schuldbekentenis zijn; dus blijft de derde reden over die ik dan wel aannemen moet, — maar dan benadeelt de redactie van *Het Handelsblad* m. i. haar prestige geducht, en is de opinie van dit dagblad over zaken, waarover zijne lezers niet als deskundigen kunnen oordeelen, niet maar zoo voetstoots aan te nemen.

Onder dankzegging voor de plaatsing,
Amsterdam. G. B. SCHMIDT, Apotheker.

Herhaalde Waarschuwingen.

Homeriana. Het onder dezen zonderlingen naam in den handel gebrachte middel moet als thee getrokken worden. Het is niets anders dan een fijn gehakte plant, een onkruid, dat hier en elders aan den kant van de wegen groeit. De plant draagt wetenschappelijk den naam van *Polygonum aviculare* en de Nederlandsche naam is *varkensgras* of *kreupelgras*. Van het geheele verhaal, door den verkooper opgedischt, dat zekere heer PAUL HOMERO de plant op zijne reizen in Rusland zou ontdekt hebben is niets waar, want het onkruid groeit evengoed te Triest, waar die koopman woont, als te Berlijn vanwaar nu de verzending plaats heeft. Evenmin is het waar, dat men door een afreksel van dit varkensgras te drinken, iets kan uitwerken tegen long- en keelziekte, tering, asthma en aandoeningen van het strottenhoofd, al wordt dit met groote letters tegenwoordig weer in Nederlandsche advertenties verkondigd.

Wij hopen dat de arme lijders zich een teleurstelling zullen besparen, door zich niet te laten verlokken, door deze *Homeriana-zwendelarij*. Wie nog uitvoeriger er over ingelicht wil worden vrage aan den uitgever van dit Maandblad een nummer van Juni 1884, dat hem, voor zoo ver de voorraad strekt, gaarne gratis wordt gezonden.

Revalenta Arabica. Menigmaal is het ons voorgekomen dat men het ons eenigszins kwalijk nam onder de reeks van kwakzalverswaren, waartegen gewaarschuwd moest worden, ook de revalenta te hebben opgenomen. Het was toch een goed en gezond voedsel, dat geen kwaad zou doen en menigeen had zich bij het gebruik wel bevonden. Ook wordt het wel eens door een geneeskundige aanbevolen. Hoe konden wij daar iets tegen hebben?

Wij erkennen gaarne dat revalenta arabica een goed en gezond voedsel is, maar toch komt het ons voor, dat de fabrikant ervan, zoowel als de hoofddepôthouders in ons land, de Firma F. von Windheim en Co. te Amsterdam, geen andere namen dan die van kwakzalvers verdienen.

De *Revalenta* bestaat namelijk uit niets anders dan *linzenmeel*. Het is dus een goed en gezond voedsel, maar het wordt vooreerst veel te duur verkocht en ten tweede het wordt op een hoogst leugenachtige wijze aanbevolen.

De prijs der *Revalenta* is namelijk f 3.90 voor een bus van 1 Kilo en dit is ongeveer f 3.— te duur. Het gewone fijne linzenmeel, dat hetzelfde is als de revalenta, kan voor f 0.90 à f 1.00 het kilo geleverd worden. Voor zoover ons bekend, is dit Linzenmeel te verkrijgen bij de volgende verkoopers: ZAANDORDIJK te Leeuwarden, MORTIER te Vlissingen, SANDERS te Renkum, C. BOUWES Weesperzijde 16, bij de Kerkstr.

Amsterdam en H. VLAANDEREN Pz., Voorstraat Utrecht. Zoo meerdere grutters er toe overgaan dit linzenmeel onder hunne winkelwaren op te nemen, zullen wij hunne namen gaarne vermelden.

Van de leugens waaronder de Revalenta dagelijks wordt aanbevolen, kan men zich overtuigen zoowel door de advertenties als door de groote gedrukte papieren die bij de bussen verkocht worden. Het heet daar dat koorts, tering, hoofdpijn, stuipen, graveel, waterzucht, rheumatiek, jicht, vallende ziekte, griep enz. enz. door de revalenta genezen worden, ook dat ze voor zuielingen zoo goed is, zelfs beter dan minnemelk. Dit alles is klinkklare leugen en ieder die daaraan geloofde zou zich aan groot gevaar blootstellen. Revalenta of linzenmeel, wat het zelfde is, is een goed voedingsmiddel, maar een geneesmiddel tegen een der opgenoemde kwalen is het in het geheel niet en voor zuielingen is het niet geschikt.

Racahout der Arabieren, naar het heet van Dr. DE LANGRENIER te Parijs. Zie hier wat in de advertentie die thans weder opduikt, van dit dure middelje gezegd wordt.

„Om kinderen en menschen met een zwakke borst of maag, — zoo leest men daar — of hen die lijden aan Chlorose (bleekzucht) of bloedsgebrek te versterken, is het beste en aangenaamste ontbijt het Arabische Racahout, een voedzaam en de krachten herstellend voedsel.”

En wat leert het onderzoek? Volgens een Duitsch onderzoeker, L. A. BUCHNER, bestaat het poeder uit 4 deelen cacao, 20 deelen suiker, 8 deelen zetmeel en 1/2 deel salep, welriekend gemaakt door een weinig vanielje.

Men kan volkomen gerust en met hetzelfde resultaat de kinderen 's ochtends een kop chocolade geven. Wij kennen een gezin waar de moeder haar kinderen een weldaad meende te doen door hen elken morgen een kop dezer Racahout-chocolade te geven. Nu kwaad kon het niet, behalve voor de beurs en voor haar geloof in de wonderkracht van chocolade met suiker. Sedert echter deze dame haar kinderen, die er op verlekkerd waren, een kop gewone chocolade geeft, zijn allen even gezond en de huishoudbeurs gezonder.

Correspondentie.

— Sinds de verschijning van het vorige nummer zijn als nieuwe leden tot de vereeniging toetredend:

Amersfoort, Mr. J. van der Leeuw, Adv. en Proc.
Amsterdam, P. A. Huber, Apoth. a. d. Rijksmarinewerf.
St. Annaland, L. C. v. d. Meulen, Arts.
Montfoort, W. J. Van Erpers Royaards, Burgemeester.

— De nieuwe naamlijst van leden wordt eerst later gedrukt, zoodat de nieuwe leden die zich thans aanmelden, daarop nog kunnen geplaatst worden. Die nieuwe leden worden daarom verzocht duidelijk hun naam, beroep en woonplaats op te geven.

— Wie lid wordt (voor f 3.— per jaar) behoeft zich niet te abonneeren, want hij ontvangt als lid dan toch reeds het Maandblad. — Wie geen lid wil worden kan zich abonneeren à f 1.25 per jaar.

— Dit eerste nummer van den nieuwen jaargang wordt ter kennismaking gratis toegezonden aan ieder die het aanvraagt bij den Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te Leeuwarden.

— J. B. te A. Neen, wij verdedigen in dit blad geene staatkundige richting en onthouden ons mede zorgvuldig van alles, wat iemand in zijn godsdienstige gevoelens kan krenken. Uit dat oogpunt behoeft dus niemand bezwaar te maken tot de Vereeniging toe te treden.

— Dr. T. te K. De *Pilules Peschier* tegen lintwormen hebben, volgens in Duitschland ingestelde onderzoekingen, de volgende samenstelling. De 30 pillen zijn vervaardigd uit Calomel 0,25 gram, Stannum praecipitatum 0,6 gram, Extr. filicis maris aeth. 4 gram, met de noodige hoeveelheid Pulv. rad. filic. mar. tot pillen gemaakt.

Het bekende middel tegen lintwormen, extract van mannetjesvaren, is dus de hoofdzaak.

— W. te W. Over die *Gehoorlie* denklijk iets in 't volgend nummer.

— B. te E. Ook uw vraag wordt in een der volgende nummers beantwoord.

— K. te D. Voorshands bepalen wij ons maar liever tot kwakzalversmiddelen voor menschen, omdat er op dat gebied zoo veel te doen is, al zou tegen middeljes voor het vee zeker ook nu en dan een waarschuwing zeer nuttig zijn.

— Op de volgende twee bladzijden zullen wij nu en dan de ernst van de beide eerste bladzijden door scherts vervangen. 't Is opnieuw een poging om door de wijze van inkleeding van onze waarschuwingen te maken dat het publiek ze leest. Het zelfde publiek, dat onder allerlei vormen dagelijks de verleidelijke aanbevelingen van de kwakzalvers onder de oogen krijgt, moge in ons blaadje een tegengift vinden. Allen, die dat noodig achten, roepen wij op om onze pogingen te steunen, en als lid tot onze vereeniging toe te treden.

Ieder, die dit nummer van ons blad gratis toegezonden krijgt, beschouwe het als een uitnodiging om lid te worden van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

HET SCHEERTSBLAD,

OF HOE EEN

Courant van en voor kwakzalvers,

onder redactie van de voornaamste vakmannen op het gebied der kwakzalverij,

ER ZOU KUNNEN UITZIEN.

Scherp, maar verdiend..

Een lesje in de kwakzalverij.

Onze waarde vakgenooten, de kleine en groote kwakzalvers, die in Nederland hun arbeidsveld vinden, mogen het ons vergeven dat wij, als het ware door dit opschrift te kennen geven dat zij hun vak niet zouden verstaan. Wij weten echter dat het onder ons niet aan sluwe en brutale kwakzalvers ontbreekt, die door hunne gevulde geldbeurzen kunnen bewijzen hun kunst te verstaan. Maar er zijn toch ook onervarenen onder onze vakgenooten en anderen, die zich nog in het geheel niet op het gebied der kwakzalverij waagden, maar bij een weinig leiding daarop misschien met goed gevolg werkzaam zouden kunnen zijn. Voor die allen is dit eerste lesje in de kwakzalverij bestemd.

Onder werkzaam zijn met goed gevolg verstaan wij: met goed gevolg voor eigen beurs. Hierop dient ieder aankomend kwakzalver van het begin af onafgebroken te letten; het vullen van eigen beurs zij bij al zijne werkzaamheden niet alleen zijn hoofddoel, maar zijn eenig doel.

Er zijn wel kwakzalvers geweest die bovendien nog iets anders beoogden, zooals het behalen van roem en eer, of het wijd en zijd bekend worden van hun naam. Zelfs heeft men enkelen gekend die eenigszins, als een bijkomende zaak, het genezen van zieken en het bevorderen van de gezondheid beoogden. Doch dat waren de rechte kwakzalvers niet en hun succes — d. i. hun geldwinst — was nimmer zoo groot als dat van hen, die zonder op iets anders te letten alleen het belang van eigen beurs in het oog hielden.

Wat de gezondheid betreft, behoort een nauwgezet kwakzalver ook alleen zijne eigene goed in acht te nemen. Hij ga er dus nimmer toe over de middeltjes, die hij verkoopt, zelf te slikken, maar hale bij eenige ongesteldheid spoedig den geneesheer. De gezondheid van het publiek, dat is van zijne klanten, behoeft hem echter geen hoofdbreken te kosten. Niet dat een kwakzalver nu juist de menschen met opzet moet vergiften; daarvoor bestaat op zich zelf geen reden. Maar wanneer het hem om financiële redenen gewenscht voorkomt om in zijne pillen een stof te doen, die op den duur langzamerhand de gebruikers in hun gezondheid sterk benadeelt, dan behoeft niets hem daarvan terug te houden. Want zijn geweten, dat begrijpt men, behoort elk kwakzalver aan kant te hebben gezet voor hij zich aan het beroep wijdt.

Geheel onwerkzame en dus onschadelijke stoffen kunnen echter den kwakzalver dikwijls even goed dienst doen. De groote graaf Mathei, die

onlangs zelfs door onzen eersten Minister in de Tweede Kamer genoemd werd, geeft daarvan een voorbeeld. Hij geeft fleschjes met zuiver water, doch het zijn kleine fleschjes en ze zijn van gekleurd glas en deze laatste omstandigheid is natuurlijk de hoofdzaak.

Intusschen, niet ieder gelukt het bedrijf met zuiver water. Het publiek wil dikwijls een smaakje en een kleurtje; niet zelden verlangt het ook een geurtje aan de droppeltjes die men het geeft. Nu, aan die wenschen is gemakkelijk genoeg te voldoen.

Minder gemakkelijk is het somtijds om een ander verlangen van het publiek in te willigen, om namelijk de gebruikers van de middeltjes daardoor ook eenige uitwerking op hun lichaam te doen gevoelen. Er zijn echter een paar handelwijzen, die vele geroutineerde kwakzalvers daarvoor te baat nemen en die wij hier willen mededeelen.

Wil men een vloeibaar middel aan den man brengen, dan doe men een goeden scheut brandewijn er in. Tal van elixers, maagwijnen enz. danken daaraan hun succes. Want de gebruiker houdt dan de eigenaardige werking, die alcohol altijd uitoefent, voor de geneeskrachtige werking, en daardoor is spoedig zijn vertrouwen in het middel gevestigd.

In pillen kan men helaas geen brandewijn doen, doch dan doe men er in het een of ander purgeermiddel, waarvan meerderen goedkoop te krijgen zijn. De gebruiker gevoelt dan ook spoedig van het zoogenaamde medicament eenige uitwerking, en al is deze niet zoo aangenaam als bij het gebruik van alcohol, toch leert de ervaring dat het hem even goed bindt aan het gebruik en hij voortaan een vaste klant wordt.

Een hoofdzaak is natuurlijk het adverteeren. Hiermede dient een kwakzalver niet zuinig te werk te gaan. Hij schrome daarbij niet grover leugens te zeggen dan hij zelf denkt, dat 't publiek zal gelooven. Als gij onfeilbaar te zwak vindt, schrijf dan onfeilbaarst. Oordeelt gij, geneest alle ziekten niet genoeg, laat dan drukken vernietigt de grondslagen van alle ziekten of nog beter voorkomt alle ziekten. In plaats van aanbevolen door vele geneesheeren kunt gij gerust schrijven door alle geneesheeren aanbevolen en het toevoegsel verkrijgbaar in de voornaamste apotheken, wat reeds een zeer brutale leugen is indien slechts enkele van de minst voornamste apothekers uw mengsels helpen aan den man brengen, kunt gij zonder bezwaar vervangen door verkrijgbaar in alle apotheken van 't binnen en buitenland.

In 't kort een ferm kwakzalver bedenke altijd, dat hij de groote con-

currentie in het vak niet beter het hoofd kan bieden, dan door het in onbeschaamdheid van zijn vakgenooten te winnen.

Wie den aangewezen weg volgt wordt een rijk man. Hij zal hier een huisvader langzaam maar zeker zijn lichaam hebben bedorven, daar een jongeling tot wanhoop hebben gebracht. Van dit huisgezin heeft hij jaren lang een vast bedrag van het weekgeld ontvangen, zonder een greintje gezondheid er voor in de plaats te geven; een anderen lijder tot zijn dood toe van den geneesheer teruggehouden, door hem steeds genezing zonder operatie voor te spiegelen. In 't algemeen zal hij een weg hebben bewandeld die tot veel ellende onder de menschheid voert, maar . . . veel geld in zijn zak brengt.

Wel moge het hem bekomen.

Binnenlandsche Berichten.

Maastricht. Onlangs had hier een vergadering plaats van kwakzalvers, met het doel gelden bijeen te krijgen om aan de redactie van het Maandblad tegen de kwakzalverij opnieuw een proces aan te doen.

Staande de vergadering werd voor een aanzienlijke som voor het waarborgfonds geteekend, want men meende dat bij onze bestaande wettelijke bepalingen op den laster er alle kans was, dat ook volgende processen ten gunste van de kwakzalvers zouden afloopen. De schadeloosstelling, alsdan door de redactie van genoemd Maandblad te betalen, zou onder de intekenaren in het waarborgfonds worden verdeeld.

Door enkele der aanwezige charlatans werd de opmerking gemaakt, dat een nieuw proces, ook al werd het door de redactie van het Maandblad verloren, toch ten voordeele van die Vereeniging tegen de kwakzalverij zou komen, omdat een onschuldig veroordeelde toch bij het publiek altijd sympathie wekt.

Andere aanwezigen wilden dit niet ontkennen, maar merkten op dat men vooral moest trachten de Vereeniging tot het betalen van een groote som veroordeeld te krijgen. Dan zou zij spoedig financieel moeten te gronde gaan en de heeren kwakzalvers niet langer in de wielen kunnen rijden. De vergadering vereenigde zich met dit gevoelen.

Amsterdam, Terwijl Donato de wereld in beroering brengt door zijne kunsten, blijkt het dat zijne „fascinatie” sedert jaren op uitgebreider schaal, en nog meer dan door den vernuftigen Italiaan tot voordeel van eigen zak, door menigeen is toegepast en wel op een afstand, zonder onmiddellijke gemeenschap van den fascinateur met zijne sujetten.

Nasporingen toch hebben duidelijk aan 't licht gesteld, dat de kracht van Richard Brandt, Holloway, Guyot en honderd anderen van minderen rang slechts berust op fascinatie.

Hunne altijd, altijd, altijd herhaalde advertenties en hunne immer, immer, immer vernieuwde verzekeringen van onfeilbare, onfeilbare, onfeilbare gene-

zing, vermoeien den geest der lezers, stompen hun bevattingvermogen af en vernietigen het zelfstandig oordeel; zoodat de slachtoffers ten slotte blindelings doen wat de fascinateurs willen, d. i. koopen, koopen, koopen, wat zij hun aanbieden. — En zoo moet het natuurlijk, wanneer wij kwakzalvers zaken zullen maken.

's Gravenhage. De Minister Heemskerck heeft onlangs gezegd in de 2de Kamer, dat de homeopathische geneesmiddelen van Mathei zeer veel hier ter stede gebruikt worden en dat de geheele voorraad kan geborgen worden in een dames werkdoos. Dit is volkomen waar en gaf aanleiding tot het volgende:

Een paar kinderen in een zeer aanzienlijk gezin hadden dezer dagen mama's werkdoos met deze medicijnen van Mathei te pakken gekregen. Zooals bekend is bestaan zij uit water in gekleurde fleschjes en eenvoudige korreltjes suiker. Spelende snoepten de kinderen alle fleschjes en kokertjes leeg. Toen het ontdekt werd, was goede raad duur. De homeopathische geneesmiddelen toch, zoo staat in de boeken hunner voorstanders te lezen, hebben de eigenschap in gezonde lichamen juist die ziekten in 't leven te roepen, die hun gebruik geneest, wanneer iemand er door is aangetast.

Maar de ongelukkige kinderen waren gezond als vischjes; er viel bij hen niets, niemandal te genezen.

De kinderen zouden dus binnen enkele oogenblikken onvermijdelijk aangetast moeten worden door alle ziekten en kwalen, die het ongelukkig mensdom teisteren. De lange lijst namen van ongesteldheden die in de boekjes van Mathei worden opgegeven en die hij zegt door zijne middelen zeker en onfeilbaar te genezen, bewijzen het voldoende.

Ontegensprekelijk waren de kiemen van al deze kwalen thans reeds aan 't werken in de ingewanden der roekeloze kleinen. Doch juist omdat dit het geval moet zijn, was ook de redding nabij. Onmiddellijk werd een tweede doos Matteipraeparaten voor den dag gehaald en de inhoud aan de kinderen ingegeven. 't Spreekt van zelf dat de geheele reeks van ziekten door de eerste middelen onvoorzichtig te voorschijn geroepen, terstond door de tweede voorraad werd genezen.

Om twee redenen is dit geval leerszaam en vermelden wij het daarom gaarne. Ten eersten geeft het een duidelijk inzicht in de werking der in de groote wereld van den Haag veel gebruikte electro-homeopathische geneesmiddelen van Graaf Mathei en ten tweeden leert het iets over de mate van ontwikkeling die in die „hooge standen” der residentie heerscht.

Wonderbare uitwerkingen door sommige beroemde middelen verkregen.

Ofschoon wij weten dat elk kwakzalver wel in staat is tal van wonderbare genezingen uit zijn duim te zuigen, kan het toch zijn nut hebben, enkele zeer sprekende gevallen hier mede te deelen. Wij geven ons kwakzalverswoord dat het volgende inderdaad is voorgevallen, geheel zooals wij het hier vermelden.

Verjongingstinctuur.

— Hoe komt het toch, buurman, dat ik

Advertentiën.

Middel tegen kiespijn.

Iemand die reeds zes verschillende onfeilbare middelen tegen kiespijn met veel succes aan den man brengt, zoekt meerdere van die soort in depôt te krijgen.

Heeren fabrikanten worden in het bijzonder op deze gunstige gelegenheid tot het debiteeren van hunne middelen attent gemaakt. Steller dezès weet bij ervaring dat juist de teleurstelling, die de lijders bij het eene middel vinden, geschikt is om hen op te wekken het andere te koopen.

Brieven onder het motto *Hoe meer hoe beter* aan het bureau van dit blad.

Portret van Holloway.

Alle depothouders van de pillen en zalf van onzen grooten Holloway, die het portret van den beroemden man in hun winkel willen ophangen, ontvangen 100 doosjes pillen en 100 potjes zalf (kleinste soort) gratis ten verkoop.

Wie het portret met de mede door ons toe te zenden *Lauwerkrans* versierd ophangt, kan op gratis toezending van 200 doozen en potjes rekenen.

HET HOLLOWAY-ETABLISSEMENT
OXFORDSTREET, LONDEN.

FLESCHJES.

Ondergeteekende vraagt prijsopgaven van fleschjes van rood, blauw en geel glas ter verkoop van zijn **roode, blauwe en geele electriciteit**. De fleschjes moeten geleverd worden gevuld (met gewoon water) en gekurkt; het opplakken der etiketten geschiedt door mij.

Prijsopgaven per 100,000 stuks worden ingewacht bij

Graaf MATTEI.

Electrohomoëpaath.

LOODSUIKER.

De ondergeteekende, fabrikant van *loodsuiker* (loodacetaat) beveelt zich voor de leverantie aan bij allen die het debiteeren van *haarkleurmiddelen* tot hun bedrijf maken. Een verdunde oplossing van deze loodsuiker zal wel bij langdurig gebruik den gebruiker langzamerhand *vergiftigen*, maar maakt toch het haar een weinig donker, wat natuurlijk de hoofdzaak is.

De ondergeteekende is reeds begunstigd met de geregelde leverantie van loodsuiker aan de fabrikanten van:

Allen's Haarhersteller.

Eau Royal de Windsor.

Eau de Castille.

Het nieuwe haarmiddel.

Eau de Zenobie.

Ayer's haarversterker.

Eau des Fées.

Eau de Florida.

Eau Magique.

Nieuwe London haarhersteller.

Eau Hamilton.

Melrose.

Rosettes Hair Restorer.

Eau d'Amerique.

Al deze haarwatertjes bevatten lood en worden met behulp van mijn loodsuiker bereid.

M. O. ORDENAAR.

Te Koop aangeboden

een groote partij POEDER VAN GENTIAANWORTEL. Dit is het gewone middel, dat door *RETZLAFF* en anderen tegen hoogen prijs wordt afgeleverd als

middel tegen Dronkenschap.

Onfeilbare genezing wordt gegarandeerd, mits men het gebruik maanden lang voortzette en

zich onthoude van sterken drank.

Plaatsing gezocht.

Iemand, die langen tijd als adistent bij de meest soliede firma's is werkzaam geweest, zoekt, wegens zwakke gezondheid, plaatsing in een gezonde streek van ons land, waar een bekwaam geneesheer is gevestigd.

Hij is specialiteit in het debiteeren van onfeilbare middeljes, voornamelijk tegen slepende borstkwalen en tegen zwakke gezondheid in het algemeen.

Brieven onder letters T. E. aan I. N. FLEZIJM te GAAWKI.

Depothouders gevraagd.

Iemand die een middel tegen **maagkwalen** in den handel wenschte te brengen zoekt depothouders in alle plaatsen van ons rijk.

Voor al apothekers en daarna winkeliers die drukke zaken hebben, zullen in aanmerking komen.

Winst ruim 80 percent.

Personen, die tevens door een attest willen verklaren door het middel genezen te zijn, hebben de voorkeur.

Brieven onder het motto *onfeilbaar* aan het bureau van de *Courant van en voor kwakzalvers*.

Maandblad tegen de Kwakzalverij.

Eenige kwakzalvers, van meening, dat hoezeer hunne zaak ook bloeit, het bekende Maandblad toch zeker aan hen veel nadeel berokkent, zijn van plan de voor hunne zaken zoo verderfelijken invloed van dat blad tegen te gaan, door allerlei geoorloofde en ongeoorloofde middelen.

Mede-kwakzalvers die zich hiervoor met hen willen vereenigen zenden hunne brieven onder letters X. Y. aan het adres van Holloway-etablissement te Londen.

Reeds sedert langen tijd wordt **ter overname aangeboden**, op zeer voordeelige conditie's, een goed beklante

A P O T H E E K,

zijnde echter in hoofdzaak een Winkel van allerlei **specialités** en **geheimmiddelen**.

Heeren liefhebbers, met aanleg voor dit vak, worden hierop attent gemaakt.

Tot nu toe heeft nog geen enkel fatsoenlijk Apotheker zich aangemeld.

Brieven onder het motto **Z o o m o e t** het zijn, aan het Bureau van dit Blad.

je tegenwoordig gedurig met zoo'n klein kind op den arm in den tuin zie?

— Och! praat er niet van, beste vriend! Verbeeld je, de vorige week moest ik naar den Haag en heb voor mijn vrouw op haar verzoek meegebracht een flesch echte Verjongingstinctuur.

Ze moest daarvan, zoo staat op de gebruiksaanwijzing, iederen dag een eierlepel-tje vol nemen. De coquette ijdeluit drinkt echter de heele flesch in een paar dagen leeg, en 't gevolg is, dat zij niet veel meer werd dan een zuigeling, die ik nu met de pappot weer moet groot brengen.

Levenselixer.

— Nu gij er op aan blijft dringen, durf ik u een fleschje geven van mijn *Elixir de longue vie*, vertelde BOMBASTUS *redivivus* dezer dagen aan een zijner patienten. Maar voorzichtig! voorzichtig! Slechts enkele druppels daags. Mijn beroemde voorganger *le Comte de Saint Germain* heeft het ook beleefd, dat iemand te veel van zijn levenselixer had gebruikt; ten laatste moest men den man met een knuppel doodslaan, toen het zijn tijd werd van sterven.

Revalenta.

— Wat me daar gisteren is overgekomen, heeft nog nooit iemand beleefd. Ik kom 's avonds een beetje laat thuis, ga terstond naar mijn kamer, en vind in mijn bed liggen een grooten kerel, met een halfwasen baard, erbarmelijk schreeuwende, zoodat de kamer er van dreunde.

Eerst toen mijn schrik voorbij was, herkende ik hem.

Wat was 't geval. Mijn Jantje, een dreumes van een jaar of drie, slaapt tegenwoordig bij mij in bed. Voor een paar dagen gevoelde ik mij niet recht wel, 'k was lusteloos, zwak, mijn maag wou niet verteren enz. Ik koop een bus *Revalenta*, — 't is bekend dat dit eenvoudige boonenmeel de eigenschap heeft verkregen uitermate versterkend te zijn, zools nog nimmer eenig voedsel ter wereld. 't Staat te lezen in de advertenties en de gebruiksaanwijzing.

'k Had 's morgens voor 't eerst wat laten koken en er een lepel van genomen, doch ongelukkig vergeten de schaal op te bergen. Mijn Jantje vindt haar en het uilskuiken van een kindermisje gaat de kamer uit terwijl 't jongske er mee speelt. 't Goed bevalt hem; hij snoept de heele schaal leeg, zoodat hij wel een halve bus binnen krijgt. De kracht van het meel begint al spoedig te werken en in plaats van mijn Jantje vind ik 's avonds dezen volwassen lummel in mijn bed liggen.

Buitenlandsch Nieuws.

Zwitserland.

Men is hier in de kwakzalverskringen algemeen verheugd over de reputatie die Richard Brandt aan ons klein land geeft, door zijne wijze van debiteeren der Zwitsersche pillen. Heeft Engeland zijn grooten Holloway, Frankrijk zijn onovertrefbaren Guyot, Zwitserland mag met recht zijn talentvollen Richard Brandt daarnaast stellen.

Natuurlijk vindt de brave man zelfs ook hier tegenwerking, doch deze komt van de geneeskundigen en apothekers, die niets meer te doen zouden hebben, als waarheid was, wat Brandt in zijn telkens herhaalde advertenties zegt. Men weet nochtans dat ieder in dit opzicht gerust kan zijn, daar Richard Brandt, zoo min als eenig ander goed kwakzalver, zich aan waarheidspreken schuldig maakt.

Er is onder zijne medekwakzalvers sprake van geweest, den grooten Zwitserschen-pillen-fabrikant een feestmaal aan te bieden, wat echter wegens zijne ongesteldheid niet is geschied, doch misschien eerlang zal plaats hebben.

Wij kunnen intusschen uit goede bron het bericht tegenspreken, dat die ongesteldheid door het voortdurend gebruik van zijn eigen pillen zou zijn veroorzaakt. Brandt onthoudt zich zorgzuldig van het gebruik van eigen pillen, zoodat trouwens elk kwakzalver behoort te doen.

Noorwegen.

In den laatsten tijd is de uitvoer van Noorweegsche teer aanzienlijk toegenomen, nu niet alleen Guyot in zijn Teercapsules maar ook Gérardel in zijn Pastilles de teer aanwendt. Het schijnt dat men in het overige deel van Europa eerst nu tot het besef gekomen is van de geschikte aanwending van teer, namelijk tot inwendig gebruik voor menschen.

Hier in Noorwegen evenwel blijft

men nog op het ouderwetsche standpunt en gebruikt men de teer alleen uitwendig en dan voor schepen.

Duitschland.

Nu de politie hier door hare openlijke waarschuwingen het publiek meer en meer tegen onze kwakzalvers inneemt, hebben velen het plan, op het voorbeeld van enkelen die dit reeds deden, hunne zaken naar het naburige Holland over te brengen.

Naar men verneemt worden daar van overheidswege de kwakzalvers bijna geheel met rust gelaten en wordt aldaar door de politie nimmer eenige waarschuwing tegen bedrog gepubliceerd, zoo aan dat bedrog den vorm van kwakzalverij is gegeven. Wij verwachten dus dat onze vrienden in Holland een uitgebreiden werkring zullen vinden, doch zien met leedwezen zovele ijverige broeders van hier vertrekken.

Ingezonden stukken.

M. d. R.!

In de *Prov. Gron. Ct.* van 1 Dec. j.l. komt het volgende versje voor:

HAAROLIE-ATTEST.

Ik had van Theophile's water Een flesch gekocht en vulde er mee een kop; Maar daar begaat mijn hond den flater En zuipt het dure vocht heel gulzig op. — Och, och, wat werd het dier ellendig! Geen etmaal, en hij was inwendig In bek, keel, maag geheel met haar bewassen.

Zoodat hij eten kon noch drinken, Ja, zelfs niet bassen.

Ik echter liet den moed niet zinken, Maar kocht een flesch Epilatoire, dat In onze stad

Goddank, bij heeren Leek en Ridders is te krijgen, Gaf hem daarvan een drop of twee En toen — hoezee!

Lag hij nog wel een poos te hÿgen, Doch was op eens toen van 't inwendig haar verlost

En at met smaak zijn ouden kost. —

Erkentlijk heb daarvan ik dit attest gegeven En met mijn naam en toenaam onderschreven.

Uit de oude doos.

JAN DE RIJMER.

Het moge oppervlakkig schijnen dat Jan de Rijmer hier den draak steekt met een der verdienstelijkste en talentvolste leden van ons gilde, den opmerkzamen lezer ontgaat het echter niet dat inderdaad dit vers een lofdicht is op twee groote ontdekkingen gedaan door Dr. Theophile, den haarkunstenaar bij uitnemendheid.

Immers, als zijn middel haar te voorschijn brengt zelfs in den slokdarm en de maag van een hond, dan moet het dit toch nog veel eerder doen op het hoofd van een uit een ernstige ziekte herstelden patient of om de kin van een 17-jarig jongeling, als zijnde op die plaatsen meer medewerking van de natuur te verwachten.

Zoo ook zal het beroemde Epilatoire, dat zelfs het haar, door Theophile's ontwikkelingsbalsem in de maag van een hond gegroeid, kan verdrijven, te eerder het haar ontwortelen waar het op een lief damesgelaat de schoonheid ontsiert, omdat ook daar de natuur, in haar streven naar het schoone, meer zal medewerken.

Ik meende, *M. d. R.*, dit even te moeten opmerken, omdat anders misschien enkele domooren of wangunstigen Jan de Rijmer zouden willen rekenen tot onze bestrijders en het nu immers blijkt dat hij, goed bezien, een onzer medestanders is.

Onder dankbetuiging voor de verleende plaatsruimte

Uw dw. dn.

F. O. P. ZEMAAAR,

Voorzitter van den Nederlandschen Kwakzalversbond.

MAANDBLAD

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteuren Dr. G. W. BRUINSMA te Steenberg en Dr. VITUS BRUINSMA te Leeuwarden. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt in April per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenberg, Voorzitter.

P. KRUYSSSE, Apotheker „ Amsterdam.

Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.

Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Berichten: Een gedicht van 1851. — De geneeskundigen in Amerika. — Een schandelijke advertentie van Geraudel. — Morphine tegen morphine-zucht. — Gewoon water als geneesmiddel. — Een kwakzalvers-advertentie in Volapük. — Veroordeeling van twee redacteuren. — Verbod van invoer van middeltjes in Rusland. — Veroordeeling van F. Ad. Richter en Co. — Een kwakzalver in een Fransch stadje.

Boekbeoordeeling. — *Correspondentie* o. a. over Revalenta of Linzenmeel, Oidtmann's Purgatif, Sesamzeep, Pain-Expeller, Pillen van Dr. Bland. *Herhaalde waarschuwingen:* Pastilles Géraudel. — Hoff's Malzextract.

Schertsblad no. 2.

Berichten.

In ons *Schertsblad* bij dit nummer nemen wij op een gedicht van een onbekend auteur, getiteld: *De Gouden Eeuw voor Nederland*, dat reeds in 1851 als afzonderlijk blaadje bij de firma G. Theod. Bom te Amsterdam is verschenen. De tegenwoordige eigenaar, de heer Adrian Bom, gaf ons welwillend zijn toestemming om het hier over te drukken.

Van de drie wondermiddelen, waarover dat vers handelt, de pillen van Holloway, de Goldberger Ketting en de Revalenta, die toen zeer in trek schenen te zijn, hebben het laatste en het eerste stand gehouden, doch de kettingen van Goldberg zijn verdwenen. — Wie mocht willen beweren dat hierop van toepassing is dat „het goede standhoudt” zou zich vergissen. De Goldberger kettingen zijn verdwenen omdat de fabrikant, toen hij schatrijk geworden was, met de zaak is opgehouden, zonder — wat een uitzondering op den regel is — haar aan een ander over te doen. Hij meende dat 't voldoende was dat alleen hij door het bedrog rijk was geworden.

Doch Holloway en Du Barry hebben hunne zaken aan hunne opvolgers overgedragen, die nu op hunne beurt het publiek exploiteeren. Holloway heeft na zijn dood een weldaad gedaan door een prachtig en kostbaar ziekenhuis te laten bouwen en een hoogeschool voor vrouwen te stichten, doch hij is niet zoo edelmoedig geweest van in zijn testament te schrijven, dat het na zijn dood met de pillen- en zalf-kwakzalverij uit moest zijn. Dan ware nog grooter weldaad aan het volk bewezen.

Uit den aard der zaak dient de rubriek *Correspondentie* in dit blad om vragen enz. in brieven tot ons gericht te beantwoorden.

Wij straven er echter steeds naar onze antwoorden zoo in te richten, dat de mededeelingen daarin vervat ook voor de overige lezers min of meer belangrijk zijn en dus niet ongelezen mogen blijven.

Wij vermelden dit hier in 't bijzonder, omdat het niet zelden gebeurt, dat ongeveer dezelfde vraag, waarop kort geleden door ons werd geantwoord, door een ander voor de tweedemaal wordt gedaan.

De heer SCHIMMELPENNINGK VAN DER OYE VAN NIJENBEEK heeft onlangs in de 2e Kamer ter aanbeveling der homöopathische geneesmiddelen o. a. er op gewezen, dat in Amerika 6000 doctoren de homöopathische methode volgen.

't Schijnt dezen volksvertegenwoordiger onbekend te

zijn, dat in Amerika elk die wil zich doctor noemt en de geneeskunst uitoefent. Tal van personen, ook Nederlanders, zijn bekend, die vruchteloos allerlei ambachten hadden beproefd en zich eindelijk als geneesheer daar te lande vestigden. 't Spreek van zelf, dat zij zich daarbij het gemakkelijkst aansluiten bij de methode, die voor de toepassing de minste studie vereischt.

Reeds meermalen hebben wij er op gewezen, door voorbeelden van elders en ook uit ons land, dat kwakzalverij en onzedelijkheid vaak hand aan hand gaan.

De laatste advertenties van *Géraudel* geven er opnieuw een voorbeeld van. In een adem worden, zelfs in zoogenaamde kerkelijke bladen, „voor 45 cts. de regel” zijne nieuwe teerpillen aanbevolen, tegelijk met een der onzedelijkste Parijsche boulevardbladen.

't Is te betreuren, dat de sophisterij, waarmede in ons land het opnemen van kwakzalvers-advertenties door de meeste bladen wordt verdedigd, zelfs zulk eene schandelijke nevenwerking over 't hoofd kan doen zien.

Men weet dat, zooals helaas velen aan sterken drank verslaafd zijn, sommige menschen verslaafd zijn aan morphine, (het hoofbestanddeel van opium). Nu hebben wij reeds vroeger eens melding gemaakt van een vocht, dat tot genezing van dronkenschap werd aanbevolen, en bij onderzoek een niet onaanzienlijke hoeveelheid alcohol bleek te bevatten. Merkwaardig is het dat in Amerika, waar de morphine-zucht vooral schijnt te heerschen, door kwakzalvers middelen, om zich aan de morphine te onttinnen, worden aan den man gebracht, die bij onderzoek bleken morphine te bevatten!

Gewoon water begint men ook reeds voor dieren als geneesmiddel aan te bevelen. Volgens een mededeeling van F. Schrage, in een Duitsch blad, wordt in Oost-Friesland een middel tegen een ziekte der varkens verkocht, dat niets anders is dan gewoon welwater. Dit werd gedebiteerd tegen 3 mark, dat is f 1.80 per flesch!

Dat de z.g. wereldtaal van Schleijer (Volapük) toch wel eenige levensvatbaarheid heeft, blijkt uit de omstandigheid dat ook de kwakzalvers van haar gebruik beginnen te maken. Zoo lezen wij in het *Cogabled* onder de advertenties eene aanbeveling van „medinaglöpils, kels klinoms bludi e bevolikoms plivodami mtiedik; binoms mōdo seklikum ka glöpils jveizik de Brandt. R.” d. i. medicijnpillen, welke het bloed zuiveren en een gemakkelijken stoelgang bevorderen; zij zijn veel werkzaam dan de Zwitsersche pillen van R. Brandt. — Het blijkt dus dat ook de keus van den eersten adverteerder in Volapük op een purgeermiddel is gevallen.

De *Apotheker-Zeitung* deelt mede, uit Meiningen, dat aldaar twee redacteuren van dagbladen zich voor de rechtbank te verantwoorden hadden over de aanbeveling in die dagbladen van „Radlauer's likdoornzalf,” „Koningsdrank” en „Warners Safe Cur” (het laatste een geheimmiddel, hetwelk men in den laatsten tijd op de wijze van Seigel's stroop in het groot in Duitschland tracht te verspreiden.)

De dagvaarding was geschied tengevolge eener klacht door apothekers tegen beide Redacteuren ingediend. Veroordeeling volgde van elk tot 3 mark (f 1.80) boete en in de kosten van het geding.

Volgens *the Lancet* van 11 Dec. heeft de Russische Regeering een lijst van ongeveer 800 zoogenaamde „patent medicines,” wier invoering in Rusland verboden is, gepubliceerd.

Pillen, zalven, haarmiddelen, geneeskrachtige voedingsmiddelen enz., zijn in dien langen „index expurgatorius” samengevat. De lijst schijnt door Russische deskundigen te zijn opgemaakt en zelfs middelen als *taraxacum* en *podophylline* werden verbannen.

Tot zoover het *Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde*, waaruit wij dit bericht overnemen. Men houde bij de beoordeeling daarvan echter in 't oog, dat niet de hier genoemde en andere zeer gebruikelijke geneesmiddelen daardoor uit Rusland worden verbannen.

Alleen is de invoer verboden van spécialités, geheimmiddelen, patent medicines of hoe men deze artikelen verder zou willen betitelen, d. i. geheel van te voren, meest fabriekmatig, bereide geneesmiddelen, in den vorm van pillen, poeders en drankjes, die de genoemde zelfstandigheden wel is waar heeten te bevatten, doch die, bestemd om zonder nadere bereiding en doorgaans gezegd afgeleverd te worden, zich onttrekken aan alle toezicht op deugdelijkheid en onschadelijkheid.

't Komt ons dus voor, dat wij hier te doen hebben met een zeer verstandige maatregel der Russische Regeering, die alleszins navolging verdient, ook voor ons land, en die het volk zou kunnen behoeden voor veel nadeel aan gezondheid en beurs.

Evenals in ons land adverteert de voormalige kousenverkooper RICHTER door geheel Duitschland zijne kwakzalverijen, waaronder in de eerste plaats zijn zoogenaamd *Pain-expeller*.

Wegens Aanprijzing van dit middel in de openbare bladen werd RICHTER door de »Strafkamer” te Hirschberg veroordeeld tot eene geldboete van 30 M. (18 gld.). De veroordeeling geschiedde naar aanleiding eener politie-verordening der regeering te Liegnitz (Silezië), gedateerd 12 Dec. 1855, waarbij het *Aanprijzen van Geneesmiddelen* was verboden.

Weliswaar hadden latere rijkswetten den verkoop van sommige geneesmiddelen, onder bepaalde omstandigheden, vrijgesteld, doch al mocht *pain-expeller* tot deze behooren, dan sloot vrijheid van verkoop niet immer vrijheid van aanprijzing in zich. De voorgenomen en geoorloofde verkoop eener zaak moge in sommige gevallen eene openlijke aanbieding noodig maken, doch daarom nog niet eene openlijke aanprijzing.

Integendeel, zoo overwoog de „Strafkamer” ten slotte, fatsuonlijke kooplieden onthielden zich bij voorkeur van zulke openlijke aanprijzingen, om ze over te laten aan marktschreeuwers en dergelijke personen, waartegen juist de politie-verordening was uitgevaardigd.

Tegen dit vonnis teekende RICHTER appel aan, doch het werd door het »Kammergericht” in allen deele bevestigd.

Om twee redenen vooral maken wij melding van het

bovenstaande; vooreerst omdat het eene eigenaardige illustratie oplevert voor het ook hier te lande veel besproken verschilpunt omtrent de al of niet strafbaarstelling van verkoopen, te koop aanbieden en aanprijzen en ten anderen om alweer door een duidelijk voorbeeld in 't licht te stellen, hoe elders de Overheid met al haar ten dienste staande middelen optreedt tegenover dezelfde kwakzalvers, wier vervolging in Nederland niet eens wordt beproefd.

Is de boete van f 18 tegenover de ontzaggelijke winsten van RICHTER ook zeer gering; niet daarin ligt het gewicht van dit vonnis, maar in de omstandigheid, dat op deze wijze een einde kan worden gemaakt aan het bedriegelijke adverteeren zelf.

* * *
Een paar weken geleden kwam een man, die geheel uitgeput en ziek scheen, de herberg van een klein Fransch stadje binnenstropelen. Men nam den hulpbehoevenden vreemdeling medelijdend op, maar de kwaal verergerde, hij kon ten slotte geen lid meer vervoeren en verloor ten overvloede het vermogen om te spreken.

Daar verschijnt op een goeden dag in het stadje een wonderdokter. Onder trompetgeschal trok hij op een roodgeverfden wagen, waarvoor bont opgetuigde paarden waren gespannen, door de straten der stad en verkondigde der van alle zijden toestroomende menigte, dat hij een geneesmiddel bezat tegen alle kwalen.

Onder de omstanders was ook de waard en deze verzocht den wonderdokter naar een zieke in zijne woning te komen zien. De wonderdokter is terstond bereid, doet den kranke een paar droppels van zijn geheimzinnigen tooverdrank innemen en — het wonder is geschied. Juichend omarmt de herstelde zijn redder en deze zamelt nog bovendien een aanzienlijke som aan giften voor zijn gewezen patiënt in. Natuurlijk zet hij ook een halve wagevrucht fleschjes met dien kostelijken drank van de hand.

Een paar dagen later bezoekt de waard een naburig plaatsje en ziet er dezelfde geschiedenis zich herhalen, alleen m.t. dit onderscheid, dat de wonderdokter nu voor zieke en deze voor wonderdokter speelde.

Het duurde niet lang of onze slimme oplichters waren in handen der politie. (De Amst.)

BOEKBEORDEELING.

De Verstopping, hare gevolgen en behandeling, door Dr. W. TECHNER, in het Nederlandsch overgebracht door A. ARN. J. QUANJER, Officier van Gezondheid. Gouda, G. B. VAN GOOR ZONEN, 43 blz., prijs f 0.50.

De ijverige vertaler, van wien wij reeds meer malen werkjes hebben aanbevolen, gaf dezer dagen ook het bovenstaande in 't licht. 't Handelt voorzeker over een onderwerp van veel belang voor de lezers van ons blad. Het groote geheim van 't welslagen van vele kwakzalverijen toch ligt in 't veelvuldig voorkomen der ongesteldheid, waarover in dit geschrift wordt gesproken. De lezing bevelen wij dan ook allen aan die aan de genoemde kwaal sukkelten.

De schrijver behandelt, na eene inleiding, in drie hoofdstukken: de oorzaken, de verschijnselen en de behandeling van de habitueele verstopping.

Om de beperkte ruimte van ons blad kunnen wij natuurlijk niet veel meer dan het boekje aankondigen; een paar punten, meer eigenaardig hier thuis behoorende, stippen wij echter aan.

Zoo wijst de schrijver onder de oorzaken der habitueele hardlijvigheid o. a. ook op het gebruik van loodhoudend drinkwater, loodhoudende pleisters en schoonheidsmiddelen.

Wat over de behandeling gezegd wordt verdient vooral overweging voor allen, die steeds naar purgeerpillen grijpen.

„Een rationeele behandeling — zoo luidt het — moet er altijd op uit zijn, de oorzaken te bestrijden en zal dus dikwijls middelen aanwenden, die in het minst niet tot de laxermiddelen gerekend worden.”

Deze stelling wordt door voorbeelden toegelicht en o. a. een toestand beschreven, waarbij „het opium, het stopmiddel bij uitnemendheid, in korten tijd ontlasting zal teweeg brengen.”

Iets verder lezen wij, en het zij ter waarschuwing herhaald: „Ook willen wij het hier nadrukkelijk uitspreken, dat wij de methode van behandeling der habitueele verstopping door laxermiddelen, op den duur toegepast, bepaald voor de slechtste houden. Want door geregeld gebruik van purgeermiddelen wordt niet de oorzaak weggenomen, worden niet de zwakte darmsspieren versterkt, maar eerder verslapt, het gebrek zal dus slechts nog erger worden. Afgezien daarvan, tasten de meeste van die middelen op den duur ook de maag aan. Ook gewent het lichaam zich weldra aan het middel en verlangt telkens dan hogere giften.”

Correspondentie.

— Sinds de vorige maand zijn de volgende 14 nieuwe leden tot de Vereeniging toegetreden:

Amsterdam, Dr. ARNTZENIUS.
M. H. KIJZER.
G. LUTTENBERG, Directeur der Germania.
Mr. C. F. VREDE, Advocaat en Procureur.
Berlikum (N.B.), F. H. REPELIUS, Predikant.
Franeker, F. R. FONTEIN.
Gennep, Dr. HERMANS.
's Gravenhage, Dr. W. J. VIGILIUS.
Haarlem, H. L. STOEL.
Leeuwarden, C. J. DE VOGEL, Apotheker.
Lunteren, Dr. KIMMISSEER.
Neede, Dr. G. BEINS.
Ternaard, Dr. P. DE JAGER.
Rotterdam, G. A. BLANKENHEYM.

— De leden ontvangen met dit nummer een postwissel-formulier met het vriendelijk verzoek dat te willen gebruiken om de contributie over te maken. Enkele leden, die ons dezer dagen reeds betaalden, kunnen dat formulier eenvoudig verscheuren. Er is tevens gelegenheid, behalve de f 3.— contributie een extra-bijdrage te zenden, die aan de kas der Vereeniging hoogst welkom zal zijn.

— Een getrouw lezer te A. Hoe dikwijls moeten wij 't nog herhalen, dat wij geen acht kunnen slaan op ongeteekende brieven? In het Maandblad behoort de naam van een inzender niet genoemd, maar wij moeten hem kennen.

— Bijna maandelijks erlangen wij, door allerhande vragen om inlichtingen, opnieuw de overtuiging, dat de zoogenaamde revalenta, d. i. het gewone, fijne linzenmeel, veelvuldig gebruikt wordt.

De grutters in Nederland laten dus een goede kans voorbijgaan door zich niet meer toe te leggen op de vervaardiging van dit linzenmeel. Men lette er echter op, dat het meel, om goed te wezen, zeer zeer fijn moet zijn. Bij de 5 verkoopers, die wij in het vorig nummer opgaven, kunnen wij nog vermelden W. J. VAN COPPENAL, te Amsterdam, Reguliers-Breestraat 19 en P. VAN OVERBEEK, te Dordrecht. Op gezag van den heer A. BUTNER, Officier v. Gezondheid, gaven wij op als een zeer geschikte wijze van gebruik: om het meel eerst een dag met water te laten weken en het dan met melk gedurende een kwartier te koken. Na toevoeging van wat zout, boter en suiker, is het een smakelijk voedsel. Thans komt ons onder de oogen eene mededeeling van PROF. F. W. BENEKE uit Marburg in een der vroegere jaargangen van 't bekende *Berl. klin. Wochens.* De hoogleeraar, er op wijzende, dat onder de namen van „Revalenta, Ervalenta, Revalencia” op bedriegelijke wijze en tegen veel te hoogen prijs bekende meelsoorten in den handel worden gebracht, prijst in hooge mate het gebruik van het linzenmeel, vooral bij zwakke spijsvertering van kinderen of herstellenden; in 't bijzonder ook tot krachtherstelling bij onbemiddelde personen, omdat de prijs volstrekt niet duur behoort te wezen. Het best is, zegt Prof. B., het linzenmeel aan te mengen met koud water op gelijke dikte als gewone stijfsel, vervolgens met flink kokend water, onder gestadig roeren, aan te lengen tot het geheel stijf worde, daarna nog even laten doorkoken doch niet te lang, opdat het niet al te dun worde, tenzij men het in een zuigflesch zou willen aanwenden. Deze laatste wijze van toediening verdient echter afkeuring. Al naar verkiezing kan er zout of suiker aan worden toegevoegd; om den smaak te wijzigen kan ook een weinig vleesch-extract dienst doen.

— W. te W. Wij herinneren ons wel jaren geleden een onderzoek te hebben ingesteld naar de geschiedenis van die *Gehoorolie*, doch kunnen de bescheiden thans niet weer terug vinden en gelooven ook niet dat zij reeds scheikundig onderzoek is. Wij achten het naar aanleiding der nu weer opgedoken advertentie met u wenschelijk er nogmaals onze aandacht aan te wijden. Dus later meer hierover. Intusschen reeds nu de algemeene opmerking dat middel-tjes, zoo maar tegen doofheid in het algemeen, zeker met wantrouwen moeten aangezien worden.

— Dr. v. D. te *Paramaribo*. Gij zult gemerkt hebben, dat de fout, waarop gij onze aandacht vestigt, reeds in 't volgend nummer is hersteld.

— Mevr. H. v. K. te 's H. Dat de door U bedoelde persoon bij zijn onderzoek (?) niet heeft kunnen ontdekken, dat revalenta en linzenmeel hetzelfde is, bewijst alleen dat hij wijs doet dergelijke werkzaamheden aan anderen over te laten en dat hij zich tegenover U niet als „deskundige” mag doen gelden. Het onderzoek dat vereischt wordt is echter minder een scheikundig dan wel een microscopisch. En waarom zou hetgeen gij van revalenta schrijft niet van linzenmeel kunnen gelden. Overigens zie op eene andere plaats in deze correspondentie nog meer over revalenta.

— J. A. R. te A. *Oidtmans Purgatif*. Dit purgeermiddel is reeds herhaaldelijk onderzocht; er bestaat echter reden de resultaten daarvan thans niet in 't publiek mede te deelen. Om uwe nieuwsgierigheid eenigermate te bevredigen, geven wij hier een der laatste bekendmakingen van den bekenden gezondheidsraad te Karlsruhe. Wij deelen haar in 't oorspronkelijke en in haar geheel mede, om tevens onzen lezers eens te laten zien op welke eigenaardige en krachtige wijze dit verdienstelijk collegie, waarvan de burgemeester volgens de wet voorzitter is, gewoon is hare waarschuwingen in te richten. Deze publicatie is reeds de derde van denzelfden aard in 't loopende jaar.

BEKANTMACHUNG.

Dr. Oidtmann's Purgatif, ein gegen Hämorrhoiden, Leberleiden, chronische Darmkatarrhe u. s. w. marktschreierisch angepriesenes Mittel, besteht aus einer durch Essigäther und Kamillenöl aromatisirten wässerigen Lösung von Oelatronseife mit viel Glycerin.

Das Purgatif ist ein unschädliches Abführmittel, entbehrt aber der ihm angerühmten Wirksamkeit und ist viel zu teuer. Karlsruhe, den 10 Januar 1887.

Der Ortsgesundheitsrat,
SCHNETZLER. Grosch.

— C. B. te E. De *Sesamzeep* is, volgens onze inlichtingen, gewone zeep; oorspronkelijk met een weinig salicylzuur en boorzuur er in; of dit er tegenwoordig nog in is weten wij niet. Hetzij dit al of niet het geval is, de zeep zal in geenendeel de wonderen verrichten, die er in de advertenties van vermeld worden. „Het spreekt van zelf” — zoo schrijft men ons — „dat de prijs geëvenredigd is aan

al de handen-, voeten- en aangezichtskwalen waartegen ze aanbevolen wordt.”

— M. te B. *Pepton*, een *Vleeschextract* (onverschillig van welken fabrikant of van welk merk) rekenen wij op zich zelf niet tot de kwakzalversmiddelen, evenmin als eenige stof alleen door de samenstelling tot het gebied der kwakzalverij kan gerekend worden. De kwakzalverij zit niet in den aard van de stof maar in de wijze waarop zij gedebeiteerd wordt. Worden pepton of vleeschextract door de verkoopers op leugenachtige wijze als onfeilbare middelen tegen vele kwalen aanbevolen, dan zullen wij ze in ons blad moeten behandelen.

— *Pain-Expeller*. In het vorig nummer hebben wij, ontleend aan de *Geneesk. Ort.*, een geval van vergiftiging medegeleed door dit middel veroorzaakt, waarvan een vrouw te Konigsberg eerst na 43 dagen was genezen. De firma F. Ad. Richter en Co, de groote fabrikanten van Pain Expeller te Rudolstadt, hebben kosten noch moeite gespaard om daarover andere berichten te leveren en zij zenden ons drie verklaringen, die moeten bewijzen, dat de bewuste vrouw niet door Pain-Expeller vergeven is. Die verklaringen zijn van den werkman J. F. K. en zijne vrouw F. K. geb. T., bij wie de bewuste vrouw W. D. geb. S. inwoonde, en van deze laatste vrouw zelf. Deze drie verklaren allen dat vrouw D. op den 27en Jan. 1886, toen zij zoo hevig ongesteld werd, geen Pain Expeller had gebruikt en toen reeds sinds 8 dagen met het gebruik daarvan had opgehouden. Daarentegen had zij, volgens verklaring van het echtpaar K., kort voor zij zoo hevig ongesteld werd, wel eenig ander middel gebruikt en de echtelieden K. zijn voor zich overtuigd dat dit vergif is geweest hetwelk vrouw D. zich had aangeschaft om zelfmoord te plegen, daar zij wegens diefstal tot gevangenisstraf was veroordeeld. Deze verklaringen zijn gedagteekend 26 Sept. 1886.

Natuurlijk moeten wij in het midden laten wat in dezen de waarheid is. Slechts herinneren wij dat volgens het nauwkeurigste onderzoek ons bekend, men de Pain-Expeller als volgt bereidt: Uit 200 deelen vruchten van *Spaansche peper* wordt met sterken spiritus 600 d. tinctuur gemaakt; verder 22.5 d. zeep in 100 d. water opgelost en daarbij gevoegd *Vliegende geest* 300 d., *Kamfer* 30 d., *Rosmarijn*-, *Lavendel*-, *Thym*- en *Kruidnagelolie* elk 10 d., *Kaneelolie* 1.5 d. en aftreksel van gebrande suiker 5 d.

Even als *Kamferspiritus*, *Opodeldoch* en dergelijke uit de apotheek kan de Pain-Expeller in enkele gevallen uitwendig eenige verlichting van pijn aanbrengen, doch tegen het inwendige gebruik moeten wij opnieuw ernstig waarschuwen.

— J. P. te A. De *Pilules du Docteur Bland* zijn in de pharmacie zeer goed bekend. De grondstoffen voor de bereiding zijn voornamelijk *Ferrosulfaat* en *Kaliumcarbonaat*. Men behoeft ze niet als specialiteit te koopen, want elk apotheker kent het voorschrift. Zie overigens het antwoord aan M. te B.

— *Dezelfde*. Neen, abonnés ontvangen alleen hun exemplaar van het Maandblad en slechts de leden kunnen gratis meerdere exemplaren ter verspreiding ontvangen.

— Dr. V. te 's G. Wij hebben u nu als abonné geschrapt en als lid genoteerd, in de veronderstelling dat dit u bedoeling was. Van uw toezending is, zooals u ziet, reeds in dit no. gebruik gemaakt.

— Dr. J. te T. Wij zullen u schrijven.

— K. te A. Dank voor Uwe mededeelingen over *Paté Regnault*. Volgend nommer.

Herhaalde Waarschuwingen.

Pastilles Géraudel. De fabrikant van dit nieuwe kwakzalversproduct adverteert met een prentje, een afbeelding van een persoon wiens borst en buik zijn geopend en waarin men longen, hart enz. kan zien liggen. De maag ligt op die afbeelding in het midden en niet aan de linkerzij, doch deze leugen in prentverbeelding, zouden wij den man gaarne vergeven, als hij niet zoo veel leugens in woorden aan de verkeerde afbeelding toevoegde. Er worden namenlijk wonderen verteld van de verbazende geneeskraft van deze Pastilles Géraudel en dit is erger dan een maag op een prentje een verkeerde plaats te geven. Want menige ongelukkige lijder wordt door die krasse beweringen verlost naar de pastilles te grijpen en slechts teleurstelling zal bij het gebruik zijn deel zijn, zoo hij niet nog bovendien zijn toestand er door verergert.

De heer P. Kruysse heeft de inhoud dezer pastilles onderzocht en het resultaat in een vorig Maandblad gepubliceerd. Zij bevatten teer met wat suiker, eenig zetmeel en een beetje venkel of anijs en eenig ander plantenpoeder.

De hoofdzaak is dus de teer, de stof die reeds zoo menig kwakzalver heeft aangegrepen en waarmee ook Guyot zulke goede zaken maakt. Goede zaken zal ook deze Géraudel er wel mee maken, doch dit zijn slechte zaken voor de patienten. Want teer kan slechts zelden goed doen en dan nog slechts als het in zeer geringe hoeveelheid genomen wordt. Dikwijls daarentegen en altijd zoo men er veel van neemt, is teer na-deelig, vooral voor de spijsverteringsorganen. Zwakke personen mogen wel dubbel voorzichtig zijn vóór zij aan het slikken gaan.

Hoff'sch Malzextract of Mout-aftreksel. Malz of mout is gerst, die met water bevochtigd op een eenigzins warme plaats heeft gelegen en daardoor is ontkiemd. Deze gekiemde gerst is de voorname grondstof voor alle biersoorten. Hoff'sch Malzextract is eveneens niet anders dan een dergelijk moutaftreksel, waarbij een zeer geringe hoeveelheid van een aftreksel van althaeawortel, corianderzaad, steranijs en paradijszaad is gevoegd, benevens eenige stroop en glycerine en op iedere ton enkele druppels citroenolie. De werking is geen andere dan die van gewoon goed bier.

HET SCHEE

Courant van en vo

onder redactie van de voornaamste vak
ER ZOU KUN

Een redevoring van een onzer voornaamste kwakzalvers.

Voor een talrijk en uitgezocht publiek, meerendeels uit vakgenooten bestaande, trad dezer dagen in de hoofdstad op de beroemde kwakzalver Professor E. O. LASTT, met een voordracht, waaraan hij den titel had gegeven: *De Kwakzalverij een Goochelkunstje*. De spreker behandelde zijn moeielijk onderwerp op een eigenaardige aanschouwelijke wijze en het doet ons genoeg van onzen bijzonderen correspondent een uitvoerig verslag van deze lezing hier te kunnen laten volgen.

Geachte medekwakzalvers, vakmannen en dilettanten — zoo ongeveer begon de geleerde spreker — ziet hier een donker-bruine plantaardige stof, 't lijkt wel op hars. 't Is aloë, die de meesten uwer wel zult kennen, 't is volstrekt niet duur; in elke apotheek kunt ge van de beste kwaliteit voor enkele centen koopen. Gij weet ook dat het een purgeermiddel is; — een middel om ontlasting te bevorderen in zeer vele gevallen. Iets anders doet het niet en meer kan het niet!

Als ik van deze stof hier voor je oogen kleine ronde bolletjes maak, pillen draai, zooals men gewoonlijk zegt en gij neemt er een paar van in, dan zullen ze daarom toch niets anders en niets meer doen dan ontlasting bevorderen. Doch ik maak die pillen er van omdat ze dan gemakkelijker naar binnen gaan en men geen last heeft van den erg bitteren smaak.

Let nu echter wel op! Ik neem van deze zeer gewone, zeer bekende stof, van deze aloë eene groote hoeveelheid, bijna zooveel als ik maar krijgen kan. Met wat geheimzinnigheid en 't een of ander bijvoegsel om de oogen te verblinden, laat ik er pillen van maken in een fabriek en ik laat ze verpakken in kleine doosjes met vijf-en-twintig stuks in elk.

In dien tusschentijd heb ik eene circulaire vervaardigd, waarbij ik onder het devies „*never despair*” (wanhoop nimmer) onfeilbare genezing beloof van alle kwalen, ziekten en gebreken; ik heb dit stuk laten afdrukken in alle talen der wereld en bij millioenen doen verspreiden. Bovendien heb ik de uitgevers van alle kranten geld gegeven, om dezelfde aanprijzing of elke andere, die ik hun toezend, op te nemen in hunne bladen en op die wijze aan millioenen lezers onder de oogen te brengen, niet eenmaal, niet bij toeval, maar dag aan dag en meermalen daags.

Dit alles is slechts voorbereiding; ge begrijpt het burgers en buitenlui! Nu echter begint de toer, let op mijn handen! Ik neem een voor een elk der doosjes met 25 pillen, wikkel het in een briefje en... passe, le tour est fait! — de bolletjes aloë, de stof die niets doet, niets kan dan ontlasting bezorgen, zijn geworden **Hollowaypillen**.

Hollowaypillen, *ter genezing van koorts, diarree, roode loop.*

Hollowaypillen, *bij congestie en verstoppingen.*

Hollowaypillen, *bij besmettelijke ziekten.*

Hollowaypillen, *bij constitutioneele zwakte of geheime ziekten.*

Hollowaypillen, *bij bronchitis, pleuris, asthma en toring, bij jicht en reumatiek, bij slechte spijsvertering, duizeligheid, hoofdpijn, geestelijke en lichamelijke vermoeidheid.*

Hollowaypillen *bij het mannelijk geslacht en bij vrouwelijke kwalen, bij jong of oud, bij zwak of sterk.*

Dat alles, het staat te lezen op de biljetten en ik heb het zoolang laten drukken in de kranten, tot de menschen het geloofden. Daarom en daarom alleen hebben ze de doosjes gekocht, bij honderde millioenen en nog meer.

Ik heb er tonnen gouds aan verdiend en een schat van millioenen bijeengegaaard. En toch het kunstje is doodeenvoudig: ik heb het laten zien aan 't geacht publiek; er

is verder niets toe noodig als een gewetensloos karakter en verregaande onbeschaamdheid met een grooten voorraad leugenleugen in allerlei vormen en van de slechtste soort.

Probeer het als ge durft mijne vrienden! probeer het en als gij 't lang genoeg hebt volgehouden en je laat na je dood, als je er toch niets meer aan hebt, van het geld dat ge op die manier hebt bijeengeschraapt een mooi gasthuis bouwen, dan hebt ge kans dat de koningin van Engeland komt en met een gouden sleutel dit gasthuis opent en dat haar zoon u een weldoener noemt!

En zie-je, burgers! als ik het biljet er af doe en het doosje open dan zijn daarin toch niets dan kleine ronde stukjes aloë.

Ik heb er echter nog meer van: Evenals de vorige maal kunt gij zien dat er niets bijzonders aan is; glinsterende harsachtige brokken aloë! niets anders!

Ik neem er zooveel van als ik wil en laat er pillen van maken door een anderen handlanger in Noord-Brabant of elders; ik zeg dat dit geschiedt volgens het *echte en aloude recept* van een paus, die er nooit iets mee te maken heeft gehad en zie! in een oogwenk zijn van de aloë... **Urbanuspillen** geworden.

Al wie de *Hollowaypillen* niet meer lust, omdat ze hem niemendal helpen, komt ze koopen, omdat ik zeg, dat zij zijn, van „singaliere nuttigheid voor lieden van allerlei soort van conditie.”

„Dat derzelver gebruik den geest verwekken en het hoofd vervrolijken.”

„Dat zij zeer goed zijn voor de oogen en beletten derzelver verduistering.”

„Dat zij goed zijn tegen de scheurbuik en behouden den mensch voor flerecijn.”

„Dat zij verdrijven de droetgeestigheid en beletten de hypochondrij.”

„Dat zij versterken de hersenen en wederstaan alle verwarring des geestes en honderd andere deugdelijke eigenschappen meer.

Gij kunt zien menschen, ik verkoop deze Urbanuspillen bij honderdduizenden in Nederland, in doosjes van 25 ct. of van 37½ ct. Geen plaatsje, geen gehucht zoo klein in ons dierbaar vaderland of ze zijn er te krijgen, in de achterbuurten zoowel als in de deftige straten.

Maar een mensch is veranderlijk! Ieder wil wel eens wat anders, al is 't ook hetzelfde onder een anderen naam, en er is nog aloë over. — Rrrt! ik stuur het naar denzelfden in Noord-Brabant en hij maakt er van... **Brillmanspillen**, die hij „wonderwerkende” noemt en „bij aanhoudendheid, 's avonds ingenomen doen den Anderen- en Derdendaagschen Koorts verdrijven.”

Nog altijd ben ik echter niet aan 't einde, mijne heeren en achtbare burgerlui! Ik grijp nogmaals en nogmaals in de groote zak, met dezelfde aloë en in 't zelfde oogeblik haal ik er uit... **Schreuderpillen** en **Slijppillen** van Wed. Kuenen te Haarlem, en vele anderen, die „kunnen gebruikt worden door Jonge en Oude menschen, omdat zij versterken de zwakke maag en ingevanden.”

En als gij nu meent, dat mijn zak leeg en mijn voorraad aloë uitgeput is, vergist gij u ter dege. Het wonderbaarlijkste en nieuwste komt nog achteraan. Kijkt toe maar! Ik reis naar Zwitserland met alles wat ik heb of als het mij daar te lastig wordt gemaakt, ga ik naar Duitschland. Ik maak de pilletjes nu een beetje kleiner en pak ze in blikken doosjes met een rood en wit kruis er boven op.

Ik stuur een doosje over de post aan alle apothekers en geneesheeren in Duitschland, in Frankrijk, in België, in Zwitserland, in Nederland en Italië, — ik stuur er eveneens aan alle dominé's en pastoors, aan alle hooggeleerden en onderwijzers, aan veeartsen en vroedvrouwen en een kist vol aan gast- en ziekenhuizen.

Zijn er onder de duizende personen, aan wie ik te gelijkertijd een vriendelijk schrijven heb bijgevoegd sommigen onvoorzichtig genoeg om mij te antwoorden, al is 't ook alleen uit beleefdheid, dan maak ik er een aanbeveling van en als ik er op die manier een paar dozijn heb bijeen gescharrelt, druk ik ze af in groote en kleine boekjes en circulaire, waarvan ik millioenen laat drukken en verspreiden.

RTSBLAD,

DE EEN

oor kwakzalvers,

mannen op het gebied der kwakzalverij,

NEN UITZIEN.

Scherp, maar verdiend..

Ik maak er ware en valsche uittreksels van en stuur ze aan de nieuwsbladen. Aan de groote dagbladen, die rijk zijn en hunne aandeelhouders ruime winsten opleveren en aan de kleine provincieblaadjes, die gretig elke gelegenheid aangrijpen om hun kas te stijven.

Ik betaal ze „45 of 50 cents de regel“ en ze drukken af „alles wat ik hun zend, de groote woorden, waarmede ik hunne lezers hoop te overbluffen en de leugens, waarmede ik ze bedrieg om ze tot koopen te lokken.

En ziet burgers en boeren! terwijl ik met dit alles bezig was, is het kunstje verricht!

De aloë, het eenvoudige, gewone purgeermiddel is alweer veranderd in.... Pillulae Helvetiae of wel **Zwitsersche pillen.**

Iedereen koopt ze, iedereen wil er de proef mede nemen, gezonden en zieken grijpen er naar, omdat ik heb laten verzekeren, dat zij een geneesmiddel zijn. Een geneesmiddel voor arbeiders en arbeidsters, vrouwen en meisjes, voor rijken en armen, in zomer en winter, bij regen en zonneschijn, overal en altijd, voor iedereen bij alle gelegenheden.

En toch! één, twee, drie! — ik neem een van die blikken doosje ter hand, scheur er de etiquette af, open het, neem de pilletjes er uit en gij kunt het onderzoeken zooveel ge wilt, de hoofdzaak is altijd altijd aloë, aloë wat ge vindt!

Nog eens, burgers! ziet goed toe en gij kunt het allen nadoen en rijk, schatrijk worden, wanneer gij den slag beet hebt; opgepast, alleen onbeschaamdheid en leugen zijn noodig, Kijkt, — aloë.... Holloway-pillen, aloë.... Urbanus-pillen, aloë.... Brillmans-, Schreuders- en Slijmpillen, aloë.... Zwitsersche pillen.

't Heele kunstje beteekent niemandal; 't is maar een durf, een changement, een ander woord, een andere naam, en de heele zaak louter en alleen..... **Kwakzalverij.**

Hier eindigde Prof. E. O. Lasit zijn boeiende voordracht. Uit de luide toejuichingen, die volgden, mogen wij ongetwijfeld afleiden, dat de spreker de rechte snaar had weten aan te roeren. Vele der talrijke adspirant-kwakzalvers, die zich onder de hoorders bevonden, zullen zeker het gesprokene in toepassing brengen, en in het vervolg zelf de goochelkunsten voor het publiek uitvoeren; zij het dan ook niet allen met het goedkope Aloë, dan met dergelijke stoffen als Podophiline, Guttegom enz.

Het Nederlandsch publiek, hieraan twijfelen wij niet, zal aan die pogingen zijn medewerking niet onthouden.

Binnenlandsche Berichten.

's Gravenhage. In de kwakzalverskringen wordt hier met schrik vernomen, dat het voornemen bestaat de geneeskundige wetten in 't vervolg te handhaven op dezelfde wijze als andere staatswetten, naar men zegt uit overtuiging, dat verwaarloozing van de eene wet noodwendig den eerbied voor andere wetten vermindert.

Mochten de werkzaamheden van veldwachters en marechaussées daardoor in den eersten tijd te druk worden, zoo wenscht de justitie de handelingen van stroopers en smokkelaars, die thans dag en nacht, vaak niet zonder levensgevaar, vervolgd worden, eenigen tijd door de vingers te zien, zooals zij het nu, tot geluk van ons kwakzalvers, met de overtredingen van sommige geneeskundige wetten doet.

't Spreekt van zelf dat zulk eene gelijkheid van alle wetten, groot nadeel zou toebrengen aan ons wel niet zeer eerlijk, maar toch zeer winstgevend vak,

daar wij voor onze geheimmiddelen en zoogenaamde spécialités in de meeste plaatsen van Nederland depôthouders moeten zoeken onder winkeliers, die tot den verkoop dier artikelen niet gerechtigd zijn, en die dus, als het plan doorging, allen zouden vervolgd worden. Wij koesteren echter de gegronde hoop, dat de nonchalance, die reeds twintig jaren lang in dit opzicht heeft geheerscht, veel te ingeworteld is om door de autoriteiten te worden verlaten.

Amsterdam. Volgens gerucht bestaat bij de Enquête-commissie, die thans te 's Gravenhage werkzaam is, het voornemen een drietal bekende depôthouders van kwakzalversmiddelen uit Amsterdam op te roepen, ten einde — zooals het genoemd wordt — te onderzoeken, „welk een bedrag van de zuurverdiende penningen der arbeiders wordt weggevoerd aan nietswaardige geheimmiddelen, tot den verkoop waarvan zij worden uitgelokt door de dagelijksche aanprijzingen der dagbladen.”

Uit deze woorden kan men reeds opmaken dat de Enquête-commissie geen vriend van het edel vak is, dat voor onze beurs toch zoo nuttig werkt. Intusschen, wij zien dit onderzoek met vrouwen tegemoet, daar de bedoelde depôthouders, gewoon dagelijks met leugen om te gaan en levende van leugen, er zeker zorgvuldig voor zullen waken, om naar waarheid getuigenis af te leggen.

Breda. De alhier gevestigde bekende hoofd-depôthouder van de meeste buitenlandsche middeljes is vol bewondering over hetgeen de Heer SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE VAN NIJENBEEK onlangs in de Tweede Kamer tot lof van 6000 Amerikaansche homoeopathische geneesheeren heeft gezegd. Daar in Amerika ieder zich geneeskundige mag noemen, en als zoodanig optreden, worden in dezen lof een aantal mannen begrepen die tot ons kwakzalversgilde behooren, dat ook in Amerka rijk vertegenwoordigd is.

Bedoelde depôthouder zal nu aan het genoemde kamerlid een lijst zenden van al die Amerikaansche doctoren-kwakzalvers, die bij hem hunne middeljes verkrijgbaar hebben gesteld. Die lijst zal bevatten Dr. Airy, Dr. Boas, Dr. Churchill, Dr. Duflot en zoo verder het geheele alphabeth door.

Raadgevingen van Kwakzalvers.

Behalve de goede raadgevingen, die elk kwakzalver in het bijzonder in zijn advertenties door middel van de gewone nieuwsbladen geeft, en waarbij ieder zijn eigen middeljes aanbeveelt, zijn er eenige algemeene wenken, die wij verspreid wenschen te hebben, om onze zaken te bevorderen. Ziehier enkele daarvan.

Middel tegen Kiespijn.

Gebruik geduldig elk middel, dat men u aanraadt. Eer gij aan 't eind zijt, is het met de kiespijn zeker gedaan, al is er dan ook soms een andere kwaal voor in de plaats gekomen, en menigeen onzer heeft wat aan u verdiend.

Ander, zoogenaamd sympathie-middel.

Men neme gewone tuinerwten, bij afnemende maan geplukt, uit iedere peul alleen de twee middelste erwten, totdat men juist dertien heeft. Men drage deze altijd in den rechterzak. Voelt men kiespijn, dan telt men langzaam al de erwten en doe ze een voor een in den linkerzak en vandaar weder terug, zoolang tot de pijn geheel over is. Goed toegepast en volgehouden

heeft het middel nog nimmer gefaald. Daar de toepassing echter wat moeielijk is, raden wij het publiek, in ons eigen belang, om liever drie maanden lang elke week een der geadverteerde kiespijn-middelen te gebruiken. Het succès is hetzelfde.

Verstandig.

Geneesheer. „Maar, Mevrouw, de Barones! hoe komt gij er toe mij te laten roepen, nu gij zelf ongesteld zijt, terwijl gij overal de middelen van Mat-tei tracht in-gang te doen vinden.”

Dame. „Wel, dokter, 'k vereer deze middelen zoo hoog, dat ik niet graag mijn vertrouwen zou geschokt zien door eenig mogelijk ongunstig resultaat.”

Dit gesprek, dat wij onlangs afuisterden, bevat een uitstekenden raad, die ook op alle andere middeljes van toepassing is. Het komt in 't kort hierop neer, dat niemand ooit de door hem zelf aanbevolen middelen moet gebruiken.

Aan sukkelaars.

Personen met een zwakke gezondheid raden wij aan zich voortdurend met hun kwalen bezig te houden en overigens zoo weinig mogelijk ernstige werkzaamheden te zoeken. Zij worden er dan van zelf toegeleid de advertenties op de laatste bladzijden der kranten goed te bestudeeren en vinden zoo tal van middeljes die tegen hun kwalen worden aanbevolen. Gaan zij er toe over die achtereenvolgens te gebruiken, dan is er weinig kans dat zij zullen genezen en hebben wij aan hen een langen tijd de beste klanten. Zegt het voort.

Buitenlandsch Nieuws.

Frankrijk.

Te Parijs loopt het gerucht dat onze vakgenoot Géraudel, wiens reclames voor zijn pastilles tegenwoordig terecht zoo de aandacht trekken, iemand ontmoet had die deze pastilles een jaar lang gebruikt had, wel is waar zonder baat, maar toch ook zonder nadeel er van te ondervinden.

Daar de pastilles een vrij scherpe stof, namenlijk *teer* bevatten, schijnt het gerucht bijna ongelooftelijk.

— De *Société internationale pour exploiter la crédulité publique* hield dezer dagen te Parijs hare gewone jaarvergadering onder voorzitterschap van Guyot, den bekenden teerkoopman.

Aan RICHARD BRANDT en GÉRAUDEL werden belooningen toegekend voor de wijze, waarop zij ten bate van eigen zak het meest overeenkomstig het doel van 't genootschap hadden gewerkt. Beide ontvingen een te Philadelphia aangekocht dokters-diploma.

Verscheidene antwoorden waren ingekomen op de prijsvraag, naar eene ge-

schikte stof en de beste wijze om deze als universeel-geneesmiddel in den handel te brengen.

Twee dezer antwoorden, namenlijk het eene ingezonden onder het motto: *Liegen en bedriegen* en het andere met de zinspreuk: *De dagbladpers blijft steeds de beste hulp*, verkregen beide eene eervolle vermelding. Eenparig echter werd de bekroning toegekend aan het antwoord met het motto: *Prenez rien du tout, annoncez le hardiment et vous en vendrez autant que vous voulez.*

Bij opening van het naambriefje bleek de schrijver te zijn PAUL HOMERO, de bekende Oostenrijker, die reeds sedert langen tijd gewoon onkruid onder den naam van *Homeriana*, met zeer veel succes aan den man brengt.

De prijs bestaande in een half dozijn gekochte en even zooveel valsche medailles en ridderorden, werd terstond uitgereikt, met opdracht daarvan in 't vervolg afbeeldingen aan zijne advertenties toe te voegen.

Zwitserland.

Het feestmaal, dat onzen grooten pillenfabrikant Richard Brandt in zijn geboorteland zou worden aangeboden, heeft den 11den dezer plaats gehad. Het was luisterrijk. Bijna al de hoofddepohouders van zijn pillen uit Duitschland namen er aan deel en ook menig groot debitaant van de Zwitsersche pillen van elders was overgekomen. Verder waren vele andere meesters in de kwakzalverij aanwezig, en er heerschte een zeer broederlijke toon aan den disch. Tijdens het dessert werden vele gelukwenschen ontvangen van afwezigen, zoowel van den jongen Parijschen kwakzalver GÉRAUDEL, die in den allerlaatsten tijd met zoo goed gevolg voor eigen beurs werkt, als van de vertegenwoordigster van een der oudste gevestigde firma's, Mej. HOLLOWAY, de opvolgster van wijlen haren broeder. Een andere dame van ons vak, Miss Allen, die door haar groote billetten tot aanprijzing van haar haarmiddel in deze dagen zoo terecht de aandacht trekt, had een fraai bouquet voor den jubilaris gezonden.

Onder de toespraken aan tafel, merkte men op zoowel ernstigen als meer komischen. Die van den Heer Richard Brandt zelf mag tot de eersten gerekend worden, daar hij een toast wijdde aan de dagblad-pers, die tegen een betrekkelijk geringe vergoeding, de leugens onzer kwakzalvers heinde en ver over de geheele aarde verspreidt. Tot

de meer komischen mag gebracht worden de toast van een der aanzittenden, die een loflied zong op de domheid van het publiek en op vermakelijke wijze deed uitkomen hoe men, door maar altijd hetzelfde te zeggen, op het laatst geloof vindt, zelfs voor de grofste ongerijmdheden.

Een klein intermezzo scheen op een oogenblik de feestvreugde te verbreken. Onder al de brieven met gelukwenschen was een van anderen aard verzeild geraakt en een der jeugdige leden van het gezelschap, die zich met het voorlezen had belast, begon ook die voor te lezen. Zoo hoorden daar de dischgenooten de woorden: *Mijnheer Brandt, nu dient het uit te zijn met uw schandelijke toelag en ik vorder schadeloosstelling; met 3 doosjes zou ik genezen zijn, ik heb nu reeds 24 dozijn doosjes geslikt en het is erger en erger met me geworden, zoodat ik van zwakte kan staan noch gaan; mijnheer gij hebt mijn lichaam verwoest* Natuurlijk dat de voorlezer den brief niet ten einde bracht en dat men, na een oogenblik van stilte, in een schaterlach uitbarstte over den onnoozele, die gemeend had na het slikken van zooveel aloë-pillen, in toeneemende dosis, iets anders dan zwakte en ellende op te doen.

De Gouden Eeuw voor Nederland. Weg met doctoren en chirurgijns! Leven de Pillen van Holloway, de Ketting van Goldberg,

EN

de Revalenta!

De gouden eeuw voor Nederland is eindelijk aangebroken: Neem slechts een dagblad in de hand, en 't feit, zoo vaak weersproken, ligt zonneklaar voor uw gezigt; wil zelf het vonnis strijken! Zóó hoog is 't menschedom thans verlicht, dat alle kwalen wijken. Geen blinden, dooven, lammen meer, geen reumatiek, geen stuipen, geen kramp- of maagpijn, geen kwaadzeer, geen koorts of teringsluipen, geen kiespijn, geen geheime kwaal, geen jicht, graveel of pootje, geen hoofd meer rood, of grijs, of kaal, geen grijsaard en geen grootje, geen aanzigtspijn, geen waterzucht, geen hart- of polsenklopping, geen winden meer, geen ademlucht, geen klieren, geen verstopping, geen flauwten, geen epilepsie, geen hysterieke plagen, geen zwelling van gewricht of knie, geen hypochondre vlagen,

Geen hoofdpijn, winterhand of voet, geen wee van 't rinkelrooijen, Geen scherp humeur, geen gallig bloed, (dus geen brutale boojen!) Geen Chirurgijns, geen Doctors meer: door splinternieuwe vonden (Haal, Faculteit, uw wimpels neêr!) wordt zelfs de Dood gebonden. Geketend op den Vijgendam, ('t Verkoopshuis wrocht 't mirakel) Wist hij niet wat hem overkwam en maakte een vreemd spektakel; Doch nu — men heeft hem in bedwang door drie geheime arcanen, Geen Morrison behield zijn' rang, maar zag zijn glorie tanen; Urbanus ruimde lang den troon, met Haarlems olie-wonder; Ja zelfs — wat blonk die zon eens schoon! — Cognac-met-zout ging onder. Een dosis Revalenta-meel, wat Hollowaysche pillen, Pakt alle kwalen bij de keel, weet elke pijn te stillen; Leg daarbij nog den ketting aan, door Goldberg uitgevonden, En met de praxis is 't gedaan . . . sauf proeven op — gezonden. Denk hier aan geen kwakzalverij, verlakken of bedriegen: 't Verkoopshuis brengt getuigen bij . . . die kunnen toch niet liegen . . . Het galmt en kraait en schreeuwt het uit; lees, lees slechts al de atesten, Hierheen gestuurd uit Noord en Zuid, Uit Oosten en uit Westen. Denk hier aan geen Courantenbluf, met grooten wind geslagen; Wie 't houdt voor Britsche of Duitsche puf kan zelf het na gaan vragen. Zou 't Geneeskundig Toeverzigt daarbij wel ooit gedoogen, Dat, in een zaak van zulk gewigt, het volk dus wierd bedrogen? En zie, 't houdt als een muis zich stil; en — zwijgers consenteren; Of twijfelt ge aan den goeden wil dier hooggeleerde Heeren? O neen! — Had men ons dus verlakt door bluf en advertentie, 't Verkoopshuis was reeds ingepakt met ap- en dependentie . . . Maar nu — de Dood kreeg zijn pensioen de Doctor is onnodig; De Chirurgijn heeft niets te doen, de Aptekers? . . . overbodig! Geluk, geluk dan, Vaderland! geen sterv'ling zal meer sterven; Maar weet, waar men den Dood verbant, daar valt ook nooit iets te erven. Geluk, geluk, mijn tijdgenoot! geen kwaal doe meer u beven! Snel naar 't Verkoopshuis, fop den Dood, en — gij zult nimmer svenen.

1851.

De auteur van het bovenstaande blijkt 36 jaren geleden reeds een goed oordeel in de zaak gehad te hebben. Maar in twee punten is zijn voorspelling niet uitgekomen. Urbanus ruimde niet den troon en evenmin verdween Haarlems Olie-wonder. Beide, Urbanus-pillen en Haarlemmer-olie, gaan steeds voort veel lichamen te bederven en veel klinkende munt in de zakken van ons kwakzalvers te brengen.

Advertentiën.

AAN DE PILLENFABRIKANTEN.

Aan de vele fabrikanten van allerlei pillen wordt de gelegenheid aangeboden hunne winst nog grooter te maken en wel door middel van coöperatie.

Daar al die geadverteerde pillen toch purgeerpillen zijn met aloë, bied ik aan, bij genoegzame deelneming, ze aan al de fabrikanten te leveren per 10 kilo, tegen denzelfden prijs waarvoor de aloë in den groothandel verkrijgbaar is. Aan de fabrikanten blijft dan slechts de moeite van het vullen der doosjes en het opplakken der etiketten.

Brieven onder het motto „Coöperatie” aan het Bureau van dit blad.

Geldbelegging.

Voor iemand, wien het er niet op aankomt door welke bedriegelijke middelen hij geld verdient, bestaat gelegenheid zich te associëren met een fabrikant van geheimmiddelen. De aanzienlijke winst die verzekerd wordt, staat in geen verhouding tot het bedrijfskapitaal dat benodigd is.

Brieven aan ons bureau onder 't opschrift: Rijk en niet eerlijk.

In aantocht!

Alleronfeilbaarste hulp voor de lijdens aan alle mogelijke en ook aan eenige onmogelijke kwalen, ziekten en gebreken kan men beloven door

WARNER'S SAFE CURE!

In Amerika reeds zoolang tot groot voordeel van ons zelf en van onze depôt-houders op ruime schaal geëxploiteerd. Thans ook in Duitschland algemeen erkend als iets dat schatten opbrengt aan ieder die het debiteert.

Deze in dit opzicht onovertrefbare Warner's Safe Cure met de daarbij behoorende Warner's Safe Pillen, en andere Warner's Safe dingen, zullen eerlang ook in Nederland hun heil alom verspreiden.

Van het boekje met de allerdoelste dwaasheden, doch die men het publiek toch kan doen gelooven, wordt reeds een Nederlandsche vertaling bewerkt. Depot-houders die er zaken mee willen doen worden verzocht zich spoedig bij ons aan te melden.

Als voornaam reclame-middel dient het verhaal van de *eigen sterrenwacht* die Warner bezit, namenlijk

WARNER'S ASTRONOMISCH OBSERVATORIUM te Rochester, Staat New-York, Noord-Amerika.

Dat astronomische observatorium is in ons boekje zoowel van binnen als van buiten afgebeeld. Onze ondervinding heeft geleerd dat het publiek daar niet tegen kan. De vondst om aan de menschen te vertellen dat de middeljes voor hun kwalen met behulp van een telescoop ontdekt zijn is onbetaalbaar gebleken en het publiek koopt, koopt, koopt.

Wie WARNER'S SAFE CURE in depôt wil hebben wende zich dus spoedig aan

H. H. WARNER & Co.

REVALENTA.

De Ondergeteekende, vernomen hebbende dat het publiek meer en meer bij winkeliers en grutters Linzenmeel koopt, in plaats van zijne Revalenta, omdat dit precies hetzelfde is, zoekt een ervaren reiziger om dit de menschen uit het hoofd te praten. Salaris naar bekwaamheid.

DU BARRY.

ATTENTIE!

In Oost en West
Vaart hij het best,
Die 't knapst is in het foppen.
Men fopt — om wat?
Om dit, om dat,

Maar 't liefst toch om . . . de moppen!
Heeren liefhebbers die het in deze woorden met ons eens zijn, roepen wij op om gezamenlijk op te richten een Naamlooze Vennootschap tot het foppen om de moppen. Brieven onder 't motto Dat lukt altijd aan 't bureau van de Courant van en voor Kwakzalvers.

MAANDBLAD

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te Steenberg en Dr. VITUS BRUINSMA te Leeuwarden. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt in April per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenberg, Voorzitter.

P. KRUYSSSE, Apotheker „ Amsterdam.

Mr. J. C. MELJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.

Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:
Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Berichten. Een poging tot toepassing van het nieuwe strafwetboek. — Het optreden van de Deutsche autoriteiten tegen Haarlemmerolie. — Uit een nieuw wetsontwerp in Frankrijk. — Gevallen van kwakzalverij te Grevenbicht, te Zevenaar en te Trier.

Grootere artikelen. „Slapsters” te Amsterdam en elders. — Chop's gehoorolie. — Ontdekking! Geen asthma! Door Cléry te Marseille! — Beroertewater. — Iets over vallende ziekte of Epilepsie. — Pâte van Regnaud of Gomsuikerballen.

Ingezonden stukken: De pers en de kwakzalvers-advertenties. Over Pastilles Géraudel. Correspondentie, o. a. over Revalenta, Kunst-trommelvliezen van Nicholson en middel tegen roos op het hoofd. Herhaalde waarschuwingen tegen Liqueur Anti Epileptique van Fiévez, Wijn Duflot, Theophiles Haarkleermiddel, Pastilles Géraudel.

BERICHTEN.

Naar wij vernemen is dezer dagen door de politie te Schiedam proces-verbaal opgemaakt, wegens overtreding van art. 436 van 't strafwetboek, tegen T. E. HAMECHER, zich noemende *masseur et pédicure*, wonende te Rotterdam.

Zonder bevoegdheid van geneeskundige, was hij gewoon lijdens aan rheumatiek en asthma onder behandeling te nemen.

Met belangstelling zien wij den uitslag dezer vervolging tegemoet. Het is, voorzoover ons bekend, de eerste maal dat in ons land beproefd wordt in een dergelijk geval niet de bijzondere geneeskundige wetten, maar eene algemeene strafwet toe te passen.

Het nieuwe strafwetboek wijst dit trouwens in 't bijzonder aan. 't Aangehaalde art. 436 toch zegt:

Hij, die, niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefent, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Bij herhaling binnen twee jaren, zoo zegt het artikel verder, kan hechtenis van ten hoogste twee maanden worden toegepast.

De Pruisische Minister van Onderwijs en Geneeskundige aangelegenheden von Goszler heeft, zooals wij reeds vroeger mededeelden, aan het hoofd der politie te Berlijn last gegeven, alle in de couranten aangekondigde geheimmiddelen successievelijk te doen onderzoeken en het publiek door publicaties in te lichten omtrent den aard, de samenstelling en de waarde dier zoogenaamde geneesmiddelen.

Bij amtschrijven richte tevens de Minister het verzoek aan de lagere besturen om ieder voor zich binnen hun rechtskring, voor zoover noodig of wenschelijk, deze publicaties langs officieelen weg verder te verspreiden of zelf onderzoekingen te doen instellen en ambtshalve van de resultaten mededeeling te doen aan het publiek op de gewone wijze.

Langzamerhand voldoen meerdere collegies aan dit verzoek van den Minister. Een dezer publicaties namens den Regeerings-president van het landdrostschap *Stade*, gedagteekend 25 Januari van dit jaar, heeft ook voor Nederland eenige beteekenis en het voornaamste deelen wij er dus uit mede.

Zekere koopman WOLFF, zoo luidt het, verkoopt onder den naam van *Universaldruppels* een middel, samengesteld uit 1 deel gezwavelde lijnolie en 2 deelen terpentijnolie.

Deze vloeistof is sedert lang bekend onder den naam van „*Harlemmeröl*” en kan onmogelijk de heilzame uitwerkselen hebben, die WOLFF in eene bijgevoegde gebruiksaanwijzing er aan toeschrijft.

Daarentegen — zoo leest men verder in deze officiele bekendmaking — is het gebruik in zoover gevaarlijk, dat grootere hoeveelheden zoowel in maag en darmkanaal als in de nieren en de blaas ontsteking kunnen te weeg brengen en dat reeds de hoeveelheid, die in de gebruiksaanwijzing wordt aangeraden, namelijk 5 tot 10 druppels, prikkeling van de urine-organen kan te voorschijn roepen.

Terwijl ik, zoo eindigt de Regeerings-president FRANZUS, daarom ernstig waarschuw tegen 't gebruik dezer zoogenaamde *Universaldruppels*, voeg ik er nog aan toe, dat de prijs van ongeveer f 1, volgens de waarde der samenstellende deelen, veel te duur is en nauwelijks 30 cts. zou mogen bedragen, berekend naar den wettigen taux van geneesmiddelen in Duitschland.

Op een paar punten dient, bij de kennisneming van het bovenstaande, de aandacht gevestigd te worden.

Vooreerst dat in ons land deze Haarlemmerolie, waartegen gewaarschuwd wordt, oneindig meer door 't volk op eigen gezag bij allerlei ziekelijke aandoeningen wordt aangewend dan in Duitschland, en dat herhaaldelijk door geneeskundigen schadelijke gevolgen zijn waargenomen.

In dit Maandblad hebben wij in December 1884, in Januari, in April en in Augustus 1885 onderscheidene vergiftigingsgevallen medegedeeld en toch acht geen enkel regeeringspersoon zich geroepen ook hier te lande zijn waarschuwende stem te doen hooren.

Ook niet het Staatstoezicht voor geneeskundige aangelegenheden, niettegenstaande de organisatie daarvan, zooals onlangs door de Regeering in een officieel stuk (Memorie van Toelichting bij geneeskundige wetsontwerpen) met voldoening werd gezegd: „ook in het buitenland algemeenen bijval en waardeering mocht ondervinden.”

In dit opzicht is ons Geneeskundig Staatstoezicht — zoo schijnt het ons toe — dan toch ten achteren bij dat in Duitschland.

Een nieuw ontwerp van wet, regelende de uitoefening der pharmacie in Frankrijk, verbiedt niet alleen aan onbevoegden den verkoop, maar ook het in depot hebben van geneesmiddelen; dus ongeveer hetzelfde als door onze Vereeniging in haar adres aan de Nederl. volksvertegenwoordiging wordt gevraagd.

Men schrijft aan de *Amsterdammer*:

Het vijfjarig kind van een landbouwer te Grevenbicht bekwam de vorige week hevige brandwonden. In plaats van geneeskundige hulp in te roepen, ontbood men een inwoner der gemeente, die na eenige geheimzinnige gebaren over het kind te hebben gemaakt, de ouders ten strengste verbood verder iets aan de brand-

wonden te doen. De lichtgeloovige ouders deden alzoo en het arme kind is thans, na acht dagen de vreeslijkste smarten te hebben ondergaan, overleden.

Door den brigadier-majoor der rijksveldwacht Methorst en den gemeenteveldwachter Smit, te Zevenaar, werd — naar men bericht — een goede vangst gedaan. Zekere K., uit Aalten, gaf zich in den omtrek uit voor wonderdokter welke functie hij zich goed liet betalen, en was sinds eenige dagen gehuisvest bij Wieskamp, landbouwer, voorgevende familie uit Amerika te zijn, veel geld te bezitten en zich hier te willen vestigen. Ten slotte werd hij ontmaskerd als een gevaarlijke oplichter, naar wien sinds eenige dagen tevergeefs werd gezocht. Thans zit hij achter slot en grendel, en zal hem de tijd gegeven worden over zijn wandaden na te denken.

Dus alweer beide kwaliteiten, die van kwakzalver en van oplichter, op duidelijke wijze in één persoon verenigd!

LIEF HERCELTJE. Zekere Susanne Leuter hield zich sedert geruimen tijd in de stad Trier, met de uitoefening der kwakzalverij bezig. Zij beweerde alle kwalen te kunnen genezen en had enkel een fleschje urine van een zieke noodig, om te kunnen beoordeelen wat den patient mankeerde.

In den regel gaf zij iedereen een soort thee te slikken, die van althea-wortel en senne-bladeren was vervaardigd. Duizenden lichtgeloovige landlieden stroomden naar de wonderdoctores en de vrouw verdiende geld als water.

Onlangs gaf zij haar wonderdadig geneesmiddel ook aan eene boerin, die typhus had, met het treurig gevolg dat de zieke spoedig bezweek. Thans bemoeide de overheid zich met het geval. Susanne werd aangeklaagd en tot zes maanden gevangenisstraf veroordeeld. Daar zij in meer dan honderd gevallen, onbevoegd geneeskundige hulp had verleend, werd haar ook eene boete van zeshonderd gulden opgelegd.

Jammer genoeg wist de vrouw, die in Luxemburg te huis behoort, over de grenzen te komen, en nu stopt zij waarschijnlijk haar lauds-lui onder den grond, die zoo dom zijn om de gevaarlijke middelen van zoogenaamde wonderdocters te slikken. (*VI. Bl. v. Amst.*)

„Slapsters” te Amsterdam en elders.

't Is haast niet te gelooven hoeveel menschen in ons land en daaronder niet weinigen behoorende tot den zoogenaamd ontwikkelden stand, nog immer bij ziekten en sommige andere omstandigheden te rade gaan bij zoogenaamde „slapsters.”

't Meest echter behooren de klanten dezer heimzinnige personen tot de volksklasse en behalve het bijgeloof, dat op zulk eene wijze hierdoor blijft voortwoekeren, is het te betreuren dat zoo dikwijls zuurverdiende penningen aan deze nietswaardige hulp worden weggeworpen.

Een nieuw werkje van den bekenden onderzoeker

van spiritisme en hetgeen daarmede in verband staat, den heer A. J. Riko te 's Gravenhage, vestigt onze aandacht op enkele gevallen van verregaande onbeschaamdheid door hem zelf waargenomen.

Het oordeel van den schrijver over deze slaapsters en hunne handlangers, magnetiseurs van beroep, heeft te meer waarde, daar hij zelf de mogelijkheid van helderziendheid niet in twijfel trekt. — Zeer velen dezer personen, zoo zegt de heer Riko, komen er toe het magnetisme als echte money-makers te exploiteeren, na eerst in allerlei andere vakken hun geluk beproefd te hebben; en al wie durft beweren dat een somnambule maar altijd op commando van den magnetiseur goeden raad geeft voor allerlei kwalen, verdient geen anderen naam dan dien van kwakzalver.

Wanneer men, zoo gaat de schrijver verder, de ziekte-beschrijving, die zulk eene slaapster mededeelt, bedaard nagaat, dan zal men opmerken dat die doorgaans in algemeene, niets beteekenende termen is vervat en niet zelden de grofste zonden tegen de physiologie en de anatomie van het menschelijk lichaam bevat en dat aan ongerijmdheden doorgaans geen gebrek is.

Soms worden aan de personen, die de slaapster raadplegen, allerlei kwalen en gebreken toegedicht, waarvan schijn noch schaduw bij dezen aanwezig is; terwijl niet zelden het eigenlijk ongemak, waarvoor genezing wordt verlangd, over 't hoofd wordt gezien.

Zooals bekend is, behoeft de patient zelf de slaapster niet op te zoeken, maar kan deze, zoo wordt beweerd en geloofd, evengoed haar raad mededeelen, wanneer zij slechts het een of ander voorwerp, dat met den lijder in aanraking is geweest vóór zich heeft. Bij toezending van een vlok haar gaf zulk eene zoogenaamde helderziende den heer Riko het volgende consult; hier letterlijk gecopieerd: „Door eene opgaring van gevatte koude „is er een rheumatische zenuwgevoeligheid ontstaan „die het hoofd, maag en ingewanden gevoelig „maakt. Spanning, benauwd, te weinig ontlasting, „moei, loom, pijnlijk, zwak in rug en lendenen, . . . „de voorzorging is onder Gods zegen gunstig. „Niet te veel slappe koffie, thee, azijn, peper. Wel „rauwe zoete melk een dun ei.”

De haarlok nu, die was toegezonden, was van een *dooden aap*; loom was de patient dus zeker en weinig ontlasting had hij ook, maar of melk met een zacht eitje hem weer zou opknappen valt te betwijfelen! 't Dient nog vermeld, dat de vlok haar met pomade tot een krul was gedraaid en daardoor veel had van menschenhaar.

Een tweede sprekend voorbeeld wordt door denzelfden schrijver aangehaald; — een uittreksel uit het zeer uitvoerig consult luidt letterlijk als volgt: „Aanleg tot veel zwak gevoel en ligtigheid naar het hoofd, door vertraging in het bloedvaatstelsel en het vastzitten eener ziektestof in het middel en de buik, die de patiente veel doet lijden, benaauwdheden, krampen en pijnen met een zekere gevoeligheid op de zenuwe, er zijn galachtige slijmophoopingingen die de lever en nier drukken en ook gevoeligheid in het beengestel geven, het hoofd niet vrij en door de ongeregelde werking ontstaat er ook binnenkoorts, zelfs de huidzenuwe worden bij tijden gevoelig aangedaan met een ziektegevoel naar de borst en tusschen het hart na de milt. Op alle deelen bestaat onderdrukking omdat het gestel bij tijds niet gezuiverd is en op de oorzaken rees met verstoring is gewerkt en de krachte hebben ook gelede.”

Het recept was even uitvoerig en behelsde o. a. een voorschrift om zes verschillende planten te trekken op eenige flesschen drank en daarmede in te wrijven buik, lendenen, billen, handen en polsen; verder moesten nog pappen worden aangewend en heete kruiken. Licht voedsel, goede soep enz. enz.

En dit alles werd voorgeschreven tot herstel van een . . . kandelaar!

Het consult was namelijk verstrekt op de toezending van een *splinternieuwe vrouwen nachtmuts*, slecht bedeed met het stof van een bronzen luchter, die er mee was afgeveegd.

Nog meer staaltjes van zulk boerenbedrog brengt hetzelfde werkje ons onder de oogen, hoe b.v. de

diepe wijsheid van zulk een slaapster zich openbaart, als zij zegt: „de zenuwen der onderbuik zien ik „wel wat ruimer, doch door de zwakten der lever „liggen de bloedvaten noch wel beklemd,” hoe zij dikwijls voorschriften geeft, die *onmogelijk* zijn op te volgen of de ziekte zoogenaamd „leest” van personen, die nimmer bestaan hebben.

En voor zulke raadgevingen wordt door den zoogenaamden magnetiseur, de helper der slaapster, een tot vijf gulden geëischt, somwijlen meer, als hij de kans schoon ziet!

Zeiden wij te veel, zoo eindigt de schrijver, aan wien wij 't bovenstaande ontleenden, „zeiden „wij te veel toen we zoo straks beweerden, dat dergelijke handelingen den *kwakzalver* waardig „zijn?” Zeker niet! zoo zal het antwoord moeten luiden, niet te veel, maar te weinig! althans wanneer men er niet goed aan denkt dat ook hier weer dit woord gelijk is van betekenis met bedrieger.

En toch erkent onze Regeering zulke personen en hun bedrijf, door voor hen als magnetiseur een patent verkrijgbaar te stellen!

Wij herhalen, 't is tegenwoordig vooral de kleine burgerij en de werkmans die aan deze magnetiseurs klandisie bezorgt; zou ook zulk eene duidelijke oplichterij met een groot woord als „vrijheid van bedrijf” bij voortduring moeten worden toegelaten?

Chop's gehoorolie.

Ettelijke jaren geleden schijnt er te Weerselo in Overijsel een predikant gewoond te hebben, die aan doofheid begon te lijden en ter mogelijke genezing daarvan gebruik maakte van de hierboven genoemde olie.

Gelukkig voor den man, schijnt zijn gebrek na dien tijd verbeterd te zijn en in zijn blijdschap daarover vergat hij al de lessen, die zijn professor in de logica hem aan de Akademie had ingeprent; en, omdat de genezing had plaats gevonden *na* het gebruik dezer olie, meende hij dat zij ook *door* het gebruik was tot stand gebracht.

In de Nederlandsche bladen wordt als gevolg dezer historie van tijd tot tijd en ook nu weer de onderstaande advertentie aangetroffen:

GENEZINGS-ATTEST.

De ondergeteekende verklaart dat ZEd., door 't gebruik der GEHOOROLIE, vervaardigd door Mr. CHOP te Hamburg, genezen is van eene Chronische Doofheid, waaraan ZEd. sedert jaren is lijdende geweest, en veroorlooft den Heer CHOP van deze verklaring gebruik te maken, daar waar het zou kunnen strekken tot aanbeveling.

Get. J. VAN WANING BOLT,
Predikant te Weerselo (Overijsel).

Op de vraag, naar aanleiding hiervan ons onlangs gedaan, omtrent de samenstelling en mogelijke geneeskraft dezer olie, kunnen wij mededeelen, hetgeen reeds jaren geleden *Schüdler* daarvan heeft bekend gemaakt.

Het vocht bestaat, volgens zijn onderzoek, uit 8 deelen olijfolie en 1 deel cajaputolie. Een fleschje van 18 gram inhoud kost f 1.25 en zou door een apotheker waarschijnlijk voor 30 cts. geleverd worden.

Zeldzaam is dit Hamburger middel dus volstrekt niet, en de een of andere eigenaardige geneeskraft kan er niet aan toegeschreven worden.

Kan het gebruik dezer olie dus niets ter genezing der doofheid van den predikheer hebben toegebracht? Wij aarzelen geen oogenblik die mogelijkheid te erkennen. Eene der oorzaken van toenemende hardhoorendheid kan zijn gebrekkige afscheiding of verharding van het oorsmeer. Elke soort van zuivere olie, evenals glycerine kan somwijlen verbetering brengen in dezen toestand, zonder dat men tegen veel te hoogen prijs zijn inslag behoeft te doen bij den heer Chop te Hamburg.

't Kan zijn nut hebben er hier op te wijzen, dat de oorzaak zijner doofheid aan den lijder zelf niet alleen gewoonlijk onbekend is, maar niet zelden afhankelijk is van omstandigheden, die hij in de verte niet vermoedt.

Niet een enkele keer, maar om zoo te zeggen ontelbare malen komt het voor, dat zich personen bij een geneesheer vervoegen en mededeelen door kouvatten, koorts of iets dergelijks langzamerhand half doof te zijn geworden; terwijl het bij onder-

zoek blijkt, dat de oorzaak is, een watje, 't welk zij om de een of andere reden in het oor hadden gestoken en vergeten.

Langzamerhand was het in 't oor meer naar binnen gegleden, waar het natuurlijk het gehoor belemmert, hoe langer hoe meer, naarmate het oorsmeer er een dikke prop van maakt.

Ook in zulke gevallen kunnen enkele druppels olie het watje opnieuw losweken en gemakkelijker doen verwijderen.

Ontdekking! Geen asthma! Door Cléry te Marseille.

Les charletans se suivent et se ressemblent zou een gewijzigd spreekwoord kunnen luiden.

Jaren lang reeds worden vooral tegen asthma tal van middelen als onfeilbaar aanbevolen.

Door het succes verlokkt heeft in den laatsten tijd opnieuw iemand advertenties door geheel de dagbladders van Europa doen verspreiden. Hij noemt zich Dr. Cléry te Marseille en zijn middel stelt hij voor als eene nieuwe uitvinding, onfeilbaar tegen zinking, hoest en asthma.

Op aanvraag, zooals dagelijks ook in de Nederlandsche bladen te lezen staat, zendt deze uitvinder nadere inlichtingen. Deze bestaan uit een boekje, waarin meer uitvoerig in zes talen wordt medegedeeld dat het middel van Cléry door den rook die zich bij de verbranding ontwikkelt, zelfs genezing aanbrengt van tering in de zwaarste gevallen.

't Middel heet verzameld te worden aan het strand van de Roode Zee, en bestaat uit gedroogde en tot poeder gebrachte bladen van de *Indiaansche tabak* (*Lobelia inflata*) om gemakkelijker te branden, vermengd met *salpeter*.

Wanneer men bedenkt, dat dit kruid zijn naam te danken heeft aan de gelijksoortige werking, die het uitoefent als de gewone tabak, kan elk beseffen welke geheimzinnige, genezende kracht zij kan ten toon spreiden bij al de ademhalingsziekten, waarbij de verkooper te Marseille het aanbeveelt.

Dwaas dan ook zeker diegene, die voor een doosje, dat nauwelijks een schelling waard is, ter wille dezer aanbeveling f 1.75 betaalt, zooals door Cléry gevraagd wordt.

„Wij waarschuwen voor 't koopen van dit waardeloos middel” publiceert de burgemeester van Karlsruhe en wij doen desgelijks.

Beroerte-water.

't Blijkt gedurig dat er in 't buitenland verschillende firma's zijn, die zich toeleggen op de exploitatie in 't groot niet van een enkel geheimmiddel, maar die telkens nieuwe kwakzalverijen aan de markt brengen, naarmate zij denken dat er kans is van slagen of zien dat het getij gaat verloopen.

In den eersten jaargang van dit Maandblad hebben wij onder den titel: Het Kwakzalvershol te Frankfort, uitvoerig in een tweetal artikels de geschiedenis en de handelingen van zulk een firma in het licht gesteld.

Wij hebben toen aangetoond dat het bekende advertentie-bureau DAUBE EN Co. onder den naam ELNAIN EN Co. en met behulp van een stiefbroeder van een der firmanten, zekeren MOESINGER, de eigentlijke verkooper was van een driehonderdtal der meest geadverteerde middeltjes.

't Is meer dan waarschijnlijk dat deze combinatie van advertentie-bureau en exploitatie van geheimmiddelen nog hier en daar is blijven voortduren.

Terwijl wij ons voorstellen daarop nader terug te komen, willen wij hier wijzen op eene andere firma, JULIUS KIRCHHOFER te Triest, die eene geheele reeks middeltjes op groote schaal adverteert. 't Meest bekende en waarmee hij ongetwijfeld het meeste geld heeft kunnen bijeenschrapen is het onkruid, dat hij onder den naam van HOMERIANA heeft in den handel gebracht en dat nog dagelijks hier te lande wordt geadverteerd.

Een ander middel, waarvoor de advertenties weliswaar nog niet binnen onze landpalen zijn binnengeslopen, doch dat blijkens eene ons door een der leden toegezonden zeer uitvoerige circulaire toch reeds bekendheid heeft verkregen in ons land, is het zoogenaamde „Schlagwasser” naar 't zoogenaamd

recept van ROMAN WEISSMANN te Vilshofen in Beieren. Dit water heet hulp te bieden bij zenuwaandoening en alles wat er mee in verband staat.

De eigenaardige naam van *Beroerte-water* is het echter gegeven, omdat het een voorbehoedmiddel heet te zijn tegen Beroerte, *Schlagfluss*, zooals de Duitschers zeggen.

Een herhaald onderzoek heeft geleerd, dat het eenvoudig bestaat uit roodgekleurde *tinctuur van Arnica*. Voor een fleschje van 60 gram, dat waarschijnlijk bij een apotheker niet meer dan een stuiver of twaalf zou kosten, moest aan de firma KIRCHHOFER f 3 worden betaald.

De lezer zal begrijpen dat die onschuldige tinctuur niets ter voorkoming van de vreeselijke kwaal kan uitwerken.

Hierbij ten slotte nog iets; 't wordt meer en meer de gewoonte der kwakzalvers om hunne middeltjes niet alleen ter genezing aan te bevelen, maar ook ter voorkoming van ziekten, daarmede te moeten komende en op hunne wijze hun voordeel doende met de spreuk der gezondheidsleer zowel als der ware geneeskunde: *'t is gemakkelijker te voorkomen dan te genezen*.

't Is alweer een bewijs dat de kwakzalverij met haar tijd meegaat; voorkomen kan zij echter door hare middeltjes zoomin als genezen; doch zij heeft in deze wijze van doen een onbetaalbaar middel gevonden om gedurig te wijzen op hare gunstige resultaten. Als voorbehoedmiddel tegen de eene of andere ongesteldheid wil zij hare geheimmiddelen doen gebruiken, — dus in gezonde dagen. Komt dan toch te eeniger tijd de ziekte, dan heeft zij reeds eene aanzienlijke som aan den patient verdiend. Doch 't spreekt van zelf dat slechts enkelen ziek worden; met voldoening kan de fabrikant dan wijzen op al de anderen en beweren dat zij door 't gebruik zijner middelen worden bewaard.

Bij een middel ter voorkoming van beroerte gelukt deze bewijsvoering al heel gemakkelijk. Van duizend personen zal nauwelijks een enkele ooit een beroerte krijgen; gebruiken nu allen het *Schlagwasser* van *Kirchhofer*, zooals deze met veel aandrang in zijne circulaire en brochures aanbeveelt, dan is hij in staat als een glansrijk gevolg van zijn middel te wijzen op negen honderd negen-en-negentig gevallen van personen die na het gebruik niet door een beroerte werden aangetast. Het valt niet moeilijk den enkelen persoon, die toch evenals zonder het gebruik van 't geheimzinnige water door een beroerte sterft, hierbij over 't hoofd te zien.

Iets over vallende ziekte of epilepsie.

Dezer dagen maakten wij kennis met een vernieuwde poging om een uit België afkomstig middel tegen vallende ziekte hier in ons land aan den man te brengen. Het is dat waarvan wij, in de rubriek Herhaalde Waarschuwingen, de samenstelling vermelden. Dit geeft ons aanleiding nogmaals een woord te schrijven over deze ziekte en hare behandeling, vooral naar aanleiding van een paar artikelen van zeer bevoegde hand niet lang geleden verschenen in de *Geneesk. Courant*.

In 't algemeen, zoo vangt de schrijver aan, beschouwen de artsen de Epilepsie (vallende ziekte) als een moeilijk te genezen en gevaarlijke ziekte.

Daarentegen vinden wij bij kwakzalvers en uitventers van geheime geneesmiddelen de ziekte als gemakkelijk te genezen uitgebauind, en in de verschillende brochures, prospectussen en advertenties eene menigte van herstellingen aangekondigd.

Met deze vermeende of feitelijke genezingen worden evenwel slechts die, in den regel zeer talrijk voorkomende gevallen bedoeld, bij welke eene verwisseling met andere ziektevormen heeft plaats gevonden of bij welke eene spontane genezing, zonder tusschenkomst der kunst, was ingetreden, 't geen door verschillende oorzaken, zelfs door heftige gemoedsaandoeningen, somwijlen kan geschieden.

't Spreekt van zelf, dat niet één middel, één handelwijze tegen eene ziekte, wier aard zoo verschillend is, wier behandeling zoo menigvuldige aanrakingspunten heeft, zich werkzaam kan betoonen!

De gewoonte om op schriftelijke aanvragen of op grond van eenige opgegevene ziekteverschijnselen zekere geneesmiddelen voor te schrijven is te afkeuringswaardiger als de aanwending dezer z.g. geneesmiddelen met ernstige gevaren verbonden en, onder zekere omstandigheden, geheel onbetrouwbaar is.

Ik heb de moeite genomen, zoo gaat de schrijver voort, alle behandelingswijzen van de zoogenaamde specialisten, uitventers van geheimmiddelen enz. aan een onderzoek te onderwerpen en ik kan, op grond van dit onderzoek, niet genoeg waarschuwen tegen deze, deels onbeschaamde en van onzin overvloeiende, vaak met talrijke aanbevelingen van werkelijke of gewaande doctoren, professoren, van z.g. beëdigde gerechtelijk-scheikundigen voorziene aankondigingen en aanbiedingen, om de ziekte te genezen met zekere geneesmiddelen die meestal tegen overmatige, niet zelden exorbitante prijzen worden aangeboden.

Ik kan niet genoeg waarschuwen tegen de, slechts op misleiding van het publiek berustende geheim-universaal- of speciaal-middelen.

Nergens moet steeds meer in gedachte gehouden worden, dat niet eene ziekte, maar een bijzondere lijder het voorwerp der behandeling is.

Wanneer men bedenkt, dat in het bovenstaande een geneesheer in Duitschland aan het woord is, die jaren lang zich in 't bijzonder met de studie en de behandeling der vallende ziekte bezig houdt, dan walgt men van de leugens der kwakzalvers die beweren binnen korten tijd honderden dier lijders te hebben genezen.

Eigenlijke genezing is hoogst zeldzaam; ofschoon er vaak vele jaren verlopen, voor dat de ziekte het leven ernstig bedreigt. — De gewone geneesheer zal natuurlijk den lijder, of althans zijn omgeving, niet onkundig laten van zijn twijfel omtrent een radikale genezing, doch juist deze oprechtheid van den geneesheer is oorzaak, dat men zich vroeg of laat tot den kwakzalver wendt, die zekere genezing durft beloven.

Zonder bekende redenen kunnen de aanvallen der ziekte soms weken en maanden achtereen wegblijven; treft dit toevallig samen met het gebruik der vreemde middelen, dan heeft de dankbaarheid spoedig een attest van genezing opgezonden.

Doch wel het meest zijn dergelijke getuigschriften afgegeven door een geheel ander soort van lijders. Vallende ziekte toch komt lang zoo veelvuldig niet voor, als men over 't algemeen meent. Het volk is gewoon allerlei zenuwaandoeningen, krampaanvallen, flauwten, vapeurs, hysterische toevallen, die zich van tijd tot tijd bij een persoon herhalen en waarbij min of meer verlies van bewustzijn of gevoelloosheid voorkomt of verondersteld wordt, (vooral als de duimen in de handen gesloten worden en het hoofd achterover slaat) te betitelen met den naam van »de kwaal», d. i. epilepsie. — En in de meeste dezer gevallen zijn dit ongesteldheden, die gemakkelijk en door den tijd bijna altijd volledig genezen.

Ten slotte willen wij uit onze persoonlijke ervaring nog een leerzaam geval mededeelen, waardoor bewezen wordt dat de geheimmiddelkramers bij al de onwaarheden, waarmede zij hunne circulaire vullen, toch een enkele maal misschien een waar getuigschrift kunnen laten zien, en hetwelk toch hoegenaamd niets beteekent, om de eenvoudige reden dat de persoon die het middel bestelde, zelf niet wist waaraan hij lijdende was.

De vrouw van het hoofd eener openbare school in ons land was volgens beweren van haar man sedert vele jaren lijdende aan vallende ziekte, waarvoor zij allerlei geneeskundige kuren heeft ondergaan en medicijnen bij groote hoeveelheden heeft geslikt. Haar man wil thans gaarne verklaren aan elk die 't hooren wil, dat zijne vrouw onder onze behandeling is genezen van deze Epilepsie. Haar zoon, eveneens openbaar onderwijzer, bevestigt het desverlangd en alle burens en bekenden, waaronder de autoriteiten der gemeente, eveneens. Toch hebben al die getuigen geen bewijskracht hoegenaamd, omdat de vrouw, die inderdaad genezen is, volstrekt niet aan vallende ziekte leed, maar aan een der bovenbedoelde andere kwalen, die door de familieleden voor vallende ziekte was gehouden.

Pâte van Regnaud, gom-suikerballen.

't Schijnt dat de fabrikanten van zoogenaamde specialités, zoodra zij bespeuren dat het debiet vermindert, hunne depôthouders opdragen door nieuwe advertenties de aandacht van 't publiek op te wekken.

Oude, halfvergeten kwakzalverijen ziet men dan plotseling weer opduiken, zooals de hiergenoemde *Pâte van Regnaud*, die, reeds lang bekend, thans weder gedurig wordt aanbevolen in „reclames tegen 45 à 50 cts. per regel.”

De samenstelling blijkt volgens het oorspronkelijk recept, medegedeeld door HAGER, vrij omslachtig geweest te zijn. Een aftreksel van niet minder dan acht verschillende planten, allen borstkruiden, werd er voor gebruikt en daaraan suiker en Arabische gom toegevoegd, met een spoor van *tolubalsem*. Uiterlijk zijn het taaie, platte, ruitvormige met suiker bestrooide stukken.

't Is meer dan waarschijnlijk dat, behalve de *tolubalsem* die een eigenaardigen smaak mededeelt, al deze kruiden reeds lang bij de vervaardiging vergeten worden, zoodat de hooggeroemde pâte meer een artikel is behoorende bij de suikerbakkerij dan in den schat van geneesmiddelen.

Een stukje arabische gom, een klontje kandij of suikerballen zullen precies dezelfde uitwerking hebben bij verkoudheid of drooge keel.

Dat men deze snoeperij gerust aan kinderen kan geven, zooals in de advertenties niet zonder ophof wordt beweerd, spreekt dus van zelf; de kleinen houden allen veel van bonbons en zoetigheid.

De ouders echter zullen zich beklagen, die er hulp van verwachten in ernstige gevallen, omdat de fabrikant zegt dat zijne suikerkoekjes de voorkeur verdienen boven alle andere middelen. Dit is eenvoudig de gewone leugen van kwakzalvers, evenals de bewering, dat die „Pâte het hoesten, den kinkhoest en de zinkingen spoedig kalmt.”

Ingezonden stukken.

De Pers en de Kwakzalvers-advertenties.

M. de R.

Bij gelegenheid van 't Koningsfeest werd door *De Amsterdammer*, weekblad voor Nederland, een Oranjenummer uitgegeven.

Aan den text waren tien groot folio bladen advertenties toegevoegd. Hieronder kwam geen enkele kwakzalvers-advertentie voor of iets wat er op geleek.

Waar bij al zulke extra-gelegenheden om te adverteeren kwakzalvers gewoonlijk het eerst hunne aanbiedingen doen, valt hier niet te denken aan toeval.

Ik meen dit daarom te mogen vermelden als een bewijs van kieschheid tegenover den jubilaris zoowel als tegenover de lezers van het blad, om dit feestnummer ook in deze rubriek vrij te houden van leugen en bedrog. Ook als bewijs dat de overtuiging van 't ongepaste van zulke advertenties, ten minste bij enkelen, meer en meer doordringt, wijs ik u er op, vooral omdat in dit opzicht nog immer de houding van de meeste bladen zeer treurig is.

Zie als voorbeeld het *Nieuws van den Dag*. Volgens de aanplakborden in de spoorwegwagens is dit het meest verspreide blad in Nederland. 't Is bekend dat het zeer hooge dividenden uitkeert aan zijne aandeelhouders. In een der laatste nummers van *Het Zondagsblad* van dat N. v. d. D. zijn zes kolommen advertenties; juist de helft, dus drie geheele kolommen werden gevuld met advertenties, waarin de kwakzalverij duidelijk aan 't woord is.

Zouden de aandeelhouders nu werkelijk niet een klein procentje winst willen opofferen, in 't bewustzijn, dat hun blad ook door de laatste bladzijde geen ergernis wekt of slachtoffers maakt, zooals het zich beijvert op de drie voorgaande bladzijden gezonde lectuur te verschaffen?

Zou misschien dit schrijven, M. d. R., daartoe iets kunnen bijdragen?

Met achting,

Uw dw. dienaar,
N.

Pastilles Géraudel.

AMSTERDAM, 5 Februari 1887.

Aan de Redactie v/h Maandblad van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mijne Heeren!

Woensdag werd mij door een geacht Apotheker Uw blad ter lectuur gegeven en vond ik daarin een waarschuwing tegen de Pastilles Géraudel.

Toevallig had ik voor een dag of wat een doos met

die Pastilles aangeschaft en had daar ingevolge voorschrift 10 stuks van per dag gebruikt, doch ook slechts twee dagen, toen ik den tweeden dag 's avonds vreeselijk benauwd werd, (dat was Vrijdag 28 Januari). Na dien tijd heb ik tot heden aan de vreeselijkste benauwdheden geleden, zoo zelfs, dat mijn nachtrust er geheel door opgeofferd wordt.

Natuurlijk mat zulks het lichaam erg af, zoodat ik mijn werkzaamheden voor het oogenblik niet geregeld kan waarnemen.

Daar het bij mij vaststaat, die Pastilles Géraudel, van die benauwdheid de oorzaak zijn, en dus veel lijders aan verkoudheid, door het gebruik van die Pastilles, van kwaad tot erger komen; geef ik U het recht van dit schrijven in Uw geacht blad gebruik te maken; hopende het velen tot waarschuwing strekke om van die kwakzalvers Pastilles niet te gebruiken.

Hoogachtend, UEd. Dn. Dienaar,
H. J. B. Expéditeur.

Mochten Nieuwsbladen dit schrijven willen overnemen zal me aangenaam zijn.

Correspondentie:

— De volgende nieuwe leden zijn sinds de vorige maand toetreden:

Hoenkoop. T. A. M. THIER, Arts.

Krabbedijke. G. F. W. GEILL, Arts.

Rilland-Bath. Dr. O. H. J. STEENBERG.

Steenbergen. F. A. ROVERS, Majoor der Schutterij.

Utrecht. H. VLAANDEREN PZ., Koopman.

Weeresteyn. C. H. BOS.

— De nieuwe volledige naamlijst hopen wij bij het volgende nummer te verzenden.

— Ongeveer 500 leden zonden reeds de contributie door middel van het bij het vorige nummer gevoegde postwissel-formulier, waaronder ruim 60 die een extra-bijdrage, boven het bedrag van f3, voor de Vereenigingskas toezonden. — Wij noodigen ook de overige leden dringend uit hun contributie per postwissel te voldoen. Moeten wij later per postkwitantie bij die leden disponeren, dan kost dat aan de Vereeniging 10 cent voor elk lid, dat is voor de ruim 500 leden, die nog niet betaalden meer dan f50. Men kan dit aanzienlijke bedrag voor de Vereeniging besparen.

— *Revalenta.* Het verkoopen van *Linzenmeel* in plaats van de dure *Revalenta* vindt meer en meer instemming. Een enkele verkooper verzoekt ons echter hem niet meer als zoodanig te noemen, daar hij, wegens te gering debiet, er mee is opgehouden. Daarentegen kunnen wij bij de vroeger genoemde nog een viertal anderen voegen, zoodat op het oogenblik het *Linzenmeel* verkocht wordt te *Amsterdam* bij C. Bouwes, Weesperzijde 16 en W. J. van Coppelaar, Reguliersbreestraat 19; te *Arnhem* bij J. Hupkes; te *Dordrecht* bij P. van Overbeek; te *Hilversum* bij de Wed. H. P. Lammer; te *Leeuwarden* bij Zaadnoordijk; te *Rotterdam* bij Van Schaick & Baljon, Noordbroek 27 en Visschersdijk 28. te *Utrecht* bij H. Vlaanderen Pz. Voorstraat en te *Vlissingen* bij Mortier.

Indien anderen ons bericht zenden dat zij het *Linzenmeel* verkoopen zullen wij ook van hen de namen vermelden.

— *R. te Z.* Neen, firma's die ons bekend zijn als depot-houders van kwakzalversmiddelen, kunnen wij niet als verkoopers van linzenmeel in ons blad noemen. De verkooper van dat voedzame meel moet een gezonde, eerlijke handel blijven, die niets met kwakzalverij mag uit te staan hebben.

— *Kunst-trommelziehen* van NICHOLSON. Wij ontvingen meerdere brieven om inlichtingen over deze tegenwoordig druk tegen doofheid geadverteerde instrumentjes. Afgescheiden van de waarde van de werktuigjes zelf moeten wij zeggen, dat de wijze waarop ze aan den man gebracht worden overeenkomt met de manier van de ergste kwakzalvers.

Op aanvraag wordt tegen toezending van 12½ cts. een heel klein boekje toegezonden, in tamelijk goed Nederlandsch geschreven, waarin eenige dozijnen getuigschriften van onbekende, genezen lijders zijn opgenomen en op den omslag het portret van NICHOLSON, te midden van eenige beroemde Amerikanen. Bovendien vindt men er eenige bespottelijke prentjes in, zocals het Raadpleegsalon van NICHOLSON te Parijs „moeilijke gevallen onderzoekende,” zijn ontvangsalon te New-York, zijn Engelsch huis te Londen en zijne Bureaux te Parijs. Deze laatste zijn afgebeeld als hadden zij een omvang, grooter dan het postkantoor aldaar, en ook de andere prentjes moeten dienen om een geweldigen indruk te maken van het gewicht en de voornaamheid van NICHOLSON en zijne zoogenaamde uitvinding.

Meer kunnen wij thans er niet van zeggen, want wij hebben het werktuigje niet in ons bezit. Het kost namelijk, al naar de soort, niet minder dan f18 tot f26, en wij meenden het niet te kunnen verantwoorden uit de kas der vereeniging zulk een som te offeren. Uitdrukkelijk wordt ook in het boekje gezegd dat nimmer of nooit het instrument op proef wordt gezonden en tevens gewezen op het gevaar van door anderen reeds gebruikten te bezigen, om niet „eene kwaal over te doen.” Onze verwachting dat men hier met iets anders dan een grove kwakzalverij te doen heeft is niet groot en wij oordeelen het verstandig dat niemand een uitgaaf van zoo hoog bedrag doe, zonder vooraf (voor een vierde of een vijfde deel van die som) een oorheekkundige geraadpleegd te hebben.

Heeft een onzer lezers echter reeds zulk een instrumentje aangeschaft, dan zal hij de andere lezers en ons verplichten met het ons voor eenigen tijd af te staan.

— *Dr. v. d. M. te A.* De bewuste is een bekende uroscoop uit de oude kwakzalversschool.

In dit blad hebben wij alleen vroeger over zijn z.g. Cholera druppels gesproken. Zijne handelingen zijn echter vroeger in een onzer boekjes uitvoerig aan de kaak gesteld. Wij zullen zijne schandelijke industrie nogmaals bespreken, zoodra wij nieuwe feiten hebben verzameld.

— *v. E. te A.* Wij kennen dit middel uit N. niet. Volgens den naam zou het gelijk staan met zeer, zeer sterke azijn en is 't niet geraden het zonder geneeskundig advies te gebruiken. Zoo gij 't ons kunt toezenden, zullen wij het gaarne onderzoeken en het in dit blad bespreken.

— *v. V. te A.* Gij vindt iets daarover in dit nummer; wij meenden thans uw stukje te mogen laten liggen.

— *G. S. te A.* Dat is een kwestie meer geschikt ter behandeling in vakbladen, zoodat wij haar laten rusten.

— *H. L. S. te H.* Zie onder Herhaalde Waarschuwingen in dit nummer. Als lid kunt gij exemplaren ter verspreiding krijgen, doch s.v.p. aanvragen bij den uitgever.

— *D. de B. te J.* Ook gij vindt antwoord in de rubriek Herhaalde Waarschuwingen. Zie verder het antwoord aan *P. d. E. te N.*

— *d. V. te 's Gr.* Het bewuste middel van de Heeren Professoren Oudemans en Pekelharing tegen roos op het hoofd moet zijn een oplossing van 1 gram *Salicylzuur* op 100 gram *Spiritus vini* (wijngeest) waaraan 5 à 10 gram *Glycerine* is toegevoegd. Wij raden u het bij een apotheker te laten gereed maken. Het is treurig dat ook dit vocht door allerlei winkeliers wordt afgeleverd, die niet de minste waarborgen voor de goede samenstelling kunnen geven.

— *M. en P. te S.* Het bedoelde „Jachtwater” is ons onbekend. Zend ons dus s.v.p. een flesch met de daarbij behoorende gebruiksaanwijzing.

— *Mr. E. te 's H.* Dank voor uwe opmerking. Wij hopen dat punt in een volgend nummer te behandelen.

— *P. d. E. te N.* 't Is niet mogelijk gestadig in particuliere correspondentie te treden. Waar wij kunnen antwoorden wij in 't Maandblad. Postzegel voor antwoord is daarom overbodig. Gij vindt iets van het verlangde in dit nummer.

— *J. H. te R.* Zeker voor een deel goed bruikbaar. Wij zullen u schrijven.

— *J. C. Parfumeur te G.* Evenals uw vriend hebben ook wij het te druk om dat alles uit te zoeken, daar het algemeen belang er niet bij betrokken is. Gij zult u bij den uitgever de vorige jaargangen moeten aanschaffen en dan zelf aan 't werk gaan.

Wegens overvloed van ernstige stukken voor dit nummer geven wij ditmaal geen SCHERTS-BLAD.

Herhaalde Waarschuwingen.

Liqueur Anti-Épileptique van Fiévez. Hierover schreef de heer P. KRUYSSSE in ons nummer van Maart 1884 het volgende: Dit middel van Fiévez, Apotheker te Luik, is een fraai groen gekleurde vloeistof met een aromatischen geur en een scherpen zouten smaak. Het wordt in flesschen van 250 gram afgeleverd. In een gedrukt stuk wordt door Fiévez eenige geleerdheid uitgekraamd over het gebruik van broomzouten bij vallende ziekte, de soms nadeelige werking van broomkalium, de vervalschingen (verontreinigingen) van dat zout, waardoor zij, die het gebruiken, blootgesteld zijn aan allerlei ongesteldheden, enz.

Tot heil der lijdende menscheid is Fiévez na langdurige studie en onnoemelijk veel waarnemingen er in geslaagd om, zooals hij het noemt, een composé daar te stellen, dat men zonder vrees voor kwade gevolgen kan gebruiken tegen vallende ziekte en alle mogelijke zenuwkwalen!

De man verdient een standbeeld nog in zijn leven, als het waar is hetgeen hij zegt. Maar helaas! wat is weder de waarheid? Het hoog geroemde middel is toch eene oplossing van broomkalium, gearomatiseerd met welriekende oliën, door een plantaardige stof groen gekleurd en dus niets meer dan een navolging der blauwe en roode oplossingen van broomkalium van PARLAGHI, KILLISCH en anderen. De hoeveelheid broomkalium in deze groene oplossing, waarvoor men f2.50 betaalt, bedraagt 40 gram, die men in elke apotheek voor minder dan een derde van dezen prijs kan bekomen en waarbij men dan mag vertrouwen op de zuiverheid van het zout, iets dat men volstrekt niet zeggen kan van de bereidingen der fabrikanten van geheimmiddelen.

Wijn Duflot van Dr. Tartenson wordt nog steeds gedebiteerd ter genezing van *jicht* en *rheumatiek* en uit brieven van lijders aan deze kwalen weten wij, dat menigeen het voor iets zeer bijzonders houdt, dat aan onze geneeskundigen en apothekers onbekend zou zijn. Nogthans is het eenvoudig een praeparaat van *vinum scillae* (wijn van Zeeajuin) een zeer bekend geneesmiddel, dat door alle geneesheeren van tijd tot tijd wordt voorgeschreven tegen rheumatische aandoeningen en nu en dan, doch slechts in enkele gevallen, goede uitwerking heeft. — Een universeel en nieuw middel, zooals de „uitvinder” beweert, is het dus in het geheel niet; het is in elke apotheek sinds vele jaren bekend. Ook is het niet zoo onschadelijk als door Duflot wordt aangegeven. De apotheker moet het onder de vergiften rangschikken en daarom in een afzonderlijke gesloten kast bewaren. Het is nu wel geen zeer zwaar vergif, maar toch zij men voorzichtig en gebruike het nooit zonder aanwijzing van zijn geneesheer.

Theophile's Haarkleurmiddel. Die Theophile is altijd druk in de weer om dit kleurmiddeltje aan den man te brengen. In den laatsten tijd, nu hem bijzonder veel concurrentie aangedaan wordt, zoekt hij zijne kracht vooral in het wijzen op de schadelijkheid van andere haarkleurmiddelen.

Tot op zekere hoogte heeft Theophile gelijk; die andere haarkleurmiddelen bevatten veelal lood opgelost en zulk een oplossing is niet alleen een zwaar vergif

als men er onvoorzichtig iets van mocht drinken, maar het voortdurende gewone gebruik, bestaande in het bestrijken van het haar er mede, kan ook langzamerheid loodvergiftiging veroorzaken.

Echter gaat de groote Amsterdamsche „haarkunsteenaar” te ver; wanneer hij hier tegenover beweert, dat zijn haarkleurmiddel geheel onschadelijk is. Zijn middel is namelijk een zeer verdunde oplossing van *Zilvernitraat* (Helsche steen) en deze is ook vergiftig, zoodat indien kinderen of dienstboden er van mochten snoepen zij er even erg aan toe zijn dan indien zij een dier loodhoudende middeltjes hadden genomen. Bij het gewone gebruik echter voor het kleuren van het haar is deze zilvernitraat-oplossing van Theophile, zeker veel beter dan die loodhoudende middeltjes. Men heeft in den laatsten tijd (zie Maandbl. no. 3, Jaarg. VI) wel eens meenen op te merken, dat ook het kleuren met zulk een oplossing nadeelige uitwerking had gehad, maar hierover bestaat geen zekerheid.

Wie zekerheid wil, die wijze alle haarkleurmiddelen de deur en drage, hij zij al of niet reeds bejaard, zijn haren zooals de natuur hem die geschonken heeft.

Theophile's ontwikkelingsbalsem. Dit wondervocht is bij onderzoek gebleken te zijn water met *Eau de cologne*, waarin wat *keukenzout* is opgelost en waarbij een beetje *vliegende geest* is gevoegd, met een kleurseltje bedield, waarschijnlijk aftreksel van *Bardanawortel*.

Veel bijzonders is het dus niet, behalve in den prijs, want de flesch kost f2, terwijl ieder ze gemakkelijk voor 25 cent zou kunnen maken en als fabrieksproduct de prijs nog veel lager zou kunnen zijn.

Bij zeer vele dagelijks voorkomende, ernstige ongesteldheden, zooals typhus, roodvonk, belroos en vele anderen, valt het haar uit. Gewoonlijk heeft dit plaats als het eigenlijke ziekteproces reeds is afgelopen en het tijdperk van herstelling is ingetreden. De patient grijpt naar 't een of ander „zeker en onfeilbaar” haarmiddel. In werkelijkheid krijgt hij ook langzamerhand zijn vroegeren haartooi terug; dit is echter een zeer gewoon verschijnsel en in den regel het geval; zelfs bij personen, die reeds op eenigszins gevorderden leeftijd verkeerden. Ondertusschen krijgt Theophile of een zijner collega's een getuigschrift, terwijl de eer alleen aan de natuur toekomt.

En dat ook alleen moeder natuur de eer verdient, ofschoon Theophile de duiten krijgt, als een jongeling man wordende, na het smeeren met het onschuldige mengseltje, niet van baard verstoken blijft, behoeft zeker niet gezegd. De merkwaardige logica van Theophile: in de boekjes die hij verspreidt, luidt woordelijk, „Men zal mijn vinding schamper beoordeelen doch 't is dwaas zulks te doen, want waarom zou de baard niet ontwikkeld kunnen worden, even goed als de boomkweker zijn planten ontwikkelt, dus wij moeten aannemen dat de baard ook te ontwikkelen is!”

Intusschen moeten wij het nog prijzen dat Theophile niet, zoo als vele anderen, een vergiftig mengsel aan den man brengt. Zijn vocht doet wel geen goed, maar 't zal toch ook — voor zoover wij kunnen nagaan — geen kwaad doen.

Pastilles Géraudel. De fabrikant van dit nieuwe kwakzalversproduct adverteert met een prentje, een afbeelding van een persoon wiens borst en buik zijn geopend en waarin men longen, hart enz. kan zien liggen. De maag ligt op die afbeelding in het midden en niet aan de linkerzij, doch deze leugen in prentverbeelding, zouden wij den man gaarne vergeven, als hij niet zoo veel leugens in woorden aan de verkeerde afbeelding toevoegde. Er worden namelijk wonderen verteld van de verbazende geneeskraft van deze Pastilles Géraudel en dit is erger dan een maag op een prentje een verkeerde plaats te geven. Want menige ongelukkige lijder wordt door die krasse beweringen verlokkt naar de pastilles te grijpen en slechts teleurstelling zal bij het gebruik zijn deel zijn, zoo hij niet nog bovendien zijn toestand er door verergert.

De heer P. Kruyssse heeft de inhoud dezer pastilles onderzocht en het resultaat in een vorig Maandblad gepubliceerd. Zij bevatten *teer* met wat *suiker*, eenig *zetmeel* en een beetje *venkel* of *anijs* en eenig ander plantenpoeder.

De hoofdzak is dus de *teer*, de stof die reeds zoo menig kwakzalver heeft aangegrepen en waarmee ook Guyot zulke goede zaken maakt. Goede zaken zal ook deze Géraudel er wel mee maken, doch dit zijn slechte zaken voor de patienten. Want *teer* kan slechts zelden goed doen en dan nog slechts als het in zeer geringe hoeveelheid genomen wordt. Dikwijls daarentegen en altijd zoo men er veel van neemt, is *teer* nadeelig, vooral voor de spijsverteringsorganen. Zwakke personen mogen wel dubbel voorzichtig zijn vóór zij aan het slikken gaan.

MAANDBLAD

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteuren Dr. G. W. BRUINSMA te Steenberg en Dr. VITUS BRUINSMA te Leeuwarden. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt in April per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenberg, Voorzitter.

P. KRUYSSSE, Apotheker „ Amsterdam.

Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.

Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1034.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Berichten: Een adres aan de Tweede Kamer van een onbekende. — Zonderlinge bestrijding. — Tien processen van B. H. Enuma. — Uit Duitsland. — Veroordeeling te 's Gravenhage — Dood van Joh. Hoff.

Grootere artikelen: Kunst-trommelvliezen of oortrommels van Nicholson. — Ingezonden stukken: Een niet in exploitatie gebracht wonderwater. — Correspondentie, Schertsblad no 3.

Berichten.

Met de Grondwetsherziening behoeven wij ons in dit blad niet bezig te houden, maar toch moeten wij iets mededeelen uit de zittingen der Tweede Kamer, tijdens door haar de Grondwetsherziening werd behandeld.

Zooals men weet heeft de Vereeniging een jaar geleden een adres aan de Tweede Kamer gericht om te verzoeken dat door betere bepalingen in de wetten regelende de uitoefening der genees- en artsnijbereidkunst, de volksgezondheid en de volkswelvaart meer zouden worden gebaat. Dit adres is opgenomen in het Maandblad van Maart van het vorige jaar.

Sedert zijn verscheidene adressen van adhesie aan het onze bij de Tweede Kamer ingekomen, doch in het Verslag van de zitting van 9 Februari j.l. lezen wij, bij de vermelding van de ingekomen adressen „een van G. W. M. BLANKENREICH te Amsterdam, tegen het adres van het bestuur der Vereeniging tegen de Kwakzalverij, van 27 Februari 1886.” Dit adres werd, met meerdere anderen, verzonden naar de Commissie voor de verzoekschriften.

In de zitting van 3 Maart j.l. bracht deze Commissie over dit en andere adressen verslag uit, bij monde van het lid den heer Willink. Het luidde, voor het hier bedoelde adres, als volgt:

»In handen uwer Commissie is gesteld:

„een adres, d.d. 7 Februari 1887, van G. W. M. Blankenreich, te Amsterdam.

„Naar aanleiding van het adres, gedateerd uit Leeuwarden 27 Februari 1886, door het bestuur van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij aan deze Kamer ingezonden, geeft adressant te kennen dat twee der leden van dat bestuur en mede-ondertekenaars van vernoemd adres, als redacteuren van het Maandblad van genoemde Vereeniging reeds tweemaal wegens laster, hoon en belediging, in dat blad begaan, zijn veroordeeld geworden.

„Als tegenhanger van het adres dezer Vereeniging wijst adressant voorts op de rede, door dr. Lubach, geneeskundig inspecteur van Overijssel en Drenthe, in de laatste zomervergadering van den geneeskundigen raad voor die provinciën ter zake van bovengenoemd adres gehouden.

„Aangezien dit adres betrekking heeft op bij de Kamer aanhangige wetsontwerpen, stelt uwe Commissie voor het ter griffie neder te leggen ter inzage voor de leden.

Aldus werd dan ook besloten, zoodat dit adres thans met vele anderen ter griffie is nedergelegd.

Wij herinneren hier dat het spreken van „veroordeeld wegens laster, hoon en belediging” in dat adres minder juist is, want dat beide processen burgerlijke rechtsdingen waren, waarin wij tot schadeloosstelling

werden veroordeeld en in het eene geval met de uitdrukkelijke verklaring dat er geen grond was de daad „lasterlijk” te verklaren.

Dit is trouwens een bijzaak. Onze lezers weten, dat wij niettegenstaande die twee „veroordeelingen”, het hoofd opgericht mogen dragen, daar zij wel pleiten tegen onze wetten — die verbieden dat men een kwakzalver ronduit een kwakzalver noeme — doch onze waarheidsliefde en goede trouw in niet de minste verdenking kunnen brengen.

Maar er is iets anders. De ervaring heeft ons geleerd dat men dikwijls, waar bijzonder krachtig opgetreden wordt tegen ons streven, het recht heeft te vragen komt dat ook soms van de zijde der kwakzalvers zelf. Zoc was dan ook onze eerste vraag: wie is die mijnheer G. W. M. BLANKENREICH te Amsterdam?

Wij hebben getracht dit uit te vorschcn, maar het is ons niet gelukt. De naam van G. W. M. BLANKENREICH komt in het Amsterdamsche adresboek der beide laatste jaren niet voor. Wat meer zegt: bij den Burgerlijken stand te Amsterdam, waar de Bevolkingsregisters aangehouden worden, is geen persoon van den naam G. W. M. BLANKENREICH bekend!

De man, die dus hier zich tot de Tweede Kamer met een adres wendde, blijkt niet te zijn! Wij hebben alle redenen om te denken dat het een befaamd kwakzalver is, doch die, wel wetende dat met zijn naam het adres nog minder dan geen waarde zou hebben, met een aangenomen naam zijn stuk ondertekende.

Het komt ons voor dat een onderzoek in dezen, ook van andere zijde, niet mag uitblijven. Het zou toch waarlijk een beetje erg zijn, dat men onze Tweede Kamer een valsch stuk in handen kon spelen en dat een commissie van Leden dier Kamer daarover in allen ernst rapport uitbracht.

Wij hadden gedacht de polemiek met het blad van den Heer OPWYRDA, het *Pharmaceutisch Weekblad*, nu voor goed te kunnen laten rusten. — Maar de Heer O. schijnt van zijn kant er anders over te denken. Zijn blad heeft zich gehaast van het bij de Tweede Kamer inkomen van het boven besproken adres melding te maken. Geen enkel ander blad heeft dit, naar zover wij weten, gedaan. Als wij dit hier constateeren en onderwijl het onderzoek naar den steller van dit adres afwachten, dan gelooven wij weer een duidelijke aanwijzing gegeven te hebben van de soort van tegenstand die ons streven van den redacteur van het *Pharmaceutisch Weekblad* ondervindt.

De Heer BEREND HAITSEMA ENUMA te Amsterdam, dezelfde die onder den naam HARTZEMA de dikwijls door ons besproken middeltjes tegen rhuematiek en kaalhoofdigheid debiteert, heeft aan niet minder dan tien couranten en daar onder ook aan ons Maandblad, een proces aangedaan tot schadeloosstelling wegens laster, hoon en belediging tegen hem.

De eisch tegen het *Nieuws van den Dag* en tegen *De Standaard* is op 9 Maart j.l. voor de rechtbank te Amsterdam behandeld. Het betreft het opnemen door deze bladen, op verzoek van de politie, van een bericht dat genoemde Enuma in de *Zutphensche*

Courant een advertentie had geplaatst, waarbij als meid alleen een flink, frisch en gezond Geldersch meisje gevraagd werd en waardoor toezending van portretten werd verlangd. De politie meende, met een goed doel, hiertegen te moeten waarschuwen.

De eischer verlangt een schadeloosstelling van f2500. Als zijn verdediger treedt op Mr. Ph. A. Haas. — De uitspraak is bepaald op 5 April a. s.

De kantonrechter te 's-Hage heeft 17 Maart l.l. uitspraak gedaan in zake den magnetiseur G., beklaagd van onbevoegde uitoefening der geneeskunst.

Hij magnetiseerde verschillende personen door zijne handen langs hun lichaam te bewegen, met het doel de ziekte te openbaren waaraan de patienten zouden lijdende zijn, ontving f 1 per visite, doch schreef gene medicamenten voor. Hij kende aan zijne methode van behandelen geneeskraft toe.

De kantonrechter heeft deze feiten beschouwd als onbevoegde uitoefening van de geneeskunst, naar geest en bedoeling der geneeskundige wet, en den beklaagde veroordeeld tot f 25 boete, subsidiair 5 dagen hechtenis.

Duitschland. Verscheidene bladen hebben onlangs gemeld, dat er binnen kort bij den Rijksdag eene verbodswet op de aanprijzing en openbare aankondiging van geheime geneesmiddelen zou worden ingediend. Naar aanleiding daarvan zegt de *Norddeutsche Allgemeine Zeitung*, dat de zaak bij de autoriteiten des rijks wel reeds sinds lang in overweging is geweest, maar dat er nog niets is besloten. (N. R.)

KUNST-TROMMELVIEZEN OF OORTROMMELS van Nicholson.

In bijna alle couranten van 't binnen- en buitenland, krijgt de lezer tegenwoordig van tijd tot tijd onder de oogen eene doorsnede van 't menschelijk gehoorzintuig.

't Moet dienen om de aandacht te vestigen op een nieuw instrumentje, dat aangeprezen wordt ter „geneezing der doofheid.” 't Wordt een kunst-trommelvies genoemd, en geëxploiteerd door zekeren NICHOLSON te Parijs, terwijl hij opgeeft filiaal-richtingen te bezitten te New-York, Londen en Berlijn.

De wijze, waarop getracht wordt het artikel aan den man te brengen, kenschetst den echten kwakzalver. Op aanvraag wordt tegen toezending van 12½ cts. een heel klein boekje toegezonden, intamelijk goed Nederlandsch geschreven, waarin eenige dozijnen getuigschriften van onbekende en zoo het heet genezen lijdens zijn opgenomen en op den omslag het portret van NICHOLSON, te midden van eenige beroemde Amerikanen. Bovendien vindt men er eenige bespottelijke prentjes in, zooals het Raadpleegsalon van NICHOLSON te Parijs „moeilijke gevallen onderzoekende,” zijn ontvangsalon te New-York, zijn Engelsch huis te Londen en zijne Bureaux te Parijs. Deze laatste zijn afgebeeld als hadden zij een om-

vang, grooter dan het postkantoor aldaar, en ook de andere prentjes moeten dienen om een geweldigen indruk te maken van het gewicht en de voorname van NICHOLSON en zijne zoogenaamde uitvinding.

Mogen ook nog enkele eenvoudige lieden zich door zulk een armzaligen bluf laten bedotten, voor de meesten zal 't juist een bewijs zijn dat men te doen heeft met een kwakzalver.

Doch 't is er een, die zijne zaak van zijn standpunt uitmunten heeft bestudeerd. Vooreerst zoekt hij door advertenties, ook in Nederlandsche bladen, in betrekking te komen met personen, die tegen vergoeding genegen zijn om hem op te geven „namen der personen hunner woonplaats, die zijne artikelen zouden koopen;” hij bedoelt daarmede „doove of gedeeltelijk doove vrienden en naburen.”

Deze kennende, zendt hij hun het bovenaangeduide boekje met nog ander drukwerk en om te voorkomen, dat iemand het waagt zijn instrument op proef te vragen, drukt hij met cursieve letter, dat dit nimmer of nooit kan geschieden en dat hij geen garantie kan geven, maar tevens voegt hij er op alle tonen bij, dat zijne gehoortrommels in bijna alle gevallen met absolute zekerheid genezing aanbrengen.

Nu komt nog de gewone verdachtmaking „dat zekere doktoren het publiek bedriegen, hun toevlucht nemende „tot alle mogelijke leugens om hem te benadeelen,” terwijl eindelijk wordt gewezen op het gevaar om reeds door anderen gebruikte oortrommels te gebruiken, uit vrees van eene „kwaal over te doen.”

Wij begrijpen dat het voor menig hardhoorende moeite kost om na zulk eene aanbeveling niet in den zak te tasten; toch schijnt dit bij velen tegenwoordig niet zoo grif te gaan, omdat het wantrouwen is opgewekt en het artikel, dat tevens de vrij aanzienlijke advertentiekosten moet betalen, nog al duur is.

NICHOLSON levert twee soorten, met zilver overtrek voor f 18.25, en met goud overtrek, deze laatste zijn de beste, en kosten voor dames en kinderen f 23, voor heeren f 26.50.

De kas onzer Vereeniging was niet bij machte zulk eene aanzienlijke uitgaaf te doen en wij plaatsten daarom in het vorige nummer het verzoek om, mocht reeds iemand het werktuigje zich hebben aangeschaft, dit ons ter onderzoek af te staan. Gelukkig hebben wij daarop van drie personen instrumentjes toegezonden gekregen.

Een der leden van de Vereeniging, Prof. GUYE, Hoogleraar in de Oorheelkunde aan de Universiteit te Amsterdam, had de goedheid ons zijn advies mede te deelen.

In 't kort komt het neer op het volgende:

Zoogenaamde kunstmatige trommelvliezen bestaan en kunnen in enkele, schoon zeer zeldzame gevallen, bij harthoorenden nut doen.

't Zijn echter geene vliezen of iets wat er op gelijk, ter vervanging van het natuurlijk trommelvlies, maar kleine toestelletjes die tegen het trommelvlies worden aangedrukt. Juist deze lichte drukking is noodzakelijk, maar bij den aan leeken gewoonlijk onbekenden bouw van het inwendige gehoor spreekt het daardoor ook van zelf dat slechts de goedgeoefende hand van een deskundige zulk een instrumentje zonder gevaar en met hoop op goeden uitslag kan aanleggen. Wanneer NICHOLSON dan ook verzekert dat de lijder „de oortrommels zelf beter kan plaatsen dan een dokter” vermeerdert hij daardoor slechts het getal zijner brutale leugens.

Het toestelletje, door de talloze advertenties van NICHOLSON over de wereld verspreid, is werkelijk zulk eene in de gehoor-heelkunde niet onbekende kunst-trommel en bestaat uit een metalen staafje, dat in het oor gestoken wordt.

Een dun vliesje gutta-percha, aan elk der uiteinden van het staafje, onderscheidt het van andere soortgelijke toestelletjes. Het maakt daardoor voor den leek wat meer vertooning en is tevens oorzaak dat het heel spoedig defect wordt.

Iemand, die het dure instrument gekocht had, was reeds nadat hij het veertien dagen zonder eenig resultaat gedragen had, genoopt het naar Parijs ter reparatie terug te zenden, 't geen hem opnieuw geld kostte.

Evenals Prof. GUYE geeft nog een ander specialiteit in oorheelkunde de verzekering, dat de gevallen, waarin dit of een dergelijk instrumentje eenige baat kan aanbrengen bij doofheid, uiterst zeldzaam zijn en in allen geval nooit door een leek kunnen worden onderscheiden.

Wij meenen dus het recht te hebben elk, wien het niet te doen is om zijn geld weg te werpen, ten sterksten aan te raden dit geld te besparen voor betere dingen dan het artikel van NICHOLSON en in allen geval nimmer door een heirleger van advertenties zich te laten verleiden, om het instrument op eigen hand zich in het oor te duwen, op gevaar af zijn gehoor nog meer te beschadigen.

Hoeveel men betaalt voor Nicholson's oortrommels.

Zooals wij opgaven is de prijs dezer artikelen f 18.25 tot f 26.50, naar de soort die men verlangt.

De firma die dit zaakje exploiteert weet echter dit bedrag op eigenaardige manier te vermeerderen.

Gewoonlijk toch wordt den persoon, die het voorwerp bestelt, medegedeeld, dat hij „ook een „Lotion“ noodig heeft om de oortrommels er mede te bevochtigen, alsmede een ander preparaat, welk dienen moet om het suizen in het hoofd te stillen.”

Met de bekende behendigheid aan kwakzalvers eigen worden dan, bij 't toezenden van de gehoortrommels, die artikelen, *alles in hetzelfde pakket*, er bij gevoegd en slechts afgeleverd tegen rembours van f 8.50.

Men heeft het dan in zijne keus de gehoortrommels, die vooraf reeds per postwissel betaald moeten worden, te weigeren of nog deze extra-bijdrage er bij te betalen.

't Spreekt van zelf dat niemand onder deze omstandigheden de ontvangst zal weigeren en natuurlijk rekent de kwakzalversfirma hierop.

De waarde van deze beide toegevoegde middeltjes bedraagt enkele stuivers; de juiste samenstelling deelen wij een volgende keer mede.

Het toestelletje van NICHOLSON zelf heeft ook geene eigenlijke handelswaarde; het zijn twee kleine metalen staafjes, verguld of verzilverd en elk voorzien van een paar vliesjes gutta-percha. Voor een halve gulden zouden ze met winst te leveren zijn. Voor dit rommelzoodje moet de geloovige koper betalen f 26.50 + f 8.50, dus f 35.—

Elk zij gewaarschuwd!

Het magnetisme van Nicholson's oortrommels.

„Magnetisme” is wel een mooi woord, dat de kwakzalvers zeer gretig aangrijpen om er hun aanbevelingen mee te versieren. — Ook Nicholson verzuimt dit niet en zegt dat zijn oortrommels vervaardigd zijn van een *magnetisch gemaakte stalen staaf*. — Deze staaf — zoo leest men in het boekje — „ontvangt de luchtgolven en brengt ze over op de oorzenuw met een lichte magnetische kracht”.

Onzin, zal ieder uitroepen die iets weet van het oor en van magnetisme. Maar het publiek, dat van beide niets weet, gelooft en daartegen baat geen wetenschappelijke uiteenzetting. Misschien wordt het publiek overtuigd door de mededeeling, dat de bewerking van Nicholson als zou het staafje een magnetisch instrumentje zijn eenvoudig een leugen is. Wij hebben twee verschillende instrumentjes met een gevoelige magneetnaald onderzocht, doch er is geen spoor van magneetkracht in te ontdekken!

De voorloopers van Nicholson's oortrommels.

Niets nieuws onder de zon, ook niet op 't gebied der kwakzalverij.

Voor een kleine twintig jaar verkocht zekere ingenieur FRANCK te Parijs kleine zilveren gehoortrommels tegen f 5 het paar. Ettelijke jaren later kwam hij er mee naar Amsterdam en stapte er af in 't hotel Pays-Bas, waar hij dezelfde toestelletjes thans verkocht voor f 20, omdat hij ze had laten vergulden.

Door allerlei bluf en reclame verschaftte hij zich zulk een toeloop dat hij in drie dagen tijds was uitverkocht en terug moest naar Parijs om nieuwen voorraad te halen. Hij verbleef toen nog eenige

dagen en keerde naar zijn land terug met een hoop geld in zijn buidel.

Toch bleek het bij nauwlettende onderzoek en door proefneming, dat de hooggeroemde instrumentjes niets vermochten ter verbetering van 't gehoor. 't Was louter boerenbedrog. De gehoorheelkunde, die tot herstel of verlichting van doofheid gretig alles aangrijpt, waarvan zij maar eenig gunstig resultaat meent te mogen verwachten, heeft de onzinnige dingen sedert lang als geheel onbruikbaar weggelegd. 't Zal waarschijnlijk nog korter duren, of met NICHOLSON's wordt artikelen eveneens gehandeld. Helaas, heeft ook hij dan reeds veel geld er mee gewonnen.

INGEZONDEN STUKKEN.

Een niet in exploitatie gebracht wonderwater.

In de onmiddellijke nabijheid van Dookum is de Bonifacius-bron. Ook in Dookum, vlak bij het oude kerkhof, is een put, die blijkens het opschrift in een ouden steen: „dit is de Fetze (friesch voor Bonifacius) fontein” aan Bonifacius toegeschreven wordt. Volgens de overlevering zou de bisschop Bonifacius, toen hij bezig was om de Friezen van hun oud geloof tot Christenen te doopen, gebrek gehad hebben aan doopwater. Zijn paard sloeg met den poot in den grond en er was overvloed van water. Welke van de twee Bonifacius-bronnen nu de echte is weet ik niet.

In het jaar 1866 werd Dookum meer dan eenige andere friesche stad door cholera geteisterd. Men drinkt daar nu nog even als toen regenwater en bij gebrek daaraan water uit den Bonifacius-bron of uit de Fetze-fontein. Vooral het eerste, dat voor werkelijk Bonifacius-water doorgaat. Het water uit de Fetze-fontein wordt gefiltreerd door eene oude begraafplaats. Het water uit beide bronnen werd in 1867 door de cholera-water-commissie onderzocht en uitstekend bevonden. Vooral het water uit de Bonifacius-bron.

Kort nadat de uitslag van dit onderzoek openbaar was geworden werd ik opgezocht door een industrieel. Hij stelde mij voor eene soort firma op te zetten, om voor gemeenschappelijke rekening Bonifacius-water te verkoopen.

„De zaak is aannemelijk” zei hij „eu moet slagen. Kwaad kunnen wij er nooit mee doen en dat gebeurt wel met andere middelen, die aanbevolen worden. Ik zorg voor alles: voor de flesschen, voor de etiketten, voor de advertentiën en U heeft niets anders te doen als eene verklaring te geven, dat het water in eenige ziekte-gevallen wonderdadig gewerkt heeft. Wij beginnen het water te exploiteeren in Limburg en Noord-Brabant. De andere provincien volgen van zelf. Daarna het buitenland. Wij krijgen van zelf tal van attesten over de goede werking. Wij deelen de winst en zijn binnen kort rijk.”

„Maar ik zou moeten beginnen de menschen te bedriegen” zei ik.

„Bedriegen?” zei mijn industrieel, „de heele wereld is bedrog. Heb ik niet voor een paar jaren, tijdens de Amerikaansche oorlog, papsel voor katoen verkocht? En kochten de menschen dat papsel niet voor katoen? Waarom zouden ze nu geen water met den naam van een heilig man voor medicament koopen?”

De zaak was aannemelijk en ik heb er nog altijd spijt van, dat ik ze niet met beide handen aangenomen heb. Men geeft nu veel geld voor kleine fleschjes water van een graaf, hoeveel zou men niet gegeven hebben voor groote flesschen vol van een heilige?

Mijn industrieel heeft de zaak ook laten rusten, waarschijnlijk, omdat ik hem bedreigd had, hem bij eventuele exploitatie te zullen verklappen.

En zoo is het gekomen, dat de lijdende menschheid sedert 20 jaren niet in 't genot is gekomen van het alle ziekten en kwalen genezend en voorkomend Bonifacius-water. Is er dan niemand, die deze winstgevende zaak tot heil van de menschheid weêr wil opvatten? Ik durf groot succes voorspellen.

Ternaard.

DR. P. DE JAGER.

Correspondentie.

— De leden ontvangen te gelijk met dit Nummer de naamlijst van de leden der Vereeniging, waarop een getal van 1034 leden voorkomt. — Wij zenden deze naamlijst ditmaal ook aan onze *abonnees* vooral om hen uit te noodigen, als zij met ons doel instemmen, voortaan leden te worden, waarvoor zij hun jaarlijksche uitgave van f 1,25 slechts tot f 3 hebben te verhoogen.

— Weder hebben wij van een 150tal leden de contributie per postwissel toegezonden gekregen. Wij noodigen hen uit, die nog niet betaalden, dit voorbeeld te volgen, anders moeten wij de volgende maand met onkosten over het bedrag disponeeren.

— v. d. W. te K. In dank ontvangen; volgend nummer. — O. te H. De *Pillen van Secretan* tegen Lintworm zijn, naar wij meenen, nog niet onderzocht. Wilt gij ze ons zenden?

— Als verkooper van *Linzenmeel* (het zelfde als *Revalenta*) wordt ons bij de negen in het vorig no vermeld, nog opgegeven J. P. Westerbaan te Bolsward.

HET SCHEERTSBLAD,

OF HOE EEN

Courant van en voor kwakzalvers,

onder redactie van de voornaamste vakmannen op het gebied der kwakzalverij,

ER ZOU KUNNEN UITZIEN.

Scherp, maar verdiend..

Een nieuwe uitvinding, wetenschappelijk toegelicht.

Door den mond van oude vrouwen en bakkers plant zich de kennis van vele zoogenaamde volksmiddelen van geslacht tot geslacht voort als eene volkslegende. Meestal zijn het geneeswijzen, die men sympathische kan noemen, hare oorsprong verliezende in 't grijs verleden, doch hare kracht naar de meening van het volk onfeilbaar bewaard hebbende tot den dag van heden.

Een rood zijden draad om den hals heet het neusbloeden te stillen; wratten verdwijnen, volgens 't goed geloof van sommigen, wanneer een touwtje, waarin zooveel *knoopen* gemaakt worden, als er wratten zijn, in stroomend water wordt geworpen of wanneer met de hand het lijk van een volwassen persoon wordt aangeraakt. Verlamming aan de onderste ledematen geneest, zoo geloof nog menigeen, als de voeten worden gestoken in een pas geslacht dier; mollepootjes om den hals gehangen, bevorderen het tanden krijgen bij kinderen, zoo hoort men een ander verzekeren, en dat een kikkervorsch de kanker geneest en poeder van tot kool verbrande eksters een redmiddel voor vallende ziekte is, dat verzekert nog menigeen in onze dagen.

In alle landen zijn zulke middelen in hooge eere, bij het volk in de achterbuurten, bij den boer op het land en aan de hoven der grooten.

Dit alles baat ons kwakzalvers echter weinig. Want hoe onwerkzaam of schadelijk het gebruik van al die zaken ook moge zijn, zij worden niet voor hoogen prijs bij onze depôthouders gekocht en dus onze beurs heeft er geen voordeel van.

Maar wel is het nuttig voor een goed kwakzalver bij zulke onzinnige geneeswijzen te zoeken naar het werkzame beginsel, dat oorzaak was, dat het geloof daaraan zich zoolang staande heeft gehouden in de zoogenaamde beschaafde als onbeschaafde kringen, want hij zal er wel bij varen, als hij ook zulk een geloof in zijn middeltjes weet te vestigen.

Nog een tweede gezichtspunt moet daarbij in 't oog gevat worden om te leiden op den winstgevenden weg tot exploitatie van de kwalen en gebreken, die 't menschedom teisteren.

In de natuur zelf, in de *kleur*, *vorm* en *gedaante* der dingen en in de *namen* der voorwerpen uit plant-, dier- of delfstoffelijk rijk moet men de aanwijzing zoeken van de eigenschappen dier voorwerpen en daaruit de gevolgtrekking maken omtrent hun kracht en heilzame werking. — Ook dit heeft de eenvoud van 't volk, beter vaak dan de slimheid van onze beste kwakzalvers sedert eeuwen begrepen en past het nog heden toe.

Het *herderstasje* moet daarom een middel zijn bij hartziekten, omdat de kleine vruchtjes van deze plant een hartvormige gedaante hebben, een aftreksel van *hondstong*, is nog immer een liefkoosd ofschoon niets uitwerkend volksmiddel bij dolle hondsbeet; zoo ook gelooft het volk dat *longekruid* helpt tegen borstkwalen, omdat de bladeren gevlekt zijn als de longen. Alle kappers kunnen het verder getuigen hoe uitmuntend menigeen gelooft, dat *beerevet* haar en baard doet groeien, omdat het afkomstig is van een der fraaist behaarde dieren, die er zijn; zoo zou *leeuwenmery* heldenmoed kweken en *duivenvleesch* tot teergevoeligheid stemmen. *Meloenpitten* worden geloofd de geleidingen van den lintworm af te drijven en een aftreksel van *rhamnus katharticus* (*weegdoorn*) wordt nog altijd beschouwd als een heulsap bij overladen maag of katterigheid.

Door al soortgelijke overwegingen geleid en vooral ook na ijerige studie van rijkgeworden voorgangers op het gebied der exploitatie van menschenlijke kwalen en gebreken, zooals Bombastus Paracelsus, Cagliostro, Mesmer, de Graaf de St. Germain of van tijdgenooten zooals den onsterfelijken Holloway, Guyot, Giraudel, Brandt enz., is het gelukt een geheel nieuw middel op wetenschappelijke wijze samen te stellen, 't welk op Amerikaansche wijze, naar 't voorbeeld van Moeder Seigelstroop of Hopbitter in den handel gebracht, niet zal nalaten tot heil der lijdende menscheid ontzaglijke voordeelen af te werpen voor depôthouders en geschikte agenten.

't Is de CAROTINE.

Bekend is 't, hoe een papje van peenschraapsel (volgens het vaste geloof van oude schoonmaaksters en duizende huismoeders) een goed middel is tegen keelpijn, gezwollen halsklieren enz.

De uitvinder van de CAROTINE is het gelukt na inspannenden arbeid hierbij het verband te ontdekken tusschen oorzaak en gevolg. De gewone boerewortel, de gele peen, het is de *daucus carota*; alle geleerde natuurkundigen zijn het daarover eens. Een der voornaamste bloedvaten van 't menscheijk lichaam, een slagader, die men met recht een levensader zou mogen noemen, loopt langs den *keel* en in den *hals* van elkeen, ook van de kleinste kinderen, zij staat in verband met het *hart*, dat in de *borst* gelegen is, als 't ware tusschen de *longen* in. De ontleedkundigen hebben dit ontdekt en het is van het hoogste gewicht. — Deze slagader is de *carotis communis*.

Eenmaal de aandacht gevestigd op het verband dezer namen, moest

het voor iedereen duidelijk zijn, dat daarin de aanwijzing gelegen is om het werkzame beginsel te ontdekken in het gewone peenschraapsel aanwezig en door kindermeiden en schoonmaaksters reeds sedert lang empirisch toegepast.

't Kon niet anders zijn als de *carotine*, het hoofbestanddeel van den *daucus carota*, op scheikundigen weg daaruit verkregen en thans door den ontdekker als een waar vriend van zijn beurs in den handel gebracht.

Geheel onafhankelijk van het jaargetijde of den tuinman, heeft weldra ieder het in zijne macht een middel steeds in voorraad te hebben tegen ziekelijke aandoeningen van den *hals* en de *keel*, het *hart*, de *borst* en de *longen*, geregeld in kleine hoeveelheid gebruikt, zal het ook als voorbehoedmiddel uitstekende diensten kunnen bewijzen.

Zoodra de onkosten bekend zijn van bonte strooibiljetten, advertenties, gebruiksaanwijzingen, veelkleurige etiketten en fleschjes, wordt daarnaar de prijs vastgesteld.

Brutale agenten voor den verkoop worden gevraagd in alle plaatsen, doch nu reeds is het nieuwe middel verkrijgbaar in ons land bij de gewone depôthouders van kwakzalverijen.

Binnenlandsche Berichten.

Haarlem. Eene voor ons kwakzalvers weliswaar niet geheel vreemde, maar toch altijd opnieuw leerzame ervaring werd onlangs opgedaan in een der vier fabrieken van Haarlemsche olie; natuurlijk evenals al de anderen de eenige en alleen de echte opvolger van den vermaarden TILLY, de uitvinder van dit product.

Getuigschriften van de heilzame werking dezer kwakzalverij werden van de depôthouders nimmer meer gevraagd en dus ook niet verkregen. Al wat daarvan gedrukt staat in de bekende gebruiksaanwijzing, om elk fleschje gewikkeld, dagteekent uit een vorige eeuw.

't Moest dus den fabrikant opvallen, toen verschillende depôthouders bij 't doen van nieuwe bestellingen schreven, dat zij van hunne gewone klanten vernomen hadden, dat de olie nog nimmer zoo goed had gewerkt als in den laatsten tijd en dat verschillende merkwaardige genezingen van verouderde kwalen waren voorgekomen.

Klachten over nadeelige gevolgen, vooral bij zwakke personen en kinderen, zooals door onderscheidene geneesheeren waren opgeteekend en in het vorige jaar waren medegedeeld door het Maandblad tegen de Kwakzalverij, werden niet meer vernomen.

Een onderzoek aan de bewuste fabriek bracht eindelijk aan het licht, dat de fleschjes in de laatste drie maanden in plaats van met zoogenaamde Haarlemmer-olie, eene oplossing van zwavel in raap-olie en terpentijn-olie, bij vergissing waren gevuld geworden met gewone sla-olie, die een beetje bruin was ge-

brand.

Men zegt, dat men in deze fabriek van plan is, na dit gunstig resultaat op dezelfde wijze voort te gaan en dat de andere fabrikanten dit voorbeeld zullen volgen.

Wat er van aan is, weten wij op 't oogenblik nog niet, doch voor ons kwakzalvers is dit geval weer een aansporing om onze kracht en ons succes niet te zoeken in het een of andere zoogenaamde geneesmiddel uit de oude doos, maar dat de eenvoudigste stof daarvoor voldoende is, mits het publiek slechts *gelooft*, dat het een geneesmiddel is, goed voor alle kwalen.

Amsterdam. De *Nederlandsche Journalistenkring* zoekt, naar men zegt, op aansporing der bekende *Vereeniging tegen de kwakzalverij*, reeds sedert een paar jaren ernstig naar een middel om de kwakzalver-advertenties te doen verdwijnen uit de bladen, waaraan de leden van hunnen kring werkzaam zijn en welke advertenties velen aan den ernst en de waarheidsliefde dier bladen doen twijfelen.

Lang bleef, tot groot genoegen van al onze broeders kwakzalvers, dat zoeken te vergeefs. Thans evenwel bericht men ons dat het middel gevonden is.

De bovengenoemde Vereeniging, die zich ter bestrijding onzer industrie zooveel moeite getroost, zou namelijk voor de niet-plaatsing onzer advertenties meer geld aanbieden, dan wij voor de opname er van gewoon zijn te betalen. Dan ware het doel bereikt.

Voorhands gelooven wij evenwel dat de financiën der vereeniging zulk eene zeer aanzienlijke uitgaaf niet toelaten. Er bestaat dus alle kans, dat aan ons kwakzalvers dit middel van adverteeren, waardoor alleen, zooals bekend is, onze industrie hare tegenwoordige hoogte heeft bereikt en waarmede hare bloei staat of valt, ook in de toekomst niet zal ontbreken.

Buitenlandsch Nieuws.

Duitschland.

Berlijn. Eene gewichtige uitvinding dezer dagen gedaan, wordt in alle nieuwsbladen gretig besproken „tegen 45 à 50 cts. per regel.”

Niet alleen in de wetenschappelijke wereld is het bekend, maar ook het volk heeft er reeds van gehoord, dat de oorzaak van vele, zoo niet de meeste ziekten gelegen is in het voorkomen van zeer kleine levende wezentjes in het menscheijk lichaam.

Allerlei soorten van besmettelijke zoowel als niet-besmettelijke ziekten hebben volgens de nieuwste ontdekkingen, hun ontstaan daaraan te danken.

Een der personen, die zich ten opzichte dezer ontdekkingen het meest verdienstelijk heeft gemaakt, is Professor *Koch*. Iemand, die in het laboratorium van dezen geleerde korten tijd is werkzaam geweest als flesschenspouwer en zich om die reden met alle recht betitelt als gewezen assistent van Prof. *Koch*, heeft met het oog op deze algemeene oorzaak van vele ziekten een middel in den handel gebracht, waaraan hij den naam heeft gegeven van *Bac-*

teriëndooder.

Ongehoord is het succes van den verkoop in korten tijd verkregen.

't Is natuurlijk volmaakt onverschillig welke stof voor dat zoogenaamde genees- en voorbehoedmiddel van *tering*, *kanker*, *cholera*, *pokken* enz. gebezigd is; — het belangrijke der uitvinding zit in den naam, waardoor het domme en halfwetende publiek zich laat verlokken; juist zooals het tot koopen overgaat wanneer de een of andere listige fabrikant artikelen aanbiedt, waaraan sympathische, electriche of magnetische krachten worden toegeschreven.

Het publiek gelooft er aan, omdat hij 't niet begrijpt. 't Zelfde zal ongetwijfeld ook het geval zijn met den *Bacteriëndooder*, wanneer dit middel denklijk binnen zeer kort zijn intrede zal doen in Nederland.

De noodige circulaire en advertenties zijn, zooals wij vernemen, in voorbereiding en de „assistent van Koch" is reeds bezig contracten te sluiten met eenige der bekende depôthouders-kwakzalvers in alle beschaafde landen. — Voor de onbeschaafde landen is deze uitvinding niet geschikt.

Emmerik. De gewone vervaardigers van Holloway-, Urbanus- en Schreuderspillen, evenals die van de Teercapsules van Guyot, van Druivenborsthoenig en vele anderen met hen hebben besloten den fabrikant GIMBORN hier ter plaatse te doen royeeren uit den algemeenen kwakzalversbond, omdat hij gewoon is al deze artikelen na te maken en onder den oorspronkelijken naam in den handel te brengen.

Al valt niet te ontkennen, zoo meenen zij, dat hun eigen handel en wandel nauw te zamen hangt met bedrog, is 't hun toch minder aangenaam iemand in hun midden te dulden, die telkens een herhaling geeft van 't bekende blijspel: *de bedrieger bedrogen!*

Frankrijk.

Parijs. De heer Nicholson alhier, de fabrikant van de *kunst-trommelvliezen*, verdient niet alleen lof voor de bekwaamheid en tact waarmee hij dingetjes, die

hem nog niet één franc kosten, voor 40 à 50 francs bij duizenden aan den man brengt, maar ook voor de waarlijk ingenieuze wijze, waarop hij zich handlangers in zijn bedrijf weet te verschaffen.

Hij adverteert namelijk, zonder zijn naam of zijn vak van kwakzalver er bij te vermelden, dat een belangrijke „nevenverdiensje" voor schrijfwerk in de avonduren wordt aangeboden. — Wie daarop nadere inlichtingen vraagt krijgt ten antwoord, dat het werk hierin bestaat dat men de namen en adressen moet trachten te weten te komen van doove of half doove personen, en die dan netjes opschrijven en aan den heer Nicholson toezenden. Dat is het schrijfwerk dat verlangd wordt.

Daarbij wordt een zeker aandeel in de winst toegezegd indien de opgegeven personen kunsttrommelvliezen koopen, zóó echter dat de heer Nicholson altijd het niet uitbetalen van dat winst-aandeel geheel in zijn macht houdt.

Naar wij vernemen is deze goedkoopere handelwijze om zich medehelpers in het vak te verschaffen met goed gevolg bekroond. Tal van personen, die dringend eenige bijverdiensje noodig hadden, maar toch nooit iets oneerlijks ter hand zouden willen nemen, hebben zich door de schijnbaar zeer winstgevend aanbidding laten verlokken en hebben onzen voortvarenden kwakzalver Nicholson geholpen. — Wij vermelden dit, opdat meer mannen van ons vak deze handelwijze kunnen toepassen. Een goed charlatan moet altijd op verbetering van zijn „methode" bedacht zijn.

Amerika.

Warner's safe cure, dat van uit Rochester (Staat New-York) naar bijna alle beschaafde landen van Europa verzonden wordt, blijkt meer en meer Amerika's roem, van onovertrefbaar te zijn in hun bug, op te houden. — In Duitschland is tegenwoordig het debiet enorm, dank zij de moed van de firma Warner & Co. om deze middelen zonder eenig voorbehoud, alleronfeilbaar te noemen tegen alle ziekten en kwalen. Op deze wijze verzekert zich deze on-

Advertentiën.

EENE JUFFROUW

zonder eenige ontwikkeling of wetenschappelijke kennis, *genegen om op commando in slaap te vallen* en in dien toestand allerlei onzin uit te kramen over het menschelijk lichaam en daarbij eenige verdraaide voorschriften uit een oud receptenboek op te zeggen, zoekt een handlager, die haar wil ter zijde staan als **Magnetiseur**.

Aanbiedingen onder 't opschrift: *Bedrog overal*, aan 't bureau dezer courant.

Te koop aangeboden,

een compleet Wassenbeeld, JULIUS CEASAR voorstellende.

Het beeld zoude gesmolten kunnen worden en als een zekerwerkende **Winterhandenzalf** geadvertiseerd worden, of opgelost en dan als onfeilbaar **Rumathiekmiddel** worden geplaatst.

Zeldzame gelegenheid voor een goed beklante Kwakzalverswinkel. Adres, onder motto „Wassenbeeld" op de kermis te Heenvliet.

Verkrijgbaar

aan 't CENTRALANNONCEN-BUREAU te Breslau tegen zeer matigen prijs gewaarmerkte **doctor-diploma's**.

Ook nog voorhanden eenige medailles van *Bekrooningen* op tentoonstellingen en bij andere gelegenheden, zeer geschikt om in afbeelding te figureren op advertentie's en circulaire's van kwakzalvers en geheimmiddelen.

Geillustreerde prijscourant van *Ridderorden* wordt op aanvraag gratis toegezonden.

Een gediplomeerd Schoonschrijver

beveelt zich aan voor het leveren van **Geneeskundige Attesten** aan H.H. Fabrikanten van Gezondheidsmiddelen. Hij is in staat de Handschriften van beroemde Doktoren juist na te bootsen en neemt alle verantwoordelijkheid op zich. Geen extra betaling in geval van veroordeeling.

Adres, voorloopig No. 1111 Cellulaire Gevangenis te Rotterdam.

TE KOOP a

N.B. Men weet dat de samenstelling een ieder kan terstond met het debiet

dernemende firma eene uitgebreide clientele, veel uitgebreider dan degene die een middeltje tegen enkele afzonderlijke ziekten in den handel brengen.

Voor al ook het nieuwe reclame-middel, een zuiver Amerikaansche ontdekking, om een Astronomisch Observatorium als een belangrijke hulp in het genezen der ziekten der aardbewoners te doen voorkomen, schijnt tot het groote succes veel bij te dragen.

Tegen alle verwachting in is echter hier het bericht aangekomen dat Warner's Safe Cure in Holland nog geen vasten voet heeft gekregen. De gewone handlangers van buitenlandsche kwakzalvers aldaar, durven het nog niet recht wagen. Zij vreezen dat een reeds voorafgegane waarschuwing van zekere zijde aan de middelen geen goede ontvangst zal verzekeren, en dat, zoodra men op groote schaal met adverteeren in de Hollandsche bladen aanvangt, zeker Maandblad, evenals indertijd met het Hop-Bitter het geval was, onmiddellijk aan iedereen zijn waarschuwing zal in de hand drukken.

Is dit zoo, dan moet Holland ditmaal maar overgeslagen worden; want er zou dan toch geen geld verdiend worden.

Raadgevingen van een ervaren kwakzalver.

1.

Voed uw zoon op in de overtuiging dat geld-winnen's menschen hoofddoel moet zijn.

Doe hem in de wereld rondzien om overal de lichtgeloovigheid en domheid op te merken.

Leer hem de beste — d. i. de meest geldgevende — middelen om die eigenschappen van het publiek te exploiteeren.

Breng zijn geweten tot zwijgen, zoo het zich nu en dan mocht doen hooren.

Wapen hem met een groote mate van brutaliteit en een volkomen onverschilligheid voor het wel en wee zijner medemenschen.

En gij zult een groot kwakzalver van uw zoon maken.

2.

Zeg dat alle geneeskundigen stumperds zijn, die er niets van weten.

Beweer dat het de apothekers slechts te doen is om de menschen ziek te houden

en zij daarom nooit goede geneesmiddelen afleveren.

Vertel daar naast echter gerust dat de middelen, die gij debiteert, door alle geneeskundigen worden goedgekeurd en bij alle voornamen apothekers verkrijgbaar zijn.

Het domme publiek bemerkt van deze inconsequentie niets en gij krijgt zoowel de vrienden als de vijanden van de dokters en apothekers tot uwe klanten.

3.

Neem eenig gewoon onkruid, b.v. het varkensgras (*polygonum aviculare*).

Droog het en maak er pakjes van.

Doop het met den naam van *Homeriana*.

Druk in de kranten, dat het is een middel tegen verkoudheid en toring en duizenden zullen u hunne duiten toezenden

Ingezonden stukken.

Aan de redactie van Het Schertsblad. *)

O, waarde „Coöperatie“!

'k Heb in mijn beurs zoo'n spacie.

Geef mij de prijs van d' aloë,

De pillen liefst verguld op snee.

Tien Kilo? 't Is om te stikken.

Neen, stuur mij lieven vaten vol,

Mijn klanten zijn toch allen dol,

Als zij maar mogen slikken.

De doos en 't etiket is klaar,

Het wacht nu op den inhoud maar.

Zendt spoedig dus het arcanum,

Tot heil van 't domme publicum,

'K heb haast, want centen heb ik niet,

Maak mij dus snel een rijke Piet.

En gaan de zaken naar mijn zin,

'k Schrijf tiendubbel op Uw blaadje in.

Uw liefhebbende abonné.

*) Het bovenstaande doelt op een advertentie die in het vorig nummer voorkwam en die als volgt luidde:

„Aan de vele fabrikanten van allerlei pillen wordt de gelegenheid aangeboden hunne winst nog grooter te maken en wel door middel van coöperatie.

„Daar al die geadverteerde pillen toch purgeerpillen zijn met aloë, bied ik aan, bij genoegzame deelneming, ze aan al de fabrikanten te leveren per 10 kilo, tegen denzelfden prijs waarvoor de aloë in den groothandel verkrijgbaar is. Aan de fabrikanten blijft dan slechts de moeite van het vullen der doosjes en het opplakken der etiketten.

„Brieven onder het motto „Coöperatie“ aan het Bureau van dit blad.”

Een buiten- en binnenlandsch Advertentie-bureau,

met agenturen over de geheele wereld, neemt op zich de exploitatie van geheimmiddelen of andere kwakzalverijen, zooals **rheumatiekzalf, asthmacigaretten, gehoortrommels** enz.

Brieven en aanbiedingen aan de bekende adressen.

aan geboden:

wegens LIQUIDATIE, eenige **honderd duizenden kleine modelfleschjes voor Haarlemmer-Olie**, benevens de **houtsneevorm** voor nevensstaande afbeelding, voorstellende **het wapen van Tilly** en dat boven alle circulaire door de fabrikanten wordt afgedrukt.

Men behoeft dan nog slechts een der bekende gebruiksaanwijzingen na te drukken, en daaraan toe te voegen de gewone waarschuwing tegen alle andere verkoopers van dit artikel, om onmiddellijk te kunnen optreden als **eenig** opvolger van

KONING TILLY te Haarlem.

Aanbiedingen onder 't motto: *Alle soorten zijn even echt en slecht* aan het bureau van dit blad.

is zwavel, raapolie en terpentijnolie, dus beginnen.

Tegen hoog Salaris

worden gevraagd **CORRESPONDENTEN**, in staat adressen op te geven van *doove of half doove* personen, ten einde dezen te kunnen toezenden een boekje, waarin onfeilbare geneezing van alle doofheid door onze *kunsttrommelvliezen* wordt verzekerd.

Adres **NICHOLSON te Parijs.**

Let wel! De geneezing wordt alleen beloofd maar niet verkregen, zoodat de verzamelaar van de adressen later ze opnieuw kan gebruiken voor een ander middel dat een ander vakgenoot tegen doofheid mocht aanbevelen. — De moeite aan het bijeenbrengen van de adressen besteed kan dus later opnieuw vruchten afwerpen.

H.H. Uitgevers

van **NIUWSBLADEN**, die genegen zijn als **extra-Bijvoegsel** bij hunne courant in te sluiten eene kwakzalvers-circulaire of aanbeveling van een geheimmiddel, zooals dit niet lang geleden door verschillende Nederlandsche bladen is geschied en nog heden in 't buitenland niet zeldzaam voorkomt, worden verzocht hunne voorwaarden aan te bieden aan ons bureau.

Geheimhouding wordt verzekerd; daar het te begrijpen is, dat zulk een akkoord om 't goed vertrouwen der lezers te misbruiken geen licht kan verdragen.

Leeuwarden. — Coöperatieve Handelsdrukkerij.

MAANDBLAD

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te Steenberg en Dr. VITUS BRUINSMA te Leeuwarden. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt in April per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zoo veel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenberg, Voorzitter.

P. KRUYSSSE, Apotheker „ Amsterdam.

Mr. J. C. MELJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.

Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1034.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Berichten: Verandering in de behandeling van overtredingen der geneeskundige wetten. — Veroordeeling van E. W. S. door het Kantongerecht te Leeuwarden. — Een patient van een boerenkwakzalver. — Bestrijding der geheimdelzwendelarij op het aanstaande hygiënisch congres te Weenen. — Het adres van G. W. M. Blankenreich. — Te spoedig geoordeeld. — Een buurvrouwerraad. — Een treurig gevolg van bijgeloof. — Veroordeeling van de J. te 's Gravenhage.

Grootere artikelen: Nog iets over Nicholson's gehoor-trommels. — Aceto-pathie of ziektebehandeling met azijnzuur. — F. C. Bauer weer terug. — De spiegel der jeugd, een schandelijk boek.

Correspondentie o. a. over Revalenta of Linzenmeel, Haarkleurmiddel van Naquet, Klierdruppels van Dr. Lohe. — *Herhaalde waarschuwingen:* Liqueur du docteur Laville.

Berichten.

Het nieuwe Strafwetboek heeft een belangrijke verandering gebracht in de behandeling der overtredingen van de geneeskundige wetten. Aanklachten wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst of artsenijs-bereid-kunst moeten tegenwoordig door den kantonrechter, en niet meer, zooals vroeger, door de rechtbank behandeld worden.

De tijd zal moeten leeren of dit al of niet een verbetering is. Een enkel minder gewenscht gevolg schijnt de verandering reeds te hebben, namelijk dat er thans geene of uiterst beknopte mededeelingen van het verhandelde in de nieuwsbladen verschijnen. Van de zittingen der rechtbank is het algemeen gewoonte vrij uitvoerige verslagen in de dagbladen te geven, doch voor de zittingen der kantongerechten bestaat deze gewoonte niet. Blijft dit zoo, dan worden de overtredingen der geneeskundige wetten en de gronden, waarop de veroordeelingen berusten, meer dan vroeger aan de aandacht van het groote publiek onttrokken, en dit ware zeker bij de groote onbekendheid, die er juist op dit gebied bestaat, niet gewenscht.

Dezer dagen is door het Kantongerecht te Leeuwarden een boer te Oenkerk, E. W. Sikma, tot f 10 boete veroordeeld wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst. In een stuk in het *Friesch Volksblad*, waaruit wij dit vernemen, wordt gezegd, dat genoemde Sikma dit reeds jaren lang gedaan had en, daar hij 66 jaren telt, misschien wel zijn 40-jarig jubilé als »geneesheer» heeft kunnen vieren.

Uit het zelfde stuk blijkt evenwel hoe verderfelijik het is dat onze geneeskundige wetten zoo buitengewoon slecht gehandhaafd worden. Want er wordt gezegd: »als iemand als Sikma reeds vele jaren gedokterd heeft, zonder dat er eene vervolging tegen hem werd ingesteld, dan zou men haast denken, dat er eene bijzondere aanleiding moet bestaan, waarom thans de justitie tegen hem optrad».... en hierop wordt te kennen gegeven — en dit wel onder het noemen van de namen van twee geachte geneeskundigen — dat het publiek bij zulk een vervolging den indruk krijgt alsof de wet er is »enkel om de artsen en gepromoveerde doktoren van concurrenten te bevrijden.»

Zulk een onzinnige opvatting, die trouwens ook door artikelen, als waaruit wij dit aanhalen, in de hand gewerkt wordt, kan werkelijk door dat te hooi en te gras vervolgen van enkele bijzondere gevallen van overtreding, terwijl men honderd andere gevallen onvervolgd

laat, onder het volk wortel schieten. Vooral wanneer die vervolgingen den zoogenaamden kleinen man treffen, een boertje, of een oude vrouw, die tegen geringe belooning in een klein kringetje de kwakzalverij uitoefent. Niet omdat wij meenen dat zoo iemand niet veel kwaad kan doen, maar omdat wij van oordeel zijn dat het kwaad, veroorzaakt door de groote kwakzalvers, die de nieuwsbladen met hun advertenties vullen, en die vele duizende guldens per jaar met hun bedrijf winnen, honderd maal erger is. Zoo ooit, dan geldt hier het spreekwoord van den grooten dief dien men, en dat wel voortdurend, zijn gang laat gaan, en den kleinen, die niet opgehangen wordt, maar toch zoo nu en dan eens een enkele maal tot boete veroordeeld.

De geneeskundigen gaan, in den regel, niet spoedig er toe over, de door hen waargenomen gevallen van de nadeelige gevolgen der kwakzalverij in het publiek mede te deelen. Deels omdat zij zich veelal geheel aan hun praktijk wijden, deels misschien ook omdat de onontwikkelden onder het volk de waarschuwingen van geneeskundigen tegen kwakzalvers niet zelden opvatten — hoe zonderling dit dan ook zij — als het uit najver waarschuwen tegen concurrenten!

Toevallig kwam ons dezer dagen een geval ter oore dat den bovengenoemden boeren-kwakzalver Sikma te Oenkerk betreft en in meer dan een opzicht merkwaardig is. Het is Dr. KOOPERBERG te Leeuwarden die het ons mededeelt.

»In de herfst van het vorige jaar» — zoo schrijft ons deze geneeskundige — »werd ik 's nachts geroepen bij een schipper, liggende met zijn vaarttuig buiten de stad, een eind weg. Daar was een man die, zooals men mij mededeelde, razend van de pijn heen en weer vloog. Bij onderzoek bleek mij, dat de man een zeer zieke hand had, die onder de »behandeling» van bedoelden boer steeds erger en erger geworden was en nu de allerhevigste pijn veroorzaakte. Het bleek mij dat koudvuur (gangreen) in aantocht was. Na een kleine operatie bedaarde de man geheel en scheen zeer dankbaar. Scheen, zeg ik, want terwijl ik hem, volgens afspraak, een paar dagen later bij mij verwachtte, om de werking der door mij gegeven voorschriften te kunnen constateeren, en verder de zaak te behandelen, zag ik den man niet meer opdagen, en vernam ik kort daarop, dat hij onmiddellijk weer naar den zelfden kwakzalver getogen was, die hem zijn eerste koopje had bezorgd.»

Ziedaar één geval, zooals er denklijk tientallen te verhalen zouden zijn.

Als nieuw bewijs hoe in het buitenland het krachtig optreden tegen den handel in geheimmiddelen als noodig wordt erkend, diene het volgende:

Op 't eind der maand September van dit jaar zal te Weenen het *Zesde internationale congres voor hygiëne* gehouden worden onder bescherming van den kroonprins Rudolph.

Mannen als VIRCHOW, PETTENKOFER, CONRADI en BROUARDEL hebben hunne medewerking reeds toegezegd.

Onder de punten, die in discussie zullen worden gebracht, komt ook voor: *het beramen van maatregelen, noodig ter bestrijding van de geheimmiddel-zwendelarij.*

Men vraagt ons of de politie niet moest te hulp komen bij het opsporen van dengene, die onder den aangenomen naam G. W. M. Blankenreich een adres met beschuldigingen tegen de redacteurs van dit Maanblad tot de Tweede Kamer richtte?

Dit zou ongetwijfeld moeten gebeuren, wanneer hier »valsheid in geschrifte» had plaats gehad, doch dit is niet het geval. Er is geen valsche handteekening gemaakt, omdat, voor zoover onze inlichtingen strekken, een persoon van den naam G. W. M. Blankenreich niet bestaat.

Er is dus wel een laag bedrog gepleegd, door aan de Tweede Kamer een stuk in handen te spelen, dat de onderteekening van een niet-bestaand persoon draagt, maar strafbaar is het, helaas, volgens onze wet niet.

Het ingezonden stukje in het vorige nummer, over de mislukte exploitatie van het Dokkumerwater, heeft de ergernis opgewekt van een paar Katholieke bladen, *Het Huisgezin* en *Ons Noorden*. Beide zien in dat stukje een reden om hunne lezers de lezing van ons Maanblad af te raden. 't Zou ons leed doen, wanneer velen daarnaar luisterden. Om het doel onzer Vereeniging te bereiken, d.i. de kwakzalvers in hunne laakbare industrie te benadeelen, ten einde het volk daardoor van nut te zijn, moet het getal onzer lezers integendeel steeds toenemen.

Trouwens de beide bedoelde weekbladen hebben zich onzes inziens wat al te spoedig door eene oppervlakkige lezing tot afkeuring laten verleiden. Bij de plaatsing van het bedoelde stuk meenen wij, evenals steeds, voor oogen te hebben gehad, zooals wij nog kort geleden verklaarden onder de rubriek correspondentie: »om ons »te onthouden van alles, wat iemand in zijne godsdienstige gevoelens kan krenken.»

De inzender van bedoeld stuk heeft slechts door een historisch voorbeeld aan de kaak willen stellen de laakbare poging van een industrieel, die zich had voorgenomen om een geldelijke speculatie te bouwen op het geloof van sommige zijner medeburgers en de vereering van een hunner Heiligen.

Wij weten te goed, dat de Katholieke kerk zulk eene verachtelijke handelwijze met een nog erger naam betiteld dan die van kwakzalverij, dan dat wij niet juist op medewerking van de Katholieken zouden gerekend hebben, waar het betref veroordeeling van zulk een geldelijke speculatie.

Wij gelooven dus dat bij een nadere overweging genoemde bladen wel van hun veroordeelend vonnis over ons Maanblad zullen terug komen.

Dat zich zoo nu en dan nog al eens staaltjes van bijgeloof voordoen kan weder het volgende bewijzen. Een moeder leed aan zweerende borsten. Hiervoor wist een buurvrouw een middel dat afdoende was, nl. zij moest — schrik niet! eenvoudig (?) een hemdje waarin een kindje gestorven was op de borst leggen en spoedig trad genezing dan in.

De omstandigheden brachten mee, dat daaraan kon worden voldaan. Schoorvoetend leende de moeder — welke hevige pijnen leed — zich daartoe.

Het resultaat laat zich verklaren!

Is het niet treurig, dat nog zulke raadgevende buurvrouwen worden gevonden?

Tot zoover de *Fr. Crt.* waaraan wij dit ontleenen. Wij voegen er aan toe: zeker is het treurig, maar toch is er ééne lichtzijde. De buurvrouw, hoe dom en zelfs gevaarlijk haar raad ook moge zijn, meende een vriendendienst te bewijzen en vroeg geen betaling, terwijl vele kwakzalvers raad en middeltjes geven, die even onzinnig en gevaarlijk zijn, doch nog veel geld er voor vragen bovendien.

Te Renkum is weder een geval van bijgeloof voorgekomen, dat vermelding verdient. Het kind van zekeren W. trok dezer dagen in een onbewaakt oogenblik een ketel met kokende koffie, die onbeheerd op de tafel was blijven staan, naar zich toe, met het gevolg, dat het den geheelen inhoud over zich heen kreeg, en ernstige brandwonden bekwaam. Eenige buurvrouwen, die van dit ongeluk gehoord hadden, meenden verplicht te wezen, de moeder van het kind met ernst aan te raden, zekeren R., uit deze gemeente, onmiddellijk te ontbieden, waarin zij toestemde. Toen R. kwam, bestreek hij de brandwonden, prevelde eenige onverstaanbare woorden, en stelde de moeder gerust, dat het kind nu wel spoedig zou herstellen. De toestand van het kind werd echter na die kunstbewerking zóo ongunstig, dat de ouders eindelijk besloten, eenen geneesheer te halen, maar het was te laat; na een smartelijk lijden van twee dagen was het kind reeds overleden.

N. R. Ct.

De kantonrechter te 's-Gravenhage heeft op 17 April den tuindersbaas-wonderdokter De J., die door vele patienten, ook uit den aanzienlijken stand, geconsulteerd werd over verschillende kwalen, veroordeeld tot de gevorderde boete van f 25, wegens het buiten noodzaak onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst. Men bericht, dat De J. van dit vonnis hooger beroep zal aantekenen en zich in appèl van den bijstand van een advocaat zal voorzien.

De Rechtbank te Amsterdam, kamer van burgerlijke zaken, heeft uitspraak gedaan in de zaak van Barend Haitzema Enuma, tegen het *Nieuws van den Dag* en de *Standaard*. Het vonnis overwoog dat bij het *Nieuws* en de *Standaard* een geoorloofd inzicht aanwezig was. Op dien grond werd de vordering ontzegd.

Nog iets over Nicholson's gehoortrommels.

Van verschillende kanten worden ons nog ter kennismeming toegezonden deze veelgeadverteerde gehoortrommels. Allen schrijven er bij, dat zij hoegenaamd geen baat bij 't dragen gevonden hebben en dat de prullige artikels na korten tijd reeds defect waren.

„Het is zeer zeker ongelukkig,” — zoo schrijft ons een der bedrogenen — „dat men zulke kwalen „als doofheid heeft, doch het is ongetwijfeld nog „ongelukkiger dat er lieden gewetenloos genoeg „zijn, om daarvan partij te trekken en nietswaardige instrumenten voor schandelijke prijzen te verkopen.”

Toen iemand aan de firma NICHOLSON schreef dat zijn instrumentjes niets hielpen en onmiddellijk stuk waren, terwijl zijn attesten niet veel vertrouwen verdienden, omdat zij niet te controleeren waren, daar allen uit 't buitenland afkomstig heeten te zijn, kwam er een spottend antwoord terug. 't Bleek daaruit dat de firma te Parijs reeds een Hollander aan haar kantoor verbonden had, om de correspondentie met ons land te voeren; het debiet moet dus reeds vrij aanzienlijk zijn.

Deze Hollander vertelde dat de ongeloovige klant zich kon wenden tot „den Heer C. B. REMKES te „Martenshoek, wiens vrouw door het gebruik der „oortrommels genezen is, en den Heer KROODER, „buiten de A-poort te Groningen,” die de oortrommels gebruikt en daarbij baat gevonden heeft. „Vraagt het hun onbewimpeld!” werd er bijgevoegd, en „indien deze twee getuigenissen U niet bevredigen, zijn er andere ook in Holland, die wij U „voor oogen zullen leggen.”

Welnu! per briefkaart met „betaald antwoord” is aan beide adressen de bedoelde vraag reeds enkele weken geleden gedaan, doch zonder enig antwoord terug te ontvangen; hoogstwaarschijnlijk heeft dus de Hollander te Parijs slechts een paar adressen uit zijne verbeelding opgeschreven, vermoedende dat niemand er verder onderzoek naar zal doen; zoo'n kunstje is in de kwakzalverswereld niet ongewoon. Zoo echter toch personen met de namen

REMKES te Martenshoek en KROODER te Groningen mochten bestaan, hopen wij door deze bekendmaking in dit Maandblad met hen bekend te worden.

„Ik stel het mij tot een plicht mijne landgenooten voor dergelijke practijken te waarschuwen,” vervolgt de bovenaangehaalde bedrogen koper van een gehoortrommel, en het is meer dan waarschijnlijk, dat deze waarschuwing uit eigen ervaring anderen zal weerhouden hun geld aan zwendelaars weg te werpen.

Ongetwijfeld zullen de onthullingen in het vorig nummer van dit blad ook zeer velen de oogen hebben geopend. Jammer maar, dat de grootste slag waarschijnlijk geslagen, en de rijkste buit bij de firma NICHOLSON reeds binnen was.

Hadden wij eerder onze stem kunnen doen hooren, 't ware beter geweest, en velen hadden er hun voordeel mee kunnen doen. 't Was echter niet mogelijk. Wel lag reeds een maand vroeger een artikel gereed over deze gehoortrommels, waarin wij uit allerhande gegevens het bewijs putten, dat het hier geldt eene kwakzalverij op groote schaal, met veel behendigheid op touw gezet, en waarbij wij het publiek waarschuwdien niet in de door duizende advertenties opgezette fuik te loopen.

De plaatsing van dit reeds gezette stuk moest echter achterwege blijven op advies van onzen rechtsgeleerden raadsman. De instrumentjes zelf waren toen nog niet in ons bezit en door deskundigen nog niet onderzocht, de zonderlinge loop der bekende processen onzer Vereeniging moest tot voorzichtigheid aansporen en leide ons het stilzwijgen op, al wisten wij ook dat vele onzer landgenooten daardoor in dien tusschentijd slachtoffers zouden worden van het vermetel bedrog.

Ongelukkig land! zou men geneigd zijn uit te roepen, waar de wetten ten gevolge hebben, dat bedriegers vrij spel wordt gelaten, terwijl de handen worden gebonden van hen, die zonder bijbedoeling, alleen ter waarschuwing, hunne medeburgers wenschen voor te lichten.

Ongelukkig land, vooral bij vergelijking met toestand elders. Hier steeds het zwaard dreigend opgeheven om den vermetele op gevoelige wijze in zijn beurs te treffen, wanneer hij een enkel woord te veel of te scherp zegt bij de inkleeding zijner waarschuwing tegen lage bedriegers; hier de politie, wanneer zij, zooals ten tijde van het beruchte Hopbitter, hare medewerking eene enkele maal verleent, lastig gevallen door allerlei beschouwingen over het onbevoegde en ongewenschte van haar optreden in zulke aangelegenheden; en in Pruisen (Publicatie van 10 Maart 1887), waarschuwt de Minister van Binn. Zaken zelf, bij monde van het opperste politietoezicht, tegen denzelfden NICHOLSON en zijne middeltjes, en zijn stem vindt gereeden weerklank in andere steden en staten van Duitschland.

Wir warnen vor dieser gewissenlosen Ausbeutung des ohrenleidenden Publicums, zoo luidt het kernachtig slot van zulk eene officiële bekendmaking.

Een brief van Nicholson.

Men weet dat NICHOLSON overal agenten zoekt om hem de namen en woonplaatsen van dooven op te geven, en dat hij dan aan al de verkregen adressen van doove personen, een boekje met zijn aanbevelingen van zijn oortrommels zendt. Hij doet dan die toezending van zulk een boekje in den regel vergezeld gaan van een brief, waarin hij het doet voorkomen alsof een medelijdend vriend zich kosten en moeite getroost had om zijn medepatient die hulp te verschaffen. — Ziehier de vertaling van zulk een brief.

LONDEN, 11 Febr. 1887.

WelEd. Heer!

Iemand, die van hardhoorigheid genezen werd door onze oortrommels, verzocht ons U een van onze boekjes met de beschrijving er van te zenden. De persoon staat ons niet toe van zijn naam gebruik te maken, maar hij gevoelt zich dankbaar voor de ondervonden beterschap, en wenscht door aan al zijne medelijders een boekje te doen zenden, onze uitvinding tot hun kennis te brengen.

Wij sluiten dus hierbij een boekje voor U in en hopen dat het U belang moge inboezemen. De persoon die ons Uw naam meldde, heeft reeds voor het boek en voor de port betaald.

Uw Onderd. Dn.,
NICHOLSON.

Zou niet menig lijder aan doofheid, na ontvangst van zulk een schrijven, meenen dat hier nu toch

inderdaad iets anders dan kwakzalverij te vinden is? — Vooral omdat hij den brief eerst voor een particulier schrijven houdt, slechts voor hem bestemd.

Wie nauwkeurig toeziet bemerkt echter spoedig, dat de brief met schrijf-letter gedrukt is, gelithografeerd. Er gaan dan ook dagelijks honderden zulke brieven in allerlei talen te Londen en te Parijs op de post, aan al de adressen van doove personen, die men maar met behulp van de agenten uit alle „beschaafde” landen kan machtig worden.

En van elke honderd hengels met lokaas, die zoo uitgeworpen worden, leveren telkens zeker wel een tiental de gewenschte buit, d. i. wel een tiental dooven en misschien veel meer besluiten „om het toch eens te probeeren.” Dat geeft voor NICHOLSON dan telkens een ontvangst van f 200 à f 300. Als hij één jaar lang zijn bedrijf volhoudt is hij een rijk man, rijk gemaakt door de lichtgevoeligheid der dooven, in vereeniging met de toepassing onzer wetten die zulk soort van bedrog volkomen ongemoeid laat.

Nog gevaarlijk bovendien.

Niet alleen dat NICHOLSON's oortrommels bijna nooit kunnen helpen; niet alleen dat men er 20 à 25 gulden voor betaalt terwijl ze voor zooveel centen te leveren zouden zijn; niet alleen dat ze spoedig defect worden en zoo gemaakt zijn, dat men ze dan wel aan den fabrikant terug moet zenden en opnieuw vrij wat kosten maken, doch de dingen kunnen bovendien gevaarlijk worden en den doove of hardhoorige behalve in zijn beurs, ook nog in zijn lichaam benadeelen.

Vooreerst bij het „inbrengen.” Nicholson verzekert dat ieder dit zelf kan doen; maar ze moeten vrij diep in het oor gestoken worden en dit is dikwijls een gevaarlijke operatie, waarbij menigeen kans loopt zijn gehoor nog meer te bederven.

Doch in de tweede plaats om het gevaar dat het dingetje, in het oor zijnde, stuk gaat. Aan een dergenen, die voor ettelijke gulden door mijnheer Nicholson was gefopt, gebeurde het dat een der elastieke schijfjes van het toesteltje los raakte en dathij het met geen mogelijkheid weer uit het oor kon krijgen.

Gelukkig wachtte hij niet langer dan een dag met het inroepen van de hulp eens geneeskundigen, die het voorwerpje er uit haalde en hem tevens, nog duidelijker dan hij zelf het reeds bemerkt had, aan 't verstand bracht hoezeer hij was beetgenomen door den buitenlandschen kwakzalver.

Simpson's Katarrhpoeder en Lotion, door Nicholson aanbevolen.

Aan de personen, die vertrouwend op de advertenties en de aanbevelingen der NICHOLSON-SCHE gehoortrommels, twintig tot dertig gulden voor deze nietswaardige instrumentjes willen gaan besteden, worden nog bovendien de beide hierboven genoemde middeltjes voor veel geld aangesmeerd.

't Schijnt dat zij in Duitschland reeds vroeger door dezelfde firma ter genezing van doofheid aan den man zijn gebracht, zonder verband met de gehoortrommels. Althans FREIHERR VON RICHTHOFEN, als hoofd van 't *Polizei Praesidium* te BERLIN, waarschuwt in December van 't vorige jaar het publiek er reeds tegen „vooral de eenvoudige lieden op 't land,” zooals hij zegt, omdat de middeltjes tegen doofheid niets helpen. In de vorige maand werd door hem deze waarschuwing herhaald.

Het *Katarrhpoeder* werd onderzocht door het Lid der Vereeniging den heer VAN LEDDEN HULSBOSCH te Amsterdam, die er niets anders in kon ontdekken als *onzuiver rijstmeel* en *droppoeder*; hiervan wordt door de firma NICHOLSON 50 gram verstrekt, waarvoor *een rijksdaalder* wordt in rekening gebracht.

Een ander lid, de heer BENNEMA, apotheker te Groningen, nam de *Lotion* onder handen; het bleek eenvoudig een mengsel te zijn van *Glycerine* en *Hoffmann's druppels*, nagenoeg van ieder de helft; — de samenstelling kwam juist overeen met die, welke door de politie te Berlijn was bekend gemaakt. — De hoeveelheid bedroeg ongeveer 50 gram en de verkoopswaarde daarvan werd door deze laatste opgegeven als 10 pf. (6 cts), terwijl 4.50 M. (f 2.70) aan Nicholson moest worden betaald.

Voor de aflevering hier te lande vorderde hij ongeveer hetzelfde bedrag.

Wij kwalificeeren zulk eene negotie hier thans niet, maar verwijzen naar het slot van het eerste der bovenstaande artikelen over dezen NICHOLSON.

Acetopathie of ziektebehandeling met azijnzuur.

Uit Engeland is in den laatsten tijd ons deze nieuwe geneeswijze overgewaaid, van zekeren heer FRANCIS COUTTS, handelende onder den naam eener firma T. COUTTS & SONS.

Deze methode heeft ten doel door inwrijvingen van sommige lichaamsdeelen met azijnzuur, vooral van den rug, prikkelend te werken op de zenuwen en op den bloedsomloop van de huid en daardoor, gedeeltelijk ook als afleidingsmiddel, nuttig te werken op meer diep liggende organen en stoornissen in het menschelijk leven te verbeteren.

Om deze methode aan te prijzen hebben reeds twee boekjes het licht gezien door dezelfde firma uitgegeven. Zij heeten natuurlijk te moeten dienen om deze behandeling met azijnzuur zoowel als haar nut duidelijk te maken aan leeken, doch ieder lezer moet verbaasd staan over de opeenhooping van groote woorden, ingewikkelde betoogen en onbeuzen beweringen, die in compressen druk hier bijeen gebracht zijn. Slechts een enkel voorbeeld uit een der boekjes, dat is zamengesteld uit vragen en antwoorden, willen we hier geven.

Vraag. Welke zijn de voornaamste krankheden in de ruggestreek van den hals tot aan het kruis?

Antwoord. Bronchitis, longaandoening, reumatiek in de gewrichten, hart-, lever-, maag- en neuralgische kwalen, engborstigheit, verkrommingen van den ruggegraat enz.

Al de kwalen van het menschelijk lichaam zijn dus, volgens deze uitspraak, krankheden in de ruggestreek.

Valt de onwaarheid hiervan spoedig in het oog, minder in het oogvallend maar even erg is het volgende.

„Ontsteking kan beschouwd worden als een abnormale toestand, welke aan congestie tegenoverstaat; dat is te zeggen, congestie is een daling beneden de abnormale bloedwarmte van het lichaam, terwijl ontsteking de temperatuur boven „bloedwarmte stijgen doet enz.”

Tot nog toe werd algemeen aangenomen, dat congestie aan ontsteking voorafging, en de eerste dus een overgangs-tijdperk vormde voor de laatste; de firma COUTTS schijnt het thans anders te leeraren.

Schijnt, zeggen wij bij deze onnauwkeurigheid, en 't is mogelijk dat deze reserve moet in acht genomen worden bij veel wat verder over geneeskundige zaken en lichaamsfuncties in de boekjes wordt vermeld; beide boekjes toch zijn in de Nederlandsche taal overgebracht door een leek op genees- en natuurkundig gebied, door den heer C. S. ADAMA VAN SCHELTEMA.

De persoonlijkheid van dezen vertaler, wiens naam ter aanbeveling van de geneesmethode ook steeds in de advertenties wordt bijgevoegd, sluit alle waarschijnlijkheid van door zijn medehulp uitgeoefende kwakzalverij buiten. — Wij zouden de bespreking in dit blad dan ook ter zijde hebben gelaten, niettegenstaande den aandrang en de vraag om inlichtingen van verschillende zijden, indien het niet meer gebeurd ware dat iemand ter goeder trouw, zonder het zelf te vermoeden, aan kwakzalverij mee had geholpen. Wij herinneren aan het geval, door ons vroeger uitvoerig in 't licht gesteld, (Maandblad 1882 Maart en Mei) van een gepensionerd hoofdofficier, die door lust tot arbeiden, gepaard aan gebrekkige kennis, zich liet verleiden om een zoogenaamd wetenschappelijk boekje, over de genezing van den lintworm, in onze taal over te brengen. Later bleek het dat de schijnbaar geleerde verhandeling niets anders was dan een reclameboekje voor het geheimmiddel van een Duitsch apotheker.

Onwillekeurig is men geneigd hier te denken aan eene herhaling van een dergelijke poging, en toch is de zaak hier een weinig anders. De „Acetopathie” of „ruggemergs-behandeling” moet, volgens den vertaler, ietwat beschouwd worden als een werk van philanthropie; de uitvinder zelf stelt zijn firma onder de bescherming van God en neemt als kernspreuk voor het fabrieksmerk van zijn „guaranted acetic acid” de woorden *Auxilio Divino* (met Gods hulp). — Zelfs op elke flesch van het zuur, door de firma afgeleverd, lezen wij op de capsule de woorden *Auxilio Divino!*

De geheele zaak wordt voorgesteld als te staan op dezelfde lijn als de natuurgeneeskunst, de homeopathie en meer dergelijke wijzen van ziektebehandeling, in den loop der tijden opgetreden, waarbij het geloof en de psychische indrukken de grootste rol bij de genezing spelen moeten.

Evenmin als men hierbij zal mogen spreken van kwakzalverij, wanneer iemand volkomen ter goeder trouw deze methoden zelf aanwendt of anderen aanraadt, zou men 't ook van deze acetopathische behandeling der ziekten mogen doen. Er is echter een maar, dat grooten twijfel doet ontstaan of de FIRMA COUTTS & SONS wel zoo geheel ter goeder trouw is.

Op den omslag van een der brochures komt de volgende prijscourant voor:

Azijnzuur per fl. f 1.80.
Azijnzuur per 1/2 fl. f 1.05.
Spons met handvat 35 cts.
Huidborstel 1e kw. f 3.—
Dito 2e kw. f 2.10.
Sproeier f 3.—

Wanneer nu al de onzin, die in de boekjes kunstig zoo is gerangschikt, dat zij de leeken onder schijn van populaire wetenschap slechts onverteerbare kost voorzet, slechts dienen moet om den verkoop dezer artikelen voor te bereiden; wanneer met hetzelfde doel den eenvoudigen lezer wordt opgedischt, dat de grens der genezingen door deze azijnzuurmethode nauwelijks is te bepalen, (bl. 12), doch dat het er daarbij vooral op aankomt de spons met een handvat (bl. 12) te gebruiken en den sproeier (bl. 17) door de firma in den handel gebracht, dan begint men te twifelen aan den eenvoud der bedoelingen. Doch het zijn artikeltjes die op bepaalde wijze zijn vervaardigd en daarom misschien geschikter dan andere. Maar ook het azijnzuur zelf moet gekocht worden in de fabriek van COUTTS & SONS, al het andere deugt niet; daarom wordt bij herhaling in de boekjes gesproken van *het door ons gewaarborgde azijnzuur* en slechts daaraan wordt de werking toegeschreven. Dit nu gaat te ver; voor een oogenblik aangenomen (wat wij trouwens in verband met de hierbesproken zoogenaamde acetotherapie ten sterkste ontkennen) dat azijnzuur op de besproken wijze de eene of andere bijzondere geneeskrachtige werking kan uitoefenen, dan doet dit ongetwijfeld alle zuiver azijnzuur van de vereischte sterkte, evenzeer.

Om de leverantie aan zich te houden zegt de firma COUTH & Co. (blz. 11):

„Azijnzuur is een geneesmiddel evenzeer door anderen gewaardeerd en gebruikt, maar het zuur moet de vereischte zuiverheid, sterkte en gehalte hebben om die geneeskracht te bezitten, welke het, naar ons voorschrift aangewend, heeft.

„Deze vereeniging van sterkte, gehalte en zuiverheid, waarop wij staan, is een wezenlijk deel onzer geneeswijze: dit is dan ook de reden, waarom wij den verkoop van het zuur in eigen handen houden en waarborgen op eene wijze, waardoor ieder zeker kan zijn, dat hij het rechte door ons bedoelde middel bezit. Er is azijnzuur in den handel, dat in kracht weinig van gewonen azijn verschilt, en eveneens azijnzuur van eene sterkte, genoegzaam om de huid te verbranden, ja, beenderen op te lossen. Ook wordt het azijnzuur uit verschillende grondstoffen, zelfs uit mineralen vervaardigd, grondstoffen, die in zuiverheid en in bruikbaarheid voor ons doel zeer verschillen. Grieven, vooral uit de Australische koloniën ontvangen, toonen dat het slechte azijnzuur, daar als zuiver verkocht, in meer dan één geval eene zeer slechte uitwerking had.”

En op dezelfde bladzijde nogmaals:

„Er zijn zuren, waarvan uw vermoeden (dat ze altijd werken als een scherpe prikkel) geldt, maar het door ons gebruikte oefent een eigenaardigen scheikundigen invloed op de ziektestof, het verwijdert die in den vorm van gas, vetafscheiding en ontsteking. Zoodra is echter niet de ziektestof weggenomen of er ontwikkelt zich geen gas meer en alle brandende hitte der huid houdt op.”

Is er meer noodig om aan te toonen dat het deze philanthropische firma uit Engeland te doen is om *Auxilio Divino* koopers in haar winkel te lokken, onder voorspiegeling van bijzondere genezing?

Het Lid der Vereeniging, de heer J. VAN RIEL, mil. apotheker te Bergen op Zoom, vond als resultaat van zijn onderzoek, dat het azijnzuur van de firma COUTTS, van den hoofdagente voor Nederland uit Nijmegen ontvangen, in niets afwijkt van het gewone azijnzuur der Nederl. pharmacopoea en door den apotheker hier te lande volgens de

gewoonlijk gevolgde prijsbepaling juist voor ongeveer denzelfden prijs wordt afgeleverd.

Maar ook juist bij deze laatste aflevering heeft de kooper in de examens, den Ned. apotheker opgelegd, en door het Staatstoezicht op zijn bedrijf uitgeoefend, waarborgen voor de zuiverheid en het gehalte.

Wat blijft dus over van de bewering dat alleen de firma COUTTS door haar naam die waarborgen zou verleen en van al wat zij zegt over de voorkeur, die haar handelsartikel verdient?

Eveneens is het onjuist, wat wij aan het slot van het andere harer boekjes aantreffen (blz. 15.)

„Voor het algemeen is het van het hoogste belang te weten, dat alles aankomt op de zuiverheid van het te gebruiken azijnzuur. Niet dan met de grootste moeite heb ik verkregen, wat ik op wetenschappelijke gronden zocht en eischte. Niet meer dan twee fabrieken in geheel Engeland en na langdurig onderzoek niet meer dan ééne in geheel Duitschland kunnen mij leveren, wat ik als zuiver en wel gewaarborgd aan mijne patiënten kan aanbevelen.”

Een onwaarheid, slechts overtroffen door eene nog stouter uitspraak een paar bladzijden vroeger, waar, om de eenvoudigheid en ongevaarlijkheid van deze behandeling der zieken door middel van COUTTS azijnzuur in 't licht te stellen met cursieve letter wordt gedrukt: *Waar geen ziekte-toestand is, openbaart zich ook geene chemische werking.*

De vraag, zooals wij zeiden van verschillende kanten tot ons gericht, of men hier te doen heeft met *kwakzalverij*, moet dus, naar ons inzicht, bevestigend beantwoord worden.

Kwakzalverij toch is het wanneer iemand opzettelijk geschreven onzin, schijngeleerdheid en onwaarheid te baat neemt om de ongelukkige zieken zand in de oogen te strooien en daardoor over te halen bij hem als een bijzonder geneesmiddel, met bijzondere eigenschappen voorzien, te koopen, wat geen bijzonder middel is en geen bijzondere eigenschappen bezit.

Wij moeten ten slotte nog mede te deelen, dat het hoofd-depôt voor Nederland en de Koloniën van 't besproken middel gevestigd is in de bekende *Weesinrichting te Neerbosch*.

Juist het voordeel dat deze nuttige instelling uit den verkoop van dit artikel zou kunnen trekken, heeft den menschlievenden vertaler aangespoord zijn moeite en tijd belangeloos aan 't overbrengen der Engelsche boekjes te wijden.

Hulpbehoevenden te dienen was altijd mijn lust en streven, getuigt deze van zich zelf in zijn voorwoord, en ieder zal het gaarne erkennen, doch 't heeft al den schijn, dat juist deze hulpvaardigheid hem heeft verblind.

't Is toch geen menschlievendheid van een koopman, dat, indien hem de gelegenheid wordt aangeboden ergens onder waarschijnlijkheid van een groot debiet, een hoofddepôt te vestigen, hij die gelegenheid gretig aangrijpt en zich ter voorbereiding en bespreking een reisje getroost!

En was het bij slot van rekening iets anders wat „de heer J. Coutts van Londen” heeft gedaan, toen hij persoonlijk te Neerbosch zijn depôt kwam in orde maken?

Elk ander hoofddepôthouder had hij immers eveneens zooveel procent winst moeten aanbieden, terwijl hij kon voorzien dat juist zijn depôt hier hem als reclame dienst kon doen; terwijl hij het onschatbaar voordeel zich zag geopend een aller vertrouwen verdienenden naam aan zijn handelsartikel te verbinden.

En vond eens iemand niet de genezing of de verlichting, waarop hij hoopte, zoo schrijft de heer ADAMA VAN SCHELTEMA — op geheel anderen toon dan de Engelschman met zijn azijnzuur, die zoowat alles, tot zelfs ruggegraatsverkromming toe, zegt te genezen, — dan blijft althans nog de vertroostende gedachte over, dat de niet gelukte proefneming aan arme weezen winste bracht.

Zeker, en 't doet ons van harte leed door onze bespreking die weezen allicht zulk een voordeel te helpen onthouden, doch ook dit nut mag ons de oogen niet doen sluiten voor de kwakzalverij der FIRMA COUTTS & SONS.

F. C. BAUER, weer terug.

Tot onze verbazing vonden wij dezer dagen in een der Nederl. bladen weder eene advertentie van dezen zich noemenden speciaal-arts.

Wij herinneren, dat het vorige jaar door ons (*Maandbl.* Jan., Maart, April en October) tegen dezen persoon uitdrukkelijk is gewaarschuwd en daarbij met duidelijke voorbeelden is aangetoond, dat hij geen vertrouwen verdient.

Hij zelf is een verlopen apothekersbediende en zijne middelen zijn een onoordeelkundig samenraapsel van verschillende zeer onzuivere, meest zweetdrijvende kruiden met gewoon houtzaagsel dooreengemengd; eenige zeer slecht bereide purgeerpillen met aloë; en een poeder, waarvan melksuiker en dubbelkoolzure natron de hoofdbestanddeelen zijn. Alles nauwkeurig door ons medegedeeld in Maart van 't vorige jaar, volgens de onderzoekingen van den heer J. v. RIEL, mil. apoth. te Bergen-op-Zoom, Lid der Vereeniging, en bevestigd door het onderzoek in Duitschland verricht.

Daar te lande werd BAUER om verschillende redenen tot geldboeten veroordeeld en in welke opleidingschool hij zijne speciaalkennis verkregen heeft, blijkt uit zijne levensgeschiedenis.

Vóórdat hij de genezing van menschen ondernam, had hij volgens ambtelijke verklaringen den kost verdiend met „het klaren van bier, het fabriceren van kunstwijn, den verkoop van rheumatiekettingen, tandhalsbandjes en allerlei andere „zwendelarijen.”

En zoo iemand adverteert thans in zijne nieuwe advertentie, dat hij „duizenden reeds heeft genezen „van Blaas-, Nier- en Geslachtsziekten zelfs in de „wanhopigste gevallen en bij behandeling per „brief!”

Hadden wij niet door voorbeelden het bewijs gevonden, dat zelfs lieden zich door zulk een advertentie laten verleiden, voor wie de som van *dertig gulden*, die zij voor de schriftelijke behandeling moeten betalen, eene zeer aanzienlijke uitgaaf is en die zij niet dan met moeite kunnen te samen brengen, wij zouden nauwelijks willen aannemen, dat iemand de dupe werd van zulk een armzaligen bluff.

Helaas! had BAUER het vorige jaar geen succes gehad met zijne advertenties, hij zou thans niet weer opnieuw beginnen.

Daarom waarschuwen wij ook opnieuw en wekken allen op deze waarschuwing in hun kring te verbreiden.

Daarbij echter aan de uitgevers der bladen nog eene waarschuwing in 't bijzonder, die goed behartigd, allicht nog dezen kwakzalver het meeste afbreuk kan doen.

Langs den gewonen weg der handels-informatie hebben wij indertijd inlichtingen ingewonnen over genoemden BAUER en het volgende werd ons gemeld:

„Aangevraagde B. geeft voor zijne correspondentie het adres op van zijn boekhouder. Hij zelf woont elders en staat niet gunstig bekend; omdat men hem volstrekt niet vertrouwt, houdt niemand „gemeenschap met hem. Zijn persoon en zijn bestaan hebben iets twijfelachtigs en er ligt over 't geheel een waas, dat geen vertrouwen inboezemt. „B. heeft zich reeds in verschillende plaatsen opgehouden, maar liet overal eene slechte reputatie „achter. Sedert een paar jaren woont hij te B., „alwaar evenmin met lof van hem gesproken wordt.”

„B. betaalt in den regel slecht en zijne positie „is van dien aard, dat hij geen aanspraak kan „maken op krediet.”

„'t Schijnt dat men B. een naam kan geven, „die synoniem is met zwendelaar.”

B. betaalt in den regel slecht en verdient geen krediet! Hierop wenschen wij in 't bijzonder de aandacht van de uitgevers der Nederlandsche nieuwsbladen te vestigen.

De ervaring door hen opgedaan met de firma BRACHFELD, MALASPINA enz. enz., die maanden lang hunne advertenties in Nederland hebben doen plaatsen, zonder ooit een cent te betalen, moet tot voorzichtigheid aansporen.

Ons dunkt, 't moet zulk een dubbel pijnlijk leed-

gevoel zijn, wanneer men eerst in zijn blad meegewerkt heeft zijne goed vertrouwende lezers te bedotten, en dan zelf ten slotte nog bovendien bedot te worden, door geen betaling te erlangen.

Een der ons bekende provincieblaadjes, die om financieele redenen meent deze soort van advertentiën niet te kunnen missen, heeft als vaste gewoonte aangenomen, van al de advertenties, die buiten een bekend en solied advertentiebureau worden aangeboden, vooraf betaling te vorderen van de helft van 't bedrag der kosten van plaatsing. De ondervinding deed zien dat dan de meeste der annonces dier buitenlandsche kwakzalvers achterwege bleven.

Zoo niet in 't belang uwer lezers dan toch in 't belang van uw eigen zak, past deze maatregel toe, roepen wij alle uitgevers der kleinere bladen toe, en 't is ons vaste overtuiging, het schandaal om de aankondigingen van BAUER gedurig onder de oogen te krijgen, zooals een jaar geleden, zal het Nederlandsche publiek bespaard blijven.

De Spiegel der Jeugd, een schandelijk boek.

Het is moeielijk te zeggen welke vorm van kwakzalverij wel de schandelijkste is, doch ons dunkt de blaam van dit te zijn moet vallen op dien vorm, waardoor lage bedriegers trachten jeugdige personen in hun net te lokken door middel van boekjes over geslachtszaken. Daarin wordt dan allerlei waars en onwaars over het geslachtsleven en de geslachtsorganen verhaald, door plaatjes verduidelijkt of verergerd en worden allerlei bestaande en niet bestaande kwalen geschetst. De gevolgen van al die kwalen, zoowel van de hevige als van die van onschuldigen aard, worden dan zonder uitzondering als allervreesselijkst afgeschilderd en de lijder door die voorspiegeling bijna tot wanhoop gebracht, tot dat hem nog één kans op behoud wordt gegeven, namelijk door de voor veel geld verkrijgbare middel-tjes van den schrijver of verkooper van het boek aan te schaffen.

Zulk een boek wordt helaas thans weer in sommige Nederlandsche nieuwsbladen geadverteerd. Het draagt den naam van *De Spiegel der Jeugd*, doch zou met meer recht *Het verderf der jongelingschap* kunnen genoemd worden.

Wij hebben, zoodra wij dezer dagen de advertentie zagen, een exemplaar besteld en het bleek hetzelfde te zijn waartegen wij reeds in 1878 en later in het Maandblad van Juli 1883 gewaarschuwd hebben. In de advertentie wordt thans gezegd: *Als manuscript voor patienten gedrukt*, doch men krijgt een gewoon gedrukt boekje, zooals het ook vroeger werd afgeleverd. De schrijver heet te zijn W. BERNHARDI, doch deze is denklijk overleden, want thans wordt als adres om de medicijnen te bestellen opgegeven de *Duitsche Gezondheids-Compagnie*, een reeds vroeger door ons besproken vereeniging van kwakzalvers, die zelfs niet met hun namen voor den dag durven komen.

Als iemand, na een gulden voor het koopen van dit boekje te hebben uitgegeven, zich door de schandelijke leugens daarin heeft laten verlokken, om de middelen te bestellen, dan moet hij als tweede offer — tenminste dit heeft het onderzoek ons vroeger geleerd — een som van f 30 storten en krijgt daarvoor een paar dozen met pillen, die binnen een maand verbruikt moeten zijn. Daarna wordt bij den „lijder” door brieven aangedrongen, dat hij vooral moet volhouden, om niet alle goed gevolg verloren te doen gaan, en volgen er herhaaldelijk nog dure bezendingen van niets waarde medicijnen, zoolang tot dat de patient inziet dat hij bedrogen wordt of tot zijn geld en misschien ook zijn gezondheid geheel zijn uitgeput.

Iemand, die door middel van het genoemde boek was beetgenomen en daarna met ons correspondeerde, een arm hulponderwijzer, had op die wijze in drie maanden tijd zijn geheel kwartaal traktement verspeeld, zonder iets in zijn gezondheid te winnen. Voor dat geld had de arme jongen meer dan eens den knapsten hoogleeraar in de geneeskunde kunnen raadplegen en nog geld voor versterkend voedsel overhouden bovendien.

Wij zagen de advertentie van dit schandschrift

nog slechts in een paar nieuwsbladen en hebben hoop dat de andere Nederlandsche bladen tenminste deze schandelijke exploitatie van de jeugd zullen weigeren te steunen.

Helaas is er ook — en naar wij meenen voor het eerst — een Nederlandsche boekhandelaar gevonden, die het boek wil aan den man brengen. In de advertentie, die wij zagen, was het verkrijgbaar gesteld bij den boekhandelaar J. D. v. d. Veen te Winschoten. Misschien is deze man, die ons geheel onbekend is, onbewust van het kwaad, dat hij hierdoor helpt stichten. Want hoe groot bij het verkoopen van dit boek de winst ook zij, — en deze is ongetwijfeld aanzienlijk, want de verkoo-pers van de middel-tjes willen het boek wel voor niet geven, als men hun middel-tjes maar koopt — zoo genoemde boekhandelaar volledig bekend was met den omvang van de ellende, die hij door dat boek veroorzaakt, wij twijfelen of hij zijn naam er aan zou willen verbinden.

Correspondentie.

— De leden ontrangen, te gelijk met dit nummer van het Maandblad, no. 16 der *Berichten en Mededeelingen* der Vereeniging, waarin Jaarverslag over 1886 enz.

— *Revalenta*. De ons thans bekende verkoopers van *Linzenmeel* (dat is hetzelfde als *Revalenta* maar veel goedkoper) zijn:

Amsterdam, C. Bouwes, Weesperzijde 16.

W. J. van Coppelaar, Reguliersbreedstraat 19.

Arnhem, J. Hupkes.

Bolsward, J. P. Westerbaan.

Deventer, T. Kroon.

Dordrecht, P. van Overbeek.

Hilversum, Wed. H. P. Lammers.

Leeuwarden, Zaadnoordijk.

Rotterdam, Van Schaick & Baljon, Noordbroek 27 en Vis-schersdijk 28.

Utrecht, H. Vlaanderen Pz., Voorstraat.

Vlissingen, Mortier.

Wij moeten er aan herinneren dat deze personen eenvoudig aan ons opgegeven zijn als verkoopers van het Linzenmeel en wij ter bevordering van de bekendheid daarvan er gaarne hier melding van maken, maar dat wij overigens natuurlijk, wat deze verkoop betreft, in het geheel geen verantwoording op ons nemen. De bedoeling is alleen, dat het Linzenmeel als voedingsmiddel, niet als geneesmiddel, in den handel zal komen en even als tarwemeel, boekweitemeel enz. bij de grutters en gewone winkeliers verkrijgbaar zal zijn.

— *Abonné te 's Gr.* Een haarkleurmiddel dat niet nadeelig voor de gezondheid is? Lees de Herhaalde Waarschuwingen in ons nummer van Maart, vooral regel 20, 21 en 22 van de laatste kolom. Misschien is het kleurmiddel van *Naquet* nog het beste, waarvan het origineele voorschrift, meer dan eens door ons gegeven, aldus luidt:

Prendre: Bismuth métallique 100 gr., dissolvez dans: Acide azotique de commerce 300 gr., ajoutez à la solution: 1°. Acide tartrique 80 gr., dissous dans: Eau quantité suffisante. 2°. 4 litres d'eau. Jetez sur une toile, filtrez, lavez, jusqu'à ce que l'eau de lavage ne soit pas acide. Détachez le magma avec une spatule, dissolvez-le dans le moins possible d'ammoniaque, ajoutez à la solution: Hyposulfite de soude 80 gr. Quand c'est dissous, filtrez et enfermez dans des flacons biens bouchés. S'humecter les cheveux tous les deux jours, et quand on a obtenu la couleur voulue, entretenir les racines.

Wij teekenen hierbij aan dat het zaak is dit bij een vertrouwd en bekwaam scheikundige laten gereed maken.

— *Kliedropfels van dr. Löhe*. Men vraagt ons naar de samenstelling van dit tegenwoordig weer geadverteerd middel en wij antwoorden, dat een reeds meerdere jaren geleden door ons ingesteld onderzoek leerde, dat het bestond uit een oplossing van Kalium-jodide waarin wat Jodium is opgelost. Een nader onderzoek en een kwantitatieve bepaling van de bestanddeelen zijn ons niet bekend. Weet iemand onzer lezers er meer van?

— Veel moest wegens plaatsgebrek blijven liggen. Daaronder ook het stuk over *Schellenberg's Fichttinctuur*.

— *G. C. E. te Tegal*. Zulk een werk, als gij bedoelt, bestaat niet. — Wij hebben u als abonné aangeteekend, waardoor gij 't Maandblad in 't vervolg geregeld zult ontvangen. Is uw meening om lid te worden, bericht dit dan.

Herhaalde waarschuwingen.

Liqueur du docteur Laville Onder dezen naam of dien van *Wijn van Laville* wordt een roodbruin vocht verkocht, en vooral tegen jicht en rhumatiek aanbevolen.

In 1883 is het door den Heer *H. J. Taverne* onderzocht en het resultaat gepubliceerd in het *Weekblad voor pharmacie*.

Het is toen gebleken te zijn wijn van *Herfst-tijdelloze* of *Vinum Colchici*, een medicament dat sinds vele jaren in alle apotheken te krijgen is en door geneeskundigen niet zelden tegen genoemde kwalen wordt voorgeschreven. Het onder den naam van Laville verkochte onderscheidt zich door dat het met kino wat donkerder gekleurd en doordat de prijs vele malen duurder is dan in eenige apotheek het geval zou zijn. Het is een zeer sterk werkende stof, die met groote voorzichtigheid moet gebruikt, liefst alleen op raad van een geneesheer.

MAANDBLAD

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te Steenberg en Dr. VITUS BRUINSMA te Leeuwarden. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt in April per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenberg, Voorzitter.

P. KRUYSSSE, Apotheker „ Amsterdam.

Mr. J. C. MELJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.

Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1040.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmid lenen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Nog iets over het schandelijke boek „De Spiegel der Jeugd.”

Berichten: Een dankbetuiging aan de nieuwsbladen. — Een goed woord van de Bazuin. — Een niet bijtend maar wel vergiftig haarmiddel. — Dure spijkerbalsem. — Holloway niet toerekenbaar?

Rechtszaken: B. S. voor het kantongerecht te Goes. — De Magnetiseur en de tuinman voor de rechtbank in Den Haag. — De eisch van B. H. Enuma tegen tien bladen.

Grootere artikelen: Voor het laatst over Nicholson en zijn oortrommels. — Een knijpdokter veroordeeld.

Correspondentie.

Iets naders over het schandelijke boek De Spiegel der Jeugd.

In het vorig nummer hebben wij de strekking en den aard van dit boek besproken. Het wordt alleen in den handel gebracht om daardoor te trachten de middeljes, die er in worden aanbevolen, aan den man te brengen. De onderneming gaat uit van een vereeniging van kwakzalvers in Duitschland, die zich den misleidenden naam *Gezondheids-Compagnie* heeft gegeven.

Wij eindigden de vorige maand ons artikel met de volgende woorden:

„Helaas is er ook — en naar wij meenen voor het eerst — een Nederlandsche boekhandelaar gevonden, die het boek wil aan den man brengen. In de advertentie, die wij zagen, was het verkrijgbaar gesteld bij den boekhandelaar J. D. v. d. Veen te Winschoten. Misschien is deze man, die ons geheel onbekend is, onbewust van het kwaad, dat hij hierdoor helpt stichten. Want hoe groot bij het verkoopen van dit boek de winst ook zij, — en deze is ongetwijfeld aanzienlijk, want de verkoopers van de middeljes willen het boek wel voor niet geven, als men hun middeljes maar koopt — zoo genoemde boekhandelaar volledig bekend was met den omvang van de ellende, die hij door dat boek veroorzaakt, wij twijfelen of hij zijn naam er aan zou willen verbinden.”

Het doet ons genoeg nu te kunnen berichten, dat wij sedert van den heer v. d. Veen het bericht hebben ontvangen, dat hij geheel met den verkoop van het boek heeft opgehouden.

De heer van der Veen had in het begin geen bezwaar om het boek te verkoopen, daar hij met den aard van het werk onbekend was, ook omdat de boekjes dicht geplakt verkocht worden, en de naam van de corporatie, die het in den handel brengt, de *Duitsche Gezondheids-Compagnie*, eer aan een „wettig college” dan aan een kwakzalversfirma zou doen denken. Toen hij echter uit ons blad bemerkte aan de verspreiding van welk soort van boek hij de hand leende, gaf hij onmiddellijk kennis aan die fraaie *Gezondheids-Compagnie*, dat zijn naam in de advertentie moest geschrapt wor-

den, en hij heeft de sedert bij hem ingekomen bestellingen niet uitgevoerd, maar de daarvoor toegezonden postzegels terug gezonden en postwissels geweigerd.

Thans leest men in de advertentie, die helaas nog in zeer vele Nederlandsche bladen wordt opgenomen, niet meer den naam van den heer v. d. Veen, en gelukkig ook niet dien van een andere Nederlandsche firma, maar is de *Gezondheids-Compagnie* van uit Duitschland de leverancier. Wat dit voor een vereeniging is ziet men uit het onderstaande:

De Duitse Gezondheids-Compagnie.

De ongelukkige, die zich door de advertenties in onze nieuwsbladen laat verleiden om het vuile boek te koopen waarover wij boven spraken, wordt daarin aangemaand zich ter genezing te wenden tot de *Duitsche Gezondheids-Compagnie* te Berlijn gevestigd.

Er wordt ons gevraagd of er bekwame geneesheeren aan dit bureau gevestigd zijn? In antwoord daarop weten wij niet beter dan de vertaling af te drukken van eene publicatie, een paar maanden geleden op last van den Minister van Binn. Zaken in Pruisen, bekend gemaakt, met verzoek van den Minister aan de nieuwsbladen haar door overneming zoo algemeen mogelijk ter kennis te brengen van het publiek.

BEKENDMAKING VAN HET KONINKL. POLITIE- PRAESIDIUM TE BERLIJN.

De zoogenaamde *Duitsche Gezondheids-Compagnie*, die in vlugschriften en in de nieuwsbladen haar hulp aanbiedt, wordt gedreven door RICHARD MOHRMANN, de bekende verkooper van lintwormmiddelen en door den schrijver BERNHARDI, de samensteller van het beruchte boek „*De Spiegel der Jeugd*.” Dit laatste heeft ten doel, personen die door hun levenswijze verzwakt zijn, angst aan te jagen en hen daarna hun geld op slinksche wijze afhandig te maken (finanziell auszubeuten.)

Het middel van Bernhardi bestaat uit h o n i g w a t e r, ter waarde ongeveer van 30 cts.; hij tracht het tegen den hoogst mogelijken prijs aan degenen, die hem vertrouwen durft, aan te smeren tot 60 gld. toe. Het lintwormmiddel van Mohrmann heeft een waarde van 72 cts. en wordt door hem geleverd voor 6 gld.

De recepten, welke door deze Duitse Gezondheids-Compagnie toegezonden worden, komen niet uit handen van eenig geneeskundige, maar worden alleen door dezen BERNHARDI zelf voorgeschreven.

Het publiek wordt door deze opnieuw ernstig gewaarschuwd tegen de onhebbelijke handelingen der Duitse Gezondheids-Compagnie en in 't bijzonder tegen de kwakzalverij van RICHARD MOHRMANN en van BERNHARDI.

Berlijn, 6 April 1887.

De Politiepresident,
FREIHERR v. RICHTHOFEN.

Berichten.

Wij verzochten de vorige maand de nieuwsbladen in Nederland hunne lezers te willen mededeelen, dat een exemplaar van de beide laatste nummers van dit Maandblad *gratis* beschikbaar was bij den uitgever, voor ieder, die er om vroeg. Dit verzoek heeft een gunstig oor gevonden; wij zagen een zestal *dagbladen* en een en twintig *weekbladen*, (die eens of enkele malen per week verschijnen) waarin de bedoelde mededeeling was opgenomen. Ongetwijfeld is hetzelfde geschied door een veel grooter aantal andere bladen, die ons echter niet onder de oogen kwamen. Wij zijn voor deze medewerking der pers met alleen hoogst dankbaar, maar ook hebben zij ongetwijfeld vele hunner lezers een dienst bewezen.

De waarschuwing toch door ons in de bedoelde nummers van dit blad gegeven, vooral tegen de industrie met de z.g. gehoortrommels van NICHOLSON en het schandboek *De Spiegel der Jeugd*, is op die manier talrijke personen onder 't oog gekomen, die het Maandblad anders niet zouden hebben gelezen.

Eenige honderde nummers zijn per briefkaart aangevraagd uit alle oorden van ons land (enkele daarbuiten) en niet weinigen voegden bij hunne aanvraag er bij, dat zij juist van plan waren de instrumentjes te bestellen of zich toe te vertrouwen aan de z.g. geneeskundige behandeling van den schrijver van het beruchte boek. Deze allen zijn thans door de medehulp der pers beter ingelicht en voor schade bewaard.

Behalve die enkele bladen, die het zóó wel meenen met het publiek, dat zij nooit kwakzalversadvertenties opnemen, handelde zeker het meest doortastend en prijzenswaard de uitgever van een advertentieblad, die in een noot bij de bedoelde waarschuwing aantekende.

„Ook aan ons was de herhaalde plaatsing van een advertentie betreffende dit artikel, opgedragen, en is zulks eenige malen geschied; de verdere plaatsing zullen we echter naar aanleiding van de inlichtingen van het *M. t. de Kw.* achterwege laten.”

Mocht zulk een goed voorbeeld algemeen navolging vinden.

Het weekblad *de Bazuin*, in zijn nummer van 29 April het een en ander uit ons schertsblad van die maand overnemende, voegt er aan 't adres zijner collega's in de pers de volgende, zeker niet malsche ontboezeming aan toe.

„Hoe bejammerenswaard *de Bazuin* het rekt, dat „Christelijke bladen zich laten belezen om voor een „bepaald jaargeld ieder oogenblik advertenties van „Holloway en anderen te plaatsen, mag bij deze gelegenheid nog wel eens worden herhaald. Met al ons „vermogen roepen wij die bladen toe: Staat daar toch „van af. Het honorarium voor dergelijke adv. rekenen „wij vuile winst.”

Wien de schoen past, trekke hem aan! Helaas, dat altijd nog de voeten van de meeste bladen, zoowel de zeer voorname en rijke, als de volstrekt niet voorname en die slechts een kommervol bestaan voeren, allen op dit punt juist eender van model zijn, zoodat het schoeisel van *de Bazuin* voor elk hunner in 't bijzonder schijnt gesneden te zijn.

De heer A. J. A. PRANGE schrijft in het *Utr. Dagbl.* van 3 Mei over het haarmiddel *Hamilton's Hair Restorer* het volgende:

„De gebruiksaanwijzing bevat de mededeeling, dat, terwijl andere haarmiddelen het *bijtende zilvernitraat* bevatten, zulks niet met dit middel het geval is.

„Het onderzoek leerde, dat dit volkomen juist is, maar dat dit haarmiddel in plaats van het *bijtende zilvernitraat* de *hoogst vergiftige loodsuiker* in aanzienlijke hoeveelheid bevat!

„Tegen het gebruik van dit middel kan niet sterk genoeg gewaarschuwd worden, daar lood tot die vergiften behoort, welke niet door de stofwisseling uit het lichaam verwijderd worden en dat dus onfeilbaar vroeger of later aanleiding geeft (door ophooping) tot de vreeselijke gevolgen van loodvergiftiging.”

De heer G. J. ROMIJN te Apeldoorn, deelt in het *Pharm. Weekbl.* van 7 Mei j.l. mede, tegen welk een enorm hoogen prijs zekere firma ERVE WIJSMULLER te Amsterdam de z.g. spijkerbalsem aflevert, namenlijk twee potjes samen 10 gram dier zalf inhoudende, voor f 2.20! In de apotheek gehaald (waar deze zalf onder den naam *Balsamum Locatelli* bekend is) zou men voor minder dan een tiende deel van die som, die hoeveelheid kunnen krijgen.

Men leest in de nieuwsbladen:

„*Holloway* liet 3 miljoen pd. st. na aan de 70-jarige miss *Diver*. Tegen het testament zijn door familieleden bezwaren ingebracht, op grond dat *Holloway* niet toerekenbaar was.”

Mooier kan 't zeker niet; iemand, die bijna een halve eeuw het meesdome heeft bij den neus geleid, die door list en leugen zich schatting heeft doen betalen door de geheele wereld, zou ten slotte niet hebben geweten wat hij deed!

Wien ook in 't einde zijne nagelaten rijkdom moge worden toegekend, als 't spreekwoord van 't onrechtvaardig goed, dat niet gedijt eens voor een enkele maal bewaarheid mocht worden, dan zullen de erfgenamen er niet veel vreugde van beleven.

In de vorige week had, naar de nieuwsbladen berichten, in het dorpje Vinkeveen (prov. Utrecht) iemand zijn been stuk geloopt. Om de wond had hij, zooals velen maar al te dikwijls nog gewoon zijn te doen, een lapje met blauwsel gewikkeld. Het gevolg hiervan is geweest, dat er bloedvergiftiging is ontstaan, waaraan de man enkele dagen later onder hevige pijnen bezweken is.

Rechtszaken.

Hoewel een groot gedeelte van onze ruimte deze maand door de onderstaande rechtszaken wordt in beslag genomen, meenden wij toch en om de zaken zelf en om de belangrijke pleidooien, de overneming van de uitvoerige stukken uit de nieuwsbladen niet achterwege te mogen laten.

B. Q. voor het kantongerecht te Goes.

Voor het kantongerecht te Goes werd op 6 Mei behandeld de zaak tegen den heer B. Quist, oud 44 jaar, manufacturier aldaar, beklagd van onbevoegde uitoefening der geneeskunde, doordien hij kwalen door vragen heeft onderzocht en daartegen geneesmiddelen heeft verstrekt, terwijl volgens verklaring van den waarnemenden geneeskundigen inspecteur in deze provincie beklagde geen bewijs van bevoegdheid bezit.

In deze zaak werden 7 getuigen gehoord, waarvan 6 van bekl. geneesmiddelen (kleine pillen en een enkele maal een vochtige zelfstandigheid) in fleschjes hadden ontvangen ter eigen genezing van maagaandoening of verkoudheid. Eene getuige had de medicamenten voor hare dochter afgehaald. De getuigen kwamen vrijwel in hunne verklaringen overeen, daarop nederkomende, dat zij zich bij bekl. vervoegden en hunne ziekte beschreven, waarna hij hun uit een boek voorlas, wat tegen die kwalen moest worden aangewend en hun daarna de bewuste middelen met eene mondelinge gebruiksaanwijzing overhandigde. Meestal waren getuigen eenigen tijd later nog eens terug gekomen en zij hadden dan een nieuwe dosis, soms ook andere geneesmiddelen, gekregen. Belooningen of giften had besch. niet aangenomen, slechts in een geval toegestaan, dat f 1 aan de kinderen werd gegeven. De meeste getuigen verklaarden geen baat bij de middelen van bekl. te hebben gevonden.

Beschuldigde verklaarde geene aan- of opmerkingen te hebben op de door getuigen afgelegde verklaringen, en verklaarde op een desbetreffende vraag, dat de zieken, die bij hem komen, hem veelal onbekend zijn, en hij ook niet altijd weet of ze reeds meer bij hem zijn geweest, omdat hij een druk beklanten winkel heeft, zoodat hij alle vreemde gezichten niet kan onthouden. Hij geeft de geneesmiddelen met het doel de homoeopathie te bevorderen, doch bezit geen radicaal als geneeskundige. Hij heeft een boek en een doos met middelen voor eigen gebruik en bezigt die ook voor anderen, wanneer zij bij hem komen om hulp. Op een herhaalde vraag van het O. M. erkent bekl. dat hij aan de zieken, die bij hem komen, een enkele vraag stelt, b. v. wat scheelt u of waar hebt ge pijn, wanneer zij dit niet uit zichzelf mededeelen.

Het O. M. achtte de feiten voldoende bewezen en eischte voor bekl., wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde op grond van art. 436 van het nieuwe strafwetboek, veroordeeling tot eene geldboete van f 10, subs. 3 dagen gevangenisstraf en in de kosten.

Als verdediger van beklagde trad op mr. C. Lucasse uit Middelburg, die begon met erop te wijzen hoe de aanwezigheid van het talrijk publiek wel bewees, dat een niet alle-daagsche zaak aan de orde was. Dit was dan ook wel het geval, want het betrof een respectabele persoonlijkheid terechtstaande voor eene menschlievende daad. Pl. hield zich dan ook overtuigd, dat, wanneer er op staanden voet een jury uit de aanwezigen moest worden gevormd om te beslissen, deze zeer zeker het „niet-schuldig” zou uitspreken, tenzij zich daaronder even ondankbare patienten van bekl. mochten bevinden als de getuigen, die, na eerst kosteloos door besch. te zijn behandeld, thans hier tegen hem zijn komen getuigen.

Dan, de onkreukbare eerlijkheid en nauwgezetheid van den Nederlandschen rechter mag geene rekening houden met de uitspraak van het gemoed, maar heeft alleen te onderzoeken en te beslissen of hier sprake kan zijn van onbevoegde uitoefening der geneeskunde; dit nu ontkende pl. Sedert de invoering van het nieuwe strafwetboek zijn er op dit gebied nog niet veel vonnissen geweest en teneinde te beslissen, wat onder onbevoegde uitoefening van geneeskunde moet worden verstaan, dient men dus nog voorloopig rekening te houden met hetgeen daaromtrent wordt bepaald in de wet van 1865, waarvan art. 1 spreekt van „het verlenen van genees-, heel- en verloskundige hulp als bedrijf,” terwijl tevens dient opgemerkt te worden, dat art. 436 van het nieuwe strafwetboek enigszins milder is, waar het spreekt van „buiten noodzaak”. Allereerst is dus de vraag: Is er geneeskunde uitgeoefend als bedrijf? Immers neen, wanneer, zooals besch., men alleen hulp verleent als de menschen bij hem komen. Hij geeft zich niet uit voor geneeskundige. Bovendien: Is er bedrijfuitoefening, wanneer men geene belooning geniet? De rechtbank te Groningen heeft indertijd beslist, dat in dat geval niet van „uitoefening van bedrijf” kan worden gesproken. Bekl. geeft eenvoudig ten geschenke wat zijn eigendom is, put uit een boek, geschreven door den heer Merckens, en verstrekt geneesmiddelen, die men koopen kan in de apotheek van den heer Schwab te Leipzig. Wanneer er derhalve geneeskunde is uitgeoefend dan is dit geschied door dhr. Haneman, den ontdekker der hom. geneeswijze, dhr. Merckens en dhr. Schwab. Voorts zal nog moeten bewezen worden, dat de middelen door bekl. verstrekt geneeskraft bezitten. De allopathen ontkennen dit, maar dan is er ook geen geneeskunde uitgeoefend.

De tweede vraag is: Is zij *buiten noodzaak* uitgeoefend? Sommige patienten kwamen bij bekl., nadat zij zonder baat de hulp van een geneesheer hadden ingeroepen. „Is er”, vraagt pl., „in zulk een geval menschelijkerwijs gesproken geen noodzaak?”

Ten slotte gaf pl. als zijne meening te kennen, dat het doel van de aanklacht niet is om dhr. Quist te treffen, maar wel de homoeopathische geneeswijze, die snel voortschrijdt, maar op haar pad te kampen heeft tegen de vasthoudendheid der allopathische doctoren.

Op grond, dat hier noch sprake kon zijn van uitoefening als bedrijf, noch van uitoefening buiten noodzaak, concludeerde spr. tot vrijspraak van zijn cliënt.

In zijn repliek verklaarde het O. M. gaarne aantemenen, dat bekl. uitsluitend uit menschlievendheid heeft behandeld, maar dan ware het toch beter geweest het middel, aan welks genezende kracht bekl. geloofde, in handen van een deskundige ten gebruike te geven. Er zijn voorts verschillende beslissingen, dat uitoefening der geneeskunde *zonder betaling* wel degelijk als bedrijf wordt aangemerkt, waarom onlangs in 's-Hage nog een tuinman is veroordeeld, omdat hij zonder betaling te ontvangen, trachtte de menschen te genezen door de hand op het zieke lichaamsdeel te leggen. Wat de quaestie van de geneeskraft der verstrekte middelen betreft, deze is aanwezig of althans bekl. geloofde erin. Is dit niet het geval, dan is hij niet anders dan een kwakzalver. Van noodzaak is hier geen sprake. Dit kan gelden bij drenkelingen of bij bevalling, maar wanneer, zooals b. v. de le getuige, de zieke van 's-Heer Arendskerke naar Goes komt loopen om de hulp van bekl. te vragen, dan is de noodzaak zeer zeker niet aanwezig. Het O. M. bleef daarom bij zijn eisch persisteeren. De uitspraak zou over acht dagen volgen. (Goesche *Crt.*)

Deze uitspraak, op 13 Mei, luidde veroordeeling van den heer Quist, niet tot f 10 boete of 3 dagen gevangenisstraf, maar tot f 100 boete of 14 gevangenisstraf. — Waarschijnlijk zou de veroordeelde in hooger beroep komen.

De Magnetiseur en de tuinman voor de rechtbank te 's Gravenhage.

Zooals men zich herinneren zal, werden onlangs een magnetiseur en een tuinman, beide te 's-Gravenhage, door den kantonrechter aldaar ieder tot eene geldboete van f 25 veroordeeld, wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst, door hulp en bijstand te verlenen aan verschillende personen, en wel door de handen langs de lichamen der menschen te bewegen of op lichaamsdeelen te leggen, voor welke handelingen zij gelden zouden hebben ontvangen.

De beide veroordeelden, die wel te verstaan ieder afzonderlijk hadden terechtgestaan, waren van dit vonnis in hooger beroep gekomen bij de rechtbank te 's-Hage, aan wier oordeel de heroepen 16 Mei j.l. waren onderworpen.

Het eerst werd behandeld het appel van den magnetiseur R. De omstandigheden waaronder de bijstand door dezen bekl. verleend werd, zijn reeds bekend door de behandeling dezer zaak in eersten aanleg.

Opnieuw bleek dat bekl. den patienten nooit geld vroeg, behalve in het geval een patient in zijn eigen huis wenschte behandeld te worden, en nimmer geneesmiddelen verstrekte. Overigens hield hij séances, waarop iedereen gratis door hem behandeld werd. Reeds 2500 menschen had hij op die wijze bijstand verleend, grotendeels met goed gevolg. Bekl. zeide, dat hij nimmer een patient in diens woning hielp, of hij moest weten dat een geneesheer den zieke behandelde of behandeld had. Hij was in hooger beroep gekomen, van meening dat zijne handelingen niet als uitoefening van de geneeskunst behoorden aangemerkt te worden. Als men het magnetisme grondig kent, zal men nooit kunnen beweren dat de toepassing er van uitoefening der geneeskunst is. Bekl. zou wel eens willen gevraagd heb-

ben of het toedienen aan iemand van bouillon, die toch ook dient om te genezen, uitoefening van de geneeskunde daarstelt?

De substituut-officier van justitie, mr. Hulshoff, somde de in confesso zijnde feiten op. Het staat vast, dat bekl. op vaste uren van den dag personen die met kwalen behept zijn, te woord staat en raad geeft: dat de patienten tot hem komen met het doel door zijne handelingen te worden genezen; dat hoewel bekl. zegt geene betaling te eischen, hij aan eenen getuige eene declaratie heeft ingediend na de behandeling van diens vrouw en dochter; evenzeer dat bekl. onbevoegd is, hier te lande eenigen tak van de geneeskunde uit te oefenen. De vereischten voor overtreding van art. 1 der wet van 1 Juni 1865, nl. het des onbevoegd verlenen van geneeskundige hulp en het maken van een bedrijf daarvan, oordeelde hij in casu aanwezig. Zoowel de woorden als de geest van de wet stempelen bekl.'s handelingen tot het onbevoegd uitoefenen van geneeskundige hulp en het daarvan een beroep maken. De wet spreekt er niet van, dat geneesmiddelen moeten voorgeschreven worden om geneeskundigen bijstand te verlenen. Het bloote aan raken met de hand is op zich zelf niet het verlenen van geneeskundigen bijstand, doch het wordt dit, wanneer men het doet met het oogmerk om te genezen. Ten slotte doet het niets af, of bekl. te goeder dan wel te kwader trouw handelt, en ook doet het niet af dat genezing de handelingen opvolgde. Dit zou hoogstens aanleiding kunnen zijn om, hetzij eene zachtere straf toe te passen, hetzij de wet op dit punt eene verandering te doen ondergaan, of beklagde doctor *honoris causa* te maken.

Subst.-off. vorderde de bevestiging van het vonnis.

Beklagde's verdediger, mr. D. Simons uit Amsterdam, ving zijn welsprekend pleidooi aan met er op te wijzen, dat menigeen, die met een nuchter, 19e-eeuwsch sceptisch verstand de gevolgen van het magnetisme beschouwde, heeft getwijfeld en geglimlacht. Men heeft lang gearzeld geloof te slaan aan de verrassende uitkomsten, maar inderdaad moet men langzamerhand dien twijfel op zijde zetten en zeggen, dat er in dat magnetisme iets is, wat wij ons niet verklaren kunnen, maar dat toch waar schijnt. Dit soort van Magnetisme wordt door beklagde beoefend. Spreker vroeg of de Nederlandsche wet mocht verbieden toepassing eener wijze van behandeling, die volgens de verklaringen van velen tot uitstekende resultaten heeft geleid. Deze vraag zal heden voor de rechtbank moeten worden onderzocht. Pleiter wijdde vooraf een woord aan bekl., die zelf dikwijls een kwakzalver werd genoemd en wiens handelingen als kwakzalverij werden uitgekret. Welke de wetenschappelijke uitspraak over magnetisme ook moge worden, dit staat vast, dat de man, die handelt als bekl., die te goeder trouw meent het magnetisme ten nutte van zijnen medemenschen aan te wenden, den naam van kwakzalver niet verdient. Zijne handelingen stellen wellicht een wets-, doch geen rechtsovertreding daar.

Echter zal de rechtbank over de hoofdzak geen uitspraak kunnen doen wegens eene informaliteit van de dagvaarding, waarin een element van de overtredingswet ten laste is gelegd. In het artikel van het Wetboek van Strafrecht, dat beweerd wordt te zijn overtreden, staat dat gestraft wordt hij die, niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep, waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefent. Het begrip buiten noodzaak is bij dagvaarding niet geïmputeerd. Pleiter toonde aan dat het feit, zooals het hier is ten laste gelegd, niet meer strafbaar is, weshalve hij reeds op dien grond tot ontslag van rechtsvervolgung concludeeren moest.

Toch zou pleiter een woord aan de hoofdvraag wijden. Langdurig bestreed hij, dat magnetisme de uitoefening van de geneeskunst is. Hij verdedigde de stelling dat, als men op voldoende krachtige wijze den patient het denkbeeld van beterschap inprent, die beterschap, hoe ongelooflijk het ook moge schijnen, inderdaad volgt. Het magnetisme is niets dan het werken op de verbeelding. En zou men nu door, zooals bekl. doet, krachtig de woorden „gij zult beter worden” uit te spreken, de geneeskunst uitoefenen? Beschouwt men het z. g. doodbidden „als poging tot moord?”

Na moge bekl. zich niet slechts tot woorden beperken, maar ook handelingen verrichten, dit heeft geen ander doel dan om nog krachtiger op de verbeelding te werken, waardoor de genezing verkregen moet worden. De patienten, die van het bekende water van Lourdes drinken, gaan er heen in het geloof dat zij beter worden, en zij worden beter. Als dat Lourdeswater nu eens hier te lande gevonden werd, zouden dan de priesters die het toedienen, ook voor den rechter moeten gebracht worden wegens het uitoefenen van de geneeskunst?

In de tweede plaats wordt bij magnetisme niets anders dan natuurkracht toegepast; die kracht straalt van den eenen mensch op den anderen uit. En het opwekken van die strooming kan kwalijk als uitoefening der geneeskunst worden aangemerkt. — Neen, men moet zich op het standpunt plaatsen dat het magnetisme staat naast de geneeskunst, het valt die kunst aan en sluit nimmer geneeskundige behandeling uit; het is eene gave die men bij intuïtie gevoelt te bezitten, die men ten bate van het menschdom wil aanwenden. Er moet wel onderscheiden worden tusschen het door beklagde uitgeoefende magnetisme en het hypnotisme, dat schadelijke gevolgen na zich kan slepen. Evenmin als het beoefenen der heilgymnastiek onder de geneeskunst valt, evenmin is dit het geval met het magnetisme.

Voorts wees spreker er op dat, hoewel de Hooge Raad ongunstig voor de zaak van zijn client beslist heeft, er toch arresten en vonnissen bestaan ten voordeele van de zaak, en waarbij is aangenomen dat het strijken over een zieke lichaamsdeel niet kan zijn het uitoefenen van de geneeskunst.

Het openbaar ministerie heeft ook aangevoerd dat bekl. eene gewoonte maakt van geneeskundige behandeling, maar bekl. oefent het beroep van geneeskundige niet uit. Ware dit zoo, het bestuur der registratie zou bekl. moeten vervolgen wegens ontduiking der belasting, want hij heeft geen patent. Ook achtte pleiter niet bewezen dat bekl. voor zijne bemoeiingen geld gekregen heeft; er is niet ten laste gelegd dat hij belooningen gevraagd zou hebben, doch gekregen, en dit is niet bewezen. Pleiter concludeerde tot ontslag van rechtsvervolgung.

Dit pleidooi was van grooten invloed op den duur der behandeling van het tweede beroep, dat van den tuinman D. J., die meer bepaald zijn *fort* scheen te maken van het

bestrijken der oogen van blinde patienten, om te trachten genezing aan te brengen.

Deze beklagde zeide eveneens geen geld te ontvangen (hetgeen door de getuigen bevestigd werd) en ook geene geneesmiddelen te verschaffen. Hij had geene bevoegdheid om de geneeskunst uit te oefenen, doch die bevoegdheid putte de bekl. uit de Heilige Schrift, en hij was overtuigd, dat dit geloof in de schrift zijne patienten genezing aanbracht.

Het openbaar ministerie refereerde zich aan zijn betoog in de zaak van den magnetiseur en vorderde bevestiging van het vonnis.

De verdediger, mr. Snel, beperkte zich eveneens, met het oog op het reeds door zijnen Amsterdamschen college aangevoerde. Pl. ontkende bovendien, dat zijn client een bedrijf van het verleen van bijstand maakte. Hij meende dat de rechtbank voor het eerst zal hebben uit te maken, of de handelingen van bekl. als het uitoefenen van de geneeskunst zijn te beschouwen, want het ongunstige arrest van den Hoogen Raad betrof eene andere zaak. Ook zijn cliënt trachtte met kracht eenen indruk bij zijne patienten te vestigen, nl. het geloof in de Heilige Schrift. Ook pleiter maakte eene vergelijking. Hij vroeg of diaconessen, die soms gansche dagen wrijven en verplegen, zouden kunnen vervolgd worden wegens onbevoegde uitoefening van de geneeskunst? Pleiter concludeerde tot vrijspraak, subsidiair tot ontslag van rechtsvervolging.

Op 23 Mei zijn beide beklagden door de rechtbank van alle rechtsvervolging ontslagen, wijl niet ter terechtzitting is gebleken, dat zij een bedrijf hebben gemaakt van de door hen verrichte handelingen.

De eisch van B. H. Enuma.

De chemische fabrikant B. H. Enuma, te Amsterdam, heeft evenals in zoovele andere plaatsen, bij de rechtbank te 's-Hage recht gezocht tegen de belediging, die hem zoude zijn aangedaan, ook door het overnemen in de *Leidsche Courant* van berichten, die lasterlijk en beledigend, voor zijne eer en goeden naam grievend waren.

De vordering, die eischer dientengevolg instelde tegen de heeren H. T. P. M. en A. A. P. M., firma Gebr. M., boekdrukkers en uitgevers te Leiden, strekkende tot schadevergoeding van een voor den eischer in de *Leidsche Courant* door de gedaagden geplaatst lasterlijk artikel, werd heden voor de rechtbank bepleit namens eischer door advocaat Haas, uit Amsterdam, en voor gedaagden bestreden door mr. Was, advocaat te Leiden.

De feiten, die tot dit geding aanleiding gaven en genoegzaam bekend zijn uit de andere processen van denzelfden aard, komen kortelijk hierop neder:

Enuma, vrijgezel, plaatste in een dagblad advertentiën, waarin hij een fatsoenlijk meisje vroeg tegen hoog loon, die voldoen moest aan hoedanigheden in de aankondiging omschreven, met overlegging van portret. De politie te Amsterdam, achter die advertentiën onzedelijke bedoelingen zoekende, liet zich de daarop ingezonden 600 brieven afgeven, van welk geval toen in tal van bladen melding werd gemaakt, die er eene waarschuwing tegen bedrog langs dien weg bijvoegden. Zoo had de *Leidsche Courant* dergelijk waarschuwend bericht uit een ander blad overgenomen.

Tegen deze handeling heeft de eischer Enuma zijne actie gericht, die strekt om te verklaren dat deze daad lasterlijk, honend en beledigend is, weshalve hij tot betering van geleden nadeel eene schadevergoeding van f2500 vordert.

De advocaat van eischer, de vordering toelichtende, begon met de feiten in 1883 voorgevallen, toen zijn client, ofschoon met de zaak niets te maken hebbende, in advertentien meisjes vroeg voor de internationale tentoonstelling, uit dit geding te verwijderen, als staande daarmee in niet de minste betrekking.

Hoofdzakelijk stelde hij zich ten doel aan te toonen: 1° dat het oogmerk van belediging vaststaat; 2° dat eischer's eer en goede naam zijn benadeeld; 3° dat er schade is geleden.

Het eerste punt van zijn pleidooi werd uitvoerig ontwikkeld. Waar de inhoud van het artikel lasterlijk was, behoeft z. i. niet naar de bedoeling gevraagd te worden. Hij ontkende ten sterkste dat de gedaagden gedekt waren door hunne post, een billijken grond of een geoorloofd inzicht, in het burg. wetboek die geen grond tot schadevergoeding geven. Een dagbladschrijver kon zich niet beroepen op een post of roeping, die hij zich zelf creëert bij het critiseeren van het gedrag van anderen. De vrijheid van drukpers sluit de verantwoordelijkheid niet uit, en het ging dus niet aan de aansprakelijkheid van zich af te schuiven door te beweren dat het geïncrimineerde artikel uit een ander dagblad was overgenomen of op verzoek van de politie geplaatst tot wettig bevoegdheid trouwens die taak niet behoort. Neen, het feit was hier op eigen verantwoordelijkheid gepleegd. De gedaagde was ook niet gedekt door zijne bedoeling, om het publiek te waarschuwen tegen de bedriegelijke handelingen, hoedanig pl. ze echter nog geenszins beschouwde, van den eischer.

Pleiter meende, dat het bericht eer als bladvulling had gediend, en daarin lag hoegenaamd geen geoorloofd inzicht of billijke grond. Als de gedaagde zich voor het overnemen had willen dekken, dan had hij de *courant*, die het oorspronkelijke artikel plaatste, in vrijwaring moeten roepen.

Wat het tweede punt betreft, beweerde pleiter dat de eischer wel degelijk in zijne eer gegriefd was en kwam hij op tegen de strekking van de conclusie der tegenpartij, dat omdat E. zich in 1883 zonder tegenspraak had laten beledigen, toen het de tentoonstelling-advertentiën betrof, hij zich ook in 1885 wel kon laten beledigen en derhalve een eerverloren man was.

Dat er geen nadeel was geleden, betwistte pleiter te sterkste. Hier was moreel nadeel geleden. Geld alleen kan dat beteren. Hij beriep zich op een recent arrest van den Hoogen raad, beslissende dat de waardeering van het moreele nadeel niet afhangt van eenig bewijs van schade, doch door den rechter naar de omstandigheden moet worden geschat.

Pl. eindigde met zijn client voor te stellen als een man van groote talenten op wetenschappelijk scheikundig gebied wiens naam in het buitenland een goeden klank bezit en die de smet, die eenmaal op zijn levensloop rustte (hij werd eertijds wegens een muntmisdrif, door misbruik te maken van zijne chemische kennis tot tuchthuisstraf, later in eene korte celstraf veranderd, veroordeeld) reeds lang heeft uitgewischt.

In het aanvallen van personen op de wijze als de pers hier gedaan had, zag hij een kwaad voor de maatschappelijke orde en veiligheid, dat door de rechterlijke macht moest beteugeld worden. Hij hoopte dat het geding dit resultaat zou hebben.

De advocaat van gedaagden, mr. Was, herinnerde eerst aan de kruistochten, die eene beleedigde onschuld als eischer ondernam om in het bezit te komen van een kapitaal van f25,000 en maakte uit de feiten, dat hij de chemie in aanraking bracht met rijksdaalders, uit het gebeurde in 1883, toen gebleken was dat arme meisjes haar laatste penning hadden opgeofferd om haar portret te kunnen inzenden, uit de inzending der zonderlinge advertentie omtrent Geldersche meisjes, die lief, gezond, frisch, stevig waren, voor een exorbitant loon dat nooit aan eene meid gegeven wordt op, dat de antecedenten van eischer alles behalve in zijn voordeel pleiten.

Pleiter ontwikkelde, dat al moge de handeling der plaatsing van het stuk op zich zelf beleedigend zijn, daardoor nog niet was bewezen dat de bedoeling beleedigend was. Tegenover de beweringen van eischer's advocaat verdedigde pl. de stelling, dat bij ged. elk oogmerk om te beleedigen gemist werd, hij integendeel met een goed inzicht gehandeld heeft om het publiek te waarschuwen tegen eenen bedrieger, die door de politie herhaaldelijk gesignaleerd was.

Dat het beleedigend oogmerk niet bestond, betoogde pl. op de volgende gronden:

Men wist wie de bedrieger was. Men had het stuk niet zelf geschreven, doch overgenomen. Als de reproductie van stukken reeds grond tot actiën opleverde, dan lag daarin, meende pleiter, een gemakkelijk middel om aan den kost te komen. Hier had echter de publiciteit ten doel, het publiek te beschermen tegen bedrog. Verder wees de inhoud der advertentien zelf op eenen bedrieger. De eischer was overigens bij gedaagden geheel onbekend en er bestond geen veete tusschen hen. Hier was alleen gericht eene waarschuwing tot het lichtgeloovig publiek tegen de kwade practijken van den eischer.

Dat de gedaagden niet gedacht hadden aan belediging, werd door eischer's advocaat toegegeven, waar hij de geheele plaatsing van het bericht eene bladvulling noemde.

De actie tot schadevergoeding tot betering van eer kon z. i. alleen ontvankelijk zijn, als eer en goede naam te verliezen waren. Met het oog op den ongunstigen levensloop van E. kon men echter niet beweren, dat hij eenen goeden naam bezat, vooral als men zich herinnerde zijne veroordeeling tot tuchthuisstraf, het plaatsen van bedriegelijke advertentien in 1883, het in 1885 op nieuw plaatsen van de leugenachtige advertentie, en vooral op het onder een verdraaiden naam aanprijzen van onbeduidende geneesmiddelen tegen veel te hoogen prijs, waartegen het *Maandblad tegen de kwakzalverij* gewaarschuwde heeft.

Hij moge buitenlandsche onderscheidingen bezitten, hier te lande genoot eischer geen goeden naam. En zonderling achtte pl. het, dat betering van eer werd gevraagd tegenover eene fatsoenlijke *courant*, die geen werk maakt van schandalen en wegens haar beperkt getal lezers geene schade heeft kunnen veroorzaken. Ook begreep pl. niet, waarom eischer in ieder proces f 2500 voor herstel van eer vraagt.

Pl. kwam tot de slotsom dat in deze bij ged. het oogmerk om te beleedigen niet bestond, en integendeel wel degelijk gebleken was, dat zij op billijke gronden eene waarschuwing tegen eenen bedrieger in het door hen uitgegeven blad overnamen.

Na re- en dupliek, waarbij mr. Haas nog opmerkte dat het *Maandblad tegen kwakzalverij* herhaaldelijk tot schadevergoeding wegens laster had moeten betalen, is de uitspraak bepaald op over 14 dagen, dus op 3 Juni.

Zoals men weet heeft bedoelde *Enuma* tegen tien bladen waaronder ook het onze, zulk een eisch van f 2500 ingesteld, van daar dat de advocaat van gedaagde in het bovenstaande kon zeggen dat *Enuma* op deze wijze in het bezit van een kapitaal van f 25,000 tracht te komen.

Voor *Het Nieuws van den Dag* en de *Standaard* is echter de eisch reeds ontzegd, zooals ook op 17 Mei, voor het *Nieuws- en Advertentieblad voor Bergen op Zoom*.

Tegen het *Utrechtsch Dagblad* is de eisch op 4 Mei behandeld, waarbij, zooals elders, Mr. Haas voor *Enuma* optrad. Mr. L. van Lier pleitte voor het *Utr. Dagbl.* De pleidooien duurden van 11½ tot 4 uur. De uitspraak hiervan is bepaald op 1 Juni.

Voor het laatst over Nicholson en zijn gehoortrommels.

Wij hopen en hebben inderdaad ook de verwachting, dat wij thans voor de laatste maal tegen dezen buitenlander met zijn instrumentjes behoeven te waarschuwen. Het adverteeren van hem is toch reeds veel verminderd en denklijk zal men spoedig zijn advertentien in het geheel niet meer in de nieuwsbladen zien. Het advertentie-bureau te Parijs, dat voor hem werkt, heeft namenlijk een bericht aan de Nederlandsche bladen gezonden, waarin van eene gedane opdracht om zijne advertentien te plaatsen, gezegd wordt:

„Deze opdracht van 26 inserties, die wij met U gesloten hebben, tegen een forfaitprijs, is thans voor de helft uitgevoerd. Het artikel, waarop zij betrekking heeft, is ongelukkigerwijze aan aanvallen blootgesteld, en daar onze client geen resultaat van zijne publiciteit heeft behaald, zoo achten wij het, ter vermijding van onaangenaamheden, in ons wederzijdsch belang wenschelijk, deze opdracht dadelijk te staken.”

De langwerpige advertentie met het prentje, dat het gehoororgaan moet voorstellen, zal dus denklijk spoedig uit onze nieuwsbladen verdwenen zijn, maar NICHOLSON beproeft het nu nog op een andere en

min kostbare manier. Er verschijnt namenlijk thans een zeer kleine aankondiging in de bladen met het opschrift *Aan de dooven*, waarin iemand, die zich SIMPSON noemt, zegt „door een eenvoudig middel van zijne doofheid genezen” te zijn en alle gehoortrommels uitnoodigt, zich tot hem te wenden. Zijn adres echter is hetzelfde als dat van NICHOLSON, 4 rue Drouot te Parijs! Men kan dus nagaan welk soort van inlichtingen het zullen zijn die men van dien heer SIMPSON ontvangt!

De getuigen van Nicholson.

Niettegenstaande de verzekering, dat hij ook uit ons land reeds verschillende gunstige resultaten zijner gehoortrommels kan aanhalen, wordt elk, die er naar vraagt, door het kantoor van NICHOLSON te Parijs verwezen naar de twee adressen, die wij reeds in het vorige nummer hebben medegedeeld.

Omdat wij op ons schrijven aan die adressen geen antwoord ontvingen, vermoedden wij dat de namen der beide personen misschien geheel uit de lucht gegrepen waren. Dit is echter niet het geval; andere personen waren bij hun navragen gelukkiger dan onze correspondent en de beide opgegeven personen, de heer KROODER buiten de A-poort te Groningen, van wien gezegd wordt dat hij zelf de oortrommels gebruikt en daarbij baat gevonden heeft en de heer C. B. REMKES te Maartenshoek, wiens vrouw door dezelfde instrumentjes genezen heet te zijn, bestaan werkelijk.

De eerste antwoordde op een brief om inlichtingen het volgende:

Groningen, April 1887.

M.....!

Deze is dienende op U schrijven als dat ik bijna negentien jaar mijn gehoor ben kwijt geweest en alles er aan heb gedaan, maar nergens heb ik baat gevonden, maar zint ik de Oortrommelen van den heer NICHOLSON gebruik ben ik in een nieuwe wereld, toen ik ze negen dagen had gebruikt hoorde ik voor eerst de klok tikken en nu ben ik zoover dat de menschen zoo zacht niet met mij kunnen spreken of ik verstaan alles, zij zijn voor mij onbetaalbaar, hieder die mij kan verwondert zich er over dat die kleine dingen zulke verbaasende uit werking te weeg kunnen brengen;

met achting noem ik mij

(was get.) H. KROODER.

Zou men hier, zoo vragen wij ons af, werkelijk te doen hebben met een van die zeer zeldzame gevallen, waarop PROF. GUYE doelde, toen hij erkende dat door het gebruik van dergelijke metalen staafjes als door NICHOLSON geleverd worden, bij hooge uitzondering somwijlen eenige verbetering van 't gehoor kan worden aangebracht? 't Zou merkwaardig, maar niet geheel onmogelijk wezen. Ons wantrouwen in alles wat met kwakzalvers in betrekking staat is echter verbazend groot en wij achtten het daarom noodig ook dezen heer KROODER niet op zijn woord alleen te gelooven.

Wij hebben toen inlichtingen ingewonnen in de omgeving van KROODER, bij personen die hem reeds vele jaren kennen. Hij oefent het beroep uit van brugwachter, ook al een functie, waartoe men niet licht een doove benoemen zal.

Allen, die ondervraagd werden, verzekerden eenparig dat KROODER nimmer „zijn gehoor is kwijt geweest”; wel kan „hieder die hem kent” getuigen dat hij vroeger een weinig hardhoorend was, maar ook dat hij op dit oogenblik, met de oortrommels, nog hardhoorend is. 't Fraaie en besliste getuigenschrift schijnt dus door andere motieven in de pen te zijn gegeven, dan door het dankbare gevoel van een genezen lijder.

Korter en nog meer beslist ten nadeele van de gerucht makende instrumentjes was het resultaat van een onderzoek aan het tweede genoemde adres. Het volge hier beneden, zonder eenige kantteekening:

Maartenshoek, April 1887.

M.....!

In antwoord op UEd. schrijven van 6 dezer, is deze dienende als dat mijn vrouw in den beginne de oortrommels met goed gevolg droeg; doch op dit moment is het wederom hetzelfde, en beschouw de geheele zaak als een groote afzetterij, en raad het UEd. niet aan ze te koopen.

Met hoogachting,

UEd. dw. dienaar,
(was get.) C. B. REMKES.

Zie daar nu het resultaat van een onderzoek naar de twee eenige getuigen uit ons land die NICHOLSON voor zijn dure, doch niets betekenende werktuigjes aanvoert.

Het behoeft ons zeker nu niet te verwonderen dat NICHOLSON en alle zijn „vakgenooten” liefst getuigenissen van verafwonende personen uit het buitenland in hunne aanbevelingen opnemen. Die zijn zoo gemakkelijk niet aan een onderzoek te onderwerpen.

Nicholson's onbaatzuchtigheid!

„Het grootste honorarium, namelijk 7000 p. st. werd onlangs naar een mededeeling der World dr. Anderson Critchett, den beroemden Engelschen dokter, door een Indischen vorst aangeboden dien hij in Indië onder behandeling moest nemen. De dokter sloeg echter na rijp overleg de aanbieding van de hand.”

Wat een kundig geneesheer ook ooit ter wereld mag hebben gedaan of nagelaten, er is altijd een kwakzalver, die zegt het hem te verbeteren. Zoo ook met opzicht tot dit bericht, dat de ronde deed door de nieuwsbladen.

De bekende NICHOLSON schrijft in zijn boekje, dat hij ter aanbeveling zijner gehoortrommels verspreidt, den volgenden kolossalen bluf:

„Niet lang geleden zond een edel lord van het Britsch Parlement, die zoo verheugd was dat zijn gehoor hersteld was door deze oortrommels, aan Mr. Nicholson een wisselbrief in blanco om er zich zelf mede te beloonen. Mr. Nicholson zond het kostbare stuk papier, waaraan hij een waarde naar willekeur had kunnen geven van 10.000 of 50.000 dollar, in dank terug.”

Hoe gemakkelijk dezelfde Nicholson, die zooveel moeite doet om zijn trommels te slijten, met duizende guldens omspringt, blijkt ook nog elders. In een der grootere reclames die slechts in enkele bladen en een enkele maal geplaatst werden, zeker omdat zij tegen „45 à 50 ct. de regel” te duur werden bevonden, biedt hij gracieuselijk f 5000 aan het „Doovenhospitaal” te Amsterdam aan, indien hij proeven mag nemen met zijn gehoorinstrumentjes en niet het bewijs levert meer dooven te genezen dan de knapste professor aldaar.

Armzalige bluf! Het Doovenhospitaal te Amsterdam heeft, omdat het niet bestaat, natuurlijk nooit iemand gezien, evenmin als de blanco-wissel van den Engelschen lord; maar 't schijnt dat er altijd nog eenvoudigen genoeg zijn in den lande, die alles gelooven, wanneer het maar gedrukt staat.

Tegenover deze groote cijfers en groote woorden is het allicht van eenig nut een feit te stellen uit de werkelijkheid, ons van zeer nabij bekend.

Een eenigszins hardhoorende ontving, zooals honderden in Nederland, een z. g. speciaal schrijven van Nicholson waarbij zijne trommels werden aanbevolen; zijn naam was waarschijnlijk opgegeven door iemand uit zijne nabuurschap, die als correspondent was opgetreden.

Het was een allesinds vertrouwd persoon, doch door vroegere ervaringen wantrouwend geworden en weinig belust een kat in den zak te koopen, stelde hij voor de instrumentjes, waarvan toch beweerd werd, dat zij in bijna alle gevallen hielpen, te mogen beproeven en binnen dertig dagen te betalen, indien zij hem slechts eenige baat mochten verschaffen; het bedrag zou hij vooraf deponeren bij een door Nicholson aan te wijzen kassier.

Een allerbeleefdste schrijven volgde tot antwoord, waarin weder allerlei wonderen van de gehoortrommels werden verhaald, maar Nicholson mededeelde de gestelde voorwaarde niet te kunnen aannemen.

En dat een man, die duizenden weigert, als hij ze maar voor 't grijpen heeft!

Een knijpdokter veroordeeld.

In Maart van dit jaar maakten wij melding van eene strafvordering, ingesteld te Schiedam door de politie tegen zekeren HAMMECHER, zich noemende *masseur et pédicure*, wonende te Rotterdam.

't Was de eerste maal dat art. 436 van het nieuwe Strafwetboek werd in aanmerking genomen, waarbij geldboete van ten hoogste drie honderd

gulden wordt bedreigd tegen hem, die niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep, waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefent.

Thans kunnen wij mededeelen, dat het kanton-gerecht den genoemden persoon heeft veroordeeld tot f 75 boete of 8 dagen hechtenis.

Dit voorbeeld zal ongetwijfeld de politie ook elders aansporen tot krachtiger optreden, vooral tegen het heirleger van zoogenaamde magnetiseurs, slaapsters, enz., die in Rotterdam, Amsterdam en in andere groote steden vaak geregeld zoogenaamd geneeskundige praktijk uitoefenen.

Naar aanleiding van dezelfde zaak schrijft men aan het *Rotterdamsch Nieuwsblad* het volgende, dat in menig opzicht eene eigenaardige getuigenis aflegt.

Van andere zijde ontvangen wij volkomen bevestiging van de feiten en omstandigheden in het bericht vermeld. Inzonderheid ook wat betreft het gebruik maken van een nijptang bij de behandeling. Dit geschiedde volgens Hammecher om „het kwade bloed fijn te maken!”

In het *Nieuwsblad* lees ik de veroordeeling van den „masseur en pédicure” Hammecher, bij velen bekend onder de meer en meer gebruikelijke bijvoeging van „knijpdokter,” omdat het hoofdwerk dier heeren in wrijven en knijpen bestaat. In verband met die veroordeeling wenschte ik gaarne een antwoord te ontvangen op hetgeen hier volgt.

Een mij bekende vrouw van buiten is gepasseerden winter gedurende eenige weken onder behandeling geweest van een „knijpdokter”. Daarvoor moest die vrouw hier tijdelijk in de stad wonen, voeg daarbij dat de „dokter” (die soms bijgestaan werd door zijn vrouw) veel geld aan zijn patiënt verdiende, dan begrijpt men gemakkelijk, dat veel werd ten koste gelegd om haar van haar reumatiek te bevrijden. Krachtig knijpen en wrijven — somtijds met behulp van een nijptang — mocht „de patiënt” eindelijk voor een zeer groot deel van haar reumatiek genezen, zoodat zij half Januari naar haar familie terug keerde. Onmiddellijk werd een advertentie, bij wijze van dankbetuiging in een tweetal bladen geplaatst — geheel buiten voorkennis van den persoon, die daarin genoemd werd en tot wien men zich om inlichtingen te wenden had! — Weinge dagen na haar vertrek uit Rotterdam, vertoonden zich bij de patiënt zeer bedenkelijke verschijnselen van aanvankelijke krankzinnigheid en onlangs is zij dan ook in het krankzinnigengesticht te Dordrecht opgenomen.

Mijn vraag is nu eenvoudig deze: bestaat er verband tusschen het veelvuldig krachtig knijpen en wrijven en de storingen in de werkzaamheden der herseren, m. a. w.: Is het mogelijk dat krankzinnigheid een gevolg is van het knijpen door iemand, die geen bewijzen heeft gegeven het menschelijk lichaam bestudeerd te hebben?

Tot zoover onze briefschrijver. Wij op onze beurt richten de vraag van den briefschrijver tot heeren medici, en aan het publiek vragen wij: kunt ook gij voorvallen melden van krankzinnigheid voorgekomen korten tijd na door den „knijpdokter” als genezen te zijn weggezonden?

In zoover als wij de vraag van het *R. N.* ook tot ons gericht achten, meenen wij te mogen antwoorden.

't Komt ons hoogst onwaarschijnlijk voor, dat iemand met geheel gezonde hersenen door, zij 't ook nog zulk onoordeelkundig, „knijpen en wrijven” krankzinnig zal worden. Heel iets anders is het echter voor iemand, bij wie eenigen aanleg tot geestesstoornis mocht bestaan of wier hersenen van nature gemakkelijk vatbaar zijn voor overprikkeling.

De zenuwoverspanning, waarin zij „gedurende eenige weken” wordt gehouden en die het noodzakelijk gevolg moet zijn van het aanhoudend mishandelen van het lichaam — somtijds met behulp van een nijptang — kan zeer goed het laatste stootje zijn van de uitbarsting der krankzinnigheid, die zonder deze nog lang, misschien het geheele leven, was blijven sluimeren.

Het is volstrekt niet onwaarschijnlijk, dat de zoogenaamde reumatiek van de lijderes in 't geheel niet heeft bestaan, maar de hierop gelijkende pijnen juist de uiting waren van een zenuwlijden, dat in de later gevolgde krankzinnigheid een einde heeft gevonden, hetwelk door nauwlettende behandeling en rust voorkomen had kunnen worden.

Toevallig vinden wij in 't zelfde nummer van 't *R. N.*, waaruit wij hierboven een aanhaling deden, de gewone advertentie van een anderen *Magnetiseur*, met opgaaf van zijn adres, spreekuren, enz.

Zou hij met de veroordeeling van zijn collega nog niet bekend zijn of meenen dat de politie te Rotterdam minder nauwkeurig toeziet, dan die te Schiedam?

In bovengenoemd blad schreef later een geneesheer over het gevaarlijke van het masseeren, wanneer het niet met kennis en bekwaamheid wordt toegepast, het volgende:

„Dat het geneesmiddel evenwel een zeer gevaarlijk middel kan zijn, is mij” zoo schrijft de geneeskundige, „eenmaal uit mijn eigen practijk gebleken. In een onzer groote gemeenten werd massage door een ex-schoorsteenveger uitgeoefend, en in een paar gevallen van gewrichtsuandoening had hij werkelijk eenig succes behaald.

„Op zekeren dag echter werd zijn hulp ingeroepen bij een 40-jarig vrouwtje, dat een verstopping (thrombose) van een hoofdadere aan het onderbeen had. De masseur zag een zuchtig gezwollen onderbeen voor zich en meende niet beter te kunnen doen dan hij bij andere gezwollen beenen deed. Hij masseerde een stuk van het bloedstelsel los en des avonds was de vrouw een lijk. Gelukkig had de man een geweten: hij gaf de geneeskunde op en tot op zijn dood, die 4 jaren later volgde, heeft hij nooit meer gemasseerd.”

Correspondentie.

— Als nieuwe leden der Vereeniging zijn sedert de vorige opgave toegetreden:

Dordrecht, Mej. M. C. GILTY.

's Gravenhage, A. I. E. BROUWERS.

Koog a/d Zaan, C. A. TAK, Gemeente-Secretaris.

Krommenie, J. W. F. DONATH, Arts.

Steenbergen, A. VAN HELLENBERG HUBAR, Wijnhandelaar.

Wormerveer, DIRK LAAN, Fabrikant.

Hierdoor is het getal leden gestegen tot 1040.

— Wij zenden dit nummer van het Maandblad ook aan al die velen, die op aanvraag bij den uitgever, van de beide vorige nummers *gratis* een exemplaar hebben toegezonden gekregen. Wij doen dit eensdeels om hen over de onderwerpen, waarin zij getoond hebben belang te stellen, opnieuw wat te doen lezen, maar ook met het doel om diegenen onder hen, wier financiën het toelaten f 3 jaars aan de bestrijding der Kwakzalverij te besteden, uit te noodigen als lid der Vereeniging toe te treden. — Het met ruime hand *gratis* verspreiden van het blad kost geld en de kas der Vereeniging staat slecht. Wie dus eenigszins kan, hij helpe ons.

— De Algemeene Vergadering der Vereeniging zal denkelijk weer in het laatst van Augustus en waarschijnlijk ook nu te Amsterdam plaats hebben. De leden worden reeds thans verzocht hunne aandacht hierop gevestigd te houden en ons onderwerpen ter behandeling op die vergadering op te geven of voorstellen te doen, die aan het welslagen van die vergadering bevorderlijk kunnen zijn.

— C. R. B. Uwe aardige Amerikaansche reclames ook nu weer en tevens uw veranderd adres in orde ontvangen.

— Wij hebben in dank eenige ongebruikte oude nummers van het Maandblad ontvangen van C. H. te L., H. S. te G., J. M. v. E. te D. en 27 stuks van een onbekende.

Ruiling van overcomplete nummers tegen ontbrekende kunnen wij moeielijk doen. In het belang der Vereenigingskas moeten wij ons wel houden aan de prijscourant der oude nummers, die aan de leden is gezonden.

— J. H. te R. Uwe toezendingen in dank ontvangen; gij ziet dat van één reeds gebruik gemaakt is.

— P. te H. Zend ons het bewuste boek en wij zullen inlichtingen inwinnen. Begin echter met het te wantrouwen. Zie hetgeen over een ander zoogenaamd geneeskundig bureau of gezondheids-compagnie in dit nummer gezegd wordt.

— B. te 's H. Dank voor uwe waardeerende letteren; wij zullen trachten ons bij gelegenheid er naar te gedragen. 't Blijft echter een verbazend moeielijke taak voor lezers, die geen begrip hoegenaamd hebben van den inwendigen bouw en de functies van 't menschelijke lichaam, uit te leggen, waarom middelen onder zekere omstandigheden, al of niet schadelijk zullen werken. Gaarne nemen wij met u aan, dat vele personen, die de door u bedoelde haarmiddelen hebben aangewend, daarvan geene schadelijke gevolgen hebben kunnen ontdekken, doch daaruit volgt niet dat hun gebruik niet zou af te keuren zijn. Bedenk b.v. dat duizende menschen leven zonder ziek te worden in bedompte lucht en vochtige woningen; toch zal men terecht daartegen waarschuwen als ongezonde levensomstandigheden.

— H. V. te U. Er is, voor zoover wij weten, geen reden voor de Vereeniging om dat meel te onderzoeken.

Dr. F. te S. Wij zullen u schrijven.

— Wegens plaatsgebrek moest veel blijven liggen, waaronder een *Boekbeoordeeling*, een artikel over *Schellenbergs Jichtinctuur* en een *Ingezonden stuk* van lid B. over het adverteeren in de nieuwsbladen. Daarom ook ditmaal weer geen *Scherstblad*.

MAANDBLAD

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te Steenberg en Dr. VITUS BRUINSMA te Leeuwarden. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt in April per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenberg, Voorzitter.

P. KRUYSSSE, Apotheker „ Amsterdam.

Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.

Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1043.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Het middel tegen zenuwziekten en beroerte van Roman Weissmann. — Retau's zelfbewaring, ook een schandelijk boek. — Het bericht van Simpson aan de dooven. — Schellenberg's Jichttinctuur.

Boekbeoordeling. Ingezonden stukken. Correspondentie. Herhaalde waarschuwingen: Quina Laroche of Kinawijn. — Maagpoeder uit Meppel. — De fistelpot van Klaas Ursem. — Holloway's zalf.

Schertsblad no. 4. of hoe een Courant van en voor kwakzalvers er zou kunnen uitzien.

Het middel tegen zenuw-ziekten en beroerten van Roman Weissmann.

Door groote advertenties in de voornaamste bladen, waarvoor honderde guldens worden betaald, wordt aan het publiek kennis gegeven, dat er weer iets nieuws op de kwakzalversmarkt is aangevoerd. Iets nieuws voor ons land, want blijkens de bespreking er over in ons Maartnummer is Duitsland al wat eerder door deze nieuwe plaag bezocht.

Aan het groote aantal menschen wier bestaan door ziekelijke zenuwtoestanden wordt verbitterd, zoo luidt het opschrift boven de advertentie, en dan volgt een schijnbaar zeer geleerde en zeer menschlievende uiteenzetting over een „genezingsmethode” die ontdekt heet te zijn om allerlei „ziekelijke zenuwtoestanden” te genezen. Vooral tot degenen die een beroerte hebben gehad of een beroerte vreezen te zullen krijgen, wordt het woord gericht. Zij moeten, om gered te worden, zoo spoedig mogelijk een brochure bestellen, die gratis zal worden toegezonden, en waarin het heet dat die „genezingsmethode” wordt beschreven.

De advertentie draagt de onderteekening van ROMAN WEISSMANN, met de bijvoeging voormalig *Landwehr-Bataillons-arts enz.* die gezegd wordt te *Vilshofen* in Beieren te wonen.

Of er een persoon van dezen naam bestaat, of bestaan heeft en of deze werkelijk geneeskundige is, is ons onbekend. Doch zeker is het, dat de zieken, die zich aan zijn „genezingsmethode” willen toevertrouwen, niets met hem te maken hebben, want het boekje moet men voor ons land ontbieden bij zekeren M. MARCKS te Brussel en van deze krijgt men ook het fleschje met vocht toegezonden, dat de genezing en voorkoming van al de in het boekje genoemde ziekelijke toestanden moet bewerken.

Het geheele boekje, dat wij voor ons hebben liggen en tot titel voert *Ueber Nervenkrankheiten und Schlagfluss, Apoplexie-Hirnlähmung, Vorbeugung und Heilung von* ROMAN WEISSMANN enz. is niets anders dan een aansporing om toch het middel te koop, gesteund door eenige aanbevelingen van zoogenaamd genezen lijders of van personen die na het gebruik geen beroerte hebben gekregen!

Natuurlijk wordt niet gezegd, waaruit het middel bestaat. Het is een vocht, waarvan men 20 of 30 droppels in een liter water moet doen, en waarmede

men zich dagelijks moet wasschen. Dit is de geheele „genezingsmethode” en tevens onfeilbaar „voorbehoedmiddel” voor alle zenuwkwalen.

Eenvoudiger kan het zeker niet en wij hooren enkele onzer lezers of lezeressen reeds uitroepen, dat zij dat dan toch wel eens zouden willen beproeven.

Nu dit kan geschieden, maar het is daarvoor niet noodig zich een fleschje uit Brussel te laten toezenden. Men geraakt dan in handen van een kwakzalver en wie weet met hoeveel verlies men weer uit zijn klauwen komt. Om te beginnen moet men dan drie gulden voor het kleine fleschje offeren, terwijl men voor 60 of 70 cent hetzelfde kan krijgen.

Het met zooveel bluf aangekondigde *Schlagwasser* of *Beroertewater* van ROMAN WEISSMANN is namelijk, blijkens een herhaald onderzoek in Duitsland ingesteld, niets anders dan *Tinctuur van Arnica*, een tinctuur die in geen enkele Nederlandsche apotheek ontbreekt en die men waarlijk niet voor een 4 of 5 maal te hoogen prijs op een blufferige advertentie uit het buitenland behoeft te ontbieden.

Doch hetzij hier voor weinig geld of in Brussel voor veel geld aangeschaft, in geen van beide gevallen zal men er de uitwerking van bespeuren, die in de advertentie of in het boekje er aan worden toegekend. Arnica-tinctuur in het waschwater gedaan is zoowat hetzelfde alsof men er een scheutje brandewijn bij had gevoegd, meer niet.

In één opzicht is echter, wat in het boekje gezegd wordt, volkomen waar. Wie trouw de druppeltjes van ROMAN WEISSMANN in zijn waschwater doet loopt inderdaad zeer veel kans nooit een beroerte te krijgen; van de 1000 personen die dat middel gebruiken, zal misschien nauwelijks één enkele door een beroerte getroffen worden.

„Dus dan toch voor alle zekerheid het middel gaan gebruiken?” zoo hooren wij vragen.

Neen, waarde lezer, want beroerte is een gelukkig zeldzaam voorkomend ongeval en als gij het middel niet gaat gebruiken loopt gij even weinig kans door een beroerte te worden getroffen; van alle menschen is er namelijk hoogstens 1 op de 1000 die dit overkomt. Het middel van ROBERT WEISSMANN kan daaraan niets toe- of afdoen.

Retau's Zelfbewaring,

ook een schandelijk boek.

Naast de verdervelijke „*Spiegel der jeugd*”, voor wier lezing wij niet genoeg kunnen waarschuwen, wordt in de Nederl. bladen onophoudelijk een ander niet minder af te keuren boek aangekondigd, onder den titel van: *De zelfbewaring*; geneeskundige raadgever enz. door Dr. O. RETAU.

De prijs f 2 is op zich zelf reeds veel duurder dan voor werkjes van zulk een omvang en uitvoering gebruikelijk is. Veel meer dan het verlies

van enkele stuivers door het te veel betaalde, is echter de schade aan lichaam en geest die menigeen zal lijden door de lezing van het boek.

't Werk is geheel geschreven in de manier, waarop al soortgelijke boekjes zijn ingericht. Eerst heeft men eene angstvallige schildering van de onheilen, die kunnen voortspruiten uit sommige uitpattingen en kwade gewoonten; dit ware op zich zelf als afschrikwekkend voorbeeld misschien niet te misprijzen; doch alles is met zulke overdrijving voorgesteld en in zulke schrille kleuren geteekend dat de ongelukkige, die het leest de wanhoop om het hart slaat.

Wij kennen tal van personen, die geheel en al radeloos zijn geworden door 't lezen van zulke ellendige boekjes. Maar op deze radeloosheid juist hebben de schrijvers het gemunt. De ware of vermeende lijders moeten zich in hunne handen werpen, zich voorstellende dat bij hen daar heil en redding te vinden is.

„Lees dit boek met opmerkzaamheid door”, — staat er dan ook reeds in het begin — „en vindt gij, dat gij geneeskundige hulp noodig hebt, wend u dan met vertrouwen tot ons. Gij zult zeker „hulp vinden.”

En aan het slot wordt deze verzekering in andere bewoordingen herhaald onder mededeeling dat reeds 50,000 patienten werden behandeld en ¹¹/₁₂ reeds volkomen genezing gevonden hebben, terwijl de rest nog onder behandeling is.

De geneeskundige hulp wordt aangeboden door het zoogenaamd „*Geneeskundig Bureau*” te Leipzig, een geheel onbekend gezelschap en bij de eerste aanmelding moet de lijder reeds zes gulden insluiten voor het consult en liefst nog onmiddellijk dezelfde som voor geneesmiddelen.

Van een geneeskundige, die zich met de zaak inlaat bemerkt men niets; een boekverkoopersfirma ontvangt en verzendt de correspondentie en de middelen worden uit eene zoogenaamde apotheek toegezonden.

Om den lijders echter een geweldigen indruk te geven van de nauwlettendheid, waarmede de ongesteldheid van elk hunner wordt ter hartegenomen, wordt er door het z.g. geneeskundig-boekverkoopers-apothekersbureau bij den patient op aangedrongen eene zeer uitvoerige ziekte-geschiedenis samen te stellen door het beantwoorden van een honderdtal vragen. Juist zoo iets, de ervaring heeft het duizende malen doen zien, brengt de meestal zenuwachtige personen met wie men in deze gevallen te doen heeft, er toe altijd met pijnlijke angstvalligheid na te denken en te suffen over hun eigen lichaam en de ware of vermeende storingen, die zij onder vinden. Dergelijke slachtoffers voelen zich van daag diep ellendig, zoodat zij gaarne hun geld offeren aan de meest onzinnige hulp, terwijl zij zich

morgen verbeelden van al hunne vermeende kwalen en gebreken totaal genezen te zijn en attesten of dankbetuigingen aanbieden in overdreven bewoordingen. Met fijne list wordt gespeculeerd op soortgelijke personen, die er, helaas! vele zijn.

Doch omdat het getal speculanten op dit terrein sedert langen tijd *legio* is, en de bedoelde lijders met velen hunner natuurlijk hebben kennis gemaakt, zonder op den duur eenig gunstig uitwerksel te ondervinden, tot groote schade van hun beurs en niet zelden van hunne gezondheid, zoo is het zaak hun wijs te maken, dat men zelf niet tot dat ras bedriegers behoort.

Daarom eindigt het schandelijk boek met het volgende:

„Ons hoofddoel is, de knoeiers en kwakzalvers, die in de bladen hunne onnutte geneesmiddelen aanbevelen of door bluffende aanprijzing schadelijke tincturen, pillen, poeders enz., voor enorme sommen trachten te verkoopen, in hun schandelijk handwerk te fnuiken en in plaats daarvan tot heil der menschheid een rationeele, door duizende ervaringen deugdelijk gebleken geneeswijze op deugdelijke gronden ingang te doen vinden.”

Welnu! de mannen, die dit terneerschrijven, die de duiten lachende binnen strijken, door de domme koopers van hun boek hun toegezonden, zijn erger dan „kwakzalvers en knoeiers.”

Ieder, die zegt lijders per brief te kunnen behandelen is een bedrieger en elk, die zich aan hen toevertrouwt een dwaas!

Behalve de kwakzalvers te Leipzig, die zich *Geneeskundig bureau* noemen en, volgens de advertenties, het boek verzenden uit hetgeen zij noemen hun *Verlags Magazin* aldaar, is er helaas ook een Nederlander gevonden, die zulk een schandboek mee aan den man wil helpen brengen.

Het is de Heer H. G. KOSTER, de bekende houder van het *Magazijn van goedkope boeken* te Amsterdam, die met groote letters adverteert dat bij hem het boek ook voor f 2 te verkrijgen is.

Vooreerst is dit iets geheel buiten het vak van den Heer KOSTER, want het boek behoort zeker niet tot de goedkope boeken, doch is schromelijk duur. Vooral als men in aanmerking neemt dat het geheele boek eigenlijk niets anders is dan een bedriegelijk gestelde aanbeveling voor de middelstjes van het gezondheidsbureau. Zulk een boek zouden de kwakzalvers wel gratis willen geven, als men ten gevolge daarvan hun middelstjes maar kocht.

Wij hopen dat de Heer KOSTER niet weet welk boek hij hier debiteert. Wist hij dat, hij zou naar wij meenen, weigeren zich er langer mee op te houden. Vooreerst omdat hij aan een paar Duitschers niet de hand zou willen reiken om gezamenlijk de Nederlandsche jongelingen te bedriegen en hun toestand te verergeren; bovendien ook waarschijnlijk omdat hij zijn uitgebreiden gezonden eerlijken handel in goedkope boeken, niet zou willen benadeelen door het verkoopen van zulk een ergerlijk product.

Dat de Heer KOSTER niet zou weten wat hij verkoopt, is in dit geval zeer goed mogelijk omdat de boekjes dicht geplakt worden verkocht. Nu hij door ons er van op de hoogte gesteld is, vertrouwen wij dat hij als een eerlijk man zal handelen en het kwakzalversboek de deur wijzen.

Het bericht van A. L. Simpson aan de dooven.

In tal van bladen vindt men tegenwoordig een kleine advertentie, in den vorm van een bericht *aan de dooven*, waarin zekere A. L. SIMPSON, wonende *4 Rue Drouot te Parijs*, zegt door een eenvoudig middel van de doofheid te zijn genezen en aanbiedt gratis een beschrijving er van te geven aan ieder die er om vraagt.

Wie aan deze uitnodiging voldoet en de beschrijving aanvraagt, ontvangt een brief van NICHOLSON in het Hollandsch en van dezen inhoud:

WelEdele M.,

De Heer Simpson, van Parijs, die door onze oortrommels genezen werd, verzoekt ons, U een onzer boekjes te zenden, wat wij U hiermede laten geworden. Wij hopen dat het voor U van belang moge wezen. Uit dankbaarheid voor zijne genezing, heeft de Heer Simpson veel bijgebracht om onze uitvinding te doen kennen aan andere gehoorlijders. Met alle achting,

NICHOLSON.

Bij dezen brief is gevoegd het bekende boekje,

waarin NICHOLSON zijn oortrommels aanbeveelt. Welke waarde of liever onwaarde deze oortrommels hebben en hoe daarmede de arme dooven schandelijk worden bedrogen, hebben wij in de drie vorige nummers uitvoerig besproken.

Het blijkt dus dat deze mijnheer SIMPSON geheel in overeenstemming handelt met dien NICHOLSON, en zij hebben zelfs niet de moeite genomen om hun nauwe compagnieschap te verbergen, want beide hebben het zelfde adres, namelijk *4 Rue Drouot, Paris*.

Het is dus zelfs zeer mogelijk dat er niemand van den naam A. L. SIMPSON bestaat, want de brieven aan dezen naam geadresseerd, worden toch afgegeven aan de woning van NICHOLSON, *4 Rue Drouot Paris*.

Wie dooven onder zijne kennissen heeft, hij waarschuwe hen voor het bedrog.

Schellenberg's Jichttinctuur.

Rheumatiek en Asthma is het eentoonige thema, waarop de geheimmiddelkramers steeds voortzingen in hunne advertenties, rheumatiek en asthmagenezing. De reden, waarom zij daarbij met den verkoop hunner middelstjes altijd weer opnieuw succes hebben, ligt daarin, dat er helaas! zoo heel veel personen aan een dezer beide ongesteldheden lijden en dat zij, zonder juist gevaar voor den dood te doen ontstaan, toch jarenlang het leven kunnen veronaangenamen, dan eens den spot drijvende met elke geneeskundige behandeling, om plotseling somtijds te genezen door een middel of eene behandeling, waarvan men nauwelijks enig resultaat had durven verwachten.

De mistroostige en moedelooze lijder wil alles beproeven en grijpt gretig naar elk middel, dat hem met eenigen ophef wordt aangeboden, niet wetende dat hij in den regel iets ouds ontvangt, vaak iets waarvan de onwerkzaamheid in zijn geval reeds lang bewezen is, doch waaraan een listig fabrikant een ander uiterlijk en vooral een anderen naam gegeven heeft. en maar al te dikwijls is het iets, volstrekt zonder waarde, doch waarvoor hem thans een prijs wordt bedongen, als ware 't een duur geneesmiddel.

Honderden voorbeelden hebben wij daarvan reeds aangehaald. Met het hierboven genoemde middel is 't alweer het geval.

Van tijd tot tijd wordt het in de Nederlandsche bladen geadverteerd en hoewel de fabrikant in Duitschland woont en het artikel vandaar exploiteert, stelt hij zich voor het ook op eenigszins groote schaal in ons land aan den man te brengen en heeft hij Hollandsche gebruiksaanwijzingen en etiketten laten vervaardigen. Om duidelijk aan elkeen te laten zien wat de man zoo al van zijn tinctuur beweert, drukken wij een dezer laatsten hier af, met alle fouten er in:

SHELLENBERG'S GICHTTINCTUUR
ONFELBAAR TEGEN GICHT EN RHEUMATICK, HOOFD-
GICHT EN SMAARTEN IN DEN RUG.

Die van my nitgevondene en toebereide gichttinctuur is het tot nu alleen zeker werkende middel, welk, naar voorschrift gebruikt, ieder gichtleiden binnen korten tyd ja, dikwijls reeds naar eenige dagen bezdygd. Alle anderen door de couranten aangepresene gichtmiddel behooren in de categorie van dweepery en zyn meer of minder daarop berekend, het publiek om het geld te brengen.

Zelfs zedert lang aan de gicht ziek, heeft my het bovenstaande middel, nadat ick hetzelfde eenige dagen gebruikt, geholpen, ofschoon ick voor dien tyd twee geneesheeren vergeefs om raad en hulp aangegaan, en alle bekende middel vergeefs gebruikt had, zoo dat ick, uit eigene treurige ondervinding bovenstaande uitspraak gerust doen kan. — Eene inwryping der zieken deelen van dagelyks 3—4 keeren verdryvd bepaald ieder gichtleiden. De inwryping geschied met de handen. De flesch moet goed verkurkt blyven, en voor de gebruik geschudd worden. De tinctuur laat zich dan jaarelang opbawaaren en is by de hartnekkigste en veroudeste gevallen van zekeren volgen. — Duizende van lydende zyn door myn tinctuur voortduurent genezen, waarover attestatiën voorleggen. Jeder zieke moet bepaald door de tinctuur genezing vinden.

Ik verzoek vriendelyk om de wydeste uitbreiding en recommandatie.

De tinctuur wordt in Fleschen à 300 Gramm verzonden en kost per flesch fl. 1.80.

F. W. SCHELLENBERG.

Men ziet, de bekende HARTZEMA te Amsterdam is de eenige niet, die zich zelf en zijn eigen genezing ten bewijze der deugdelijkheid van zijn rheumatiekmiddel aanhaalt. Nu! gemakkelijker attest is zeker nimmer te verkrijgen, maar men moet het publiek dan toch al als *zeer dom* kennen, om te weten het

met zulk eene verklaring nog te kunnen foppen.

SCHELLENBERG heeft nog een eigenaardige methode om de jichtlijders aan zich en aan zijn tinctuur te binden; het helpt, zoo meldde hij aan iemand die het besteld had in een particulier schrijven, eigenlijk altijd, wanneer men maar volhoudt; mocht het middel een enkele maal te vergeefs op zijn goede werking laten wachten, dan kan men er van verzekerd zijn, dat nooit eenig ander middel, wat het ook zij, baat of hulp zal brengen! Om de onnoozele koopers nog bovendien uit te lokken spoedig een *grootte* bestelling te doen, om ze „lekker” te maken, zooals men in Indië zou zeggen, bericht hij eveneens in een particulier brief, dat hij bij bestelling van 6 flesschen er nog gratis 2 flesschen zal bijvoegen, die men bij eenige overreding gemakkelijk aan vrienden en bekenden zal kunnen afzetten en daardoor zich een niet onaanzienlijk voordeeltje kan verschaffen.

De fabrikant kan gemakkelijk zulk eene schijnbaar royale propositie doen, als men nagaat dat de inhoud van het fleschje, waarvoor f 1.80 moet worden betaald, in geen opzicht eigenlijk eenige waarde heeft. De onvermoeide onderzoeker en lid der Vereeniging, de heer D. VAN DER WEERD, apotheker te Kampen, meldt ons dat het bleek te bestaan uit sterk verdunde *methylhoudende alcohol* (dus de goedkoopste soort van spiritus) waarin een weinigje *kamfer* en *ammoniak* is opgelost en die bovendien door wat *indigo* is gekleurd. — Wrijven met *Kamferspiritus* of met *Opodeldock*, die voor enkele stuivers in elke Apotheek te krijgen zijn, zal bij den rhumatiek- of jichtlijder dezelfde werking of hetzelfde gebrek aan werking hebben.

Boekbeoordeeling.

Het is ongezond. Leefregels voor iedereen, door Dr. P. BERGER, in het Nederlandsch overgebracht door A. ARN. J. QUANJER, Off. v. Gez. Tweede duizend. Gouda. G. B. v. Goor & Zonen. 80 blz., prijs f 0,25. Leefregels voor aanstaande moeders, naar het Duitsch van Dr. HESSELBACHT, door denzelfden vertaler en uitgever. 32 blz., prijs f 0,50.

Hoe men moge denken over zoogenaamde populaire geneeskunde, zeker is het, dat boekjes als de hierboven genoemden en dezer dagen uitgekomen, alle aanbeveling verdienen.

In 't laatste werkje worden zonder omhaal van allerlei geleerdheid aan de vrouwen, in de gewichtigste omstandigheden haars levens, eenige goede lessen gegeven, die kunnen meehelpen ongerustheid weg te nemen en haar te vrijwaren voor mogelijke noodlottige gevolgen van haren toestand.

De lezing is voor iedere beschaafde vrouw gemakkelijk en boeiend.

Het andere kleine geschriftje is even onderhoudend te lezen. In korte zinnen, als waren 't spreuken, wordt op bevattelijke wijze medegedeeld *wat ongezond is* met betrekking tot: de lucht en het water en hare bestanddeelen, ten opzichte van het baden, van onze woningen, van het voedsel en de kleeding, verder wat betreft de zorg voor lichaam en geest met opzicht tot de school en het beroep en eindelijk eenige gezondheidsregelen voor de reis.

Een enkele aanhaling moge ter toelichting dienen; ofschoon zij niets anders behelst dan hetgeen in dit blad en elders reeds honderde malen ter waarschuwing is gezegd:

Het is ongezond, scherpe en prikkelende laxemiddelen te gebruiken. Elk laxemiddel prikkelt de organen der spijsvertering. Van daar pijnen, koliek, enz. Het nadeeligst werken de bittere, zooals aloë, guttegom, scammonium, enz.

Ingezonden stukken.

AMSTERDAM, 10 Mei 1887.

Mijne Heeren!

Naar aanleiding van een onlangs ontvangen verzoek van een redacteur eener courant, die geen advertenties van kwakzalvers aanneemt, †) om mij bij hem te abon-

†) Hier wordt bedoeld de *Nieuwe Prov. Drentsche en Asser Cour.*, waarvan de Hoofdredacteur lid der Vereeniging is. Dit is het eerste dagblad, dat tot zulk een maatregel is overgegaan. Natuurlijk mist de uitgever daardoor een aanzienlijk voordeel. Tevens echter betoont hij zich een beslist medestrijder tegen kwakzalverij en tracht daarom, door 't verkrijgen van abonnees onder geestverwanten op dit punt, zijne schade eenigszins te vergoeden.

neeren en zodoende het goede doel te bevorderen, wensch ik wel in ons Maandblad het volgende onder de aandacht der leden te brengen.

Bij velen schijnt de meening te heerschen dat wij ons doel aanmerkelijk zouden genaderd zijn indien wij gedaan konden krijgen dat geen enkel blad meer advertenties van kwakzalvers opnam. Ik meen hiertegen te moeten opkomen.

Ons doel moet niet zijn de nadering van den kwakzalver tot den onontwikkelden patient te beletten, maar dezen laatste zoover te brengen, dat hij, wanneer de kwakzalver bij hem aanklopt, zegt: „Ik ben niet van u gediend.” Het weren van kwakzalvers is voor een vereeniging zoo goed als onmogelijk. Hierin kan alleen de Staat met eenige kans van succes tusschenbeiden komen. Het waarschuwen daarentegen is de taak, die meer bepaald op den weg der vereeniging ligt.

Immers, ondersteld dat alle bladen van heden af de kwakzalversadvertenties weigerden op te nemen, wat zou daarvan het gevolg zijn? Zeker niet het uitsterven der kwakzalverij. Integendeel, het zou voor de kwakzalvers een aansporing zijn om een anderen, veel gevaarlijker weg in te slaan, namelijk het adverteeren door strooibiljetten en brochuretjes en het venten van geneesmiddelen door agenten en colporteurs. Het geld dat nu nog aan de pers ten goede komt zou dan in de zakken van gewetenlooze schelmen en bedriegers komen.

Nee, het doel onzer vereeniging is veelmeer de kwakzalverij te doen wegwijnen door gebrek aan voedsel dan wel haar door verkeerden tegenstand levensvatbaarder te maken.

Dat zich het vorige jaar bij genoemden redacteur na het rondzenden zijner courant weinig nieuwe abonnés hebben aangemeld, verwondert mij niet. Het zal ditmaal wel evenzoo geweest zijn. De meeste leden zullen denken als ik: „Waar is de grens?” Wanneer meer bladen zoo gaan handelen, zou men zich ten slotte op alle bladen van Nederland kunnen abonneren.

Maar ik herhaal het: de redacteurs behoeven er geen gewetenszaak van te maken om bedoelde advertenties op te nemen. Wij moeten de kwakzalverij met andere middelen bestrijden en, indien ik reeds niet te veel plaatsruimte heb gevergd, wil ik nog met een enkel woord een dier middelen aangeven.

Tegenover de kolossale reclame der kwakzalverij is ons Maandblad alleen machteloos, omdat het bijna uitsluitend gelezen wordt door hen, die belang in de zaak stellen en dus reeds half tot de onzen behooren. Wij moeten daar een even uitgebreide verkondiging van de waarheid tegenover stellen en daarvoor staan ons dezelfde middelen ten dienste als den kwakzalvers, waarvan wij des te goedkooper gebruik kunnen maken, omdat wij geen ellenlange aanbevelingen behoeven neer te schrijven, maar kunnen volstaan met de mededeeling dat een of ander geneesmiddel schadelijk of werkeloos is.

Het is daarom dat ik in overweging wenschte te geven om, zoodra de toestand der kas het toelaat, in alle bladen op zekere tijden (b.v. om de drie maanden) een lijst te doen plaatsen van schadelijke of werkelooze geneesmiddelen. Vele bladen zullen een dergelijke lijst gaarne willen opnemen en in de andere kan zij als advertentie geplaatst worden. Velen zullen alsdan in deze periodiek wederkerende opgave een richtsnoer zien bij het gebruiken van huismiddeltjes, terwijl een verwijzing naar het Maandblad, onderaan de lijst, een nadere informatie naar het geneesmiddel uitlokken en de belangstelling in de vereeniging bevorderen zal.

Ik zou hierover nog verder kunnen uitweiden, doch de vrees om in de rechten van het bestuur te grijpen weerhoudt mij. Mijn vertrouwen in het bestuur is trouwens te groot, dan dat ik het een verdere uitwerking van mijn denkbeeld niet zou toevertrouwen.

Moge mijn schrijven een kleine bijdrage geweest zijn tot het belang der vereeniging en daarmede tot het algemeen belang.

B.

Lid der Vereeniging.

Wij zijn het geheel eens met den geachten inzender, dat ten slotte ontwikkeling van 't volk den besten dam zal opwerpen tegen het voortwoekeren van alle kwakzalverij.

Daarnevens zullen echter nog langen tijd andere pogingen niet gemist kunnen worden, wanneer men dagelijks ontwaart hoe treurig het op dit punt met deze ontwikkeling geschapen is.

De tuinman DE JONG, die jaren lang in den Haag zijne praktijken uitoefende en dezer dagen voor 't eerst werd veroordeeld, telde zijne klanten onder de hoogste standen der maatschappij. De exploitatie der specifieke middelen van den zoogenaamden Graaf MATTEI staat onder protectie van eene aanzienlijke dame in de residentie en herhaaldelijk is in het Maandblad op voorbeelden gewezen van het steunen der kwakzalverij door personen tot allerlei ontwikkelde standen en wetenschappelijke klassen behoorende.

De geëerde schrijver schijnt het als een voordeel der kwakzalverij niet zoo geheel en al te misprijzen, dat zij door hare tegenwoordige wijze van optreden de dagbladen niet te miskennen winsten bezorgt. Op die manier echter heeft *alles* zijne goede zijde; zoo houdt b.v. het heirleger van dieven, landloopers en smokkelaars een aanzienlijk corps politieagenten op de been en is oorzaak van de ambten en bedieningen der gerechterlijke ambtenaren.

Het volk echter moet ten slotte alles betalen; zoo is het ook met de winsten der kwakzalvers, zij 't ook dat zij een deel daarvan afstaan aan uitgevers en dagblad-administraties.

Wat het aangegeven denkbeeld op zich zelf betreft, het werd reeds vroeger onder onze aandacht gebracht; om dit bijschrift niet te lang te maken, zullen wij het een volgende keer bespreken. Thans reeds moeten wij echter opkomen tegen de veronderstelling, als zou de heer B. of iemand anders door er zelf over uit te weiden, treden in de rechten of de taak van het bestuur of de redactie.

Integendeel onverschillig of zij het terstond al of niet er mee eens zijn, zal het hun altijd zeer aange-naam zijn nieuwe gezichtspunten aan het oordeel en de bespreking der leden te onderwerpen.

RED.

Correspondentie.

— Als nieuwe leden zijn tot de Vereeniging toegetreden: Groningen, W. G. DE BORST VERDOORN, Med. Stud. Vlissingen, Dr. VAN DEVENTER, Off. v. Gez. 1e kl. Marine. Katwijk a. Z., H. STIEL, onderwijzer.

— Opnieuw herinneren wij dat de leden verzocht worden vraagpunten in te zenden ter behandeling op de Algemeene Vergadering, die in Augustus of September te Amsterdam zal worden gehouden.

— De dankbaarheid is de wereld nog niet uit. Een der vele dooven, die op verzoek gratis de exemplaren van ons Maandblad had ontvangen, waarin Nicholson's oortrommels werden behandeld en die ten gevolge hiervan voor een nuttelooze uitgave van ongeveer f 30 is behoeft, zendt ons f 1 als bijdrage voor de kas der Vereeniging. Met dankbaarheid aanvaarden wij dit stoffelijk blijk van de erkenning, dat wij in dezen enig nut gedaan hebben.

— K. te B. Het door U bij de bedoelde familie in gebruik gevonden middel is denkelijk de beruchte Fistelpot van Klaas Ursem geweest. Wij plaatsen daarom in dit nummer een Herhaalde Waarschuwing er tegen.

— L. te A. De pomade medicinale is in onderzoek; wij hopen spoedig het resultaat te kunnen mededeelen. Het middel van Prof. Oudemans uitstekend tegen de roos op 't hoofd, kan evenmin als een der andere haarmiddelen het uitvallen tegengaan. Nu gij zegt een geregeld lezer van dit blad te zijn, zult gij ook weten, dat wij herhaaldelijk gezegd hebben op zulke aanvragen alleen onder deze correspondentie-rubriek te kunnen antwoorden en dat dus insluiting van een postzegel voor particulier antwoord overbodig is.

— H. J. B. te S. *Redlaars Exteroogentinctuur* bestaat uit Collodion waarin 20 percent Salicylzuur en een weinig kleurstof. Het gebruik kan geen kwaad. — Uwe overige vragen vindt u aan het hoofd van ons blad beantwoord.

— Een doove. De oortrommels of kunstmatige trommelvliezen van OSCAR KNEIP hebben, zooals u in uw geval reeds ondervonden hebt, al even weinig waarde als die van NICHOLSON en ze zijn in navolging van deze laatsten gemaakt. — Voor zoover wij weten worden de eersten niet meer geadvertiseerd en behoeven wij ze dus niet afzonderlijk te behandelen.

— Mej. T. te 's G. Gij ziet uit dit nummer waar dat bericht aan de dooven op neer komt.

— W. te 's G. en M. te R. Gij vindt het gevraagde over Roman Weissmann in dit nummer. Wij kunnen ons niet belasten met een maandblad waar in ons antwoord voorkomt, toe te zenden. Wij beantwoorden gaarne allerlei vragen, doch wie ons iets vraagt moet zelf maar zorgen dat het Maandblad te lezen krijgt.

— B. te R. Gij vindt het verlangde onder Herhaalde Waarschuwingen.

— B. te G. Idem. Zie ook het laatste gedeelte van het antwoord aan L. te A.

— Wegens plaatsgebrek moest veel, voor dit nummer bestemd, blijven liggen, waaronder iets over de samenstelling van *Oidtmann's Purgatif*, waarover zulk een belangrijk artikel in No. 3 van het Maandblad v. Apothekers voorkomt, en een paar *Rechtszaken*.

Herhaalde waarschuwingen.

Quina Laroche of Kina-wijn. Dit is of behoort tenminste te zijn een aftreksel van *Kinabast* met spiritus en wijn, waarbij suiker is gevoegd. Elk apotheker kan het maken en men doet dwaas het met veel bluf geadverteerde Fransche product te koopen. Vooreerst betaalt men dan een veel hooger prijs, dan indien men een door eenig Nederlandsch apotheker zelf bereiden Kina-wijn koopt. Doch in de tweede plaats mist men bij dat buitenlandsche fabrikaat, dat in verzegelde fleschjes verkocht wordt, elken waarborg dat het inderdaad is, wat het moet zijn, namelijk een aftreksel van de dure Kina-bast.

In navolging van den Franschman zijn er ook enkele Nederlandsche firma's, die Kina-wijn of Quina Laroche adverteeren, als ware het iets zeer bijzonders, dat slechts zij kunnen maken. Vooral zekere firma KRAEPELIEN EN HOLM te Zeist, doet daaraan druk mee en menigeen wordt door hunne advertenties in den waan gebracht, alsof hun product iets anders en beters

ware, dan hetgeen bij elken apotheker te krijgen is. De waarheid is dat de *Quina Laroche*, of beter de *Kina-wijn*, want dat is de goede Nederlandsche naam, tot de gewone in elke apotheek verkrijgbare geneesmiddelen behoort, en in sommige gevallen goede diensten kan bewijzen, maar niet de wonderen kan verrichten die er in de advertenties van vermeld worden.

Het recept voor dezen Kina-wijn, zooals het indertijd door een commissie uit de Ned. Maats. voor Pharmacie is gegeven, en dat nog altijd aanbeveling verdient, luidt woordelijk aldus:

R. Cort. cinch. Succirubrae jav. 50.
Aq. Depuratae. 1000.
Vin. Hispanici. 1000.
Spiritus 50%. 500.
Sachari albi. 800.

Infundatur lege artis; fiat vinum.

Overgebracht in het Nederlandsch is dit:

Kinabast (en wel van de Javaansche soort *Succirubra*) 50 deelen, *Gezuiverd water* 1000, *Spaansche wijn* 1000, *Spiritus* van 50 perc. 500, *Witte suiker* 800, volgens de regelen der kunst getrokken en tot een wijn gemaakt.

De **Kinawijn met ijzer** ook genoemd **staalhoudende Kinawijn** of **Quina Laroche Ferrigineux** wordt bereid door bij het vorige 1 percent van een bijzondere ijzer-verbinding te voegen, n.l. van IJzerpyrophosphaat met ammonium-citraat (pyrophosphas ferri-cum citrate ammonico.)

Maagpoeder uit Meppel. De Apotheker J. A. Boom te Meppel is sinds eenigen tijd opgetreden als fabrikant van een middeltje dat hij in de nieuwsbladen aan de maagpijnlijders aanbeveelt. De samenstelling wordt door hem geheim gehouden, maar het lid onzer Vereeniging de Heer VAN LEDDEN HULSEBOSCH te Amsterdam heeft het onderzocht.

Het onderzoek leerde dat het poeder waardoor, naar het heet, „reeds een zeer groot aantal maaglijders zijn genezen van maagpijn en slechte spijsvertering” niets bijzonders was. 't Was een mengsel, blijkens de grove stukken die er in voorkomen met weinig zorg bereid, van *carbonas calcis* (krijt), *magnesia*, *magisterium bismuthi* en poeder van *curaçaoschillen*, alles sterk gearomatiseerd met *pepermuntolie*.

Wij willen heelwel de verzekering gelooven van den heer Boom, dat het recept afkomstig is van een geneesheer en ook dat het in sommige hem bekende gevallen van nut geweest is; toch zal het nimmer geoorloofd zijn het aan maaglijders zonder onderscheid als heilzaam aan te bevelen.

Integendeel, juist bij *acute* maagontsteking zal de bismuth zoowel als het gedurig gebruik der prikkelende pepermuntolie niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan een *slepende* ongesteldheid van de maag behoeft ook waarlijk niet te grijpen naar het middel van den Meppeler apotheker. Ongetwijfeld zal toch de geneesheer, die hij zeker wel eens heeft geraadpleegd, den lijder de bestanddeelen van dit middel in den een of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij oordeelde, dat zij voor zijne ongesteldheid dienstig waren, want, 't zijn alle oude en aan ieder geneesheer bekende stoffen.

De fistelpot van Klaas Ursem. Het volk noemt alle chronische etterende gezwollen *fistels* en daaronder zoowel die gemakkelijk als die zeer moeielijk genezen.

Klaas Ursem, een Noord-Hollandsche boer die voor enkele jaren is overleden, speculeerde daarop en verkocht voor veel geld een zoogenaamde fistelpot. De erfgenamen zetten nu de winstgevende zaak voort. Volgens mededeeling van den heer P. KRUYSSÉ (zie no. 1, jaarg. II) bestaat het middel uit 2 dooiers van eieren met boter en eenige plantenpoeders, voornamelijk van karweizaad, laurierbessen en sevenboom. Eén zulk een pot, (die misschien geen 25 cent waarde heeft) kost ruim f 4.—, doch men moet volgens Ursem minstens 6 stuks gebruiken voor men over de uitwerking een oordeel kan vellen, zoodat ruim f 24 het minste is wat men op 't altaar der lichtgeloovigheid offert. Maar al te dikwijls doet bovendien het misplaatste vertrouwen op den fistelpot, die niets kon baten, den lijder het inroepen van noodzakelijke geneeskundige hulp uitstellen, of de door den geneesheer aanbevolene behandeling veronachtzamen. Dr. J. ENSING deelde vroeger (no. 3, jaarg. II) een geval mede waarin Klaas Ursem's kwakzalverij op die wijze den dood van een jongmensch had veroorzaakt.

Holloway's zalf. Dit smeersel is meer dan eens onderzocht: men heeft er in gevonden olijfolie, was, reuzel en hars, soms ook nog een weinig walschot, (spermaceti) en wat terpentijn. Een klein potje (100 gram) kost f 1,60. Als fabrieksproduct zou het nog met behoorlijke winst voor één tiende van dezen prijs te leveren zijn. Bijzondere geneeskraft heeft de zalf niet, maar zij kan in sommige gevallen eenige verzachting aanbrengen. Dat Holloway door den hoogen prijs duizenden in hun beurs bedriegt, is nog minder erg dan dat hij ook duizenden ongelukkig maakt door zijn zalf voor alle wonden en kwalen aan te bevelen, en daardoor maar al te dikwijls den lijder er toe brengt om het inroepen van geneeskundige hulp uit te stellen tot het te laat is.

HET SCHERTSBLAD,

OF HOE EEN

Courant van en voor kwakzalvers,

onder redactie van de voornaamste vakmannen op het gebied der kwakzalverij,

ER ZOU KUNNEN UITZIEN.

Scherp, maar verdiend..

Een tweede lesje in de kwakzalverij

Wij willen heden onze lessen in het meer winstgevende dan eerlijke vak, waaraan dit blad gewijd is, voortzetten. Na hetgeen wij in no. 1 gezegd hebben omtrent den aard der stoffen, die een goed kwakzalver voor zijne middeltes moet uitkiezen en over de wijze waarop hij zijn advertenties moet inrichten, is thans een woord op zijn pas over de wijze waarop hij zich van attesten kan voorzien.

Zulke attesten toch van „genezen lijdens” zijn van het grootste gewicht. Als gij tot het publiek kunt zeggen: „mensen, gij behoeft mij niet te gelooven, zie maar naar de verklaringen, door de genezen personen zelf onderteekend,” dan maakt dat een goeden indruk, d. i. een indruk die geld in uw zak brengt. Of de namen onder de attesten, die van bekende of onbekende personen zijn, of er zelfs wel personen van die namen bestaan, dat doet er minder toe. Zelfs zijn er befaamde kwakzalvers, zooals de debitant van de Parijsche Quina Laroche en Richard Brandt, de groote pillenman, die met goed gevolg — dat is met goed gevolg voor hun beurs — getuigschriften publiceeren, met slechts één of twee letters onderteekend. Maar deze allereenvoudigste manier lukt niet iedereen, en beginners in ons vak durven wij het nog niet aanraden.

Het best zijn getuigschriften met volledige namen er onder, liest ook met vermelding van woonplaats en een dagteekening. Hoe aan zulke attesten te komen?

Iemand met veel aanleg voor, maar met weinig ervaring in het kwakzalversbedrijf, zal antwoorden: »Wel, die getuigschriften stelt men zelf op, plaatst een verzonnen persoonsnaam er onder, en den naam van een groote stad in 't binnen- of buitenland, en laat die drukken. Niemand zal er navraag naar doen en het publiek laat zich gemakkelijk genoeg er door foppen.”

Deze primitieve methode is inderdaad wel eens gevolgd, en aan een nuttige uitwerking — d. i. aan stijving van de beurs van den man die de methode toepaste — heeft het dan niet ontbroken. Maar toch, er zijn betere wegen.

Vooreerst geeft het altijd een goeden klank als men van de attesten kan adverteeren „de origineelen liggen ter inzage”. Dit kan men nu weliswaar ook in de advertenties laten drukken, al bestaan er geen origineelen, want hoogst zelden vraagt iemand om ze in te zien; ook kan men wel zelf de origineelen maken, want als de naam, dien men er onder zet, niet die is van een werkelijk

bestaand persoon, is het geen *valsche* handteekening, en dus voor de wet niet strafbaar. Doch een goed kwakzalver bedenke altijd, dat hoezeer oneerlijkheid en leugen tot zijn vak behooren, en hem meer geld opbrengen, dan iemand met waarheid en eerlijkheid verdienen kan, het toch volkomen onnoodig is leugen te baat te nemen als, in een enkel geval, waarheid denzelfden dienst kan doen. *Eerlijk duurt* in ons vak wel niet *het langst*, integendeel, maar een glimpje van eerlijkheid kan toch zelfs daarin wel eens goed zijn.

Ziehier eenige handelwijzen waardoor men gemakkelijk vele *ware* attesten ter aanbeveling van zijne middeltes kan krijgen.

1e. manier, die men de *methode-Brandt* zou kunnen noemen, daar RICHARD BRANDT, die in Zwitsersche pillen doet, haar met uitstekend gevolg in praktijk gebracht heeft. Men zendt, nog vóór men is begonnen te adverteeren, aan tal van personen eenige doosjes of fleschjes van zijn middel ten geschenke, met beleefd verzoek het middel eens tegen verstopping of verkoudheid of een andere algemeene kwaal te willen beproeven. Na eenigen tijd schrijft men al die personen vriendelijke brieven, met beleefd verzoek te mogen weten of de medicijnen ontvangen zijn en of zij eenig goed gevolg hebben gehad. Heeft men zoo met 500 personen gedaan, dan zal men zeker van 400 niets hooren, omdat zij de pillen of fleschjes aan kant hebben gezet en met de geheele zaak niets willen te maken hebben. Van de overigen zijn er zeker wel 80 of 90 die niet de minste baat of nadeel van het middel ondervonden hebben en dit berichten. Deze brieven verbrandt men. Er zijn echter ook licht een 10 of 20 onder de 500, die willen verklaren door het middel geholpen te zijn; de antwoorden van dezen zijn de buit die gij moet hebben. Gij laat deze attesten spoedig bij duizende exemplaren drukken en zij zullen u helpen om verder het publiek te exploiteeren. De schrijvers van die brieven zijn dan wel zeer verbaasd, als zij hun geschrift in de courant zien afgedrukt, en de meesten verbieden u verder eenig gebruik van hun attest te maken, doch hieraan hebt gij u niet te storen; er is geen wet die u verbiedt een geschrift van iemand zoo vaak te laten drukken als gij zelf wilt.

2e. manier, die naar den grooten F. ADOLF RICHTER zou kunnen worden genoemd. Men begint bij deze methode zijn middel te exploiteeren met grooten ophef, doch nogz onder een enkel attest. Zoo men de noodige verzekeringen van volstrekte onfeilbaarheid van het middel geeft, vooral bij aanhoudend gebruik en tegen slepende kwalen, gelukt het wel op deze wijze eenige duizende klanten

te krijgen. In de gebruiksaanwijzingen die gij bij de middelen voegt, welke gij aan deze klanten levert, laat gij drukken dat het van groot gewicht is, dat zij bij het doen van nieuwe bestellingen u op de hoogte houden van hun toestand. Hebt gij nu aan b.v. 5000 personen met slepende kwalen uw middel geleverd, dan kan het niet anders of daar zijn altijd enkelen onder, die na het gebruik veel of weinig zijn verbeterd in hun toestand. Deze menschen gelooven in den regel dat alleen door uwe nietswaarde middelen die genezing is tot stand gekomen en vol dankbaarheid zenden zij daarvan u bericht. Al krijgt gij op deze wijze van slechts één van elke 100 personen een getuigschrift, dan zijt gij al meer dan overvloedig gebaat. Want die 50 attesten laat gij in een boekje onder elkaar afdrucken en het maakt, als men die geheele reeks inziet, den indruk alsof bijna ieder, die uw middel bestelde, er door is genezen. Van de 4950 andere patienten, die geen baat vonden, zwijgt gij natuurlijk als het graf. Er zijn er daaronder wel verscheidene, die u verwijtende brieven schrijven en u van grof bedrog en zelfs van verwoesting van hun gezondheid beschuldigen, doch een kwakzalver moet een stalen voorhoofd hebben en de snippermand is goed voor zulke brieven.

Ziedaar een paar manieren om aan volkomen vertrouwbare „attesten van genezen lijdens” te komen. Er zijn nog meerdere goede handelwijzen, doch die zullen wij later wel eens behandelen. Voorshands hebben onze medekwakzalvers en zij die zich in ons oneerlijk bedrijf willen bekwalen in het bovenstaande al een goede aanwijzing.

Mogen zij er succes mee behalen. Het domme publiek zal er voor moeten boeten!

Binnenlandsche Berichten.

's Gravenhage. De grondwetsherziening, hoewel eigenlijk buiten ons vak liggend, heeft ook voor de kwakzalvers een nuttige zijde. Hierdoor blijven toch de ontwerpen tot herziening van de geneeskundige wetten, die reeds meer dan een jaar geleden ingediend zijn, buiten behandeling en worden wij dus voorshands bewaard voor een poging om ons bedrijf nieuwe hinderpalen in den weg te leggen.

Minder dan de kwakzalvers op kleine schaal, die nu toch nog wel eens vervolgd worden, hopen de vakgenooten op groote schaal, dat de tegenwoordige toestand nog lang moge voortduren.

Rotterdam. De bekende SNABIE alhier, heeft weder een uitstekend denkbeeld toegepast. Hij adverteert tegenwoordig de al wat in onbruik geraakte *Drudes- of Schavonenzalf*, een allereenvoudigst zalfje, met groote letters tegen alle versche en verouderde wonden

en gezwollen en ook tegen kanker. De grofheid van deze leugen, die een onervaren kwakzalver zou doen vreezen voor goed succes, is juist geschikt voor 't groote publiek. Want men weet, men kan het publiek bedotten met leugens, die men zelf al te grof vindt om door iemand geloofd te worden.

Buitenlandsch Nieuws.

Frankrijk.

Parijs. Tot schrik van vele talentvolle kwakzalvers is het hier bekend geworden, dat de groote NICHOLSON, een jong, maar — voor zijn beurs — reeds zeer verdienstelijk vakgenoot, in een enkele zijner overigens winstgevende ondernemingen niet is geslaagd. Hij had ook Holland uitgekozen om daar zijn *gehoortrommels* te exploiteeren. Doch helaas, toen hij met ruime hand aan vele Hollandsche bladen advertentie's had toegezonden en deze juist mooi aan het werken waren, verscheen er in tal van bladen een mededeeling over die gehoortrommels, overgenomen uit zeker maandblad. Die mededeeling was wel volkomen waar, want *Nicholson's gehoortrommels* zijn prullige en dure dingen, juist zooals het een goed kwakzalver past te verkoopen, maar wat behoefde men dat aan het publiek te vertellen? Het eenige gevolg is dat een lid van ons gilde nu in Holland geen zaken maakt.

Intusschen is het ons een genoegen te vermelden, vooreerst dat deze tegenwoordig den man geheel buiten zijn schuld treft; hij had werkelijk in de wijze van exploiteeren zijn best gedaan; en in de tweede plaats, dat de energie van een groot charlatan zich ook nu nog niet verloochent, en NICHOLSON onder een anderen naam, die van SIMPSON, nog een kleine poging in Holland waagt. Moge de wakkere man er ten minste nog de advertentie-kosten uithalen, dat is zeker de wensch van allen, die met ons van meening zijn dat men de dooven, zoowel als alle andere gebrekkigen en zieken, zooveel mogelijk moet plukken.

Duitschland.

Dresden. Er bestaat hier een vereeniging van kwakzalvers, die het idee hebben gehad hun compagnieschap den naam van *Gezondheids-compagnie* te geven. Dit denkbeeld is gebleken verbazend geldgevend te zijn, want tal van menschen gaan gretig zich overgeven aan een combinatie, die zich zulk een mooien naam gegeven heeft.

Intusschen heeft deze kwakzalversfirma een zeldzaam voorkomende ervaring opgedaan. Zij exploiteert haar middeltes door een boekje, onder den naam *De Spiegel der jeugd*, wat ingericht is om jongelieden in haar net te vangen en te plukken tot er niets meer van te halen is. Een boekverkooper in *Winschoten* hadaanvankeel op zich genomen het werkje aan den man te brengen. Doch daar bemerkte deze man voor welk soort onderneming hij zijn hulp verleent, en hij weigert onmiddellijk verder er toe mede te werken. En dat niettegenstaande de kwakzalvende gezondheids-compagnie hem natuurlijk een ruim aandeel in de winst had toegezegd!

MAANDBLAD

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te Steenberg en Dr. VITUS BRUINSMA te Leeuwarden. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt in April per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenberg, Voorzitter.

P. KRUYSSSE, Apotheker „ Amsterdam.

Mr. J. C. MELJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.

Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1043.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Berichten. Besluit van den Geneeskundigen Raad van Noord-Brabant en Limburg. — Het zenuwmiddel van Roman Weismann. — Het adverteeren in de nieuwsbladen — Uit Rotterdam. — Uit Berlijn. — Van een „slaapster.”

Rechtszaken: Een kwakzalveroplichter. — De knijpdokter te Rotterdam.

Grootere artikelen: Eene ontdekking. — Het Keizerlijk tandeneeswater van Goldmann. — Naar aanleiding van een ingezonden stuk. Correspondentie.

Schertsblad no. 5 of hoe een Courant van en voor kwakzalvers er zou kunnen uitzien.

Berichten.

Door den Geneesk. Raad van Nd. Brabant en Limburg is in de zomervergadering besloten zich te wenden tot den Minister van B. Z. met eenige opmerkingen naar aanleiding van de aanhangige geneesk. wetsontwerpen.

In het adres dienaangaande betoogt de Raad de wenschelijkheid dat evenals de uitoefening van genees- of artsnijbereidkunst door onbevoegden, ook het ten verkoop aankondigen van geneesmiddelen met aanwijzing der ziekten of gebreken waartegen zij heilzaam heeten te zijn, verboden moege worden.

Nu eens in deze dan in geene courant vindt men tegenwoordig de kolossale en kostbare advertentie, waarbij voor allerlei zenuwaandoeningen het zoogenaamde Beroerteuwater van ROMAN WEISSMANN wordt aanbevolen.

Waarlijk geen wonder, de firma die dat zaakje exploiteert heeft meermalen zoo iets onder handen gehad en heeft toen de ervaring kunnen opdoen dat de aanhouder grove winst kan behalen.

Het hoofd dezer firma is namelijk JULIUS KIRCHHOFFER, te Triest, dezelfde die met zulk eene hardnekkigheid de beruchte *Homericana* in den handel heeft gebracht, als een onfeilbaar middel tegen tering en allerlei andere ongesteldheden der borstorganen.

Dit geheimmiddel onder zulk een eigenaardige benaming aangekondigd, bleek, zooals wij onzen lezers herhaaldelijk hebben medegedeeld, enkel en alleen te bestaan uit zeker onkruid (*Polygonum aviculare*), dat overal in 't wild groeit en geen bijzondere geneeskrachtige eigenschappen bezit.

Nadat het debiet, zooals vroeg of laat met alle kwakzalversmiddelen natuurlijk het gevolg moet zijn, verlopen is, hebben de firma en haar depothouders opgehouden te adverteeren en nu wat anders uit den hoek gezocht.

In 't vorig nummer hebben wij reeds medegedeeld, hoe een herhaald onderzoek heeft bewezen dat dit middel van ROMAN WEISSMANN niets anders is dan *Tinctuur van Arnica* en geen meerder werking zal uitoefenen dan een scheutje brandewijn in het waschwater.

Toen de *Homericana* in Duitschland niet gemakkelijk meer van de hand ging, slaagde men er in, zij 't ook na aanvankelijke mislukking enkele depôts en eenig debiet in Nederland te vestigen; — met het water van ROMAN WEISSMANN is het in 't buitenland ook aan 't verminderen; zullen de Nederlanders nu blijken geven goed en onnoozel genoeg te zijn om de beurs van dezelfde kwakzalvers weder eenigen tijd te vullen door 't aankopen voor veel geld van een waardeloos artikel?

Het Sociaal Weekblad schrijft het volgende:

„In zijn jaarverslag over 1886 schreef het bestuur van de haagsche afdeling der „Nederlandsche Vereeniging tegen de prostitutie” (zie het Juli-nummer van het maandblad *Getuigen en Redden*):

„Het bestuur heeft gemeend, zoowel de redactie als de commissarissen van het *Dagblad van Zuidholland en 's Gravenhage* opmerksaam te moeten maken op een advertentie, in dat blad 2 en 3 Mei 1886 voorkomend, getiteld: „Natuur-photographiën”, en welke, als voor de zedelijkheid hoogst kwetsend, alleszins afkeurenswaardig werd geoordeeld.

„Zoowel de redactie als heeren commissarissen hebben beloofd, in het vervolg nauwkeurig voor het niet-plaatsen van dergelijke advertentiën te zullen zorgen.”

„Wij vermelden deze toezegging niet, om er aanmerking op te maken. Verre van dien. De vermelding geschiedt slechts, om er de vraag bij te voegen: waarom op ander gebied dan dat der geslachts-zedelijkheid niet evenzoo gehandeld?

„Als er geklaagd wordt over de medeplichtigheid, aan welke dag- en weekbladen schuldig staan door het plaatsen van kwakzalvers-advertentiën, waarin schaamteloos wordt gelogen en bedrogen ter bevrediging van vuige zelfzucht ten koste van de goedgebouwde gemeente, van haar gezondheid of haar beurs of van beide, krijgen de klagers gewoonlijk ten antwoord, dat er onder die advertentiën zijn, waaromtrent het moeilijk is uit te maken, of zulk een scherp oordeel daarop van toepassing is.

„Alsof deze tegenwerping rechtvaardigde het opnemen van aankondigingen, waarop de toepasselijkheid van dat oordeel te goeder trouw door geen sterveling kan worden betwist!

„Met een soortgelijke tegenwerping hadden de heeren van het *Dagblad* evengoed zich kunnen afmaken van het verzoek, dat tot hen kwam. Dat zij het niet deden, strekt hun in onze schatting tot eer. Maar zoo niet hier, waarom dan wel op een ander gebied, waar gewetenlooze oplichters in de kolommen der nieuwsbladen met goed gevolg hun strikken spannen voor duizenden?”

Hierop antwoordt het genoemde *Dagblad* aldus:

„Waarom — vraagt het *Sociaal Weekblad* — is het *Dagblad* bereid advertentiën over natuur-photographiën te weigeren en plaatst het wel kwakzalvers-advertentiën, „waarin schaamteloos wordt gelogen en bedrogen ter bevrediging van vuige zelfzucht, ten koste van de goedgebouwde gemeente, van haar gezondheid of haar beurs, of beiden?”

„Omdat — het is meermalen gezegd, maar het kan nog wel eens herhaald worden — de Redactie van een groot blad: 1° geen tijd heeft om te onderzoeken en te schiften wat al of niet absoluut geweerd moet worden onder de advertentiën voor geneesmiddelen; — 2° omdat zij tot het oordeel, waarop die uitspraak gegrond moet zijn, de bevoegdheid doorgaans mist; — zoodat 3° en vooral het weren van het eene juist den stempel der goedkeuring zou drukken — en dit dikwijls ten onrechte — op het andere, dat wellicht even schadelijk is. In zulke zaken zich dagelijks partij te stellen is van eene Redactie niet te vergen en is ook hoogst onvoorzichtig.”

Tot zoo ver het *Dagblad*. Ook wij kunnen van onze zijde dit drietal argumenten wel weer eens weerleggen, hoewel dit reeds meermalen geschied is.

Dat een redactie van een groot blad er geen tijd voor zou hebben is geen argument. Het is eerlijk en goed om het bedrog zooveel mogelijk ook uit de advertenties te weren of het is dit niet. Zoo ja, dan moet er tijd voor gevonden worden; men vermeerderde het personeel of make zijn groot blad een weinig kleiner. In Engeland kunnen trouwens ook groote bladen er wel tijd voor vinden en daar geldt toch ook *time is money*.

Dat de redactie de bevoegdheid tot zulk een oordeel doorgaans mist, is slechts voor een deel waar. De meeste vormen van kwakzalverij hebben zeer duidelijk de kenmerken van bedrog, zoodat er geen geneeskundige of pharmaceutische kennis noodig is om dit laatste te herkennen. — De enkele kleinere bladen, die reeds de kwakzalvers-advertenties weigeren, vragen slechts zeer enkele malen bij de aanbidding van een *twijfelachtige* advertentie ons om advies, wat hen dan natuurlijk onmiddellijk met de meeste bereidwilligheid gegeven wordt. Ook aan alle andere bladen bieden wij op deze wijze gratis onze diensten aan.

Wat eindelijk het veel gebruikte derde argument betreft, dat men door eenige advertentie te weren, den stempel der goedkeuring zou drukken op de anderen, dit kan gelden voor elke maatregel, waarmee niet het onbereikbare, niet het volmaakte verkregen wordt. Omdat het *Dagblad* een advertentie, als kwetsend voor de zedelijkheid, weigerde te plaatsen, verklaart het daarom dat al de andere advertentiën niets stuitend voor de zedelijkheid bevatten? — Omdat de politie nu en dan tegen sommige bedriegers op handelsgebied waarschuwt, drukt zij daardoor dan den stempel der eerlijkheid op de handelwijzen van hen, tegen wie zij niet waarschuwt?

In geen deele. Men voorkome en bestrijde het bedrog zooveel men kan al ontsnappen er dan ook enkele vormen van bedrog aan de bestrijding. Niemand behoeft uit het niet-weigeren van een advertentie af te leiden, dat zij geen bedrog zou inhouden.

't Blijkt dat aan de manoeuvres van sommige kwakzalvers toch wel een eind gemaakt kan worden, wanneer de politie er zich ernstig mee bemoeit.

Althans van iemand, over wiens handelingen, zijn vervolging en veroordeeling wij in de laatste nummers hebben gesproken, deelt het *Rott. Nieuwsblad* van 18 Juli thans het volgende mede:

Woensdagmorgen kwamen bakker, melkboer, groentevrouw e.t.q. te vergeefs aan de woning van den algemeen bekenden „knijpdokter” T. E. Hamecher, die zich betitelde als „masseur en pédicure”, wonende aan den Stationsweg te dezer stede. De deur was open gelaten, de groote koperen naamplaat was nog aan de woning bevestigd, de huisbaas vond den sleutel in een der kamers, maar Hamecher, zijn vrouw en hun dochter Martha waren gevlogen.

En de meubelen ook.

Waarheen?

Men weet het niet.

Zou Hamecher een studiereis door de oude of de nieuwe wereld maken?

Men herinnert zich, dat hij 14 Juni, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, in hooger beroep werd veroordeeld tot een boete van f 75. De termijn van betaling is nog niet verstreken.

In den laatsten tijd is Hamecher nogal druk besproken geworden wegens zijn grootsche ontdekking, dat reumatiek en vele andere kwalen, vaak een gevolg waren van „dik bloed.” Daarbij zag Hamecher zich dan wel eens gedrongen om met een nijptang de patienten in armen of beenen te knijpen. Een zijner patienten moest na zulk een behandeling van Hamecher in het Geneeskundig Gesticht voor Krankzinnigen te Dordrecht worden opgenomen. Mogelijk gingen de zaken nu minder naar wensch en besloot daarom Hamecher het ondankbare Rotterdam te verlaten. Onlangs reeds gaf hij te kennen, dat als het niet beter ging, hij de luidjes in Engeland zou gaan knijpen. Booze tongen zeggen, dat hij naar Amerika vertrokken is. Maar wat er van zij: Rotterdam telt een „knijpdokter” minder, waar weinigen om treuren zullen.

Onlangs werd bericht, dat op aandrang van het Hoofd der Politie te Berlijn de Burgemeester dier hoofdstad een commissie had benoemd om hem voor te lichten bij 't ontwerpen eener Verordening, waardoor het openlijk aankondigen van geheimmiddelen zal worden verboden, zoowel als van die geneesmiddelen, wier verkoop door de politie reeds beperkt of verboden is.

't Schijnt dat deze commissie hare taak reeds heeft ten einde gebracht, althans onder dagteekening van 30 Juni 1887, brengt de Politie-president v. RICHTHOFEN ter openbare kennis, dat dergelijke aankondiging binnen de stad Berlijn, zal gestraft worden met een boete van 30 Mark (f 18) of gevangenisstraf ingeval van onvermogen.

In de zitting van 8 Juni 1887 van het Genootschap van Geneeskundigen te Berlijn werd de volgende motie aangenomen:

Het is in het belang van 't algemeen noodig, dat in het strafwetboek op nieuw bepalingen worden opgenomen tegen kwakzalverij en de uitoefening der geneeskunst als bedrijf door onbevoegden.

Het *Rotterd. Nieuwsbl.* deelt als „historisch” het volgende mede. Het verhaaltje verwondert ons trouwens niet. Zulke dwaasheden, zoowel van „patienten” als van „slapsters”, komen nog voortdurend voor.

— Een dienstmeid te Rotterdam valt met haar arm in een ruit. Alvorens den dokter te raadplegen, gaat zij, op raad van een vriendin naar een „slapster” in de buurt om te weten te komen of er nog glasscherfjes in den arm zaten.

Zonder iets omtrent het doel van haar komst te zeggen, legt zij den gewonden arm in de hand der „slapster”, die verklaarde:

— Meisje, je moet trouwen, dan ben je gauw beter.

Rechtszaken.

Aan het *Paleis van Justitie* van 6 Juni ontleenen wij het volgende:

Een kwakzalver oplichter.

In den loop der maand Maart genoot de provincie Utrecht het voorrecht, te worden bezocht door den 54jarigen W. P. eigenlijk koopman van beroep, maar — waarschijnlijk wegens de blijvende slapte in den handel — liefst zich uitgevend voor geneeskundige. Om zijn rondtrekken te verklaren en te rechtvaardigen, deed hij het bovendien voorkomen, alsof hij werd gezonden vanwege de vereeniging Het roode Kruis, en wel met het doel, de kwalen der menscheit te genezen met behulp van enkele weinige medicijnen, welke hij bij zich droeg. Het geloof in zijn zending werd bij lichtgeloovige lieden bevorderd door zijn gunstig voorkomen, nette kleeding en zekerheid van toon, zoodat het — vermits het slag van lichtgeloovige lieden nog altijd niet uitgestorven is — geen verbazing wekken kan, dat deze pseudo-dokter en algenezer luistergrage ooren en bereidvaardige betalers vond, om zijn praatjes aan te hooren en hem zijn medicijnen af te koopen. Zoo vond hij allereerst een goed onthaal te Hoogland bij een zekeren J. H., die ongelukkig genoeg was een dochter te hebben, die aan doofheid, een andere, die aan zeere oogen leed. Haar beiden te genezen was kinderwerk voor den rondreizenden menscheitvriend, die alras twee fleschjes te voorschijn kreeg gewikkeld in vergulde en roode papiertjes. Een scheikundige mocht den inhoud spoedig hebben leeren kennen als een mengsel van melk met enkele druppels citroenolie — onze Hooglander hoopte, op de verzekering van den quasi-dokter, dat de aanwending er van binnen veertien dagen radicale geneezing zou aanbrengen. Met het oog hierop, dacht het hem niet te veel, indien hij den geneesheer van het Roode Kruis f 1.20 per fleschje betaalde: — men mocht toch niets voor niets vergen, en blij zijn, dat de dokter vriendelijk genoeg was, de weldaad zijner geneeskunst uit te storten over de hoofden der Stichtenaren! De heer W. P. nu streek de f 2.40 zonder gewetensbezwaar op.

Nog een ander Hooglandsch gezin evenwel mocht zijn weldaad genieten. Terwijl hij in de herberg van T. K. bij diens vrouw een borreltje dronk, bracht de reizende dokter zonder eenige moeite het gesprek op den gezondheidstoestand, en vernam nu van vrouw K., dat zijzelf zwak van gestel was, haar zoontje aan klieren leed, en haar man last van rhuematiek had! Welk een gelukkig toeval, dat hij juist daar was, hij, tegen wiens middelen geen kwaal bestand was, En onze reiziger maakte zich bekend als geneesheer

en slaagde er in, de vrouw tot dupe te maken van zijn verzekering, dat een drietal zijner fleschjes haar en de harer geheel zou genezen! Ook zou hij — wijl ze er drie tegelijk behoefde — haar uit louter menscheitvriendheid het vel niet over de ooren halen; voor een drietal onnoozele gulden waren ze haar. Alleen zou zij hem later nog een gelijke som te betalen hebben, indien... nu ja, indien het bleek, dat het middel geholpen had! Was de quasi-dokter zelf dupe geworden van zijn eigen bedriegerijen?

Een verder ging het, 't Sticht in, naar Hoevelaken, waar hij in een vrouw J. v. D. een luistergrage toehoorder vond toen hij haar de blijde boodschap mededeelde van de zending door het Roode Kruis van niet minder dan 72 doktoren, die, het gansche land doortrekkend, overal zekere geneezing zouden aanbrengen. Hij zelf moest nog altijd weer verder en zou terugkomen, wanneer hij althans niet in een oorlog werd doodgeschoten, als slachtoffer van zijn plichtsbetrachting en menschenmin!

Dan eilacy, de eerbied voor de apostelen van zijn slag is gering in onze dagen! Daar hadden straks genoemde Hooglander T. K. — trots den verkoop der geneesmiddelen en de afgifte van een gratis-recept voor K.'s vrouw — achterdocht opgevat tegen den rondtrekkenden profeet der gezondheid, en de politie — of beter den veldwachter — gewaarschuwd dat er een man bij hem was geweest, die een dokter beweerde te zijn, doch wiens woorden hem, T. K., later verdacht voorkwamen. En nu maakte de veldwachter zich op, volgde den reiziger naar Hoevelaken, en maakte daar, voor de kogels der soldaten dezen hadden kunnen treffen, een einde aan het bestaan van den dokter, zending van het Roode Kruis, om den handelsreiziger W. P., die zich bij den veldwachter voordeels als haarkundige en verkoper van balsam, in verzekerde bewaring te nemen.

Thans 13 Juni terechtgesteld voor de rechtbank te Utrecht, waar hij een volledige bekentenis aflegde, bleek onze vriend W. P. reeds vroeger te Alkmaar en te Winschoten wegens soortgelijke praktijken veroordeeld te zijn.

Het O. M. waargenomen door mr. N. de Ridder, bleek hem dan ook niet gunstig gezind en kenschetste hem als een gevaarlijk bedrieger, die er reeds lang zijn werk van maakte, zijn zak te vullen ten koste van de lichtgeloovige menschen, wien hij zijn praatjes anaemelijk wist te maken. Daar hij een valsche hoedanigheid aangenomen, en gebruik gemaakt had van listige kunstgrepen en een samenweefsel van verdichtselen, kon er geen twijfel aan bestaan of 's mans bedrijf viel onder artt. 326, 329 en 330 Wetb. v. Strafr. (titel Oplichting) en wijl hij een recidivist was, eischte het O. M. zijn veroordeeling tot 18 maanden gevangenisstraf.

De verdediger mr. H. G. C. Marcus, te Utrecht, die op de qualificatie niets af te dingen vond, meende eenige verzachtende omstandigheden te mogen zien in het feit, dat beklagde althans geen middelen had verkocht, welke voor de gezondheid schadelijke bestanddeelen bevatten en concludeerde mitsdien tot het opleggen eener lichtere straf.

De uitspraak op 10 Juni is geweest dat W. P. werd veroordeeld tot één jaar gevangenisstraf, met bepaling, dat de preventieve hechtenis op zijn straftijd zal worden toegerekend.

De knijpdokter te Rotterdam.

De arrondissement-rechtbank te Rotterdam, heeft in de zitting van Dinsdag 7 Juni behandeld het hooger beroep van een vonnis van het kantongerecht te Schiedam van 14 Mei, waarbij F. E. Hamecher oud 41 jaar, masseur en pedicure geboren te Crefeld, wonende te Rotterdam, was veroordeeld tot f 75 boete wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Rechter-rapporteur was mr. Croockewit.

De beklagde, ter zitting aanwezig, antwoordde op de vragen van den president, dat hij is masseur, d.i. wrijven met coldcream of olie teneinde de huid niet stuk te maken. Door een zeventjarige oefening in de hospitalen, had hij de noodige spierkracht gekregen om te wrijven.

Beklagde ontken, voorgespiegeld te hebben, rheumatische pijnen te kunnen genezen, z.i. bestaat dit middel ook niet. Allen welke hij gewreven had waren lijdende aan zoogenaamde rheumatische pijnen, welke bestaan in verdikking van bloed op zekere plaatsen van het lichaam. Gevraagd of hij dit dan genezen kon, antwoordde hij ontkenkend, hij wrijft ze machinaal, helpt het niet dan stuurt hij ze naar zijn adviseur, Dr. Hemmers.

De President zegt: u hebt toch een bericht verspreid dat u behandelt: Rheumatiek, Jicht en Verstuikingen, u behandelt toch die patienten om ze beter te maken.

De beklagde ontken het eerste niet, hij heeft een bericht verspreid en daarin de gevallen als Rheumatiek etc. gestipuleerd, omdat hij verdikking van bloed, geen woord vond. Hij zegt alle masseurs doen als ik, als ik de menschen gewreven heb, ben ik er af, het kan mij niets scheelen of ze beter worden. Ik wrijf op het advies van den dokter dat de menschen meebrengen.

De President maakt den beklagde opmerkzaam dat twee getuigen, welke voor het kantongerecht te Schiedam gehoord zijn, verklaarden volstrekt geen advies van een dokter gehad te hebben, om zich door hem te laten wrijven.

Ja, zegt beklagde, dat hebben zij verklaard maar zij willen mij niet tegenstaande de weldaden welke ik hun bewezen heb, laten hangen, ik heb hun gewreven omdat zij zeiden door een professor, in Leiden gezonden te zijn.

Rechter Bergsma maakt den beklagde opmerkzaam, dat hij een der getuigen voor het kantongerecht, een patiënt uit Schiedam voorgespiegeld had, haar voor f 100 in drie weken te genezen, en als dit geld dan alleen was voor het uitoefenen van kracht, dan noemt hij dit afzetterij. Z.E.A. wijst er beklagde op dat alles uit de instructie er op wijst, dat hij zooveel mogelijk geld zag te krijgen voor iets, wat in waarheid niets beteekende.

De beklagde weerspreekt, wat de rechter gezegd had, hij zegt: onwaarheid is het, dat ik voorgespiegeld had wat die getuigen te Schiedam verklaard hebben, het is onmogelijk dat ik zou gezegd hebben in drie weken reumatiek te genezen, dat kan ik niet en dat zijn leugens, er worden mij thans woorden in den mond gelegd door u mijnheer den rechter, welke zooveel onwaarheden zijn.

De President verbiedt den beklagde op deze wijze voort te gaan, daar hij deze uitdrukkingen niet kan toelaten, ter wijl hij hem verder opmerkzaam maakt, dat de opmerkingen van den rechter Bergsma gegrond zijn op afgelegde verklaringen voor het kantongerecht.

De officier van Justitie, mr. Van Buttingha Wichers, requisitoir nemende, vond het vonnis van het kantongerecht alleszins juist geweest. De houding van dezen beklagde was van dien aard, dat men thans deze geheele zaak als kwakzalverij kan betitelen. Z.E.A. achtte de feiten, het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde door het voorspiegelen om iemand beter te maken en het aanwenden van gewaande of bestaande krachten op zieke lichaamsdeelen wettig en overtuigend bewezen en eischte mitsdien bevestiging van het vonnis van het kantongerecht te Schiedam.

De beklagde zegt dat al neemt men aan, dat hij de geneeskunde onbevoegd heeft uitgeoefend, wat hij niet toegeeft, hij toch niet gestraft kan worden, omdat hij een patent heeft als masseur.

Ja, zegt Mr. Bergsma, maar om iets aan dat patent te hebben moet gij de bevoegdheid hebben, welke als vereischte ook in dat patent staat uitgedrukt.

Op 14 Juni deed de rechtbank uitspraak in deze zaak.

De rechtbank nam bij haar vonnis als bewezen aan de feiten, appellant bij dagvaarding in eerste aanleg ten laste gelegd, n.l. dat hij eenige personen de beenen met olie had gewreven, gebogen en gerekt. Wat aangaat de vraag, of deze handelingen geacht kunnen worden uitoefening der geneeskunst te zijn, overwoog zij, dat art. 1 der wet van 1 Juni 1865 no. 60 onder uitoefening van geneeskunst verstaat het verlenen van geneeskundigen raad of bijstand als bedrijf, zonder dat omschreven wordt waarin de raad of bijstand bestaat; dat alzoo onder het verlenen van geneeskundigen bijstand vallen alle zoodanige handelingen, die de strekking hebben om eene genezende uitwerking uit te oefenen op eenig ziekelijk lichaamsdeel, en alzoo ook het wrijven, huigen en rekken der beenen van personen die aan ongesteldheid aan de beenen lijdende zijn, al wordt hieraan door appellant ook de naam van verdikking van bloed gegeven. Dat appellant de geneeskunst als bedrijf uitoefent, bleek uit de als bewezen aangenomen feiten, in verband met de door hem verspreide circulaire, waarin hij uitdrukkelijk aan het publiek te kennen geeft, dat hij zich bezig houdt met, en te consulteren is voor personen, lijdende jicht, reumatiek, verstuikingen enz. Op deze gronden bevestigde de rechthand het vonnis, door den kantonrechter te Schiedam gegeven.

Eene ontdekking.

Eén kind kan meer vragen dan zeven wijzen kunnen beantwoorden.

Hier zou men naast kunnen plaatsen de even onomstootelijke stelling: één kwakzalver kan meer in elkaar knoeien dan zeven scheikundigen kunnen ontdekken.

Het maken van een analyse van een volkomen onbekend mengsel, dat als geneesmiddel of voor een ander doel wordt aanbevolen, is dikwijls een zeer moeielijk werk en somtijds onmogelijk. Wie op een wandeling eenig onkruid plukt, daarvan een aftreksel met water maakt en het vocht aan een chemicus ter onderzoek aanbiedt, heeft den laatste hierdoor voor een zoo goed als onoplosbaar raadsel gesteld.

Toch moet de samenstelling van de middeltjes, die de kwakzalvers aanbieden, zooveel mogelijk bekend gemaakt worden. Want al is, ook zonder dat het middel onderzocht is, het bedrog voor menigeen wel zichtbaar, door de wijze waarop het middel gedebiteerd wordt, als onfeilbaar tegen allerlei uiteenlopende kwalen — het groote publiek gelooft toch dikwijls aan een merkwaardige ontdekking van een tot nog toe onbekende geneeskrachtige stof, zoolang niet een goed geslaagd onderzoek heeft aangetoond wat de samenstelling van het middel is.

Veelal maken nu de kwakzalvers het den scheikundige nog al gemakkelijk. Dikwijls toch, ja in de meeste gevallen, gebruiken ze in hunne middeltjes niets anders dan de geneeskrachtige stoffen die in de apotheken voorkomen; niet zelden ook die, welke daar als onbruikbaar, zijn aan kant gezet.

Het middel dat onder den naam *Oidtmann's Purgatif* geadverteerd wordt, maakt hierop een uitzondering. Tal van bekwame scheikundigen, onder wie meerdere leden onzer Vereeniging, hebben er hunne krachten aan beproefd, maar zonder gevolg. Het onderzoek van den een leerde wel enkele bestanddeelen kennen, maar hij werd spoedig weer tegengesproken door den ander, die afwijkende samenstelling had gevonden. In wetenschappelijke tijdschriften, ook in enkele Duitse, werd er zelfs vrij heftig over gestreden wat dat bruine vocht, dat OIDTMANN te Maastricht onder den naam *Purgatif* afleverde, toch wel mocht wezen. Niet omdat zijn middeltje op zich zelf van zooveel belang geoordeeld werd, integendeel, maar omdat uit een zuiver scheikundig oogpunt het onderzoek van dat middel als eigenaardig merkwaardig werd beschouwd, al zou ook het menscheit er weinig bij gebaat zijn, welke de uitkomst van het onderzoek ten slotte ware.

Aan dezen strijd is thans naar alle waarschijnlijkheid een einde gemaakt door een goed geslaagd onderzoek van den Heer C. GULDENSTEEDEN EGELING, Apotheker te Zeist. Dit onderzoek is gepubliceerd

in het Juninummer van het *Maandblad voor Apothekers* en het resultaat mag waarlijk treffend genoemd worden.

De Heer GULDENSTEEDEN EGELING komt namelijk tot het besluit dat *Oidtmann's Purgatif* niets anders is dan *ruwe of onzuivere glycerine*, zooals die van de zeepziederijen of van de stearinefabrieken afkomstig is, doch een weinig gearomatiseerd. Dit is een mengsel van allerlei stoffen, zooals nooit voor geneesmiddel gebruikt wordt en zooals men ook niet zou kunnen denken, dat iemand ooit daarvoor zou durven aanbevelen.

Het merkwaardige is nu evenwel vooral dat hierdoor verklaard worden de verschillende uitkomsten die onderscheidene scheikundigen bij hun onderzoek verkregen hadden. Want de zoogenaamde *ruwe glycerine* heeft lang niet altijd dezelfde samenstelling. Dit hangt geheel af van den aard van de fabriek waar zij als bijproduct wordt verkregen. Zij komt namelijk uit de zeepziederijen en uit de stearinefabrieken en in deze laatste maakt het weer een groot verschil of men er het vet met zwavelzuur of met kalk verwerkt. Hierdoor zijn tenminste drie soorten van ruwe glycerine, die veel van elkaar in samenstelling verschillen en de Heer GULDENSTEEDEN EGELING toont in zijn opstel in het *Maandblad voor Apothekers* aan, dat juist het verschil in uitkomsten door onderzoekers in Duitschland en hier verkregen, kan verklaard worden, doordat OIDTMANN dan eens deze soort dan weer gene soort van ruwe glycerine in zijn fleschjes deed, misschien zelf niet wetende dat er zooveel verschil bestaat in hetgeen onder denzelfden naam verkocht wordt.

Ziedaar zeker een merkwaardig resultaat. Mogen wij, na al wat er over de samenstelling van *Oidtmann's purgatif* geschreven is, dit nu als ontwijfelbaar zeker aannemen, dan levert het zeker een leerzaam voorbeeld van hetgeen de goedgelovige afnemers voor hun, dikwijls zuur verdiend, geld ontvangen. Zelfs een fabrikant van poetspommade zal zich beijveren een zuiver en gelijkmatig-product in den handel te brengen en hier zouden wij dan een geval hebben, waarin als *geneesmiddel* een zeer onzuivere waar verkocht wordt, dat dan eens deze en dan weer een geheel andere samenstelling heeft!

Het Keizerlijk tanden-geneeswater van GOLDMANN.

Nadat de advertenties van dit tandwater langen tijd gerust hebben, komen ze nu in den laatste tijd weder voor den dag. Mag men die advertenties en de groote reclames, die bij de fleschjes verkocht worden, gelooven, dan maakt dit „tanden-geneeswater” een einde aan alle kiespijn. De fabrikanten schijnen daarvan zoo zeker dat zij adverteeren *500 gulden betalen wij aan hem, die bij 't gebruik van Goldmann's Keizer Tandwater ooit weder tandpijn krijgt.*

Natuurlijk dat de voortreffelijkheid van zulk een onfeilbaar middel door tal van attesten bevestigd wordt, en dat die attesten volkomen echt zijn. De fabrikanten passen in dit opzicht hun methode van gelduitlooving in versterkte mate toe en laten drukken dat zij *met 5000 gulden instaan voor al de bewijsstukken*, welke bij hen ter inzage liggen.

Wie de afdrucken van die bewijsstukken inziet, komt spoedig tot de overtuiging, dat al mogen ze echt zijn, ze daarom nog niet veel bewijzen, want bijna al die attesten zijn afkomstig van dephouders van het middel, die getuigen er veel van te verkoopen, terwijl enkele andere van personen zijn, die verzoeken dephouder te worden en daarbij vooraf al veel goeds van het middel verkondigen.

Maar die f 500 als men bij het gebruik ooit weer tandpijn krijgt?

Indien er onder onze lezers zijn met bedorven tanden, kunnen zij wel eens een poging wagen om die f 500 te verdienen. Want het is vrij zeker dat hun tandpijn, door het keizerlijk tanden-geneeswater, niet zal genezen en zij zouden dan van de firma S. GOLDMANN & Co. te DRESDEN de f 500 kunnen vorderen.

Verder dan tot een vordering zou het echter wel niet komen; van uitbetaling zal geen sprake zijn. Iemand in Duitschland, die verscheidene flesschen van het tandwater gebruikt had, is eens den „uitvinder” gaan opzoeken en heeft de toegezegde geldsom van hem geëischt. Maar de kwakzalver ant-

woordde dat hij 't nog niet lang genoeg gebruikte en er maar mee moest voortgaan. Het had den patient echter al lang genoeg geduurd en hij werd eerst genezen toen hij zijn kies liet trekken. De f 500 heeft hij nooit gezien.

Het middel, waarmee deze mijnheer Goldmann op zoo eigenaardige wijze koopers tracht te krijgen, is onlangs door een der leden onzer Vereeniging, den Heer L. VAN ITALLIE te Harlingen, opnieuw onderzocht. Hij bevond dat het was een zeer verdunde *Tinctuur van Guajac-hars* (pokhouthars). Deze tinctuur was bereid met spiritus van 44 percent alcohol, waarvoor, zooals te denken is, niet de zuiverste was genomen, blijkbaar door dat er ook nog foezel in aanwezig was. Deze tinctuur veroorzaakt in den mond een weinig prikkeling en samentrekking, en kan daardoor somtijds tijdelijk wat verlichting van pijn geven. Doch kiespijn door ontstoken tanden of iets dergelijks ontstaan g e n e z e n o f v o o r k o m e n, daarvan kan geen sprake zijn.

Wie zich hiervan wil overtuigen kan op een gemakkelijke wijze bij elken apotheker terecht, want de genoemde *Tinctuur van Guajac-hars* is iets zeer gewoons, en in iederen apotheek te vinden. Bij het gebruik kan men tevens een bijzonderheid van deze tinctuur opmerken, die de verkooper op merkwaardige wijze in zijn voordeel aanwendt. Men leest namelijk in de gebruiksaanwijzing het volgende, dat ons tevens een blik doet slaan in de taal en den stijl van de reclame, waaronder het middel verkocht wordt:

Men neemt een drooge lepel en stortte van ons Tandengeneeswater zooveel in den mond, dat het smertelijk gedeelte geheel daardoor ruim bedekt wordt; men houdt dat 3 à 4 minuten op de plaats, steeds den mond spoelende; alvorens het uit te spuwen.

Indien het water niet dezelfde kleur heeft als bij het innemen, maar wel slijmerig en groenachtig, is een bewijs dat gedurende die bewerking een gedeelte der Tarter van het binnen of van het buiten gedeelte der tanden is losgelaten; men kan zich alzoo terstond van de heilzame werking overtuigen.

Aangezien de ontechting der Tarter op de tanden (beschouwd als de ware verwoester) niet op een maal geschieden kan, bevelen wij hoofdzakelijk het volgend gebruik onzer Tandmiddelen aan. Men neemt een borstel niet al te hard van haar, bevochtig die met lauw water, vervolgens giete men van ons water zoo veel daar op als dezelve bevatten kan en dan kuischt men de tanden daar mede; op deze wijze zal de aanklevende Tarter en de nieuwe formeeringen langzamerhand vernietigd worden en bij trouwe waarneming dezer kleine zorgen, zullen de tanden tot op een zeer gevorderden leeftijd goed blijven.

Wat hier van de „ontechting van Tarter” enz. gezegd wordt, is, voor zoover het te begrijpen is, niet waar, doch in hetgeen beweerd wordt van het groenachtig worden van den tinctuur, als men die in den mond houdt, schuilt een kern van waarheid. De Guajac-tinctuur zal namelijk altijd, als men die een weinig in den mond houdt, niet alleen slijmerig maar ook groenachtig worden. Een ieder die het beproeft, zal dit bevestigd vinden; het is een eigenschap van deze tinctuur, doch die niets te maken heeft met zijn werking tegen kiespijn. Het optreden van dit verschijnsel bewijst dan ook in het minst niet dat „een gedeelte der tarter van het binnen of van het buitengedeelte der tanden is losgelaten”, doch de verkooper weet het handig te doen voorkomen alsof het een bewijs voor het begin van genezing ware!

Naar aanleiding van een ingezonden stuk.

Een onzer leden oppert in het vorig nummer opnieuw het denkbeeld om onze waarschuwingen in beknopte vorm, bij wijze van advertentie's, in de gewone nieuwsbladen te doen opnemen. Voorzichtig voegt hij er bij: „zoodra de kas het toelaat.” Deze echter zal wel immer voor de Vereeniging een beletsel zijn, ook wanneer zij in veel gunstiger toestand mocht verkeeren dan op 't oogenblik.

Al mogen wij het met ons geacht medelid eens zijn, dat wij niet voor elk middel eene ellenlange waarschuwing noodig hebben, laat hij zelf eens beproeven eene advertentie samen te stellen, behelzende een lijst van krantenmiddelen, die geregeld worden aangekondigd, en waartegen onze Vereeniging haar stem moet verheffen, zoo zal hij ontwaren dat zijne annonce zeker meer dan enkele regels zal bevatten, 't geen bovendien ook wenschelijk is, om er genoegzaam de aandacht op te doen vallen.

Zulk eene advertentie slechts eens om de drie

maanden geplaatst, zal allicht een gulden of tien per jaar kosten; voor de meer dan drie honderd bladen, in Nederland verschijnende, maakt dit een jaarlijksche uitgaaf van f 3000, dus ongeveer juist het bedrag, dat de ruim duizend leden door hunne contributie te samen brengen.

Doch dit eerste en afdoende bezwaar over 't hoofd ziende en niet achtende de minder gewenschte omstandigheid om eerst de dagblad-administraties en uitgevers veel geld aan de kwakzalvers te zien verdienen en hun dan nog de duiten in den schoot te werpen, ter bestrijding van dezen bijeengebracht, zou toch zulk eene eenvoudige „mededeeling dat een of ander geneesmiddel schadelijk of werkeloos is” niet aan te raden zijn.

Schadelijk op zich zelf en in alle of de meeste omstandigheden zijn er slechts zeer weinige geadverteerde middelen. Zondert men de *Biscuits Olivier* uit, die een vergiftig kwikzout bevatten en enkele buitenlandsche specialités, waarin *opium* voorkomt, dan mag men van de meest andere middeltjes, die de een of andere werkzame stof bevatten, alleen zeggen dat zij betrekkelijk schadelijk zijn; namelijk omdat zij zeer dikwijls gebruikt worden, als 't niet of wanneer geheel iets anders noodig is, of ook, zooals met de aloë-houdende pillen het geval is, wanneer zij bij voortduring gebruikt worden. Zelfs geheel onwerkzame krantenmiddeltjes zullen dikwijls schadelijk zijn, omdat de lijders, erop vertrouwende, de gelegenheid laten voorbijgaan om zich van doelmatige hulp te voorzien.

De kwakzalverij waartegen wij strijd voeren, 't schijnt noodig er nogmaals met nadruk op te wijzen, zit niet in de eerste plaats in de samenstelling der geneesmiddelen, die geadverteerd worden, maar in de wijze, waarop zij, onschadelijk of niet, worden aangeprezen als onfeilbaar; in de leugens en het bedrog die daarbij moeten dienst doen om het publiek zand in de oogen te strooien en het tot koopen uit te lokken.

Dit alles steeds weer opnieuw door voorbeelden en onthullingen, door onderzoekingen en mededeelingen van allerlei aard aan het licht te stellen en daarna en daardoor het publiek zelf te leeren b e g r i j p e n dat het bedrogen wordt door de kwakzalvers, die slechts hun eigen belang op 't oog hebben, is het hoofdstreven van het *Maandblad* en is natuurlijk onmogelijk in advertenties voor de gewone bladen saam te vatten.

De geachte inzender in ons vorig nummer vergist zich ook, waar hij veronderstelt, dat het *Maandblad* bijna uitsluitend gelezen wordt door de leden der Vereeniging, derhalve door personen, die reeds half gewonnen zijn. Uit dit nummer zal hij zien, dat onderscheidene vereenigingen en sociëteiten, zich als lid hebben doen inschrijven; hier komt het blad dan ongetwijfeld ook onder de oogen van nog niet bekeerden. Bovendien wordt het blad, zooals uit het jaarverslag blijkt, geregeld toegezonden aan allerlei koffiehuisen, volksvereenigingen, politiebureaux en tal van bijzondere personen, voor wie wij de lezing wenschelijk achten, terwijl door sommige leden mede iedere maand enkele exemplaren op doelmatige wijze ter lezing worden verspreid.

Juist op die wijze komt het ons voor, dat de waarschuwingen meer ter harte zullen worden genomen en beter indruk achterlaten dan wanneer eens om de drie maanden een enkele advertentie, verscholen op de laatste bladzijde der kranten, het publiek onder de oogen komt.

Die algemeene en gratis verspreiding van het *Maandblad*, of van andere doelmatige geschriftjes, meenen wij daarom, zoodra onze kas het gedooft, weder meer te moeten uitbreiden.

Ieder nieuw lid stelt ons in staat dat tijdstip te verhaasten en elk, die het wél meent met het volk, noodigen wij daarom tot toetreding uit.

Correspondentie.

— Men vraagt ons naar *Levenshernieuwer van Dr. Brigh, gewaarborgd geneesmiddel voor alle zenuw-ziekten?* Weet een onzer lezers er iets van mede te deelen?

— *M. te A. The Pillow-Inhaler* is ons onbekend. Zoodra wij weten dat het hier te lande verkocht wordt, zullen wij 't onderzoeken en er over schrijven. De adressen oyer zulke boekjes worden gewoonlijk opgezameld door de bekende dephouders, die hoop koesteren zich daardoor een nieuw debiet te verschaffen.

— Veel voor dit nummer bestemd moest wegens plaatsgebrek blijven liggen, waaronder een stuk van O. te H.

HET SCHEERTSBLAD,

OF HOE EEN

Courant van en voor kwakzalvers,

onder redactie van de voornaamste vakmannen op het gebied der kwakzalverij,

ER ZOU KUNNEN UITZIEN.

Scherp, maar verdiend.

Het beste hulpmiddel voor alle kwakzalvers.

Wij kunnen niet nalaten onze waarde mede-kwakzalvers nog eens te wijzen op hetgeen, bij al de middelen die zij gebruiken om het publiek te vangen, ons nog altijd het beste, het meest afdoende middel voorkomt.

Dit is het adverteeren in de nieuwsbladen. Het adverteeren is in het algemeen voor vele handelszaken nuttig, maar voor den oneerlijken handelaar, voor den kwakzalver is het 't hulpmiddel bij uitnemendheid.

Het eenige bezwaar is, dat men het middel niet spaarzaam moet toepassen, omdat het dan weinig uitwerking heeft, en dat indien men — zooals het behoort — er zeer veelvuldig gebruik van maakt, het nog al veel geld kost.

Het adverteeren is duur, vooral in die bladen, waarin het 't meeste helpt, in de veel gelezen dagbladen. Maar als men in het begin enig kapitaal er aan waagt, zullen spoedig de rijke inkomsten, die er het gevolg van zijn, het mogelijk maken er mede voort te gaan. Ook moet men de kleine plaatselijke weekbladen niet vergeten; hun kring van lezers is wel beperkt, maar daarvoor plaatsen ze de advertenties dan ook voor een koopje. HOLLOWAY b.v. krijgt zijn advertentie in menig weekblad voor f 25.— per jaar elke week geplaatst, dus voor slechts 50 cents per advertentie!

De groote kracht van het adverteeren schuilt in de waarheid dat elke leugen, indien zij dikwijls herhaald wordt, geloof vindt. Daarom moeten wij kwakzalvers niet schromen ook de grofste leugens te verkondigen, maar er voor zorgen dat wij ze dag aan dag herhalen. Men begint met niets van onzen bluff te gelooven; na 10 of 20 maal het gelezen te hebben geraakt men aan het twijfelen; na nogmaals 10 of 20 maal de advertentie onder de oogen te hebben gehad meent men dat het toch wel eens waar zou kunnen zijn; nog later, nadat men elken dag onze aanbevelingen heeft gezien, besluit men om het middel dan toch eens te probeeren en zoo is men in ons net gevangen.

Alleen door te adverteeren is dit mogelijk. Een winkel vol kwakzalverswaren zonder advertenties is als een boom zonder wortel. De advertenties moeten de klanten aanbrengeen. Den slager en den bakker zoekt men op ook zonder dat zij adverteeren; maar naar den kwakzalverskraam richt niemand zijn schreden als hij niet door advertenties er heen gelokt wordt.

Wel kan men, in plaats van door advertenties, ook door strooibilletten en gratis verspreide boekjes en al-

manakken werken, maar dit alles geeft veel minder goede uitwerking in onze beurs. Want het eigenaardige van de advertenties is dat zij, zonder eenige moeite van onze zijde, aan vele honderduizenden onder de oogen komen en dat die honderduizenden ze moeten zien, omdat zij de courant voor een geheel ander doel in handen moeten nemen. Waar een afzonderlijk strooibillet voor een onzer middeltjes spoedig zou worden ter zij gelegd, wordt onze advertentie in de courant door den man aan vrouw, kinderen en dienstboden in handen gegeven en gaat daarin in een ander huisgezin eveneens de rondte doen.

De voortdurende herhaling van onze leugens, die ons zoo heerlijk geld in den buidel brengen, maakt ook dat een bestrijding, zooals die van zekere *Vereeniging tegen de Kwakzalverij*, ons slechts weinig kwaad doet. Een oogenblik wordt het publiek daardoor wel eens van koopen teruggehouden, maar spoedig herstelt zich het debiet. Want terwijl dat Maandblad een, twee of driemaal waarschuwt, doen wij onafgebroken honderde malen achtereen, het geheele jaar door en vele jaren lang onze stem klinken en daartegen is geen publiek bestand.

Het ophouden met adverteeren is de dood voor de winstgevende zaak van elken kwakzalver. GOLDBERGER en HOLLOWAY, beide vakgenooten van ouden datum, kunnen tot voorbeeld strekken. Toen de eerste, jaren geleden, met het adverteeren van de Goldberger-Kettingen ophield, was het spoedig geheel met het debiet gedaan. HOLLOWAY echter blijft adverteeren en hoe bekend het ook is dat zijn pillen niets dan purgeerpillen zijn, hoeveel concurrenten hij ook heeft gekregen in de fabrikanten van Urbanuspillen, Brillmanspillen, de Zwitsersche pillen en tal van anderen, HOLLOWAY blijft groote sommen verdienen alleen doordat hij het geld voor advertentiën niet spaart.

Dus, waarde mede-kwakzalvers, volg zijn voorbeeld en wordt rijk.

Binnenlandsche Berichten.

Amsterdam. De Commissie voor de *Tentoonstelling van voedingsmiddelen* heeft dezer dagen moeite gedaan om voor het zeventiende-eeuwsche *Marktplaats* een ouderwetschen kwakzalver te engageeren. Op de stoep van een dier huizen met de oude schilderachtige geveltjes, zou hij moeten post vatten en op de wijze, zooals dat o. a. door JAN STEEN is vereeuwigd, aan boeren en burgers zijn waar met het bekende luide geschreeuw en in de nog niet vergeten opgeschreefde taal, moeten aanbevelen.

Eenige onzer voornaamste vakgenooten uit de hoofdstad hebben dit plan zeer toegejuicht en besloten, wanneer het tot uitvoering komt, te trachten daaraan nog eenige uitbreiding te geven.

Zij wilden bij deze gelegenheid de historische ontwikkeling van ons vak doen zien, van de middeleeuwsche charlatans, en de veel latere genever-olie-koopen, tot op den tegenwoordigen toestand.

Men meende dat het eigenaardige „nette" dat den kwakzalver van dezen tijd kenmerkt; hoe hij als een fijn heer in een fraai huis woont en van daar uit zijn advertentie's naar de nieuwsbladen zendt, om vervolgens per post naar binnen- en buitenland zijn middeltjes te verzenden, wel geschikt was om de bezoekers van het Marktplaats in druk te geven van vooruitgang in ons vak.

Een oogenblik heeft men er ook aan gedacht om daar naast het verschil in succes — namenlijk het verschil in succes voor de beurs van den kwakzalver — in het oog te doen vallen. Men wilde naast het bakje met dubbeltjes en kwartjes dat de 17de eeuwse kwakzalver dagelijks met schorre stem verdiende, de stapel postwissels ten toonstellen, die een 19de eeuwse kwakzalver met wat talent voor het vak dagelijks toegezonden krijgt en die enkele honderd gulden kan bedragen.

Daar de tentoonstelling door een gemengd publiek bezocht wordt, heeft men later van dit plan afgezien, om het liever eens toe te passen op een tentoonstelling alleen voor vakgenooten. Dat geld-winnen van ons, kwakzalvers, het eenig doel is, en wij dit doel zoo uitstekend bereiken, behoeven wij nu juist aan het publiek niet te laten zien.

Rotterdam. In de jongste vergadering van onze afdeling van den *Nederlandschen Kwakzalversbond* werd door den heer Z. E. K. OOPENALLES een voordracht gehouden over de groote betekenis van het in Nederland gehuldigd beginsel van *Vrijen Handel* in ons vak.

De spreker wees eerst op de beperkende bepalingen, die in andere landen op den verkoop van vergiftige of in andere opzichten gevaarlijke middelen bestaan en waaraan daar dikwijls, tot nadeel der buitenlandsche vakgenooten, vrij goed de hand wordt gehouden. Hij gaf vervolgens een levendige schets van de wijze waarop men in Duitschland thans, ook tegen niet vergiftige middelen, van regeeringswege door officiële waarschuwingen optreedt en stelde daartegen over den heerlijken toestand waaronder de kwakzalvers hier te lande leven.

Wel zijn er, zoo vervolgde de spreker, ook hier eenige wettelijke bepalingen, die ons vak zouden kunnen schaden, maar gelukkig worden zij zelden toegepast en dan in den regel nog slechts tegen een boer of een landlooper, die voor weinige centen op bespottelijk onvoorzichtige wijs zijn middeltjes debiteert.

De groote kwakzalvers — dit was spr. 's conclusie — zij die duizende gulden voor advertenties kunnen uitgeven en over het geheele land hunne depôthouders hebben, genieten in ons land zoo veel vrijheid en werken zoo onbelemmerd als zij slechts kunnen wenschen. Of zij opium of kwiksublimaat, of eenig ander vergif in hun middeltjes doen, men laat hen hun gang gaan en het publiek koopt, koopt.

Met den juichtoon *leve deze vrije*

handel, die ten slotte door spreker werd aangeheven, stemde heel de vergadering in.

Groningen. De vakgenooten alhier hebben een inschrijving geopend voor een diploma of medaille te vereeren aan onzen stadgenoot KROODER. Deze brave man had NICHOLSON trouw geholpen in het aan den man brengen van de gehoortrommels en nu de vlieger niet opgaat heeft de stumperd geen ander loon dan dat de straatjeugd hem met den naam van *doove Krooder* bestempelt. Misschien dat een stoffelijk bewijs dat zijn hulp door de kwakzalvers toch gewaardeerd wordt, hem met zijn lot verzoend.

Buitenlandsch Nieuws.

Beijeren.

Vilshofen. Ons plaatsje is plotseling een groot man rijk geworden. Aan de geheele wereld en tegenwoordig zelfs in Holland wordt verkondigd, dat ROMAN WEISSMANN, die gezegd wordt hier te wonen, de wereldberoemde ontdekker is van een alleronefheilbaar middel tegen alle mogelijke zenuwkwalen. Zoo kan een goed kwakzalver elken naam die hij slechts wil, in korten tijd in alle landen waar kranten verschijnen bekend maken. — Dit is dan wel beruchtheid in plaats van beroemdheid, maar voor de beurs van den kwakzalver is dit hetzelfde.

Zwitserland.

Schaffhausen. Een groot onheil werd dezer dagen hier nog gelukkig voorkomen. RICHARDT BRANDT, die ons plaatsje een grooten naam heeft gegeven door zijn tegen alle kwalen onfeilbaar genoemde aloë-pillen, was een weinig ongesteld en natuurlijk onder behandeling van een geneesheer. Deze had hem pillen voorgeschreven en verwachtte, even als Brandt zelf, daarop spoedig genezing. Doch na een paar dagen verergerde de kwaal ontzettend en nam een geheel onverwachte wending. Ook een andere geneeskundige, die geroepen werd, begreep niets van deze verandering, tot men eindelijk tot de ontdekking kwam, dat Brandt's ega (die hij niet in zijn vakgeheimen schijnt te hebben ingewijd) haar man in plaats van de door den dokter voorgeschrevene, de *Zwitsersche pillen* had toegediend. Men begriep de ontsteltenis van den armen RICHARDT BRANDT. Gelukkig was het nog niet te laat en was onthouding van die pillen voldoende om de patient weer te doen herstellen.

Saksen.

Leipzig. Men kan op het gebied der kwakzalverij niet te brutaal zijn, daarvan ondervindt ook een hier gevestigde firma de goede gevolgen in haar beurs. Deze firma brengt een boek in den handel getiteld: *Retau's Zelfbewaring*, dat dient om enkele middeltjes aan den man te brengen. Ofschoon nu in dat boek gezegd wordt dat de geneeskundigen van de kwalen, die er in behandeld worden, zoo wat niets weten, noemt deze kwakzalversfirma zich zelf het *geneeskundig bureau*, hoewel er geen enkel geneeskundige aan verbonden is. Het publiek koopt het boek, bestelt de middeltjes, behoudt zijn kwalen en maakt de firma rijk!

Leeuwarden, Coöperatieve Handelsdrukkerij

M A A N D B L A D

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te Steenberg en Dr. VITUS BRUINSMA te Leeuwarden. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt in April per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenberg, Voorzitter.

P. KRUYSSSE, Apotheker „ Amsterdam.

Mr. J. C. MELJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.

Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1043.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:
Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:
a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Berichten: Algemeene vergadering der Vereeniging te houden op 24 September aanstaande. — Statistiek over het getal leden der Vereeniging. — Genezing als aannemerswerk. — Die practische Amerikanen — Een kluchtspel met zang in 5 bedrijven tot bestrijding der kwakzalverij. — Uit Weenen. — Een besluit der geneeskundigen te Frankenthal. — Uit Tiel.

Rechtszaken: W. P. voor de rechtbank te Winschoten. **Grootere artikelen:** De Troost der Armen, een gevaarlijk volksboekje. — Voormaals en thans.

Boekbeoordeeling. Ingezonden stukken. **Correspondentie.** **Herhaalde Waarschuwingen:** Fellow's stroop van hypophosphieten. — Biscuits Olliviers.

Berichten.

De Algemeene Vergadering der Vereeniging zal gehouden worden op Zaterdag 24 September a.s., 's voormiddags 11 uur, in een der lokalen van *Krasnapolski* te Amsterdam. De agenda voor deze vergadering wordt te gelijk met dit nummer van het Maandblad aan de leden toegezonden.

Enkele jaren geleden (zie Maandbl. Febr. 1884) deelden wij eene statistiek mede van de betrekkingen en beroepen der leden onzer Vereeniging, ten einde in 't oog te doen springen, wie in de eerste plaats kennis nemen van den inhoud van het Maandblad en mede werken om de kwakzalverij te bestrijden.

Een soortgelijk onderzoek levert thans het onderstaande resultaat:

	1 Aug. 1887.	1 Jan. 1884.
Oud-minister	1	1
Leden van de 2e kamer	1	2
Geneesk. ambtenaren en gen. raden	8	10
Geestelijken	8	9
Tandmeesters en veeartsen	11	9
Burgemeesters	11	8
Administratieve betrekkingen	13	15
Officieren en oud-officieren	13	15
Hoogleraren en oud-hoogleraren	13	11
Technische ambtenaren en ingenieurs	23	15
Dames	25	23
Leeraars M. O. en onderwijzers	27	30
Ambt. bij registr., ontvang., notaris en kassier	31	23
Vereenigingen en leesgezelschappen	46	31
Fabrikanten, kooplieden, uitgevers enz.	50	41
Rechterlijke ambtenaars en advocaten	56	31
Onbekend of zonder beroep	88	76
Studenten	116	139
Burg. en mil. apothekers, scheikundigen en drogisten	173	177
Burg. en mil. geneeskundigen	329	270
Totaal	1043	936

Het blijkt uit het bovenstaande, dat het getal leden dus in drie jaren tijds met ruim honderd is toegenomen. Alleen het aantal studenten heeft eene noemenswaardige vermindering ondergaan; de reden is niet moeilijk te gissen. Velen, het doel der Vereeniging met geestdrift toejuichende, geven hun naam op, doch beseffen niet genoeg, dat betaling eener jaarlijksche contributie daaraan noodzakelijk verbonden is.

Terwijl weliswaar een groot deel der nieuwe leden behoort tot den geneeskundigen stand, zien wij toch dat de meerderheid gevormd wordt door personen, welke de meest uiteenloopende ambten en bedieningen beklee-

den, zoowel rechtsgeleerden en ingenieurs, als kooplieden en fabrikanten.

Ook leesgezelschappen en verschillende vereenigingen treden meer en meer toe en juist door deze onderging natuurlijk het aantal lezers van het Maandblad aanzienlijke uitbreiding.

Aangaande de verspreiding van het ledental over 't land viel het volgende op te merken:

	1 Augustus 1887:	1 Januari 1884:
Z.-Holland	324 led. in 53 gemeenten.	311 led. in 45 gemeenten.
N.-Holland	287 " " 39 " "	238 " " 29 " "
Gelderland	75 " " 39 " "	81 " " 36 " "
Friesland	74 " " 28 " "	72 " " 23 " "
Utrecht	69 " " 20 " "	61 " " 14 " "
N.-Brabant	46 " " 28 " "	37 " " 22 " "
Overijssel	45 " " 10 " "	31 " " 10 " "
Groningen	44 " " 12 " "	48 " " 18 " "
Zeeland	31 " " 15 " "	26 " " 11 " "
Limburg	15 " " 8 " "	9 " " 5 " "
Drenthe	9 " " 4 " "	9 " " 5 " "

Totaal 1019 256 923 218
Bovendien waren zoowel in Ned. Indië als in België op verschillende plaatsen enkele leden aanwezig, twee in Zwitserland en in Duitschland, Rusland, Spanje en N.-Amerika elk één lid.

Bij onze vorige opgaaf waren de leden verspreid over 218 gemeenten in ons land, behalve enkele personen in 't buitenland, zoodat er thans 88 gemeenten meer zijn, waar ten minste een enkele bestrijder woonachtig is, die toont door 't betalen eener contributie, althans iets te willen toebrengen tot het vernietigen der kwakzalverij met geneesmiddelen, zooals het door onze Vereeniging wordt beoogd.

Onze Oostelijke naburen schijnen de moeielijke en gewichtige behandeling van zieken somwijlen te beschouwen als een soort van karweitje, zooals het werk van timmerlui en metselaars.

In 't Maandblad van April 1884 drukten wij als voorbeeld daarvan over een advertentie uit een Limburger blad, van iemand uit Aken, die als 't ware aannam verschillende ongesteldheden te genezen binnen zekeren termijn.

Een soortgelijke annonce komt ons thans onder de oogen in de *Limburger Koerier*; zij is veel te groot, nl. een dubbele kolom lang, om in haar geheel overgenomen te worden. Honderden gevallen worden daarin medegedeeld van genezingen van den meest uiteenloopenden aard. Allen in korte zinnestjes vermeld.

Enkele mogen hier volgen:
Een meisje uit Verviers, dat sinds lang ziek was, werd genezen in 8 weken.

Een man uit Bernscheid schreef, dat hij in 4 weken van vallende ziekte verlost was.

Een kind uit Aken, dat aan buikloop leed, werd in 1 dag genezen.

Een knaap uit Warden, die aan zeven klierwonden leed, werd in 7 weken genezen.

Een kind uit Aken, dat aan diphteritis leed, werd geheel genezen.

Een man uit Viersen, die aan een hevigen hoest leed, werd in 4 weken genezen.

Een man uit Rüttheim, die sinds 2 jaar aan borstziekte leed, werd in 4 weken genezen.

Een man uit Eicherscheidt, die niet hoorde, werd in 5 dagen genezen.

Een meisje uit Langerwehe, dat 2 maanden aan tandpijn leed, werd in 4 weken genezen.

Een man uit Geitenkirchen, die 4 maanden aan oogziekte leed, werd in 4 weken genezen.

En zoo gaat het in de advertentie op eentoonige manier altijd maar door, zooals wij zeiden, eenige honderde gevallen na elkander optellend, de een al zotter dan de andere. Het laatste drietal spant waarlijk nog de kroon en moge daarom nog een plaatsje vinden.

Een jongetje uit Aken, dat door typhus doofstom was geworden, werd in 2 dagen genezen.

Een knaap uit Minden, 12 jaar oud, die door vallen een hersenschudding had gekregen en daardoor onnoozel was geworden, herstelde volkomen in 4 weken.

Een man uit Aken, die aan bloedvergiftiging leed, werd in 24 uren genezen.

Men weet niet waarover zich meer te verbazen over den geneesheer, die tot zulk eene onzinnige reclame zijn toevlucht neemt en daarvan voor zijne affaire succes verwacht of over de personen, die zich daardoor laten overhalen om hem de reparatie van hun lichaam toe te vertrouwen.

Het opschrift der advertentie is met aannemerswerk geheel in overeenstemming. Het luidt:

ZIEKEN

worden snel en zeker, persoonlijk of bij brief, volgens voorschrift der beroemdste homöopath. Klinik genezen bij J. J. SCHMITZ enz. te Keulen.

't Zou er nog aan ontbreken dat hij zich ook verbond boete te betalen voor elken dag te laat oplevering van het werk.

Die practische Amerikanen! Zij gebruiken zelfs de adresstrooken van de per post verzonden aanbevelingen van hun middeltjes en de verpakking van die middeltjes zelf, als een middel om hun waren aan den man te brengen. — Men leest buiten op de pakjes, die sommige Amerikaansche kwakzalvers per post verzenden, het verzoek aan den *postmaster*, dat zoo het pakje niet aan het adres kan bezorgd worden, het maar aan deze of gene andere familie moet gegeven worden.

Ook wordt tegelijker tijd een poging gedaan om den *postmaster* tot den verkoop van de middeltjes over te halen. „Zoo gij een winkel houdt” — zoo luidt het op de enveloppen der brieven en verzendingen der kwakzalvers — »dan zie ik gaarne een bestelling van u te gemoet op het bloedzuiverende middel van enz. enz.”

Wij hebben dezer dagen in Rotterdam op een alleraardigste wijze hulp gekregen in onzen strijd tegen de kwakzalverij. Aldaar wordt in de *Nieuwe Rotterdamsche Schouwburg* een tooneelstuk opgevoerd, aangekondigd als „Nieuw Kluchtspel met zang in 5 bedrijven. Gemonteerd met nieuwe Costumes en Decoratiën. Coupletten Koren en Quodlibets.” De titel is gekozen naar het kwakzalversproduct dat in de laatste jaren zeker met de meeste onbeschaamdheid geëxploiteerd wordt; het kluchtspel heet namelijk . . . *Zwitserse Pillen*.

Het biljet dat als reclame voor dit stuk moet dienen ziet er, op verkleinde schaal, aldus uit:

ZWITSERSCHE PILLEN

tot heil der menschheid.

Recept:

Aloë Lucida.
Resina jalappae aa II ff.
Oleum crotonis 500 gram.
M. F. Pilulae 100.

Dr. PARAGARAFARAMUS,

Specialiteit voor lijders aan zwaarmoedigheid.
Consult van af Zondag 14 Augustus 1887,
iederden avond van 8 tot 11 ure,
COOLSINGEL 38 (den trap af).

Men wordt beleefd verzocht liefst allen
tegelijktijd te komen.

PRIJZEN DER VISITE:
f 1,50, f 1,—, f 0,50, f 0,35.

Zie Attesten aan de keerzijde.

Die keerzijde bevat de volgende aardig bedachte
„Attesten van genezen lijders”:

Telegrafische Attesten.

SOFIA, Augustus 1887.

Dr. PARAGARAFARAMUS. — Coolsingel 38. (den trap af.)
Rotterdam.

„Zwitserse Pillen” genoten. — Opgetogen. — Bieden U
Kroon van Bulgarije, waar wij toch geen weg mee weten
als belooning aan. Ziet gij kans Rusland deze pil te laten
slikken?

Namens de SOBRANJE.

Stambouloff.

CLERMONT FERRAND, Augustus 1887.

Docteur PARAGARAFARAMUS. — Rotterdam.
„Zwitserse Pillen” unique. Geen last van prikkelbaar-
heid meer en dus van duel met FERRY afgezien. —
Vooraf geen réclame. — Afschuw daarvan. — Revanche!!
tt. Boulanger.

LUI-LEKKERLAND, Augustus 1887.

Doktorio PARAGARAFARAMUS. — Coolsingel.
Rotterdamensis.

Mio Caro!

Remercimento voor de „Zwitserse Pilli.” — Kolossalio. —
Zendi mio nog een paar dozio. — Complimenti allo mio
Erasmus.

(Handteekening van den regeerenden vorst.)

Naar men ons uit Rotterdam bericht wordt in dit
stuk, dat op deze bijzondere wijze wordt aangekondigd,
de kwakzalverij in 't algemeen en die van Richard
Brandt met zijn Zwitserse pillen in 't bijzonder, op uit-
stekende wijze belachelijk gemaakt, zoodat wij hier de
zeldzaamheid hebben van een aardig kermisstuk, maar
toch met een nuttige strekking.

Enige weken geleden werd te WEENEN een veel ge-
richtmakend proces behandeld.

Een bekend apotheker, die veel handel dreef in zoo-
genaamde specialité's en deze in de dagbladen annon-
ceerde, met opgave der talloze ongesteldheden, waarbij
zij dienst heeten te doen, was aangeklaagd wegens
overtreding der verordeningen op de apotheken, enz.
De rechter was echter van oordeel, dat deze speciale
wetten niet van toepassing waren, maar dat hier sprake
was van *bedrog* en de zaak derhalve bij het Strafwet-
boek thuis behoorde.

Bij deze gelegenheid werd eene vroegere verordening
van 10 Maart 1860 in herinnering gebracht, waarbij
het aankondigen van gewichtige geneesmiddelen ver-
boden was en voor minder gewichtige medicijnen het
aankondigen met opgaaf der ziekten. Wegens moeie-
lijkheden bij de toepassing was dit besluit acht jaren
later (7 Maart 1868) weder ingetrokken, doch er werd
op gewezen, dat dit bezwaar niet overwegend kon zijn
en eene dergelijke verordening thans weder meer dan
ooit noodzakelijk was.

Men late, zoo werd gezegd, het aankondigen der
geneesmiddelen in de dagbladen vrij, doch verbiede
daarbij het opnoemen der ziekten.

Dit laatste toch bedriegt en bedriegt het publiek in
zijn gezondheid en in zijn beurs. Eerstens toch heeten
de meeste z. g. specialité's te helpen tegen alle of bijna
alle ongesteldheden. Omdat dit natuurlijk onmogelijk
is, moeten zij of in sommige gevallen tegenstrijdig dus
schadelijk werken of bij alle opgenoemde ziekten even
onwerkzaam zijn.

En ten tweeden weten slechts zeer enkele patiënten
zelf precies wat hun scheelt en zullen velen derhalve
door de leugenachtige advertentie's worden verlokkt zich
zelf te benadeelen.

Wel is waar kan men hier de spreuk tegen inbrengen:
volenti non fit injuria, al wie uit vrije keuze
handelt, heeft niet te klagen, doch ook bij andere
verordeningen en straffen wordt deze stelregel niet
immer in 't oog gehouden.

Hij, die van of op een in beweging zijnden spoor-
trein springt, kan niemand benadeelen als zich zelf en
toch wordt hij gestraft.

In de Vergadering van geneeskundigen uit 't district
Frankenthal werd op 18 Juni j.l. de volgende resolutie
aangenomen:

„Wij verklaren het voor wenschelijk om den handel
met geheimmiddelen zooveel mogelijk te beperken; wij
achten de tegenwoordige wetgeving, in dien zij nauw-
lettend wordt gehandhaafd, wel in staat in niet geringe
mate deze beperking te bevorderen.

» Wij wenschen echter dat eene voor alle Staten van
Duitschland gelijkmatige Rijkswet tot stand kome, vooral
hierop ingericht, dat elk geheimmiddel voor en aleer
het in den handel wordt gebracht, worde aangeboden
aan een algemeen rijksbureau, b.v. het gezondheidsamt.
Deze rijksinstelling moet het middel en zijne bestand-
deelen onderzoeken: eene opgaaf daarvan benevens een
oordeel in 't algemeene over de waarde van het middel,
insgelijks door dit rijksbureau opgemaakt, moet in afdruk
bij elk dezer middelen worden afgeleverd.”

Een paar dagen geleden bevond zich te Tiel eene
rondzwervende vrouw, die de geneeskunst uitoefende
en medicijnen verstrekke; zij maakte den lichtgeloovigen
wijs dat zij 7 jaren had gestudeerd in de geneeskunde
en raad wist voor alle kwalen.

Om binnen eenige dagen tijds radicaal genezen te
worden van alle rheumatische aandoeningen, moesten de
lijders hun eigen water, vermengd met groene zeep en
jenever koken, en waschte zij zelve met die alzo be-
reide sopjes de beenen harer patienten. Ook deed zij
enkele malen voetbaden gebruiken in water met zaag-
meel. Na zulk een bad moest de lijder terstond naar
bed, en was het hem streng verboden de voeten af te
drogen.

Toen het echter bleek dat geen enkel middel eenige
baat gaf, werden de voorschriften en medicijnen mis-
trouwd en is de geneeskundige gebracht in aanraking
met de politie, die tegen haar proces-verbaal opmaakte
wegens overtreding van art. 436 van het wetboek van
strafrecht. (N. R.)

Rechtszaken.

W. P. voor de rechtbank te Winschoten.

Op Woensdag 10 Augustus stond W. P., die reeds door de
rechtbank te Utrecht tot één jaar gevangenisstraf was ver-
oordeeld (zie vorig nummer) voor dergelijke feiten terecht
voor de rechtbank te Winschoten. — Aan de *Winschoter
Crt.* ontleenen wij hierover het volgende.

Het presidium wordt waargenomen door den heer mr. A.
Lijphart, het openbaar ministerie door den heer mr. C. M.
Schram de Jong.

Voor eenigen tijd werd reeds, ook in dit blad, melding
gemaakt van de handelwijzen van een' persoon, genaamd
Willem P., oud 54 jaren, van beroep koopman, wonende te
's Gravenhage, geboren te Delft, thans in hechtenis, die ver-
schillende ingezetenen zoo te Nieuwe- als te Oudepeke-
la, om het zoo uit te drukken, bij den neus nam, door hen voor
allerlei kwalen geneesmiddelen aan te bevelen en te ver-
koopden. In deze zaak werden niet minder dan zestien ge-
tuigen, waaronder drie deskundigen, gehoord. Zij nam dan
ook een geruimen tijd in beslag en om alles weer te geven,
wat er werd verklaard en wat er werd gevraagd zou te veel
ruimte vergen, vandaar dat op beperkte wijze melding van
de zaak zal worden gemaakt.

Van de heeren dr. B. v. d. Meulen, directeur der hoogere
burgerschool en S. Koning, apotheker alhier, die belast wa-
ren geweest met het scheikundig onderzoek, waren de ver-
klaringen al geheel eensluidend. In het begin van de vo-
rige maand waren die heeren een achtstal fleschjes ter hand
gesteld ten fine van onderzoek van den inhoud. Zes daar-
van waren aan een onderzoek onderworpen geweest en er
was bevonden, dat de bestanddeelen van het in de fleschjes
aanwezige vocht bestond hoofdzakelijk uit melk vermengd
met hoogstens tien druppels aetherische olie, hoogstwaar-
schijnlijk met pepermuntolie. De prijs van de geheele hoe-
veelheid, te zamen vertegenwoordigende een' inhoud van
126 cM³. of 1/8 liter, werd, met inbegrip van de fleschjes en
kurkjes, begroot op hoogstens 21 cts.

De heer dr. T. Haakma Tresling werd gehoord omtrent
de geneeskraft van het in de fleschjes vervatte vocht. De
bekl. namelijk had dat vocht als geneesmiddel aanbevolen
voor maagkwalen, klierziekte en het uitvallen van haar.

— De heer Tresling deelt mede, dat melk wel onder de voed-
dingsmiddelen, doch niet onder de geneesmiddelen kan wor-
den gerangschikt. De pepermuntolie daarentegen is in de
artsenij wel bekend, doch bij ziekten als klierziekten en 't
uitvallen van haar, was zij zeer zeker niet als een ernstig
geneesmiddel te beschouwen. Voor pijn in de maag kon zij,
bij eene zekere hoeveelheid ingenomen, wel tot verzachting
dienen, doch om als geneesmiddel dienst te doen moest zij
door andere worden terzijde gestaan. Uitwendig echter aan-
gewend, zooals het voorschrijf tot het gebruik van het vocht
luidde, deed het in geen deele nut.

De heer Mr. J. J. Soer, te Veendam, die ambtshal-
ve als verdediger van den bekl. optrad, richt de vraag
tot de beide eerste deskundigen, of er ook eene mogelijk-
heid bestond, dat de fleschjes een gedeelte van den primi-
tieven inhoud aan pepermuntolie hadden verloren, dewijl
de fleschjes reeds bijna een jaar geleden zijn in beslag ge-
nomen. Beide heeren zeggen, dat de fleschjes uitstekend
gesloten waren geweest en er, al mocht er iets zijn vervlo-
gen, dit dan toch van zeer luttel beteekenis was.

Nu volgen de verklaringen van de getuigen. In de eerste
plaats Harm Joling, oud 45 jaren, landbouwer te Nieuwe-
peke-la, Den 23sten Augustus 1886 had bekl. ten huize van
getuige aangeboden een fleschje, zoo het heette, met medi-
cijnen. Joling kocht er een fleschje voor den haargroei en
twee andere fleschjes voor de meid voor de klieren. Beide
moesten uitwendig worden aangewend. Voor het een betaalde
hij f 1.75 en voor de twee anderen f 2.20 ieder. Bekl. had al-

daar te kennen gegeven, dat hij voor het roode kruis reis-
de. — Bekl. beweerde, dat hij zich niet voor geneeskundige
had uitgegeven, wel had hij gezegd, dat hij verbonden was
geweest aan het roode kruis. Dan had hij niet gezegd, dat
het middel was om de uitgevallen haren terug te bekomen,
want dit was eene onmogelijkheid, maar hij had gezegd,
dat het was om de achtergebleven haren terug te krijgen.
Nu treedt hij in eene aanenschakeling van middelen waar-
door de haargroei wordt bevorderd en hij laat vooral uit-
komen, dat de geneeskraft van melk en pepermuntolie
vooral bij den haargroei zeer groot is. Bovendien had hij
aan al de menschen gezegd, dat zij hun geld konden terug
krijgen, wanneer het aanbevolen middel niet hielp en dat
hij daartoe alle namen van de menschen, waar hij kwam,
opschreef.

Zwaantje Pomper, oud 60 jaren, zonder beroep te Nieu-
wepeke-la, had last van de maag en zij kocht van bekl. een
fleschje daarvoor voor f 1,00, nadat hij te vergeefs f 2,25
had gevraagd. Eenmaal had zij zich er mee gesmeerd, doch
geen baat gevonden. Een ander recept was ook door hem
opgegeven, nl. in 't gebruik van „koffie-geslei.” Men moest
nl. een half pond koffie nemen, dit in een kan water tot
op een half kan laten verkoken, daarin dan eene hoeveel-
heid suiker vermengen en er dan iederden dag drie lepels
vol van innemen. Ook deze raad was opgevolgd, doch zon-
der gunstig resultaat. Hij gaf hier te kennen, dat hij was
reizend geneeskundige en behoorde tot het roode kruis, ter-
wijl hij als adres opgaf: Witte van Haemstede, te Rotter-
dam. De zoon van Zwaantje echter vertrouwde de boel
niet en zei tegen bekl., dat hij met een dag of acht wel
eens terug kon komen, opdat men dan de uitwerking ken-
de, maar dat was nu juist geen wind op zijn' molen, want
hij had geantwoord, dat hij niet weer kon komen, omdat
hij dan in den oorlog moest. — De bekl. beweerde, dat
als Zwaantje Pomper, doorlopend het door hem aangepre-
zen middel had gebruikt, zij dan baat zou hebben gevonden.

De voorzitter vraagt na afloop van 't getuigenverhoor
(waaronder nog meerdere hier niet opgenomen) den bekl.
of hij erkent aan de verschillende menschen fleschjes ver-
kocht te hebben onder 't voorgeven, dat zij daarin baat
zouden vinden voor maagkwalen, klierziekten en tot bevo-
dering van den haargroei. — De bekl. deelt mede, dat
hij deze fleschjes had verkocht om den inhoud uitwendig te
gebruiken, in de vaste overtuiging, dat het zou helpen.
Wat de prijs betreft van die vochten, in de fleschjes vervat,
kan geen prijs worden opgegeven, alleen door eene schei-
kundige oplossing krijgt ze eene aanzienlijke waarde door
de uitwerking. — Ik heb den menschen medegedeeld, dat
ik den oorlog van '70-'71 vanaf Saarbrücken heb medege-
maakt met de ambulance, dat ik in Indië jarenlang aan de
ambulance had werkzaam geweest en dat ik in één woord,
bij verschillende knappe doktoren veel kennis had opge-
daan. Ik meen nog, dat ik een geneesmiddel voor eene
slechte spijsvertering bezit en omdat ik de lieden overtuig-
gend bewees, wat hun mankeerde, heb ik de zalven verkocht,
maar niet omdat ik bij 't roode kruis was, zoodals de men-
schen gelieven te zeggen. — De heer officier van justitie
neemt thans zijn requisitor. Vooraf vraagt ZEA. den bekl.
of hij niet in 1883 tot een jaar gevangenisstraf was veroor-
deeld geweest, of hij niet reeds te Haarlem, wegens het
onbevoegd uitoefenen der geneeskunst was veroordeeld ge-
weest tot 45 dagen gevangenisstraf en te Utrecht wegens
oplichting tot een jaar gevangenisstraf. — Uit het rapport
van de beide heeren deskundigen blijkt, zoo vangt de heer offi-
cier van justitie aan, dat de vochten, door bekl. verkocht, be-
stonden uit melk en enkele druppelen pepermuntolie en
dit is trouwens in confesso, want bekl. zelf heeft voor den
heer rechtercom. verklaard, dat het bestond uit geitenmelk
en pepermuntolie; daarover bestaat derhalve geen kwestie.
Wat verder de geneeskundige kracht aangaat, we hebben
het hooren weggeijeren door den heer dr. Tresling. Mis-
schien, zeide ZEd., misschien heeft het inwendig genomen,
wel eenige geneeskundige kracht, maar van buiten aange-
wend, geeft het niets en nu wat de feiten betreft. De be-
kendheid met de justitie heeft zeer zeker de houding van
den bekl. ten gevolge gehad. Voor den heer rechter-
commissaris ontkende hij ten sterkste, dat hij had medege-
deeld verbonden te zijn aan het roode kruis en de getuigen
hier heden morgen gehoord, staven dat alles, in één woord
alles draait er op uit, dat bekl. door die mededeelingen
het vertrouwen van zijne koopers wist te winnen. Het is
ook hier als overal. Wanneer een kwakzalver aan de deur
verschijnt, die, onder een vloed van woorden, een medicijn
aanbeveelt ter genezing van deze of gene ziekte, waarmee
men is behept, men koopt het in de hoop, dat genezing zal
worden aangebracht. Voor enkele kon ZEdA. slechts een
getuige bijbrengen, doch ook hieraan had ZEdA. genoeg,
dewijl de aanwijzingen, voortvloeiende uit de verklaringen
van de andere getuigen, als voldoende waren te beschou-
wen. In onderling verband en samenhang toch brengen
die verklaringen met zich mede, dat bekl. zich heeft schul-
dig gemaakt aan de feiten, hem bij akte van dagvaarding
ten laste gelegd. — Het requisitor strekte dan ook tot
veroordeeling van den bekl. en wel wegens oplichting
bij herhaling tot eene gevangenisstraf van één jaar.

De heer Soer vangt thans zijne verdediging aan. Het deed
ZEA. eenigzins leed, dat de bekl. zoo weinig medelij-
den mocht ondervinden bij het orgaan van het openbaar
ministerie, niet omdat ZEd. de handelingen kon goedkeuren,
volstrekt niet, maar omdat, wat hij ook heeft uitgevoerd,
in hem den misdadiger, in de volle beteekenis van het woord,
niet is aan te wijzen. Bij pleiter had hij eenig medelijden
opgewekt en hij geloofde ook, dat bekl. dat medelijden ver-
dient. ZEdG. geloofde toch zeer zeker, dat bekl. op
het punt staat op te gaan in den strijd van het bestaan.
Een 54-jarig veelbewogen leven ligt achter hem. Nauwe-
lijks de kinderschoenen ontwassen, is hij soldaat geworden
en heeft hij twee jaren hier te lande koning en vaderland
gediend. Toen ging hij naar Indië, alwaar hij acht jaren
verbleef en waar hij het tot den niet onbelangrijken rang
van sergeant-majoor bracht. Hij kwam daarna in Neder-
land terug en ging een ander engagement aan, een enga-
gement waarvan het einde was een burgerlijk huwelijk.
Dat was voor hem het begin van de ellende. De vrouw
leefde steeds op voet van oorlog met hem en hij was ver-
plicht dat vrouwenschik te ontvluchten en daarna is zijn
ellendig leven begonnen. Pleiter zal niet mededeelen, wat
parties hij heeft uitgehaald; hij is na de ontvluchting van
zijn ega aan het „scharrelen” gegaan. Hij heeft zich bege-
ven in 1870-'71 naar het Fransch-Duitsch oorlogsterrein en
daar vond hij een zeker veld om te bearbeiten. Hij kwam
in dienst als oppasser bij doktor Jorisma en van dezen leer-

de hij misschien veel goeds, maar ook waarschijnlijk minder goeds. Voor hem althans was het beter geweest, dat hij die kunsten niet had afgesnoept, want dan zou men hem niet vinden op de bank der beschuldigen. Dat dit geen motief kan en mag zijn, den beklagde in straf te verminderen, geloof spreker zeer zeker, maar toch de feiten, dat beklagde reeds hij herhaling kennis had gemaakt met de gevangenis, kunnen gelden als zoovele motieven om het medelijden op te wekken.

Afgescheiden echter van dit alles, rest de vraag: Vallende deze handelingen, al zijn ze bewezen, onder het bereik van de strafwet? Het requisitoir van den heer officier van justitie is gegrond op art. 326 van het wetboek van strafrecht. Laten wij aannemen, zegt spr., dat het feit luto clarius is bewezen, dan geloof ik, dat het aangehaalde artikel toch geenszins van toepassing is. Art. 326 van het wetboek van strafrecht verklaart schuldig aan oplichting, hem, die met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordeelen, hetzij door het aannemen van een valschen naam of van eene valsche hoedanigheid, hetzij door listige kunstgrepen, hetzij door een samenweefsel van verdichtelsels, iemand beweegt tot de afgifte van eenig goed of tot het aangaan van een schuld of het tenietdoen van eene in-schuld, en hij wordt als schuldig aan oplichting gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

En waarvoor staat hij nu terecht? De dagvaarding zegt, dat hij gelden heeft ontvangen, maar daarvoor heeft hij waarden in de plaats gegeven; art. 326 spreekt niet van geld, het gaat uit van de vooronderstelling, dat men zich meester maakt van goederen, zonder iets terug te geven. Nu kan men onder geld ook goed verstaan, zooals oogen-schijnlijk de heer officier van justitie, maar dat beweren gaat niet op, althans het maakt bij spr. een groot bezwaar, en nu gaat het gemakkelijk te zeggen, dat het de bedoeling van den wetgever was, geld ook onder goed te rekenen, maar die bedoeling wenscht pleiter voor alsnog niet te accepteren. Ware het de bedoeling van den wetgever geweest, dan zouden die woorden er zeer gemakkelijk kunnen worden ingelascht. — Hier staan wij voor het feit, dat beklagde door een samenweefsel van verdichtelsels iets heeft verkocht. Wel heeft hij dat gedaan ver boven de waarde, maar wanneer we de dietsmakerij van het te zijn verbonden aan het roode kruis er afnemen, dan gelooft spr., dat door te verkoopen boven de waarde, geen strafbaar feit is gepleegd. Had beklagde derhalve niet opgegeven, dat hij was reiziger voor het roode kruis, dan zou hij in geen geval veroordeeld kunnen worden. De bijvoeging behoort derhalve bewezen te zijn. De heer officier van justitie schept nu wel vele illusies, maar ik, zegt spr., van mijne zijde moet zeggen, dat het verre van bewezen is. Ik had mij van de verklaringen der getuigen meer voorgesteld; zij echter (die verklaringen althans) zijn mij meegevallen. Wettig is zeer zeker het feit bewezen, doch de overtuiging ontbreekt. Vast staat het in geen geval, dat de mededeeling, dat bekl. verbonden was aan het roode kruis, den doorslag heeft gegeven tot het koopen van de fleschjes. Een enkele getuige slechts heeft medegedeeld, dat hij zich heeft laten verleiden, maar ik vraag, zijn de getuigen wel geheel onbevooroordeeld. Op de goede trouw der lieden wensch ik niets hoegenaamd af te dingen, maar men moet niet uit het oog verliezen, dat er getuigen zijn, die door de kunsten van beklagde hun geld hebben geofferd. Voegt men daarbij, dat zij ook nog werden uitgelachen, dan kan men aannemen, dat die lieden onder den invloed daarvan verkeeren en niet ten volle toerekenbaar zijn om het bewijs er uit te putten, 't welk de heer officier van justitie er meent uit te moeten en te kunnen zoeken. Maar al ware dat ook het geval, dan nog geloof ik niet, dat de handelingen van bekl. vallen onder het bereik van art. 326. — De heer officier van justitie zegt nu wel, dat in onderling verband en samenhang het feit, den bekl. ten laste gelegd, is bewezen, doch in de 1e plaats is niet bewezen, dat de beklagde zich op eene bedriegelijke wijze heeft meester gemaakt van eens anders geld. De menschen hebben allen vrijwillig betaald en daarvoor hebben zij waren in ontvangst genomen, derhalve niet bedriegelijk. In de 2e plaats moet pleiter opkomen tegen de bewering van den heer officier van justitie, dat n. l. beklagde wist, dat hij een vocht verkocht, waaraan niet de minste geneeskundige kracht was toe te kennen en vestigt daarbij de aandacht op de antwoorden van beklagde, die steeds blijft gelooven aan de geneeskundige kracht van zijne aangewezen middelen. Dat hij echter de toevoeging van geneeskundige of behoorende tot het roode kruis had gebruikt, wordt door pleiter gewraakt, dat was geweest een verkeerd idee, maar 't vond zijn zetel in het waarachtig gevoel van die geneeskunst. De heer officier van justitie beroept zich op het getuigenis van den heer dr. Tresling en cijfert weg de geheele geneeskundige kracht van het door beklagde verkochte, doch van den heer Tresling hebben wij het gehoord, dat er althans toch iets goeds in zat.

Doch wat er ook van zijn mag, spr. gelooft niet, al zijn de feiten ook bewezen, dat het misdrijf valt onder art. 326, het aangehaalde wetsartikel. Wel heeft bekl. gezondigd, doch dan ook alleen tegen de geneeskundige wet, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst, maar hiervoor staat hij niet terecht. Thans gelooft hij, dat bekl. moet worden ontslagen van alle rechtsvervolging en onmiddellijk in vrijheid gesteld, waartoe spreker concludeerde, subsidiair tot verzachting van straf.

De heer officier van justitie repliceert en blijft persisteeren bij het eens genomen requisitoir.

Eenige dagen later heeft de rechtbank de beklagde vrijgesproken.

De Rechtbank oordeelde dat het afdoende bewijs voor oplichting niet was geleverd, terwijl de beklagde voor onbevoegde uitoefening der geneeskunst niet was gedagvaard.

De officier van Justitie heeft appel aangeteekend, zoodat de zaak later voor het Hof te Leeuwarden zal behandeld worden.

De Troost der Armen, een gevaarlijk volksboekje.

't Is verwonderlijk welk een taai leven sommige zoogenaamde volksboekjes hebben. Een paar eeuwen geleden werden onder bovenstaanden titel verschillende boekjes gedrukt, waarin raad werd gegeven ter genezing van allerlei kwalen en gebreken en nog heden ten dage zijn ze niet uit de wereld, maar

worden niet zelden door het volk geraadpleegd, niettegenstaande de verouderde en onzinnige voorschriften die zij bevatten.

Vóór ons ligt eene nieuwe uitgave, die nog geregeld hier en daar op 't platteland wordt gecolporteed; de volledige titel is eigenaardig genoeg om afgeschreven te worden; hij luidt: *Oprechte troost der armen of onwaardeerbare schat van lichte en soevereine remediën tegen verscheidene Ziekten, Wonden, Gezwellen en andere kwalen van 't menschelijk lichaam. Door de ondervinding goedgekeurd. En in 't licht gegeven tot grooten dienst en troost van vele behoeftige menschen wier kwalen ongeneeslijk schijnen te wezen. Nieuwe druk. Vermeerderd met een bijvoegsel en eenige remediën voor Peerden en Hoornbeesten. Gent.*

't Boekje, 72 bladzijden groot, kost slechts 25 cts.; de eerste editie is van 't jaar 1712.

Van welk een aard de soevereine geneesmiddelen zijn, die nu al zoovele geslachten lang het volk zijn aangeprezen, mogen een paar duidelijke voorbeelden leeren.

Remedie voor de tandpijn. Neem een galnoot, maar het moet een manneken zijn, snijd er een stukken van, dat in het gat van den tand kan, en de pijn zal ophouden; de oorzaak hiervan is, dat het stukken galnoot het wormken doet sterven dat in den tand is.

Remedie tegen de verstopping van den neus. Neem keersvet, hoe ouder hoe beter en strijk het aan 't dunste van den neus.

Remedie voor de steenzweer. Men draagt in den zak of de kleederen een of twee muscaden-noten.

Zulke onzinnige raadgevingen zijn er op iedere bladzijde te vinden en zij verklaren, hoe allerlei vooroordeelen en zonderlinge bijgeloovigheden op 't punt van geneesmiddelen en hun werking bij het volk blijven voortwoekeren.

Op zich zelf zullen de opgenoemde voorschriften echter geen kwaad stichten, doch wel is dit het geval, waar tegen de meest ernstige kwalen op roekelooze wijze middelen worden voorgeschreven en vertrouwen wordt geveerd bij sommige ziekten, waar spoedige geneeskundige hulp dringend noodig is.

Zoo wordt een geheele reeks pleisters en zalven aangegeven tegen allerlei soort van kanker, waarvan sommige ongetwijfeld de kwaal zullen kunnen verergeren; evenzoo verschillende waters tegen ziekelijke aandoeningen der oogen.

De schrijver aarzelt evenmin om zijne remedies als onfeilbaar aan te raden bij longontsteking, cholera, croup en soortgelijke zeer ernstige ongesteldheden, waarbij verwaarloozing van het eerste tijdperk der ziekte, vaak vreeselijke gevolgen kan hebben.

Om al deze redenen waarschuwen wij tegen dit boekje, dat zich als volksvriend bij de eenvoudige burgerij binnendringt, doch geen oprechten troost, maar slechts teleurstelling en gevaar zal opleveren, wanneer men zijne lessen volgt.

Zou het niet mogelijk zijn om volksboekjes van beter gehalte op 't punt van geneesmiddelen en gezondheidsleer, zooals er tegenwoordig genoeg bestaan, op dezelfde wijze voor enkele stuivers te doen verkoopen door colporteurs, die met een mars het land rondgaan? Ook deze ongezonde troost der armen vindt, door die manier alleen, sedert zooveel jaren zijn weg onder de menigte.

Voormaals en thans.

„De tijden zijn voorbij” — zoo begint een schrijver in een onzer voornaamste letterkundige tijdschriften zijn artikel over straattypen — „de tijden zijn voorbij, dat de tandmeester-kwakzalver op zijn bont beschilderde kar door onze straten trok, vergezeld van zijn onafscheidelijken knecht, die, wanneer hij niet de Turksche trom sloeg, de geleerdheid van zijn meester in bombastische taal opvijzelde; dat de toovenaar uit het verre Oosten, gehuld in een wijd kleed, bezaaid met zilveren sterren en symbolische figuren en het hoofd gedekt door den hoogen punt-hoed, daar in de koetspoort van dat oude huis met kleine, in lood gezette ruitjes, te midden van een hoop nieuwsgierige en belangstellende toehoorders van zijne reizen in verre landen verhaalde, om straks zijn universeel middel tegen alle kwalen aan den man te brengen.

„Zij gingen voorbij die tijden, en onze negentiende eeuw kwam met hare beschaving en ver-

lichting!”

En met een enkele tusschenzin gaat dezelfde schrijver verder:

„Zij konden al dat licht niet verdragen, onze kwakzalvers van vroeger. Zij gevoelden zich, voor het meerendeel, niet meer tehuis in de nieuwe omgeving, en zij trokken naar andere oorden, waar de beschaving nog niet zoo diep was doorgedrongen en waar de menschen minder verlicht en eenvoudiger waren. Velen echter bleven, maar zij begrepen, dat ook zij met hun tijd moesten medegaan. Al het oude was verdwenen om voor het moderne plaats te maken. Zoo gingen zij op middelen peinzende om op moderne wijze het geld uit de zakken hunner verlichte medemenschen in de hunne te doen overgaan.”

Dit laatste onderschrijven wij van ganscher harte, maar al zijn ook de punthoed, de tabberd, de hansworst en de turksche trom verdwenen, de taal dezer kwakzalvers is precies dezelfde gebleven. Zij laten echter tegenwoordig hunne woorden drukken, in plaats van ze uit te schreeuwen te midden van 't gedrang.

Overigens is het nog immer dezelfde erbarmelijke leugen en opsnijderij, slechts ontbloot van het weiniggeest dat vele dier vroegere marktschreeuwers er in wisten te mengen.

Nemen wij ten bewijze eenige voorbeelden uit de laatste tijden: De beruchte Amerikaan NICHOLSON, zijne gehoortrommels aanbevelende, zegt:

„De President van de grootste Republiek, op deze ondermaansche wereldbol, de Koningin van het Rijk waarin de zon nooit ondergaat, de grootmoeder van den keizer aller Chineezen, de koning van Siam, de groote Bismarck, en de vermaarde Jules Ferry van onze zusterrepubliek, allen vinden dat de kleine oortrommels hunne onderdanen genezen en eene omwenteling in deze ziekte teweeg brengen. Mr. Nicholson heeft reeds bijna evenveel geschenken ontvangen als Koningin Victoria zelf, van de personen, die genezen zijn en er dankbaar voor zijn.

De man, die dit schrijft heeft ook in Nederland zijn slag reeds geslagen. Een ander die het, dank zij de onnoozelheid van het publiek, weldra hoopt te doen, is ROMAN WEISSMANN, die zijne reeds bekende groote advertentie aanvangt met den volgenden onzin:

Als ik de lijdende menschheid thans opmerksaam maak op mijne genezingsmethode tegen de veelvuldige ziektevormen onzer zenuwen, dan moet dit eenigszins als een waagstuk beschouwd worden, en wel met het oog op het overgroot aantal geneesmiddelen, die deels aan de geneeskundige wetenschap, deels aan de op speculatie berustende exploitatie van het publiek, hun bestaan verschuldigd zijn; en het is daarom noodzakelijk, dat ik zeker van mijne zaak moet zijn.

Daarna maakt hij zijn lezers wijs, dat het fleschje met *Aftreksel van Arnica*, dat hij te koop biedt, onfeilbaar hulp brengt bij:

zieklijke zenuwtoestanden in het algemeen, bij zoogenaamde zenuwachtigheid, gekenmerkt door voortdurende hoofdpijn, migraine, congesties, groote prikkelbaarheid, opgewondenheid, slapeloosheid, algemeene lichamelijke onrust en onbehagelijkheid. Verder bij die zieken, die door eene beroerte getroffen werden en aan de gevolgen daarvan lijden, alsmede aan verlammingen, spraakvermogen of moeielijkheid van spreken, strotandoeningen, stijfheid der gewrichten en voortdurende pijnen daarin, gedeeltelijke zwaktetoestanden, zwakheid van geheugen, slapeloosheid enz., en bij hen, die reeds geneeskundige hulp inriepen en door de bekende geneesmiddelen als onthoudenheid en koudwaterkuren, inwrijvingen, electriseeren, galvaniseeren, stoom-, veen- of zeebaden — geene genezing of verbetering verkregen. En eindelijk bij die personen die beroerte vreezen en daartoe oorzaak vinden in de verschijnselen van voortdurend angstgevoel, afgetrokkenheid van het hoofd, hoofdpijn met aanvallen van duizeligheid, schemeren en donkerworden voor de oogen, gedruktheid onder het voorhoofd, oorsuizingen, jeukingen en doodgaan van handen en voeten.

Naast deze twee marktschreeuwers van den nieuwsten tijd blijft de firma HOLLOWAY, jaar in jaar uit, voortgaan met zijn bekende wartaal te laten drukken, nagevolgd door zijn collega, den apotheker BRANDT.

„Mijne pillen, zoo roept de eerste uit, werken „op het bloed als een filtreermachine op troebel „water, zij zuiveren werktuigelijk de vochten van „alle onreinheden!” en „mijne zelf goed op de „borst en op de rug gewreven, dringt door de „huid, wordt opgezogen en onmiddellijk in de long

„overgebracht, waar zij, in onmiddellijke aanraking met het omloopende bloed komende, alle onzuiverheden onschadelijk maakt of verdrijft, die de grondslag zijn van tering, asthma, bronchitis en longziekte. Alle kwalen der longen worden aldus gemakkelijk genezen.”

De Zwitsersche apotheker laat daarop volgen, dat zijne pillen „onschadelijk, krachtgevend, versterkend en zeker zijn tegen winden, maagzuur, aambeien, verstopping, lever- en galziekte, onzuiver bloed, opstijgen van het bloed naar hoofd en borst, storingen der spijsvertering, gebrek aan eetlust, onderbuikskwalen, zweren, huiduitslag, jicht en rhumatiek, hoofdpijn, hartkloppingen enz. enz.”

De optelling, men ziet het, is eentonig, vervelend; geen greintje geest sleept den lezer mede, zooals vroeger althans een kwinkslag of guitig woord van den straat-kwakzalver, de omstanders tot lachen en koopen aanspoorde.

Neen! waarlijk, met alle verlichting waarop de schrijver, dien wij aanhaalden, wijst, zijn wij op dit punt niet vooruitgegaan.

De vroegere kwakzalvers durfden zich voor te doen, zooals zij waren; hunne opvolgers van heden schuilen weg in de advertentie-kolommen der dagbladen. Zij ontloopen op die wijze de spottende opmerkingen der menigte en de minachting der koopers, die zij hebben bedrogen; zij blijven verkeerden in de wereld, als voerden zij een eervol bestaan en missen den moed van hun bedrijf. Waarlijk, hun rol is verachtelijker dan die hunner voorgangers.

Boekbeoordeeling.

Hoe wordt men gezond? Vrij naar het Hoogduitsch van Dr. Kuna Stommel door A. Arn. J. Quanjier, Officier van Gezondheid. Amsterdam, Seyffardt's boekhandel 1887, 52 blz. prijs 60 cts.

De onvermoeide bewerker van reeds zoo vele populair-geneeskundige boekjes stak ook het hierboven genoemde weder in een Nederlandsch gewaad.

Wij aarzelen niet de lezing ten zeerste aan te bevelen.

Op lossen trant bespreekt de schrijver allerlei stelsels in de geneeskunst, die als modeartikelen elkander hebben opgevolgd en hoe uitmuntend ook in bepaalde gevallen, vaak meer schade dan voordeel hebben aangebracht aan de zieken, omdat zij als universeel geneesmiddelen werden rondgetrompet.

Het antwoord op de titelvraag wordt gegeven door de raadgeving om meer overeenkomstig de natuur te leven, niet door een plotselinge en onverstandige terugkeer tot vroegere toestanden doch in zooverre dit bestaanbaar is in onze hedendaagsche maatschappij.

De weg daartoe wordt aangewezen door spiroefeningen in alle richtingen: „wordt lid van een gymnastiek-„gezelschap en doe te huis kamergymnastiek” zoo luidt het beslissend voorschrift.

Het geheele boekje is doorregen met raadgevingen, korte spreken en losse gezegden en schijnt op sommige plaatsen eene aaneenschakeling van gevleugelde woorden. Eenige voorbeelden, hier en daar gegrepen, mogen het doen zien:

„De meeste menschen zijn niet ziek maar evenmin „gezond.

„In hoofdzaak moeten de zieken zich zelve helpen.

„De mensch denkt bij zijne ongesteldheden zelden aan „eigen schuld en hulp.

„De ware bron voor al het lichamelijk ongeluk in „het menschelek geslacht is weekelijkheid en onwetendheid.

„Twee zaken zijn de hoeksteen voor de geheele „lichaamsverpleging: oefening en matigheid.

„In plaats van zelve te handelen, verwachten de „zieken alle redding van den arts. Deels doen zij dit „uit gemakzucht, deels ook omdat zij de krachten niet „kennen, die de natuur in iederen mensch gelegd heeft.

„Op welken leeftijd gij ook zijt, het is nooit te laat „den strijd met uwe lichamelijke zwakte te beginnen.

„Doe niet alleen, wat u gemakkelijk valt, wat gij „kunt, maar ook wat u zwaar valt, wat gij nog niet „kunt.

„De mensch leeft wel niet van lucht alleen, maar „toch hoofdzakelijk van lucht.

„Niet datgene, wat wij gedurende vier weken, onder „geneeskundige behandeling of in eene badplaats doen, „beslist over ons lot, maar wat wij alle 52 weken uitvoeren.”

Op welke praktische manier het boekje is ingericht, blijkt het best op blz. 46, waar men o. a. leest: „De „levenswijze van iemand, op middelbaren leeftijd, die „weinig beweging neemt, zenuwachtig is, aan gebrek „aan eetlust en slechte spijsvertering lijdt, moet inge- „richt zijn als volgt: hierop volgt eene gedetailleerde „verdeling van den dag met opgave der te verrichten „werkzaamheden.

Al is het reeds talloze malen door ons en anderen gezegd, tegenover het ontzaglijk groot debiet van allerlei purgeermiddelen, zooals van BRANDT, HOLLOWAY, SCHREUDER enz. enz. blijkt het noodig telkens ter waarschuwing te herhalen wat wij verder lezen: „Er komen hoe langer hoe meer hardnekkig geconsti- „peerden, daar de overvloed aan tafel, de overlading „met geestesarbeid en het zittend leven niet door flinke „spierinspanning in natuurlijk evenwicht gehouden „worden.

„De gewoonte van velen, om dagelijks daarvoor aloë- of „rhabarberpillen, bitter- of glauberzout en dergelijken te „gebruiken, verzwakt niet alleen op den duur de orga- „nen der spijsvertering in hooge mate, maar stompt „deze ook af, zoodat na eenigen tijd eene nog hardnekkiger verstopping ontstaat, die slechts door een nog „krachtiger middel, en ook dan slechts voor korten tijd, „bestreden kan worden.”

Ingezonden Stukken.

De hoge prijzen der apothekers.

Aan Heeren Redacteuren van het Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

M.!

Als er iemand is, die het edel streven der Vereeniging tegen de kwakzalverij op prijs stelt, dan is het zeker wel schrijver dezes. Vijand van kwakzalverij op welk gebied ook, waardeer ik ten zeerste de pogingen door de Vereeniging in het werk gesteld om de kwakzalverij op het gebied der geneeskunde te keer te gaan. Al dat ontuig, dat ten koste van andermans gezondheid, speculeert op zijn beurs, moet openlijk op de kaak worden gesteld. Als er één ding slecht is, dan is 't dit: op lage, onedele wijze geld te slaan uit het lijden van anderen.

De meeste middelen, waarvan gij in uw edel pogen tot wering der kwakzalverij gebruik maakt, dragen dan ook volkomen mijne goedkeuring weg. Van één middel maakt gij echter m. i. een minder juist gebruik, nl: het wijzen op het verschil tusschen den prijs van sommige geheimmiddelen, waarvan de samenstelling bekend geworden is, en den prijs die voor de bestanddeelen van die zelfde middelen in eene apotheek zou moeten worden besteed. In den regel lezen we dan in uw maandblad: „dat en dat middel, waarvoor nu b. v. f 3.— betaald wordt, zou voor weinige centen in de apotheek te krijgen geweest zijn”. Dit nu vind ik de zaak verkeerd voorstellen. Want ook de apothekers zijn verre van goedkoop. Toevallig ben ik in het bezit van een prijscourant van chemicaliën enz. van de firma Mastenbroek en Gallenkamp te Amsterdam, en als ik nu den daarop voorkomenden engros-prijs der geneesmiddelen vergelijk met wat er in de apotheek voor geëischt wordt, dan treft niet alléén den kwakzalver het verwijt dat ze te duur zijn. Wanneer in eene apotheek voor 100 gram solutio acetat. ferrici 1.138, waarvan engros 1/2 kilo f 0.65 kost, tachtig cents, en voor 1/10 gram atropine, dat per 10 gram f 6.— kost, vijftig cents geëischt wordt, komt het m. i. niet te pas alleen den kwakzalvers over de duurte hunner middelen een verwijt te maken. Ik weet wel dat sommige artsenijen niet voor langdurige bewaring vatbaar zijn, en de heeren apothekers een betrekkelijk kostbaren leertijd moeten doorloopen, doch dit wordt dan toch meer dan voldoende vergoed door eene winst, zooals in bovenstaande gevallen, van 400 ad 600 percent.

Met de opname dezer regelen verplicht u zeer

Uw dienaar,

O.

H., 8 Juli '87.

Lid der Vereeniging.

Als men de apothekers beschouwt als verkoopers van geneesmiddelen, die hun „waren” in 't groot inkoop om ze in 't klein weer aan den man te brengen, dan zal men zich altijd over hunne hoge prijzen blijven verwonderen. — Beschouwt men ze echter als wetenschappelijke personen, die met den geneeskundige aan de genezing van den patient arbeiden en voor elken zieke afzonderlijk de medicijnen gereed maken, zooals de dokter ze voor dien zieke heeft voorgeschreven, dan zal men in de meeste gevallen hun prijzen niet te hoog vinden. — Men moet onderscheid maken tusschen de medicijnen die, als huismiddelen, voor enkele stuivers in de apotheek gebaald worden, en die welke op recept van den geneesheer worden bereid en afgeleverd. De eersten kunnen in prijs eenigszins vergeleken worden bij koopwaar, ofschoon met dit verschil dat de apotheker ook voor de zuiverheid van die geneesmiddelen borg staat en door het geneeskundig staatsrecht gecontroleerd wordt. Bij het op recept afgeleverde vervalt de vergelijking met koopwaar bijna geheel; de materiële waarde van de grondstoffen is dan slechts een onderdeel van hetgeen geleverd wordt. Zoo als men voor een kilo horlogieveeren vele malen meer betaalt dan voor een blok ijzer of staal van een kilo, zoo betaalt men ook voor een zekere hoeveelheid geneesmiddelen, voor elken patient afzonderlijk in den passenden

vorm gebracht, vele malen meer, dan voor een zeker gewicht van die geneesmiddelen als koopwaar uit den groothandel betrokken.

De middelen door de kwakzalvers afgeleverd zijn volkomen met gewone koopwaar te vergelijken, want zij geven precies hetzelfde af aan duizende patienten en bovendien zonder eenigen waarborg en buiten alle contrôle. Stelden zij dezelfde prijzen als de apothekers, dan zouden zij reeds te veel rekenen, maar nu zij bovendien in den regel nog veel hooger prijs eischen dan de apothekers, nu is er bij hen, ook voor de beurs van de lijders, bedrog in den tweeden graad, waarop wij wel het recht hebben te wijzen. — Wie veel uit een apotheek noodig heeft, moet helaas veel geld besteden. Doch wie zich aan kwakzalvers overgeeft raakt zeker nog veel meer geld kwijt.

Het bovenstaande sluit niet uit dat sommige apothekers evenals sommige dokters, sommige advocaten en sommige notarissen wel eens te hoog rekenen, en evenmin dat het te wenschen ware dat de medicijnen voor het volk goedkoop te krijgen mochten zijn, evenals het van groot gewicht ware dat het volk goedkoop zich van geneeskundige hulp kon voorzien, doch om dit laatste tot stand te brengen zou een geheele andere regeling van den pharmaceutischen en geneeskundigen dienst in ons land moeten tot stand komen. RED.

Correspondentie.

— Dr. R. te 's H. en anderen. Dank voor de toezending. Vooral van de fransche spécialités worden soortgelijke boekjes bij duizenden verspreid en op de boulevards aan de wandelaars afgegeven. Er staat op den omslag een prijs aangegeven alleen om den schijn te bewaren, alsof de inhoud iets anders ware als eene compilatie van algemeenheden en ettelijke zoogenaamde attesten.

Als regel hebben wij aangenomen de spécialités, (er zijn eenige honderden) waarvoor zulke boekjes dienst moeten doen, in het Maandblad niet eerder te bespreken, voordat wij zeker weten, dat zij ook in ons land worden verkocht of geadvertieerd. Intusschen houden wij ons voor verdere toezending aanbevolen; niet zelden toch is de verspreiding in 't buitenland de voorbode voor de exploitatie bij ons en kunnen wij dus daardoor worden gewaarschuwd.

— B. te H. Zie onder herhaalde waarschuwingen.

— Veel voor dit nummer bestemd moest wegens plaatsgebrek blijven liggen.

Daarom ook ditmaal geen Schertsblad.

Herhaalde waarschuwingen.

Fellow's stroop van hypophosphieten. Op deze stroop wordt voortdurend de aandacht der geneeskundigen gevestigd door boekjes, die direkt uit Engeland aan hunne adressen worden toegezonden. — De stroop bevat, zooals wordt opgegeven de hypophosphieten van ijzer, chinine, strychnine, kalk, mangaan en kali; 't is echter niets nieuws, want reeds jaren lang kwamen praeparaten van gelijksoortige samenstelling in den handel voor.

Elk geneesheer kent ze en zal onder omstandigheden gebruik maken van deze onderphosphorigzure verbindingen, die ieder apotheker kan bereiden en afleveren tegen billijken prijs, terwijl een flesch dezer specialiteit van 400 gram inhoud f 3.70 kost, 't geen veel te duur is.

't Spreekt echter van zelf dat de mooie boekjes en de porto's, die alleen ongetwijfeld jaarlijks een aanzienlijk bedrag uitmaken, ook moeten betaald worden door de personen, die zich door dezen schijn van de gelijkheid laten verleiden om de kostbare stroop te koop.

Biscuits Ollivier. Hoort, hoort den lof van deze beschuitjes: Waarachtige genezing van contagiëuse ziekten, bederf van het bloed, huiduitslag en alle ziekten bij mannen, vrouwen en kinderen. Bereiding zoo volmaakt mogelijk. Aangename, snelle, ongevaarlijke behandeling zonder wederinstorting.

Dat alles en nog meer fraais staat in de advertenties te lezen.

En wát leert de wetenschap? Het zijn beschuitjes van melk, meel en suiker gebakken waarin een kwikzilververbinding. Een buitenlandsche chemicus heeft 1 centigram kwiksublimaat per beschuit er in gevonden. Dr. O. J. RISSELADA, die voor ons een nieuw onderzoek heeft ingesteld, heeft eveneens het kwikzilver er in aangetoond maar in de door hem onderzochte beschuitjes was, door het samengebakt zijn met de andere bestanddeelen, niet te bewijzen in welken vorm het kwikzilver er in gebracht was, doch dat het er in is, is buiten twijfel.

Er blijft dus van al den lof uit de advertenties niet veel over. De kwikverbindingen zijn zeer oud en overbekend aan elk geneesheer en elk apotheker. De geneesheeren schrijven ze ook thans nog dikwijls voor; maar slechts in nauwkeurig, vooraf onderzochte gevallen en met groote voorzichtigheid, want in het algemeen zijn de kwikverbindingen vergiftig en vooral het kwiksublimaat. Hier echter worden ze als een onschuldige waar en in een aangename vorm als zoete beschuitjes aangeboden! In zekeren zin is het daarom een geluk dat ook de fabrikant van deze kwakzalverij verbazend veel geld voor zijn waar neemt.

MAANDBLAD

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te Steenberg en Dr. VITUS BRUINSMA te Leeuwarden. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt in April per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenberg, Voorzitter.

P. KRUYSSSE, Apotheker „ Amsterdam.

Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.

Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1043.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de Kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Verslag van de Algemeene Vergadering der Vereeniging. Berichten: Gerechtaardigd wantrouwen in alle couranten-middeltjes. — Nicholson nog niet ontwapend. — Een merkwaardigheid in een museum. — Weer een blad dat geen kwakzalvers-advertenties plaatst. — Het gevaar van gemagnetiseerd water. — Het krachtig optreden van de Regeering in Duitsland.

Rechtszaken: Een veroordeeling door het Hof te Leeuwarden. — Uit Sneek.

Grootere artikelen: Hulsbalsem. — Nog iets over belasting op geheimmiddelen. — Pommade Medicinaal. — Kwade praktijken.

Ingezonden stukken. — Correspondentie, o. a.: over het gesticht Windelinx te Brussel, Dr. Halfpap te Berlijn, het boek van Retau, Sodener Minerale Pastilles en het boekje de Schoonheidskunst voor mannen en vrouwen.

Herhaalde waarschuwingen: Kunsttrommelvliezen van Nicholson.

Verslag van de Algemeene Vergadering der Vereeniging.

Zaterdag 24 Sept. heeft te Amsterdam, in een der zalen van den Heer Krasnapolski, de Algemeene Vergadering der Vereeniging plaats gehad. Tegenwoordig waren de vier bestuursleden Dr. G. W. BRUINSMA te Steenberg, Dr. VITUS BRUINSMA en Mr. J. C. MEIJER te Leeuwarden en de Heer P. KRUYSSSE te Amsterdam; verder de Heeren A. H. VAN TUBERGEN van Haarlem, H. A. HOFTMAN van De Lemmer en Dr. P. ANKER-SMIT, C. M. DE BRUIJN, L. C. W. COCK, Dr. D. J. COSTER, A. GOUKA, H. HEMPENIUS, G. H. HOORN, M. L. Q. VAN LEDDEN HULSEBOSCH, Dr. M. HIJMANS, Dr. C. H. MÖLLER, H. PEKELHARING, Dr. C. N. VAN DER POLL, D. SCALONGUE, J. H. SCHAFFERS, Dr. H. P. SCHRÖDER, Prof. W. STOEDER, H. SWART Sz. en L. C. TRIP, allen van Amsterdam.

De Voorzitter, Dr. G. W. BRUINSMA, opent de vergadering en roept de aanwezigen het welkom toe. Hij wijst er op dat over een paar dagen te Weenen het *Internationaler Congress für Hygiene und Demographie* gehouden wordt, waar o. a. Dr. FLORIAN KRATSCHEMER over *Massregeln gegen den Geheimmittel-Schwindel* zal spreken. Waarschijnlijk zal daar ook onze Vereeniging ter spraak komen, want hij heeft Dr. KRATSCHEMER in kennis gesteld met hare werking en wel door hem, met een begeleidend schrijven, toe te zenden het artikel dat onder het opschrift *Le Combat de la Charlatanerie dans les Pays-Bas* van de hand van onzen secretaris is verschenen in het tijdschrift *Revue Internationale des Falsifications des Denrées Alimentaires*, waarvan de eerste aflevering onlangs onder redactie van Dr. P. F. VAN HAMEL ROOS is uitgegeven. Hij meent dat het niet ongeschikt is dit artikel hier bij de opening dezer vergadering voor te lezen.

De secretaris, Dr. VITUS BRUINSMA, leest hierop bedoeld opstel voor, waarin een beknopte geschiedenis gegeven wordt van de werking onzer Vereeniging gedurende de 6 à 7 jaar van haar bestaan.

Hierop wordt het jaarverslag en het verslag der vorige algemeene vergadering goedgekeurd en bij monde van den Heer Cock rapport uitgebracht door de Commissie, welke de rekening over 1886 heeft nagezien. De Commissie heeft de rekening in orde bevonden en stelt voor den secretaris-penningmeester te bedanken voor zijn beheer en bovendien Mr. J. C. MEIJER voor

de vele moeite die hij zich, ten opzichte van de processen der Vereeniging, naar uit de rekening blijkt geheel belangeloos, heeft gegeven. De verg. vereenigt zich met applaus hiermede. — Tot Commissie om de rekening van het volgend jaar na te zien worden benoemd de Heeren PROF. STOEDER, Dr. ANKER-SMIT en VAN TUBERGEN, welke deze benoeming aanvaardden.

Voor de buitengewone vacature in het bestuur worden door het bestuur aanbevolen de Heeren Dr. J. A. QUANJER te Amsterdam en Dr. S. GREIJNDANUS te Baarn. Bij stemming verkrijgen van de 22 stemmen die worden uitgebracht, de eerstgenoemde 14 stemmen, de Heer GREIJNDANUS 4, Dr. G. C. NIJHOFF 2 stemmen, terwijl 1 briefje in blanco en 1 stem onwaarde was. Dr. QUANJER is alzoo gekozen en hem zal hiervan kennis worden gegeven. — Voor de gewone vacature, ontstaan door de periodieke aftreding van Mr. MEIJER, worden door het bestuur aanbevolen de aftredende en Mr. L. ZEGERS VEECKENS te Amsterdam. Er werden 21 stemmen uitgebracht waarvan 18 op eerstgenoemde en 3 op Mr. ZEGERS VEECKENS. — Op de desbetreffende vraag van den voorzitter verklaart de Heer MEIJER zich bereid ook in 't vervolg deel van het bestuur uit te maken, wat door de verg. met applaus begroet wordt. Een der leden verklaarde nog dat hij niet op den Heer MEIJER had gestemd, alleen omdat hij meende dat deze, als periodiek aftredende, niet herkiesbaar was.

Na deze huishoudelijke werkzaamheden is aan de orde: Bespreking van de vraag: Is er kans dat de ahangige wetsontwerpen tot herziening der geneeskundige wetten, zoo zij tot wet verheven worden, iets zullen bijdragen tot bestrijding der kwakzalverij?

De VOORZITTER leest artikel 1 van het wetsontwerp tot wijziging der wet op de artseneerbereidkunst. Volgens dat artikel zal voortaan de tweede alinea van art. 1 dier wet aldus luiden:

Tot uitoefening der artseneerbereidkunst in haar geheel, alsmede tot het enkel bereiden en het enkel afleveren van geneesmiddelen tot geneeskundig doel, zijn alleen bevoegd apothekers, alsmede hulp-apothekers, leerlingen-apothekers en apothekers-bedienden onder de in art. 22 gestelde bepalingen, en die geneeskundigen, aan wie de bevoegdheid is toegekend, onverminderd de bevoegdheid bij art. 3 der wet van 8 Juli 1874 (*Staatsblad* no. 98) aan de veeartsen toegekend. Door Ons wordt bij maatregel van inwendig bestuur, nadat over het ontwerp daarvan deskundigen zijn gehoord:

1o. eene lijst vastgesteld van geneesmiddelen, welke bij uitzondering op bovenstaand voorschrift, ook door anderen dan de bovengenoemde personen mogen worden afgeleverd of bereid en afgeleverd;

2o. een reglement vastgesteld betreffende openbare verkoopen van waren, welke in de geneeskunde worden gebruikt.

Volgens de *Memorie van Toelichting* zouden de uitzonderingen, waarop de hier genoemde lijst betrekking heeft, moeten bestaan:

1o. ten aanzien van de *simplicia*, die het publiek sedert onheugelijke tijden in andere winkels koopt, veelal uit vrees voor hogere prijzen in de apotheken. Bij art. 17 der wet van 12 Maart 1818 (*Staatsblad* no.

16) was de kleinhandel in deze waren ook vrijgelaten, omdat het voorrecht der apothekers alleen de *samengestelde geneesmiddelen* betrof. Deze benaming is nu niet gebruikt, omdat het niet altijd met zekerheid is uit te maken omtrent ieder geneesmiddel, of het enkelvoudig of samengesteld is, bijv. minerale wateren, waarin de handel toch vrij moet zijn;

2o. ten aanzien van eenige z. g. geheime middelen, die namelijk waarvan de samenstelling en de heilzame of onschadelijke aard aan alle deskundigen welbekend zijn;

3o. ten aanzien van den handel in medicinale waren in het groot, in het bijzonder van veilingen.

De VOORZITTER zet uiteen, waarom hij in deze regeling weinig kans op bestrijding der kwakzalverij ziet en waarom vooral het hier onder 2o genoemde hem zeer ongewenscht voorkomt.

PROF. STOEDER en ook Dr. ANKER-SMIT verdedigen een afwijkend gevoelen en aan de uitvoerige discussie, die volgt, nemen verder ook deel de Heeren Dr. VITUS BRUINSMA, HOORN, KRUYSSSE, Mr. MEIJER, Dr. MÖLLER, VAN LEDDEN HULSEBOSCH en Dr. COSTER.

Het verschil loopt voornamelijk daarover of op de lijst het onder 1o genoemde (*simplicia*) zal moeten voorkomen, terwijl men het vrijwel er over eens is dat het onder 2o. genoemde (z. g. geheime middelen) daarop geen plaats behooren te vinden.

De uitslag is dat met 12 tegen 11 stemmen de volgende motie wordt aangenomen:

De vergadering acht het niet wenschelijk dat bij de wet, regelende de uitoefening der artseneerbereidkunst, lijsten worden vastgesteld van middelen die ook door onbevoegden mogen verkocht worden.

Hiermede is dus beslist dat de vergadering in het geheel geen lijsten noodig acht. Daar echter de mogelijkheid en zelfs de waarschijnlijkheid bestaat, dat er bij aanneming der wetsontwerpen toch een dergelijke lijst zal vastgesteld worden, wordt op voorstel van Dr. COSTER ook nog deze motie in stemming gebracht:

Mocht de Regeering echter overgaan tot vaststelling van zulk een lijst, dan acht de vergadering het wenschelijk, dat daarop niet „eenige z. g. geheimmiddelen” worden geplaatst, als de Regeering bedoelt in hare *Memorie van Toelichting* op art. 1 van het wetsontwerp.”

Deze tweede motie wordt zonder hoofdelijke stemming bij acclamatie aangenomen. Op dezelfde wijze wordt later nog besloten om aan de Regeering van het aannemen dezer moties kennis te geven, met mededeeling van de beweegredenen welke de vergadering hiertoe hebben geleid. (*)

Hierna is aan de orde: Voorstel van het Bestuur: dat de Vereeniging zich wende tot de Staatscommissie, aan wie is opgedragen het herzien van de *Pharmacopoea Neerlandica, Editio altera*, met verzoek daarin ook op te nemen enkele samengestelde geneesmiddelen (pillen enz.), die op ad-

(*) Daar hiertoe een min of meer uitvoerig adres moet ontworpen worden en dit later toch in ons maandblad zal worden gepubliceerd, hebben wij in het bovenstaande slechts den uitslag der beraadslagingen en niet uitvoerig de discussies zelf medegedeeld.

vies van geneeskundigen, doch zonder recept van dezen, kunnen afgeleverd worden.

De SECRETARIS licht dit voorstel toe en daarna deelt Dr. COSTER mede dat hij, als lid van genoemde Staatscommissie, geen indiscretie meent te begaan door hier te openbaren, dat genoemde Commissie reeds geheel in den geest van dit voorstel werkzaam is, en dat het dus als overbodig kan beschouwd worden dat onze Vereeniging zich voor het aangegeven doel tot de Commissie wende.

De VOORZITTER dankt Dr. COSTER voor zijne belangrijke mededeeling en besloten wordt het voorstel verder buiten behandeling te laten.

Vervolgens komt aan de orde de bespreking van de door de Vereeniging gevoerde processen. Het lid van het bestuur, Mr. J. C. MELJER, die als pleiter voor de Vereeniging in de twee afgedane processen is opgetreden, en ook in het aanhangig van Haitsema Enuma als zoodanig voor de Vereeniging werkzaam is, geeft de hier bedoelde inlichtingen. Hij is van gevoelen dat geen wijziging van ons burgerlijk recht noodig is, om de vereeniging in het vervolg voor het verliezen van dergelijke processen te vrijwaren, doch dat daarvoor alleen noodig is de rechters te overtuigen, dat onze Vereeniging, bij het dikwijls in krasse bewoordingen afkeuren van de handelingen der kwakzalvers, niets anders dan een groot algemeen belang beoogt.

Thans de agenda afgehandeld zijnde, verkrijgt, op de vraag van den VOORZITTER of een der leden nog iets in het midden heeft te brengen, Dr. HJLMANS het woord om te wijzen op het feit, dat enkele apothekers somtijds groote doses morphine buiten voorschrift van den geneesheer afleveren, waardoor het verslaafd worden aan morphine wordt in de hand gewerkt. Wel is het genoemde strafbaar, doch zoo niet twee getuigen de overtreding kunnen constateeren is het niet te bewijzen. Spreker vraagt of hiertegen niets kan gedaan worden.

De Vergadering is van oordeel dat deze zaak, hoewel van veel gewicht, geheel bij het geneeskundig staats-toezicht te huis behoort en onze Vereeniging er niets aan zal kunnen doen.

De VOORZITTER geeft hierna nog enkele mededeelingen over enkele van het buitenland ingevoerde kwakzalversmiddelen en het meer of mindere succes dat onze Vereeniging in de bestrijding er van heeft gehad.

De heer GOUKA vraagt of het vooral met het oog op het internationaal optreden der kwakzalvers niet wenschelijk is dat ook onze Vereeniging een internationaal karakter krijgje, om zoo de buitenlandsche middelen niet eerst bij het overschrijden onzer grenzen maar reeds bij hun ontstaan te bestrijden.

De VOORZITTER wijst er op dat het bestuur reeds nu zooveel mogelijk alles, wat in het buitenland op dit gebied geschiedt, nagaat en dat ook misschien het nu gehouden Congres te Weenen en het verschijnen der *Revue Internationale* het door den spreker beoogde doel kan bevorderen.

Na de gebruikelijke dankbetuigingen enz. wordt hierop de vergadering door den Voorzitter gesloten.

Berichten.

In de Zitting der Tweede Kamer van 26 Sept. j. l. zijn de vier wetsontwerpen tot wijziging der geneeskundige wetten opnieuw door de regeering ingediend.

't Is altijd geraden voorzichtig te zijn met gevolgtrekkingen. Sommige personen schijnen te dien opzichte echter al te angstvallig te werk te gaan of in 't geheel geen begrip te hebben van waarschijnlijkheidsrekening.

't Komt gedurig voor dat iemand ons mededeelt door het Maandblad tot de overtuiging te zijn gekomen, dat die en die middelen met veel ophef aanbevolen, niets anders zijn dan kwakzalverij, maar — zoo volgt er dan op, — thans wordt een geheel ander middel druk geadverteerd, er wordt veel goeds van gezegd en allerlei mooie getuigschriften moeten bewijs geven van zijne bijzondere werkzaamheid. Hoe is het nu daarmee? Is ook dit weder kwakzalverij?

Natuurlijk beijvert zich de Vereeniging na zulk schrijven gewoonlijk om het nieuwe middel, de wijze van reclame maken en de z. g. attesten te onderzoeken en van hare bevinding mededeeling te doen in haar blad.

Daarmede zijn dan de noodige inlichtingen gegeven. Toch brengt zulk eene vraag ons dikwijls min of meer eene teleurstelling.

Zeker, wanneer voor vijftig krantenmiddeltjes de kwakzalverij en het bedrog duidelijk zijn aangetoond, dan bewijst dit niet, dat het één en vijftigste op dezelfde wijze aanbevolen, ook tot dezelfde categorie behoort, maar toch is het vermoeden daarvan gegrond en bestaat er eene groote waarschijnlijkheid voor.

Wij koesterden de hoop, dat het publiek dit langzamerhand zou leeren inzien en zich daarnaar gaan gedragen; dat het met wantrouwen *elk* nieuw middel zou bejegenen dat in de couranten geadverteerd

wordt, ook dan wanneer nog niet speciaal daarvoor het bewijs van kwakzalverij was geleverd.

't Spreekt toch van zelf, dat anders een behendige fabrikant slechts den naam van zijn middel telkens behoeft te veranderen en den vorm der advertenties te wijzigen om de gewaarschuwden, die den eenen strik ontlieden in een ander net te vangen. Hier geldt het de overigens minder edele spreuk in toepassing te brengen: vertrouw geen enkele, maar wees tegen alle op uw hoede.

NICHOLSON met zijn kunsttrommelvliezen, heeft het waarlijk nog niet opgegeven. Eerst beproefde hij het nog eens onder den anderen naam SIMPSON, maar nu treedt hij, na eenige weken rust, weer met advertenties onder den naam NICHOLSON op, om te trachten nog wat doove en hardhoorige Nederlanders naar zijn dure instrumenten te lokken.

Als die hardhoorigen niet doof zijn voor goede raadgevingen, dan kunnen zij nu weten, dat niets dan groote teleurstelling hen wacht, wanneer zij raad zoeken bij dezen Parijschen kwakzalver. — Wat wij vroeger van hem gezegd hebben, wordt in dit nummer van ons blad in de rubriek Herhaalde Waarschuwingen opnieuw beknopt weergegeven.

Wij verzoeken onze lezers aan al hunne kennissen, welke doof zijn en misschien zich kunnen laten verleiden om bij NICHOLSON hulp te zoeken, dit blad toe te zenden. Exemplaren hier voor zijn steeds gratis verkrijgbaar bij den uitgever H. VAN BELKUM Kz. te Leeuwarden.

Tot onze verbazing zien wij dat de Heer L. J. LEFEBRE, directeur van het geluidkundig *Museum Prins Hendrik* te 's Gravenhage, adverteert dat in dit museum ook voorhanden zijn de »zooveel besproken mechanische gehoorvliezen van Nicholson te Parijs.» — Wij vertrouwen echter dat de Heer LEFEBRE dit doet, om het publiek af te schrikken van den aankoop dier instrumentjes.

»Merkwaardigs» hebben deze dingetjes toch niets anders, dan dat ze een bewijs zijn hoe men in onzen tijd prullen, die nergens voor kunnen dienen en geen kwartje handelswaarde hebben, aan het publiek voor f25 à f30 kan verkoopen.

Waarlijk, den kleinen is het geopenbaard! Terwijl de uitgevers en aandeelhouders der groote en rijke bladen voortgaan de gelden voor de advertenties der kwakzalvers en hunne depothouders binnen te strijken, begrijpen vele kleinere bladen hun taak geheel anders.

Juist zij worden om het bepaald doel dat zij beoogen of den beperkten kring waarvoor zij schrijven, meest slechts gesteund door een beperkt aantal abonné's en kunnen de winst, uit advertenties voortvloeiende, slecht missen en toch komen er meer en meer dezer blaadjes, die ook in deze rubriek de eerlijkheid tegenover hun lezers meenen te moeten behartigen en zelfs zijdelings niet mede te werken hen te bedriegen.

Een nieuw voorbeeld kwam ons onder de oogen door een nieuw blad, uitgegeven onder redactie van L. Zeiler te Amsterdam, getiteld Mars, *Weekblad voor het Kader van het Nederlandsche leger. Orgaan van de vereeniging van gepensioneerde onderofficieren en minderen van het Nederlandsche leger.*

Met vette letter zegt de redactie aan het hoofd van het blad:

NB. Kwakzalvers-advertentiën worden niet geplaatst.

Bravo, Mars! Naast instemming van de mannen van naam, die u volgens uw opschrift hunne welwillende medewerking hebben toegezegd, zult gij hierdoor ongetwijfeld de sympathie verwerven van alle eerlijke lieden.

Onschadelijker middel dan water bestaat niet, zou men wanen en toch in de handen van een gewetenloos kwakzalver zal zelfs deze onschuldige stof verkeeren in vergif.

Dezer dagen stond te München terecht de magnetiseur WILHELM LIEBHABER, aangeklaagd wegens bedrog. Hij had een kind onder behandeling genomen, lijdende aan *Dyphtheritis*, de bekende, vreeselijke keelontsteking, die weliswaar vele kinderen en volwassenen ten grave sleept, maar waarbij toch eene doelmatige geneeskundige behandeling niet zelden in staat is het leven te redden.

Als eenig geneesmiddel had de man het kind 6 flesschen water gegeven, door hem zoogenaamd gemagnetiseerd; het kind was gestorven.

Voor de rechtbank werd bewezen, dat de man reeds tal van jaren dezelfde geneeskundige(?) behandeling uitoefende, en somwijlen f30 tot f60 voor een enkele visite ontving. Voor het gemagnetiseerde water rekende hij niemendal.

Onbegrijpelijk genoeg werd de man vrijgesproken omdat, zoo betoogde de rechtbank, er ook geneeskun-

digen gevonden worden, die geneeskracht toekennen aan het magnetisme.

Als een bewijs met welk een belangstelling de Regeering elders, in tegenstelling met hare onverschilligheid hier te lande, hare aandacht vestigt op alles wat den strijd tegen de kwakzalverij aangaat, diene het volgende:

De *Deutsche Medicinal Zeitung*, een zeer belangrijk geneeskundig tijdschrift, dat enkele malen per week te Berlijn uitkomt, heeft eene vaste rubriek, waarin zij alles verzamelt, wat in hare omgeving op 't gebied der kwakzalverij voorvalt.

Hierin was onlangs melding gemaakt van zekere *Pauline v. Baier*, die sedert jaren allerlei z. g. geneeskundige kuren ondernam en zich in advertenties aanbeval voor speciale behandeling van de meest uiteenloopende, waaronder zelfs de ergste ongesteldheden en kwalen.

Terwijl zij zich vroeger alleen betitelde als geneesmeesteres (Heilkünstlerin) had zij in den laatsten tijd er bij gevoegd, dat Z. M. den Koning van Wurtemberg, met goedvinden van het Rijkskanseliersambt, haar een onbeperkt doktorsrecht had verleend als belooning harer verdiensten.

Nauwelijks was deze mededeeling in het genoemde tijdschrift verschenen of van wege den Rijkskanselier werd door het Ministerie van B. Z. aan de redactie eene officieele mededeeling toegezonden, met verzoek tot opname in het eerstvolgende nummer, waarbij werd te kennen gegeven, dat aan de bewuste *Vrouw v. Baier* nimmer zulk een recht was toegekend, dat zij evenwel de Wurtembergische Regeering onophoudelijk had lastig gevallen met allerlei verzoekschriften en meermalen was veroordeeld wegens het onbevoegd voeren van een adellijken titel.

De bedoelde nieuwe advertentie zoowel als vernieuwde pogingen door haar aangewend ter verkrijging van den een of anderen titel, hadden de Wurtembergische Regeering aangespoord een onderzoek te doen naar de geestvermogens van *Vrouw v. Baier*, hetwelk ten gevolge had gehad, dat zij krankzinnig was verklaard en opgenomen is in een gesticht.

Rechtszaken.

Het gerechtshof te Leeuwarden heeft arrest gewezen in de zaak van W. B., oud 54 jaren, koopman te 's Hage, die door de rechtbank te Winschoten vrijgesproken was.

Het Hof achtte bewezen, dat bekl., onder voorgeven van te zijn reizend geneesheer van het Roode Kruis, een fleschje met vocht aan de wed. Pompe heeft verkocht voor f1, als onfeilbaar middel tegen de maagkwaal waaraan zij lijdende was, terwijl hij wist, dat dit vocht bestond uit melk en een paar druppels pepermuntolie, ter waarde van slechts een paar centen. In zoverre dat vonnis vernietigende, verklaarde het Hof den beklagde schuldig aan oplichting en veroordeelde hem tot 3 maanden gevangenisstraf.

Bravo, roepen wij hierbij uit. Niet om deze zaak zelf, die van weinig beteekenis is, maar omdat er zoo een kleine kans komt dat men ook de groote kwakzalvers eens wegens oplichting zal gaan veroordeelen.

De timmermansknecht J. S. te Sneek, zal eerstdaags voor den rechter moeten verschijnen wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde in eenige dorpen van Wijnbriteradeel.

De man moet indertijd op een boelgoed in het bezit zijn geraakt van een receptenboek, dat hem sedert dien tijd trouw als gids en leidsman diende op dokters-terrein.

Hulsbalsem.

Al dwalen de zoogenaamde Polakken en Oliekoopers niet meer rond met allerlei onfeilbare geneesmiddeltjes voor mensch en dier, menig marskramer heeft toch in een geheim laadje van zijn kast of hondekar eenige doosjes met pillen of wat zelf en balsem, die hij tusschen zijn manufacturen of kruidenierswaren tracht aan den man te brengen voor enkele stuivers.

Zulk een middel is de balsem van J. J. Huls, die voornamelijk in Z.-Holland op het platteland wordt gevent. Een blikken doosje van ongeveer twintig gram inhoud wordt verkocht voor 35 cts. De koper krijgt eene circulaire toe, waarin hem wordt medegedeeld, dat „dit onverbeterbaar geneesmiddel reeds meer dan een halve eeuw vervaardigd en aan de lijdende menschheid verkocht is en alle andere geneesmiddelen overtreft.”

De laatste naam verdient het zeer zeker, wan-

neer het waar was, wat verder wordt verteld, dat het geneest „alle opene wonden of dezelve oud zijn „of jong, open beenen, klierstof, kwade oogen, „scheurbuik, kiespijn, pijn in het hoofd, rug of „lendenen, zwerende borsten, kwade tepels; dat „deze balsem verder hoog beroemd is voor bran- „den, winterhanden of voeten, het verwringen van „handen of voeten enz.” Bovendien is „deze bal- „sem voor den landman hoogst belangrijk”, zoo wordt er nog bijgevoegd, omdat zij onfeilbaar genezing aanbrengt bij allerlei wonden, verzwingingen en letsels van koeien en paarden. En al die ziekelijke aandoeningen worden, zooals het biljet te kennen geeft, met een enkel doosje van zeven stuivers in orde gemaakt.

Waarlijk 't is niet te verwonderen, dat de koopman, die tegenwoordig met dit artikel de dorpen in Zuid-Holland rondreist, nog al menig doosje van de hand doet.

't Goedje is echter altijd nog te duur voor zijn geld, want veel bijzonders is 't niet. Onze bekende medewerker de heer v. d. Weerd te Kampen bevond, dat deze Hulsbalsem bestond uit een mengsel van *Vaseline*, *Vet en Terpentijn*, en dus onmogelijk bijzondere geneeskrachtige eigenschappen kan bevatten.

Uit de circulaire zelve kan trouwens elk de ongelooftwaardigheid van 't geen beweerd wordt, bewijzen.

Alle jaren, zoo staat er, wordt deze balsem aan de huizen door den maker zelf aangeboden en elders wordt beweerd, dat het de echte Hulsbalsem is, toch draagt de colporteur den naam van Huls niet.

Bovendien beweert hij deze balsem reeds meer dan een halve eeuw vervaardigd te hebben en het hoofdbestanddeel de *Vaseline*, een product der petroleum-industrie, bestaat nog slechts sedert weinige jaren!

Nog iets over belasting op geheimmiddelen.

In Engeland kan elk, die 't aanvraagt, een patent verkrijgen, tot uitsluitend verkoop van geheimmiddelen en toebeide geneesmiddelen, zoogenaamde *patent medicines*. Behalve het patentrecht moet de verkoper daarvoor zegelgeld betalen, namelijk ongeveer een dubbeltje voor elk doosje, fleschje of potje. Ten bewijze dat dit zegelgeld betaald is, worden deze voorwerpen voorzien van een officieel stempel.

De schatkist geniet door deze belasting zeer aanzienlijke winsten; vroeger (Maandbl. Mei 1884, Oct. 1885) hebben wij aangetoond, hoe deze inkomsten steeds stijgende zijn en voor de stempeling alleen, zonder het patent, het laatste jaar ruim 2.040.000 gulden bedroegen.

Thans zegt het geneeskundig tijdschrift *Lancet*, dat dit bedrag over 1886 alweer hooger is en een som uitmaakt van f 2.148.852, dus ruim honderd duizend gld. meer dan 't vorige jaar.

Het blad beweert, dat door menigeen het eenvoudige belastingstempel voor een soort van officieele aanbeveling wordt gehouden, terwijl het toch niet anders beteekent dan dat de Staat te gelijk met de blufferige verkoopters, ook voor zich een duitje meent te moeten verdienen aan hen, die zoo dwaas zijn om deze artikelen te koopen. Bovendien wijst het blad er op, dat dit belastingstempel den vrijen verkoop toelaat van vele geneesmiddelen, die anders, omdat zij hevig werkende bestanddeelen bevatten, onderworpen zouden zijn aan de wettelijke bepalingen omtrent den verkoop en de bijzondere verpakking van vergiften.

In de geneeskundige wetsontwerpen, die op 't oogenblik nog in Nederland aanhangig zijn, stelt de Regeering voor insgelijks den verkoop van enkelvoudige geneesmiddelen en sommige „zoogenaamde geheimmiddelen” aan 't vrije verkeer over te laten. Wij hebben het vermoeden geopperd (Maandbl. Mei 1886), dat de verkoopters allicht niet zouden aarzelen uit dit bloote verlot tot verkoop door de Regeering eene reclame te distilleeren tot aanprijzing hunner middelen, b.v. door opschriften als: *verkocht met autorisatie van de regeering; met toestemming van het staats-toezicht* of iets dergelijks, 't geen wel is waar, niets beteekent, maar het publiek, evenals in Engeland de stempel,

als een officieele aanbeveling zou tegenblinken. Wie zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht; 't is te hopen, dat onze volksvertegenwoordiging het gevaar bij tijds nog afwendt, want zelfs de verontschuldiging dat de Staat er geld bij zou winnen, zou bij het voorgedragen stelsel niet kunnen te hulp geroepen worden.

Pommade Medicinaal.

Geen wonder dat er velen najverig zijn op het succes van den bekenden *Theophile*, die zich door zijn advertenties en haarmiddeltjes van een eenvoudigen steendrukkersknecht heeft opgewerkt tot een vermogend man.

Leder, kan hetzelfde kunstje beproeven en zoo hij in den beginne er een beetje duiten aan kan te koste leggen en niet te bescheiden tegenover het publiek optreedt, zal hij ook veel kans hebben te slagen.

Juist de concurrentie komt hem in zekeren zintenen goede; omdat al die haarmiddeltjes in den regel evenveel of beter gezegd even weinig, d. i. niemendal helpen grijpt degene, die gewoon is zijn hoofd met het een of ander te besmeren, altijd naar het laatst geadverteerde, omdat hij daarvan verwacht, hetgeen blijkens zijn ervaring de andere middeltjes hem niet hebben gegeven.

Zekere kapper *Wijngaarden* te Amsterdam heeft de exploitatie van zulk een nieuw haarmiddel op vrij groote schaal aangepakt en van zijn collega *Theophile* ook het kunstje afgekeken om zich „haarkundige” te betitelen.

Met groote en kleine advertenties en reclames overstroomt hij vooral de Amsterdamsche bladen of zoekt voor zijne biljetten een plaats op de aanplakborden der hoofdstad.

De *Pommade Medicinaal*, zoo heet het daar of in de bijgevoegde circulaire „overtreft alle andere „pommade en bezit eene bijzondere geneeskracht „voor huidaandoeningen op het hoofd.”

Zij dient „tot zuivering van het hoofd en het „groeien der Haren”, zoo staat er op de etiquette en op een andere plaats wordt gezegd, dat „deze „wijdberoemde en onovertrefbare Pommade-Medicinaal volkomen geneest ziekte der haren, uitvallen „der haren, haarpijn, roos op het hoofd en vele „andere aandoeningen der hoofdhuid”, terwijl de vermaarde „coiffeur, haarkundige” er nog bijvoegt dat zijn middel vooral dienstig is om het uitvallen te voorkomen.

De prijs van elk fleschje is één gulden. Alle onnoozele stakkers en domgeloovigen, die kaalhoofdig zijn of vreezen het te worden, die hun haren beter willen laten groeien of „haarpijn” voelen en daarbij sinds lang geen baat meer vinden bij *Theophile* en zijn mengseltjes, zullen thans, dit begrijpt de slimme kapper, hem een gulden komen brengen, waarvan hij meer dan 75 pCt. als winst in den zak steekt.

Enfin! elk moet zelf weten, waar hij zijn pommade wil koopen of hij ze met veel of weinig geld wil betalen; alleen zij elk gewaarschuwd, dat deze *pommade medicinaal* zoo min een wonderproduct is, als al de anderen. Of zij bijzondere geneeskracht kan bezitten „het haar kan doen groeien of ziekten voorkomen of genezen”, moge ten slotte elk zelf beoordeelen door het volgende.

De heer G. B. SCHMIDT, apotheker in het Binnengasthuis te Amsterdam en lid der Vereeniging, heeft nl. de veel geadverteerde pommade van *WIJNGAARDEN* onderzocht; zij bestaat uit gesmolten *ossemery*, welriekend gemaakt door gewone *lavendelolie*.

Voor zijn gulden koopt men een heel mooi fleschje, met een schroefdeksel van brittania-metaal gesloten, en dat zeker meer waarde heeft dan de inhoud. Voor een dubbeltje *ossemery* bij een slager gekocht en gesmolten, kan men juist twee fleschjes vullen; de *lavendelolie*, waarvan een paar druppels voor elk fleschje voldoende zijn, is eveneens zeer goedkoop.

KWADE PRAKTIJKEN.

Wij herinneren ons, eenige jaren geleden een groote vergadering te hebben bijgewoond, waar de steeds toenemende handel in kwakzalvers-geneesmiddelen aan de orde was, en waar beraadslaagd werd over de beste wijze om dat verfoeilijke azen op der menschen domheid tegen te gaan.

„Neem de redactien der groote en der kleine nieuwsbladen in den arm”, zeide een der sprekers. „De pers is een machtig werktuig ter volksoopvoeding. Zij beroemt er zich gaarne op, de taak der school voort te zetten bij volwassenen. Hier kan zij toonen, dat zij een trouwe arbeidster wenscht te zijn in den wijngaard van volksverlichting en volkswelzijn.”

„'t Mocht wat!” werd er geantwoord. „Juist in die bladen vinden de kwakzalvers hun beste, maar voor het publiek gevaarlijkste bondgenooten. De advertentien in de bladen zijn hun grootste kracht. Dat zij jaar in jaar uit voortgaan, daarvoor kolossale sommen te besteden, bewijst den omvang van het kwaad, hetwelk er door wordt gesticht.”

„Helaas maar al te waar”, was het wederwoord. „Doch redacteur en uitgever zijn twee. De uitgever beschikt over de kolommen, voor advertentien bestemd; laat dan ten minste de redacteur, die over de eerste bladzijden te zeggen heeft, met nadruk en telkens weder waarschuwend wijzen op de voetangels en klemmen, welke op de vierde den argeloozen lezer dreigen.”

Deze tegenstelling tusschen de vierde en de eerste bladzijden scheen grappig. Men lachte er om. Maar was er niet meer reden om te treuren over den toestand, die zich daarin openbaart? Zij bewijst, dat de redactien — aangenomen, dat dezen vrij zijn van schuld — machteloos staan tegenover degenen, die in finantiel opzicht de bladen besturen. Er blijkt uit, niet alleen dat de meeste der bladen, wat ieder weet, industriële ondernemingen zijn, maar ook dat velen onder haar bestuurders niet naar eisch kieskeurig zijn in het behartigen van haar geldelijke belangen. Zij geeft aanleiding tot de beschuldiging, dat menig directeur of uitgever er zelfs niet tegen opziet het ondermijnen van 's volks gezondheid en het schaamteloos exploiteeren van 's volks beurs rechtstreeks en zonder schroom in de hand te werken.

Is deze beschuldiging wel van allen grond ontbloot? Onder al die uitgevers en directeurs is er wellicht niet één, die niet in gemoede zich overtuigd houdt van het kwaad, dat met een groot deel dezer dusgenaamde geneesmiddelen wordt gesticht, waar de misdadige verkoopers het onoordeelkundig gebruik er van aanprijzen voor alle mogelijke kwalen. Onbekend is het hun niet, dat velen daardoor of te lang verzuimen deugdelijke geneeskundige hulp in te roepen, of een reeds geschokt gestel geheel te gronde richten. Ontkennen kunnen zij niet, dat in hun kolommen op de grofste wijze gelogen en bedrogen wordt. Zij weten, dat, mede ten gevolge van hun medewerking, van jaar tot jaar honderdduizenden gulden ten kwade worden weggesmeten, grootendeels nog wel door menschen, die met hun zuur verdiende penningen nauwelijks in het levensonderhoud der hunnen kunnen voorzien.

Toch houden zij niet op zich daaraan medeplichtig te maken. Ja, soms werd er door het kwakzalversgilde zelfs nog wat bedacht, om de menigte te gretiger te doen loopen in de haar gespannen strikken. Met de advertentien nog niet tevreden, heeft het er dusgenaamde „reclames” aan toegevoegd: zelfaanbevelingen van de verkoopers der kwakzalversmiddelen, maar bestemd om door vorm en plaats den indruk te maken van aanbevelingen door de redactie: hier „Mededeelingen en berichten” heetend, ginds het opschrift „Medische brieven” dragend — ware wolven in schapenvacht, door de kwakzalvers gaarne dubbel en driedubbel betaald, omdat zij hun dubbel en driedubbel voordeel brengen. Zijn zulke dingen niet ergerlijk in hooge mate?

En als nog voor de medeplichtigheid der nieuwsbladen de verzachtende omstandigheid kon worden gepleit, dat zij een hachelijken strijd om het bestaan te voeren hebben! Maar och, meewarigheid met hun finantielen toestand is veelal volkomen misplaatst. Onder de kleine provinciale bladen zijn er, die goudmijnen heeten mogen, en ook sommige der groote geven aan hun aandeelhouders dividenden om van te watertanden. Denkt men, dat die ten minste te rade gaan met hetgeen de roeping, welke zij zichzelf toekennen, hun ten plicht stelt? Wie het meent, zie er slechts die bladen op na, om genezen te worden van zijn waan. Organen der Nederlandsche pers, die niet meedoen aan het stuitende bedrijf, ontbreken gelukkig niet; maar ook hier blijkt, dat het niet altijd juist de rijken en machtigen der aarde zijn, die vóórgaan in het goede.

Weliswaar heeft men vaak beproefd, het kwaad te vergoelijken met de bewering, dat het niet te keeren is zonder tot erger te vervallen. De grens — zoo heet het dan — tusschen advertentien, die niet en die wel opgenomen behooren te worden, is niet aan te wijzen. Niemand kan hier met zekere hand altijd het kaf van het koren scheiden. Een blad, dat sommige advertentien weigerde, zou daardoor die, welke het niet plaatste, als 't ware ijken, en er dus een zekere verantwoordelijkheid voor aanvaarden. Dit zou de lezers nog te meer op den dwaalweg brengen. En zoo is het ten

slotte nog maar beter, van schiften zich te onthouden. 't Klinkt niet onaardig; 't wekt zelfs het vermoeden, alsof men noodgedrongen en met weerzien doet wat men zelf oprecht betreurt. Maar in trouwe, wat is het anders dan een bewijs voor de stelling, dat er niets is, of men kan wel een schijngrond vinden om het te verdedigen?

Toegegeven, dat, ondanks het pogen des uitgevers ten goede, toch nog wel het een en ander, hetwelk beter zou zijn geweest, door de mazen sluipen zou. Doch is dat een reden, om het net maar in 't geheel niet te spannen? Waarlijk, al nam men er een met groote mazen, dan nog zou voor vrij wat de toegang worden versperd. Dat zou reeds zooveel gewonnen zijn. Zeker zijn er onder de aangeprezen middelen, waarop wij doelen, over welker bedenkelijk karakter verschil van gevoelen kan bestaan, en misschien gaan de bestrijders der kwakzalverij in hun ijver soms te ver. Maar er zijn er ook — en vele —, waarvan geen mensch met gezonde zinnen kan ontkennen, dat zij zijn bedriegelijk of gevaarlijk of beide. Welnu, alvast beginne men deze te weren en niet langer handlangersdiensten te bewijzen aan onbetwistbare oplichterij.

Dat dientengevolge het publiek in het directie-bureau der courant een ijkantoor zou gaan zien, waar het merk van deugdelijkheid, of althans van onschadelijkheid, wordt gedrukt op die advertentiën, die wel zouden worden geplaatst, schijnt ons niet veel meer dan een praatje voor de vaak. Wel is het mogelijk, dat de openbare meening nu en dan over deze of gene aankondiging haar misnoegen zou te kennen geven. Maar wat nood? Wat zou de directie van een blad beletten, of door verhoogde nauwlettendheid bij het schiftingswerk aan de openbare meening voldoening te schenken, of haar overdrijving te weerstaan? De grief is niet, dat hier somtijds wordt misgetast, gelijk bij dlk menschelijk pogen het geval zal zijn; de grief is, oat zelfs niet de allergeeringste poging wordt gedaan m van medeschuld aan kwade praktijken vrij te blijven.

De periodieke pers heeft als zedelijke macht geen recht van bestaan, zoo zij niet er naar streeft, volgens haar inzichten, het geluk des volks te bevorderen in stoffelijken en geestelijken zin. Van die roeping verklaart zij zich trouwens o zoo gaarne bewust. En ziehier toch, dat, zij het ook tegen den wensch harer redactiën, haar met den dag klimmende invloed ter beschikking wordt gesteld van bedriegers, die de onwetendheid en de zwakheid van zovelen misbruiken om hun vuige zelfzucht te bevredigen.

Wanneer zal die smet niet meer kleven aan het kleed van de „koningin der aarde”?

(Sociaal Weekblad.)

Ingezonden Stukken.

DE HOOGHE PRIJZEN DER APOTHEKERS.

Aan Heeren Redacteuren van het Maandblad der Vereniging tegen de Kwakzalverij.

M.!

Vergun mij nog even terug te komen op mijn schrijven van 8 Juli, opgenomen in het vorige Maandblad, of liever op de door U tegen dat schrijven gerichte op- of aanmerkingen. Die aanmerkingen houden m. i. geen steek. Uw repliek komt hierop neer, niet waar: dat men onderscheid moet maken tusschen middelen, die kant en klaar in de apotheek aanwezig, zoo gehaald worden, en die welke op recept afgeleverd, moeten toebereid worden; en voor die laatste soort gaat het, naar uwe meening niet aan, de materiele waarde der grondstoffen als basis te nemen voor de beoordeeling van den prijs. Dit ben ik geheel met u eens, waar drie, vier, vijf verschillende geneesmiddelen gemengd, toebereid, gekookt enz. enz. moeten worden, is 't niet meer dan natuurlijk dat behalve de prijs der middelen ook een billijke som voor den verrichten arbeid wordt in rekening gebracht. Zeker, ieder arbeider is zijn loon waard! Maar juist de door mij aangehaalde voorbeelden betroffen medicijnen die eenvoudig in de apotheek „kunnen gehaald worden.” Ze zijn kant en klaar in den groothandel te krijgen, en met het oog op die beide voorbeelden blijf ik beweren, dat de winst op zulke middelen behaald, te hoog is. En 't is met meer van die enkelvoudige middelen het geval. Haal in een apotheek b.v. 60 gram laurierkerswater, ge betaalt f 0.25, terwijl eene wijnflesch vol, dus 900 gram, in den groothandel f 0.40 kost. Dit is ook weer 700 % winst. Haal in een apotheek b.v. bicarbon. natrie., of wat chloras kalic., middelen die per 1/2 kilo in den groothandel 35 à 50 cents kosten, ge betaalt voor een hoeveelheid die wel op een eetlepel kan, 10 centen. En waarom, heeren redacteuren, houden heeren apothekers elkander zoo goed op de hoogte van den prijs, wanneer b.v. aan een hunner afschrift van een recept gevraagd wordt. Een voor de meeste leeken onbegrijpelijk abracadabrysch teeken in een hoekje van

het afschrift neergesteld, maakt den ambtgenoot, waar het recept dan later weer ter bereiding afgegeven wordt, onmiddellijk bekend met den prijs, die er vroeger voor gevraagd werd. Waarom behoeft dat te geschieden, als op alles een billijke winst berekend wordt? 't Heeft nu allen schijn of de heeren elkander in voor de profane wereld onbekende teekens mededeelen: »reken niet meer of minder dan ik, we moeten elkander niet onderkruipen, één prijs houden.” Daarom worden ook zeker de met een lantaarntje te zoeken apothekers, die zich aan die lettertjes en cijfers niet storen, maar hunne eigen prijsberekening volgen en dan in den regel goedkooper zijn, door hunne collega's minder prettig aangekeken. Wat meer concurrentie, ook op dit gebied, zou het publiek zeker ten goede komen.

H., 3/9 87.

O.

De Heer O. erkent hier dus dat voor het gereed maken en afleveren op recept de apothekers voor hun prijzen niet de materiele waarde der grondstoffen als basis behoeven aan te nemen, maar een billijke belooning voor hun arbeid, daaraan besteed, er bij mogen rekenen. Dat zij nu met elkaar overeenkomen om allen die „billijke belooning” gelijk te rekenen, voor zoo ver zij zich tenminste aan de aanwijzing daarvan op het recept willen houden, is hunne zaak. Het publiek heeft er alleen belang bij dat die prijs niet te hoog zij. Zonder die gelijkvormigheid ware het even goed mogelijk dat een ander apotheker hooger als dat hij lager rekende.

Dat de geneesmiddelen, die, zonder recept, geheel gereed uit de apotheek afgeleverd worden, ook veel duurder zijn dan men uit de prijzen van den groothandel zou afsiden, en dikwijls te duur, willen wij niet ontkennen. Maar men bedenke dat ook bij den verkoop van deze geneesmiddelen de apotheker niet met den winkelier is gelijk te stellen, al zeiden wij in het vorig nummer ook dat die geneesmiddelen eenigszins met koopwaar te vergelijken zijn. De apotheker staat borg voor de zuiverheid en voor het juiste gehalte van hetgeen hij verkoopt; hij moet daarvoor zelf de geneesmiddelen bereiden of, zoo hij ze uit den groothandel betreft, ze op zuiverheid en gehalte onderzoeken. Hij staat daarbij steeds onder controle van het geneeskundig staatstoezicht. Hierom en ook omdat hij eene jarenlange studie moet volbrengen, vóór hij zich als apotheker kan vestigen, mag hij, ook bij het verkoopen van geneesmiddelen die zonder recept gehaald worden, meer procenten winst nemen dan een winkelier.

Toch ware het, zooals wij ook reeds in het vorig nummer opmerkten, niet alleen wenschelijk maar ook zeer wel mogelijk, dat het volk goedkooper pharmaceutische en ook medische hulp kon verkrijgen, evenals wij het ook gaarne goedkooper de hulp van notarissen en advocaten zouden zien deelachtig worden. — Doch dit is geen onderwerp voor ons Maandblad. Want dit wete men wel, om de goedkoopste zal niemand zich tot de kwakzalvers wenden. Hoe duur sommige docters en apothekers ook mogen zijn, de kwakzalvers vragen zeker meer geld voor minder diensten.

RED.

CORRESPONDENTIE.

— Men vraagt ons om inlichtingen over het gesticht WINDELINX te Brussel, waar, volgens advertenties en dankbetuigingen in de couranten, lijdens aan kanker kunnen genezen worden, zoo het heet. Wij zullen in het volgend nummer hierover uitvoerige mededeelingen doen, doch wijzen er reeds nu op dat de behandeling vele honderde gulden kost en men dus verstandig doet met de reis naar Brussel te wachten tot men onze nadere mededeelingen heeft ontvangen. — Iemand uit 's Gravenhage, met wien wij in briefwisseling zijn, was zoo verontwaardigd over de hem bekend geworden behandeling in genoemd gesticht en ergert zich zoo zeer over de aanbevelingen daarvan in de advertenties, dat hij voor zijne rekening advertenties geplaatst heeft om de arme lijdens er van terug te houden daar heen te gaan. — In 't volgend nummer meer hier over.

— *Mej. H. te E.* De *Crème d'Ossias* is nog niet onderzocht en gulweg moeten wij bekennen, dat zij waarschijnlijk ook niet spoedig aan de beurt zal wezen. Dergelijke z. g. schoonheidsmiddelen zijn bij dozijnen te tellen; elke kapper of verkooper van toiletartikelen heeft er onderscheidene in depôt. Meest bestaan zij uit 't een of ander spiritueuse aftreksel, met een geurtje en een kleurtje naar den wisselenden smaak en eene min of meer groote hoeveelheid glycerine. Bijzondere eigenschappen bezitten zij geen van alle en gewone Eau de Cologne zal in den regel juist hetzelfde effect kunnen doen.

Slechts waar het vermoeden bestaat, dat er schadelijke bestanddeelen in aanwezig zijn of waar de kwakzalverij er mee gedreven, bijzonder ergerlijk is, meenen wij het geld der Vereniging voor den aankoop en den tijd en de moeite der leden voor het onderzoek te mogen aanwenden. Zie verder op een andere plaats in dit nummer.

— *Dr. v. B. B. te B.* Dank voor de mededeeling. Over het vuile boek van RETAU en de ellende daardoor veroorzaakt, een volgende keer. Ten overvloede herinneren wij onze lezers aan het artikel daarover in het Julinumnummer.

— *W.* Tot onze spijt moest uw Ingezonden Stuk nu wegens plaatsgebrek blijven liggen.

— *De Sodener Mineraal Pastilles*, die thans in zulke onbeholpen taal geadverteerd worden, zullen wij trachten zoo

spoedig mogelijk te onderzoeken. De opletende lezer der advertenties van dit nieuw op de markt gekomen product zal bemerken, dat de wijze van aanbeveling geheel overeenkomt met die der ergste kwakzalversmiddelen. Men zij voorzichtig.

— Wij zijn bezig een volledig lijstje op te maken van alle bladen die onder hunne advertenties geen kwakzalversadvertenties opnemen. Wie ons daarvoor bouwstoffen kan leveren, hij zende ze ons.

— *Dr. E. te R.* Het gezondene is in onderzoek.

— *J. B. te A.* Het boekje dat tegenwoordig door Gebroeders Koster geadverteerd wordt onder den titel *de Schoonheidskunst voor Mannen en Vrouwen*, uit het Hoogduitsch door *Dr. J. MAUBACH*, is een werkje dat in 1878 te Rotterdam is uitgegeven en geschreven, niet door een Dr., doch, zooals op den titel te lezen staat, door *J. HENSLEER MAUBACH*. Deze heer exploiteerde vroeger en misschien nog een inrichting tot schoonheidsverbetering te Baden-Baden; hij was in het bijzonder een specialiteit in het neuzen verbeteren, waarover wij in no. 12, Jaarg. I en in no. 1, Jaarg. III uitvoerig hebben gesproken. Het nu weer geadverteerde boekje is vol bombast en komt ten slotte geheel neer op een aanbeveling van *HENSLEER MAUBACH*'s zoogenoemde methode. De aanschaffing kan slechts teleurstelling baren.

Herhaalde Waarschuwingen.

Kunst-trommelvliezen van Nicholson. Deze kleine instrumentjes worden ook onder den naam **Oortrommels** verkocht en luid aangeprezen ter genezing van doofheid. De leverancier, die zich *DR. NICHOLSON* noemt, plaatst ook wel advertenties onder den naam *SIMPSON*. Wie hem schrijft om inlichtingen ontvangt een zeer klein boekje met een aantal prentjes, waarin wonderen van de instrumentjes verhaald worden en waarbij gevoegd zijn een aantal zoogenaamde getuigschriften van personen, die verklaren door die Oortrommels geheel of gedeeltelijk van hun doofheid genezen te zijn. Die attesten zijn bijna allen uit het buitenland afkomstig, doch enkele zijn door personen in ons land afgegeven. Over deze laatste hebben wij een onderzoek ingesteld en de uitslag is geweest, dat die getuigschriften niets voor de deugdelijkheid van de werktuigjes kunnen bewijzen, zooals wij in het Maandblad van Juni 1887 voor een paar er van uitvoerig hebben uiteengezet.

Wie zich echter door al het fraais, dat in de advertenties en in de boekjes wordt gezegd, laat verleiden om een bestelling te doen, krijgt een paar toesteltjes, zoo lang als een vingerlid, bestaande uit een verguld of verzilverd staafje, waaraan op het uiteinde kleine schijfjes van kaoutchouk zijn bevestigd, ter grootte van een dubbeltje. Deze dingetjes moeten in de ooren gestopt worden. Deze operatie is zeer moeilijk te doen en zijn ze er eens in, dan heeft men dikwijls de grootste moeite om ze er weer uit te halen. Meer dan één onzer lezers heeft ons bericht dat hij bevreesd was er zijn gehoor nog meer mee te bederven en blijf was toen een ter hulp geroepen geneeskundige de toesteltjes weer uit zijn ooren verwijderd had. Wij hebben met een aantal personen, welke de instrumentjes gebruikt hadden gecorrespondeerd, doch geen geval is ons bekend geworden, dat zij duurzaam eenige hulp tegen doofheid hadden gegeven.

De prijs, dien *NICHOLSON* voor zijn werktuigjes vraagt, is verbaazend hoog. Al naarmate men een paar verzilverd of verguld wil hebben betaalt men f 18,25 of f 26,50. Dit geld moet vooraf per postwissel betaald worden. Nooit wordt een ter beproefing toegezonden en iemand die gevraagd had er een op keur te mogen ontvangen, indien hij vooraf het geld bij een vertrouwd kassier deponeerde, zoodat *Nicholson* zeker het geld zou krijgen, zoo de dingetjes maar iets hielpen, ontving toch een weigerend antwoord.

In den regel wordt aan hem die een bestelling gedaan en een postwissel gezonden heeft, door *Nicholson* bericht dat hij ook een zoogenaamde *Lotion* noodig heeft, om het oor mee te bevochtigen, en een zoogenaamd *Katarrhpoeder*, en dat die in het zelfde pak verzonden worden. Deze middeltjes kosten f 8,50 en de besteller heeft dan slechts de keus om of het pakket met de reeds betaalde toesteltjes te weigeren of nog die f 8,50 er bij te betalen. De meeste dooven, die zich op deze wijze tot koopen hebben laten verlokken, betaalden daardoor niet minder dan f 35.—

De bedoelde *Lotion* is door een der leden van de Vereniging onderzocht en bleek te zijn een mengsel van *Glycerine* en *Hoffmansdruppels*; een ander lid onderzocht het poeder, dat niets anders was dan *onzuiver rijstmeel* met *droppoeder*. Beide waren te zamen wel voor één of twee kwartjes te leveren en de instrumentjes zou men ook voor een halve gulden wel kunnen laten maken, zoodat elke doove die zich liet overhalen voor zijn f 35.— voor een waarde van nog niet f 1.— heeft ontvangen, behoudens de groote teleurstelling en ergernis toen het hem bleek, dat hij door de geheele bezending in het minst niets geholpen was.

MAANDBLAD

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te Steenberg en Dr. VITUS BRUINSMA te Leeuwarden. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt in April per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zoo veel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenberg, Voorzitter.

P. KRUYSSSE, Apotheker „ Amsterdam.

Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.

Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1043.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No. 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2 De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel. De inrichting van Windelincx te Brussel.
Berichten: Nicholson's gehoortrommels. — Safe-Cure. — Oidtmann's Purgatif.

Rechtszaken: De zaak van B. Q. te Goes.

Ingezonden stukken. Correspondentie.

De inrichting van Windelincx te Brussel.

Van tijd tot tijd, sedert jaren, doch in 't laatst meer dan gewoonlijk, komen er in de Nederlandsche bladen zoogenaamde dankbetuigingen voor van personen, die verklaren van kanker genezen te zijn door Dr. WINDELINCX te Brussel.

Reeds meermalen is ons daarna gevraagd en 't is waarlijk meer dan tijd, ter waarschuwing van het publiek, eens duidelijk in 't licht te stellen met welk soort van geneesheer en welk soort van geneeskundige inrichting men hier te doen heeft.

Vele jaren geleden woonde er te Brussel een in België gepromoveerd geneeskundige; in zijn land en in deze hoofdstad was hij een totaal onbekende grootheid, doch naar buiten, en vooral in Nederland, wist hij zich eene soort van reputatie te schepen in de behandeling van klier- en kankerlijders. Niet door werkelijk op dit gebied iets bijzonders te leveren, doch alleen door herhaaldelijk te adverteeren. Duizende personen zijn er die aan het een of ander deel van hun lichaam een knobbeltje, een verharde of gezwollen klier, een verdikking of iets dergelijks bespeuren. Zeer velen van dezen bekruipt de vrees dat het een begin is van kanker. Naar deze allen, zoowel als naar echte kankerlijders, wierp WINDELINCX zijne strikken uit door hun onfeilbare geneezing te belooven, zelfs zonder persoonlijk zich aan hem te vertoonen.

Hij behandelde desverkiezende deze lijders per brief; wanneer zij bij hun aanvraag slechts f 5 insloten, ontvingen zij medicijnen voor twee weken.

De enkele ware kankerlijders zagen onder deze quasi-behandeling hunne kwaal wel is waar toenemen en verspeelden eenen kostbaren tijd, doch zeer vele van de andere personen, die aan hem hun penningske offerden, bleven gezond en lieten dikwerf niet na den lof van hun geneesheer te verkondigen.

Meer ernstige lijders lokte hij bovendien op andere wijze. Kanker is een vreeselijke kwaal, maar juist daarom is vaak ook een zeer ernstig geneesmiddel noodzakelijk, nl. eene operatie. Hoe geducht hun kwaal de arme kankerlijders ook martelt, hoe treurig de toekomst zich ook voor hen vaak doet vooruitzien, zij schrikken terug zich aan zulk eene ingrijpende kunstbewerking te onderwerpen of stellen haar uit van den eenen dag tot den anderen, vaak tot het te laat is en willen in allen geval eerst

alle andere middelen beproeven. Welnu, WINDELINCX beloofde deze allen geneezing zonder operatie en daardoor gelukte het hem tal van lijders naar zijne woning te Brussel te lokken.

Eenige jaren geleden stierf deze Brusselsche wonderdokter; echter liet hij een zoon na. Deze, geen geneesheer, had evenwel de wijze van handelen van zijn vader afgekeken en heel goed begrepen dat de hoofdzaak niet bestond in geleerdheid, studie of wetenschappelijke kennis, maar in de kunst om door reclames, advertenties en brochuretjes de lijders te lokken; met de noodige onbeschaamdheid liep alles dan verder van zelf. En waarlijk ook hem gelukte zijn toelag bovenmate. In Brussel en in zijn land uit den aard nog meer onbekend dan zijn vader, exploiteert hij bijna uitsluitend Nederland en worden hem door Nederlandsche patienten jaarlijks duizende guldens aangebracht. Met het oog op ons land dan ook is zijn prospectus in 't Hollandsch geschreven en worden de prijzen in Hollandsche munt aangegeven.

Dit voor zoover de geschiedenis van de inrichting van Windelincx aangaat. Over zijne behandeling, zijne zoogenaamde geneezingen en attesten in de hier volgende mededeelingen het een en ander.

Alleen willen wij hier nog het volgende aan toevoegen, hetgeen wij over den hoofdpersoon lezen in de *Stukken betreffende 't Geneesk. Staatstoezicht in Z.-Holland over 1886*, blz. 115.

Uit de Handelingen van het Geneeskundig Staatstoezicht.

„Aan den officier van justitie te Rotterdam „deelde de inspecteur mede, dat aldaar op de „Schiekade geregeld des Dinsdags om de veertien „dagen des middags van 3—6 ure, zitting werd „gehouden door J. Windelincx uit Brussel, ter be- „handeling van zieken die meenen aan kanker te „lijden.

„Deze Windelincx heeft noch in Nederland noch „in België eenige bevoegdheid.

„Hij is de zoon van den overleden A. Windelincx „van Brussel, die voor eenige jaren door de recht- „bank te Rotterdam, wegens uitoefening van ge- „neeskunst zonder bevoegdheid, werd veroordeeld. „Hij blijkt het bedrijf van zijnen vader voort te „zetten.

„Den inspecteur werd verhaald van eene hol- „landsche dame, die hij had weten over te halen „om bij hem te Brussel te komen, om onder zijne „behandeling te zijn. Deze had hij ruim f 4000 „doen betalen, en toen haar toestand zeer verslim- „merd was, zond hij haar terug, voorgevende dat „zij het klimaat van Brussel niet kon verdragen, „maar in Nederland nu spoedig hersteld zou zijn. „Drie weken daarna stierf zij.

„Van de gevolgen der aanklacht is nog geene „mededeeling ontvangen.”

De behandeling bij Windelincx.

Toen wij in het vorige nummer van dit blad om inlichtingen vroegen omtrent de hier thans besproken inrichting, ontvingen wij onder verschillende opgaven twee belangrijke brieven. De schrijvers zijn ons niet alleen als volkomen betrouwbaar bekend, maar zij hebben ons ook verlof gegeven desverkiezende hunne namen bekend te maken; voorshands komt ons dit echter onnoodig voor. De schrijver van den eersten brief heeft jaren geleden reeds op eigen kosten waarschuwingen geplaatst in verschillende dagbladen en de tweede is dezelfde, die dezer dagen, na eene aanzienlijke som aan Windelincx te hebben geofferd, nog gelden voor advertenties er voor over had om land- en ljdensgenooten er voor te waarschuwen, niet in dezelfde strikken te vallen.

Beide schrijvers verzoeken, met aandrang, onze medehulp, die wij niet beter meenen te kunnen verleenen, dan door zonder commentaar hun brieven over te nemen in dit blad.

ROTTERDAM, 20 Oct. 1887.

WelEd. Heer!

Volgaarne voldoe ik aan uw verzoek om u eenige inlichtingen, aangaande het voorgevallene met den heer Dr. A. Windelincx, Rue Jolly 106, Schaerbeek ¹⁾ (Brussel) te geven.

Mijne Echtgenoot had in het jaar 1877 een gezwel aan de borst ter grootte van een hoenderei, hierover raadpleegde ik eerste geneesheeren alhier, en zij constateerden zwaren kanker, en gaven den raad er niets aan te laten doen en geen kwakzalvers te raadplegen maar het aan de natuur over te laten.

Enkele dagen nadien deelde mijne Echtgenoot mij mede dat zij vernomen had, dat die kwaal door een zekeren Dr. A. Windelincx te Brussel genezen kon worden, en gaf haar verlangen te kennen daar naar toe te gaan, daar zij overtuigd was dat ik haar wilde behouden; natuurlijk weigerde ik niet, maar ging den volgenden dag met haar naar Brussel (16 Juni 1877.)

Genoemde Dr. Windelincx beschouwde het gezwel en verklaarde of beeedigde, terwijl hij mij 3 malen de hand reikte, ik zal ze genezen, er bijvoegende dat alle geneesheeren met ketelmuziek uit Rotterdam moesten verjaagd worden; ik stelde dus het volle vertrouwen in hem en zeide: ik geef mijne echtgenoot aan u over.

Dien dag moesten wij in Brussel blijven om de uitwerking van een pleistertje te zien, waarop de ellende eenen aanvang nam. (De eerste visite f 30.— Holl. cours, moest dadelijk betaald worden, Hollanders gaf hij geen crediet.)

Om de 5 à 6 dagen moesten wij ons bezoek herhalen, doch de ongelukkige moest het opgeven, zij kon

¹⁾ De inrichting is sedert verplaatst naar een ander gedeelte der stad.

niet meer reizen, zij moest in Brussel blijven gedurende 3 maanden.

Den 22 November 1877 beviel mijne echtgenoot van een gezonde dochter, haar accoucheur was zoo bewogen met haar lot, dat hij zeide, als mijnheer haar Echtgenoot komt, laat hij dan zoo spoedig mogelijk zijne Echtgenoot mede naar Holland nemen, die vrouw wordt gemarteld, ik ben geneesheer en had mij niet geschaamd, mijne zuster die aan kanker overleden is, aan de handen van Dr. Windelincx toe te vertrouwen, indien hij kanker genezen kon, hij kon in een gouden koets rijden, indien hij die kunst verstond.

Hier in Brussel is hij onbekend, hij zoekt het bij de arme Hollanders.

Den 24 November 1877 vroeg ik Dr. Windelincx hoe hij over zijn slachtoffer dacht, en hierop kreeg ik ten antwoord „het is mij tegen gevallen, ik kan ze niet genezen.”

Wat er op dat oogenblik bij mij omging, kan ik niet beschrijven, ik waarschuwde daarop het publiek door in verschillende couranten advertentiën te plaatsen.

In de maand December 1877 nam ik mijne Echtgenoot mee naar Rotterdam en zij overleed enkele maanden nadien onder een vreeselijk doch zeer geduldig lijden.

Hiermede vermeen ik aan uw verlangen voldaan te hebben, moge mijn schrijven zijn nut hebben.

Hoogachtend heb ik de eer te zijn,

Uw Dienaar,
H.

Zoo u zulks wil, kunt u mijne brief in zijn geheel plaatsen en onderteekenen.

Copij mijner geplaatste advertentie.

KANKERLIJDERS.

Dr. A. WINDELINCX, Rue Jolly 106 Schaerbeek, Brussel, beveelt zich in de Nieuwsbladen bij kankerlijders als Specialiteit aan.

Na mij den 16 Juni 1877 de plechtige verzekering te hebben gegeven mijne Echtgenoot van deze kwaal te kunnen genezen, verklaarde ZED. mij den 24 November 1877, na haar gedurende 5 maanden (waarvan zij er drie te Brussel doorbracht) onder behandeling te hebben gehad: „het is mij tegengevallen, ik kan ze niet genezen.”

Na vreeselijke smarten te hebben doorstaan is de kwaal thans erger dan te voren.

Daar ik voornoemde heer ook een niet onbelangrijke som als honorarium heb betaald, acht ik het plichtmatig bovenstaand ter algemeene kennis te brengen.

(Volgt de onderteekening.)

Aan de Redactie v. h. Maandblad tegen Kwakzalverij.

Mijne Heeren!

Ziehier eenige gegevens omtrent de toestand van het Gesticht van Windelincx, zooals ik deze aantrof in Dec. 1885:

Er was geen portier; geen oppasser of oppasseres, niet een in het geheele Gesticht!! De zieken moesten maar zelf iemand meebrengen, en voor zulk een geïmproviserd ziekenoppasser moest nota bene f 42.— kostgeld per week betaald worden.

Een directeur, opzichter of wie ook, die zich met het bestuur van de inrichting kan belasten, was niet aanwezig. De bediening van de patienten was opgedragen aan een paar deernen uit de keuken, elke week bijna anderen, en de meesten geen Hollandsch verstaande, zoodat de patienten uit Holland, (er komen bijna geen anderen in zijn gesticht) niet eens hunne behoeften konden kenbaar maken.

Waschinrichting niet aanwezig; en deze zou hier vooral noodig zijn, omdat het linnen, gebruikt door kankerlijders, algemeen voor besmettelijk wordt gehouden, zoodat de patienten de grootste moeite hebben om in Brussel eene wasvrouw te vinden.

Gaslicht of ander licht, evenmin aanwezig, zoodat gangen en trappen in eene Egyptische duisternis gehuld zijn. Ook is er voor geen verlichting in de ziekenvertrekken gezorgd. Daarin moeten de zieken zelve voorzien.

Een verwarmingstoestel was present, maar . . . had nog nooit gewerkt en voor andere verwarming was in 't hartje van de winter nog niet gezorgd.

Voorwaar eene liefderlijke behandeling en dan voor zooveel geld!

Beddegoed moest ook door de zieken worden aangeschaft. Zijn geneeswijze is als volgt:

Op de aangedane plaats wordt een pleister (roode zelf) gelegd, welke een dubbele uitwerking heeft; genoemde pleister trekt namelijk de kankerknobbels uit, en brandt deze af. Dat deze behandeling eene ontzettende pijn veroorzaakt, laat zich denken, en het is dan ook noodig, om de pleister na 24 uren weg te nemen en de patient acht dagen daarvan vrij te laten, om weer tot zich zelve te komen. Elke week wordt eene nieuwe pleister gelegd, tot zoolang dat de kankerknobbels geheel zijn vernietigd.

Bij het behandelen der patienten is ook niemand aanwezig om de behulpzame hand te bieden bij het uiteen aankleeden.

Eens of twee maal per week moet de doctor op reis, en moeten de zieken dientengevolge à grande vitesse behandeld worden. 's Morgens half 7 (in den winter)

worden zij daartoe opgebeld en begeven zich naar het uiteinde van het gebouw, waar de kamer van den doctor is. Nadat de patient met groote moeite het bovenlijf ontbloot heeft, (omdat de armen stijf en pijnlijk zijn geworden door de hevige brandpleisters op de borst) wordt de pleister met ruwe hand afgetrokken en de wonde verder behandeld, waarna de patient aan zijn lot wordt overgelaten.

Deze, razend van pijn, werpt een los kleedingstuk over de schouders en begeeft zich al zoekend en tastende door de donkere gangen naar de keuken om dáár een meid te vragen om haar te helpen kleeden.

Door den schrijver van dezen laatsten brief werd dezer dagen in verschillende bladen onderstaande advertentie geplaatst:

KANKERLIJDERS.

Kankerlijders worden dringend aangeraden om geen vrouwen te stellen in de dankbetuiging aan HH. Doctoren van het Gesticht WINDELINCX, 122 rue Gallait te Brussel.

De bijgevoegde verklaring van talrijke genezingen van borst- en lipkwaden is minstens zeer overdreven, zoo niet geheel vals.

Belanghebbenden kunnen zich in persoon vervoegen tot steller dezer advertentie, om nadere inlichtingen.

Adres aan het bureau van dit blad onder letters H W.

Nog van andere zijde ontvangen wij de mededeeling, dat de z.g. kankerbehandeling van W. alleen bestaat in het wegbranden en wegbijten der knobbels en gezwollen door pleisters. 't Is inderdaad eene helsche methode, zoo voegt deze er bij, in plaats van door ééne operatie, tijdens eene kunstmatige verdooving, dus pijnloos een kanker- of kwaadaardig kliergezwel weg te nemen, deze onder steeds vernieuwde pijnen bij kleine porties weg te branden. Doch de zoogenaamde dokter heeft daarbij het voordeel de patient lang onder behandeling te kunnen behouden en deze betaalt bij den dag.

De genezingen en attesten van Windelincx.

De kracht van WINDELINCX zit in tweederlei kunstgrepen. Ten eersten in zijne stellige verzekering aan elk lijder, die zich aanmeldt, dat hij hem zal genezen. Elk kan beseffen welk een indruk dit maakt op iemand, die door angst en vrees wie weet hoe lang reeds werd gefolterd, of die van menig geneesheer reeds de verzekering ontving, dat zijn kwaal niet dan door eene operatie was te genezen. Windelincx aarzelt geen oogenblik hem zijn prospectus in handen te duwen, tot aanprijzing van zijn gesticht, bestemd zooals het luidt, niet tot opname of verpleging, maar „tot genezing van kanker en klierlijders, zonder bloedige operatie.”

„Om deze ziekten te genezen” — zegt hij — „stelde hij eene speciale inwendige behandeling en eene uitwendige behandeling zonder bloedige operatie in.”

Men heeft uit onze hiervoor gaande schildering gezien, welke deze behandeling is en hoe zij wordt toegepast. Dit neemt niet weg dat de lijders, eens begonnen, er zich aan blijven onderwerpen. Wordt de plechtige verzekering, dat zij op die wijze zullen herstellen, toch niet iederen dag herhaald en zien velen hunner ook in werkelijkheid hun gezwel of het knobbelgewas niet afnemen en als 't ware stuksgewijze afgebrand worden?

Eindelijk is de lijder zoover, dat zijn gestel niet tegenstaande alle pleisters en zalven er zichtbaar onder lijdt en ook den meest geloovigen geen voorspiegeling van beterschap meer baat en een spoedig uiteinde nabij is, dan, wij zagen het in een der afgedrukte brieven, bekend de dokter eindelijk, dat hij zich vergist heeft of hij dringt er op aan, dat de patient zijn gesticht zal verlaten, omdat verandering van lucht noodzakelijk is of iets dergelijks, zooals in het voorbeeld aangehaald door den geneeskundigen Inspecteur van Z. Holland.

Eene dame uit een onzer hoofdsteden werd tweemaal in het gesticht van W. opgenomen; zij betaalde hem eenige duizende guldens. Eindelijk liep het op een einde en midden in den winter werd haar daarop door W. gezegd, dat zij spoedig vertrekken moest, want dat verandering van klimaat gunstig op haar toestand zou werken. Meedoogenloos werd zij op reis gestuurd en twee weken later was zij overleden.

Toch is het W. niet altijd gelukt de dooden buiten zijn huis te houden; een ons van nabij bekende landbouwer had ook reeds vele honderden guldens aan de behandeling in 't gesticht van W. te koste gelegd; hij betaalde goed en de familie vernam gedurig dat zijne kwaal genas. Met al die beterschap was hij toch eindelijk op den rand van

't graf, toen werd het ook voor hem raadzaam geacht eenigen tijd in den schoot zijner familie terug te keeren. 't Was echter ditmaal te laat; slechts zijn lijk kon nog naar Nederland worden teruggebracht.

De meesten echter, die de zeer aanzienlijke verplegingskosten niet meer kunnen betalen, besluiten na enkele weken of maanden naar huis te gaan en ontvangen bij hun vertrek de troostrijke verzekering dat zij genezen zijn. 't Kost een geslepen man waarlijk geen moeite om van zulke personen de een of andere verklaring te verkrijgen, dat zij dankbaar zijn voor hunne behandeling, en dit is voor W. het tweede wapen.

Welk een gewicht aan zulk eene verklaring moet worden gehecht, leeren ons enkele voorbeelden, ter onzer kennis gekomen.

Een dezer betreft eene dame, die op dringend verzoek van W. bij haar heengaan een verklaring van genezing onderteekende; niettegenstaande zij voelde dat de kwaal nog niet geheel was geweken, wist W. haar de verzekering te geven dat dit iets van bijkomenden aard was. Slechts enkele weken na haar ontslag heeft hare kwaal haar weggerukt. Hetzelfde was het geval met eene andere dame, die eveneens als genezen was ontslagen, en een derde dame, die na 't verlaten van 't gesticht ijverig rond ging om klanten op te sporen voor W., zich zelve aanwijzende als voorbeeld van totaal herstel, was toch zelve een jaar nadien reeds onder hevig lijden ten grave gedaald.

Al deze attesten waren blijkbaar ter goeder trouw afgegeven, zij 't ook onder directe pressie van den zoogenaamden geneesheer zelf.

Of sommige vroegere patienten ook met mindere belangeloosheid en goede trouw ten gunste van W. werkzaam zijn, kunnen wij niet beslissen, zeker is het dat de invloed van W. op enkelen zoo groot is, dat zij, om zoo te zeggen, hemel en aarde bewegen om hem patienten te bezorgen. Ook hiervan weten wij, dat deze en gene dame zich vervoegde bij haar geheel vreemde personen, van wie zij vernomen hadden, dat zij aan kanker leden en dezen thans kwamen aansporen om zich tot W. te wenden. Eene andere dreef hare bemoeiingen zoover, dat ze bij een hooggeplaatst persoon aanzoek deed of het niet mogelijk zou wezen aan W. een lintje te bezorgen.

Andere z.g. schrijvers van dankbetuigingen behooren tot eene categorie van eenvoudigen, die zelf nauwelijks weten wat zij onderteekenen; de attesten worden hun blijkbaar voorgelegd. 't Ware anders zeker niet mogelijk, dat zooals dezer dagen in de dagbladen te zien was, door twee landbouwers uit verschillende streken van ons land, verklaringen werden afgegeven, elk van een twintigtal regels, beide in letterlijk dezelfde bewoordingen.

Een andere lijderes weet blijkbaar ook zelve niet wat zij verklaart. In de bladen toch van 't midden van Juli van dit jaar doet een getuigschrift van haar de rondte, dat zij sinds één jaar door W. genezen is van kanker in de borst en in een schrijven van 22 October bericht zij ons, dat „deze genezing reeds van ongeveer één half jaar dagteekent.”

Andere onderteekenaars van advertenties ten voordeele van W., verklaren ons, dat zij niet zelf aan kanker geleden hebben, doch bij W. of elders personen gezien hebben, van wie gezegd werd dat zij van kanker waren genezen.

Nog zij er op gewezen dat het gedurende langen tijd bijna steeds dezelfde personen zijn, die verschillende advertenties onderteekenen of getuigschriften afgeven.

Toevallig zijn wij in staat gesteld de geschiedenis mede te deelen van een zevental lijders, die gelijk-tijdig, en zonder meer anderen op zeker tijdstip bij W. in zijn gesticht onder behandeling waren.

No. 1. De dame, die in den winter weggezonden werd en weldra tehuis stierf.

No. 2. Eene, die als genezen ontslagen werd en binnen twee jaar is overleden.

No. 3. Eene dito, dito.

No. 4. Een heer, die enkele maanden na zijn behandeling is gestorven.

No. 5. Eene juffrouw dito, dito.

No. 6. Eene bejaarde dame, die bij haar heengaan verzekerd werd door W., dat zij genezen was en binnen een maand stierf.

No. 7. Eene juffrouw, anderhalf jaar na haar ontslag nog niet weer ingevallen.

Een treurig resultaat voorwaar, vooral wanneer men bedenkt dat het lichtpunt van no. 7 nog twijfelachtig is, omdat ook na zulk een tijdsverloop de kanker opnieuw kan voortwoekeren en bovendien heel dikwijls sommige klierverhardingen of zwellingen aan borst of andere lichaamsdeelen door leeken voor kanker worden gehouden, gelukkig zonder het te zijn.

Eene dame en eene der meest dankbare patienten van W. die in de stellige meening verkeert dat zij door hem van kanker is genezen, verzekerde ons zelve, dat zij nooit een geneesheer over haar kwaal had geconsulteerd, voordat zij naar W. ging.

Ten slotte achten wij 't niet overbodig hier bij te voegen dat al de hier aangeduide personen ons met naam en woonplaats bekend zijn, evenals die uit het volgende voorbeeld, waarmede wij dit gedeelte zullen besluiten.

Een geneesheer uit een der hoofdsteden van ons land, bericht ons, dat drie hem bekende personen, het vorige jaar zich te Brussel bij W. in zijne z.g. inrichting voor kankerlijders, onder behandeling stelden. Na hun terugkomst riepen twee dezer zijne hulp in en de derde die van een zijner bevriende collega's. Van genezing van kanker was bij geen dezer patienten sprake; allen klaagden bitter over de ondervonden behandeling en zijn thans alle drie reeds aan de gevolgen hunner kwaal overleden.

De kosten van behandeling bij Windelincx.

In het prospectus door Windelincx verspreid ter aanbeveling van zijn gesticht, wordt nergens melding gemaakt van de verpleegkosten. En 't is te begrijpen; de meesten toch zouden reeds bij voorbaat afgeschrikt worden daar een toevlucht te zoeken, wanneer zij bijtijds wisten hoeveel zij moesten betalen.

Is echter een ongelukkige lijder reeds eerst met W. in onderhandeling getreden, gelokt door zijne advertenties of door andere geschriften heeft hij de plechtige verzekering ontvangen dat hij kan en zal genezen, indien hij zich in het gesticht onder behandeling stelt, dan, het spreekt van zelf, stapt elk, wie het maar eenigszins mogelijk is, heen over het geldelijk bezwaar en wil zich gaarne, zij 't ook aanzienlijke opofferingen, getroosten. En dat zij aanzienlijk zijn leeren de volgende opgaven.

Als regel moet men bij W. betalen *twintig gulden per dag*; een enkele maal schijnt hij zich tevreden te hebben gesteld met vierhonderd gulden per maand. Daar iedere behandeling uit den aard der zaak ettelijke weken, in de meeste gevallen maanden, zal moeten duren, is er bijna altijd minstens *duizend gulden* mee gemoeid en in den regel meer; personen, die van *twee tot vier duizend gulden* betaald hebben zijn er genoeg. Bovendien, wij lazzen het in een der hiervoor afgedrukte brieven, en ook van elders wordt het ons gemeld, komt er nog een vrij belangrijk bedrag bij voor bewassing en dergelijke zaken. Ook geneesmiddelen, die behalve de fameuse pleisters van W., noodig mochten zijn, moeten afzonderlijk betaald worden, en de apotheker, die de klandisie heeft van 't gesticht, heeft een vrij hoog tarief.

Eigenlijk weet een patient nooit waarmee hij er af is. Iemand, die na eenige weken verblijf de inrichting wenschte te verlaten, was door de behandeling met de pleisters van W. in zijn gelaat zoo misvormd geworden, dat hij, aler zich in de maatschappij behoorlijk te kunnen vertoonen, eene operatie diende te ondergaan, om de gemaakte wonden beter te doen sluiten en hem weer toonbaar te maken in den kring, waarin hij zich moest bewegen.

W., zooals wij ten overvloede nogmaals herhalen, zelf geen genees- of heelkundige, was daartoe natuurlijk niet in staat, en liet een docter komen; deze diende voor zijne bemoeiingen een rekening in van meer dan duizend francs.

„Bijna de geheele clientèle van W. bestaat uit Hollanders, — zoo roept ons iemand toe uit de woonplaats van W. zelf, — is uwe natie dan zoo veel dommer dan andere en nog altijd zoo rijk, dat het zoo roekeloos met de duiten kan omspringen?”

Wij gelooven noch het een noch het ander, doch werkelijk zijn velen nog zoo naïf dat zij zich geen voorstelling er van kunnen maken, dat door enkele

personen het treurig lijden van hunne medemenschen kan worden geëxploiteerd.

Moge de thans medegedeelde ervaring van zovelen, allen wie het aangaat de oogen openen.

Bewijzen van Windelincx zelf.

Door een particulier schrijven, wij weten niet met welk doel, dezer dagen ons toegezonden door twee geneesheeren, die zeggen verbonden te zijn aan 't gesticht van W., zijn wij in staat gesteld nog op enkele punten de aandacht te vestigen, in verband mede tot de laatst verschenen brochure over de behandeling aldaar, eveneens ons door dezelfde personen ter kennismaking aangeboden.

Deze brochure is ingericht voor het groote publiek, doch met een schijn van wetenschappelijke nauwkeurigheid, die op dit publiek noodwendig indruk moet maken. Zooals nadrukkelijk op den omslag vermeld wordt, is het geschrift bestemd om gratis verspreid te worden, dus om klanten te lokken. Hierin wordt het volgende gezegd, dat wij evenals een paar andere aanhalingen onvertaald laten, om de tegenspraak duidelijker in 't oog te doen springen: „*L'extirpation par la méthode cautérisante a l'inconvénient d'être trop douloureux. Les caustiques aux chlorures de zinc et d'antimoine étant trop douloureux sont abandonnés par nous.*”

In den bovenbedoelden brief aan ons adres wordt daarentegen gezegd, dat in het instituut van W. alleen gebruik wordt gemaakt van „*cautérisations au chlorure de zinc et onguents caustiques.*” Verder wordt ons daarin te kennen gegeven: *nous ne prétendons pas que nous pouvons guérir le cancer*, doch in het prospectus, dat evenals de brochure, aan het publiek wordt ter hand gesteld, staat met groote letters: *bericht en prospectus van het gesticht tot genezing van kanker en klierlijders* en in de brochure lezen wij bovendien, nadat het onderscheid is aangegeven tusschen zoogenaamde *tumeurs malignes qui deviennent fatalement des cancers et les tumeurs bénignes: Les premières sont considérées généralement comme incurables. Le procédé de l'Institut, au contraire, guérit ces tumeurs presque toujours et sans récurrence ultérieure.* Slechts worden enkele uitzonderingen aangenomen, hetgeen trouwens van zelf noodzakelijk is, daar anders het eerste geval van niet-genezing de geheele bewering zou omver stooten. De schrijvers, die ons ter aanbeveling van het gesticht W. een brief zonden, zijn waarschijnlijk overtuigd, dat tal van zulke gevallen ons reeds ter oore waren gekomen en haasten zich dus ons er op te wijzen, dat juist die gevallen tot deze uitzonderingen behooren „*qui sont généralement au dessus de toutes les ressources de l'art.*” Al deze patienten, door hen met name genoemd, werden echter verpleegd in de inrichting en hebben duizende guldens aan W. betaald, omdat hun was voorgespiegeld, dat zij konden en zouden genezen, want met cursieve letters staat het in de brochure gedrukt: „*nous suivons cette règle: de n'admettre que les malades qui présentent un espoir fondé de guérison.*”

Die hoop schijnt, het blijkt uit de gevallen in dit nummer vermeld, bij het Instituut zeer dikwijls beschaamd te worden.

Een welgemeende goede raad ten slotte.

Al hetgeen wij hierboven hebben geschreven, is in zekeren zin van negatieven aard; wij hebben daardoor de ongelukkige kankerlijders willen waarschuwen, te vallen in de handen van WINDELINCX en zijn consorten te Brussel. 't Ware een genot geweest hier aan het slot hun den weg te kunnen wijzen waarlangs zij genezing hunner kwalen konden erlangen. Dit is helaas! niet mogelijk; toch veroorloven wij ons met allen ernst een goeden raad te geven aan ieder, wien het aangaat.

WINDELINCX, wij zeiden het reeds, behandelt zijne patienten met zoogenaamde caustica, dat zijn branden bijtmiddelen; pleisters die de eigenschap bezitten zoowel zieke als gezonde deelen van 't lichaam te verstoren. Deze manier van behandeling is zeer oud en was in vroegeren tijd algemeen in gebruik.

Dezelfde bijtende stoffen, die WINDELINCX gebruikt voor de samenstelling zijner pleisters, zijn bekend aan alle geneeskundigen en kunnen op dezelfde

wijze door deze worden aangewend. Zij doen dit echter niet of slechts in sommige gevallen, omdat de ervaring heeft geleerd, dat er verschillende nadeelen aan deze methode van handelen zijn verbonden, en vooral omdat, waar wegneming van het kwaadaardige en voortwoekerende gezwel noodig is, eene operatie doorgaans verre de voorkeur verdient.

Maar juist op de vrees daarvoor bouwt WINDELINCX zijne berekening; in elke prospectus, op iedere brochure of dankbetuiging die hij laat schrijven, herhaalt hij dat de behandeling geschiedt: „zonder uitsnijding.” En toch die vrees voor zulk eene operatie is kinderachtig niet alleen, maar geheel overbodig. Geen tak der geneeskunst, die in de laatste jaren grooter vooruitgang heeft gemaakt dan de chirurgie. Kunstbewerkingen, waaraan in vroegere tijden niemand durfde denken, mag een ervaren heelkundige tegenwoordig zonder eenige beschuldiging van roekeloosheid ondernemen, en zij worden volbracht zonder eenig gevaar op te leveren voor de lijders, terwijl de aanwending van pijnstillende middelen daarbij zoo algemeen is geworden en zoo nauwkeurig is bestudeerd, dat ook daaraan geen gevaar meer verbonden is en elk met recht als een dwaas moet worden aangemerkt, die er voor terugschrikt. Daarbij komt, dat er tegenwoordig in iedere plaats van eenige betekenis in Nederland, een of meer geneeskundigen zijn, aan wie het wegnemen van zulk een waar of vermeend kankergezwel aan borst of lip met volkomen gerustheid kan worden toevertrouwd; geneeskundigen wier eerlijkheid en goede trouw boven verdenking zijn. Niemand late zich daarom in het vervolg verleiden vertrouwen te stellen in buitenlanders, wier eenige verdienste bestaat in de handige kunst van reclame en ietwat geheimzinnigheid.

Wij erkennen het ook, de operatie zal in zeer vele gevallen slechts tijdelijk hulp verschaffen, doch de voorbeelden van genezing of terugkeer der kwaal eerst na verloop van jaren zijn waarlijk zoo zeldzaam niet en in allen geval menigvuldiger dan die waarop W. weet te wijzen, terwijl den lijders veel noodeloos verdriet, veel pijn, veel teleurstelling, veel ergernis, en veel geld kunnen worden bespaard.

Ten laatste nog een enkel woord aan de autoriteiten wien het aangaat. Wij hebben hiervoor afgedrukt de klacht van den Inspecteur van 't Geneeskundig Staatstoezicht. Evenals ons reeds eenigen tijd geleden door deze aan den Officier van Justitie was kennis gegeven van het onwettig optreden van WINDELINCX te Rotterdam, doch van eene vervolging nog niets was vernomen, is door ons reeds lang geleden de Commissaris van Politie aldaar bekend gemaakt met deze wetsovertreding, onder nauwkeurige opgaaf van het adres, waar W. op bepaalde dagen zitting houdt. Er is echter niets geschied, althans W. is te Rotterdam blijven komen, en bestelt aldaar de patienten die hem verlangden te spreken nog heden.

Berichten.

Daar NICHOLSON weder met enkele advertenties ter aanbeveling van zijn Gehoortrommels had gepronkt, hebben wij deze instrumentjes in 't vorig nummer opnieuw besproken en tevens enkele bladen verzocht de mededeeling op te nemen, dat exemplaren van dat nummer van ons blad op aanvraag bij onzen uitgever gratis verkrijgbaar waren. De meeste dier bladen hebben, zeer tot ons genoegen, aan dit verzoek voldaan en het gevolg is geweest dat wij weer een 300-tal briefkaarten van dooven en hardhoorigen ontvingen, waarvan de meesten meldden, reeds met NICHOLSON in correspondentie te zijn, en aan wie allen wij een exemplaar van ons blad ter waarschuwing hebben gezonden.

Dat er wel eens een enkele onder is die het berichtje in de bladen niet juist begrepen heeft, blijkt uit het volgende schrijven, dat wij onder de vele anderen ontvingen:

... .., den 19 Oktober '87.

Waarde Heer!

ik Onder Getekende Verzoek UE Vriendelijk Daar mij gezegt is Dat Die Hardt Hoorrig zijn Zieg Aan U Moesten Adreszeeren Dat Het Mij dan gratis werd toe Gezonden Het Middel dat Daar toe Diennende is Om Het Gehoor Weer deel Agtig te worden Daar ik Daan Aan Lijdende ben En een Persoon Ben Die Geen Middelen Heeft Om Daar mede te Medesineeren ik

Heb veel Rommel in Zuus in Het Hoofd in ik wenste Graag daar van Geholpen te worden,
ik noem mij u Vriend

.....

Wij hebben dezen braven man wel niet de verlangde genezing kunnen verschaffen, maar misschien toch, door toezending van een exemplaar van ons blad, er van teruggehouden, vroeg of laat zijn spaarpenningen aan NICHOLSON ten offer te brengen.

Wij hebben vroeger in ons *Schertsblad* reeds eens den draak gestoken met een middel, dat onder den naam *Safe Cure* van uit Rochester (Amerika) door een firma WARNER & Co. over Europa wordt verspreid en in Duitschland voor korten tijd druk werd geëxploiteerd. Het boekje dat als reclame voor dit middel gebruikt wordt, bevat o. a. een groote afbeelding van *Warner's Astronomisch Observatorium* te Rochester, waardoor de lezers den indruk krijgen alsof dit middel tegen hun kwalen met behulp van sterrekundige waarnemingen ontdekt was!

't Is te hopen dat de beurzen der Nederlanders voor een aanval door genoemde firma behoed blijven, doch de eerste aanwijzing dat WARNER & Co. ook hier hun geluk zullen beproeven, kwam ons dezer dagen reeds onder de oogen en wel door de . . . *Nederlandsche Staatscourant*.

Hierin is namenlijk opgenomen het *Handelsmerk*, waaronder het middel verkocht wordt en dat dato 8 Aug. j.l. bij de Rechtbank te Amsterdam is gedeponeerd.

Wij bemerken daaruit dat dit merk is de afbeelding van een brandkast. Zoo de firma hiermee wil te kennen geven, dat de hare spoedig door het debiet van het middel rijkelijk zal gevuld zijn en dat dit het eenig doel is van de geheele exploitatie, is zij openhartiger dan men in den regel van kwakzalvers ziet.

Wij zullen natuurlijk, zoodra men werkelijk tracht het goede hier ingang te doen vinden, naar aanleiding van de onthullingen die in het buitenland er reeds over gegeven zijn, het Nederlandsche publiek behoorlijk voorlichten.

In de *Deutsche Med. Wochens.* schrijft Dr. ANACKER te Chateau-Salins over het purgatief *Oidtmann* te Maastricht. Geheel in overeenstemming met het resultaat van den heer GULDENSTEDEN EGELING te Zeist, deelt hij mede, dat het hoofbestanddeel alleen glycerine is, vermengd met een coniumpraeparaat, waaraan het zijn eigenaardige reuk ontleent en een natriumzout.

Verder wijst Dr. ANACKER er op, dat dit hoofbestanddeel ook oorzaak is van de verlangde werking, want dat inderdaad een clysmata van vijftig druppels glycerine in staat is spoedig outlasting te weeg te brengen.

Rechtszaken.

De zaak van B. Q. te Goes, voor de Rechtbank te Middelburg.

Voor de arrondissement-rechtbank te Middelburg werd Vrijdag 14 Oct. in hooger beroep behandeld de zaak tegen B. Q., 44 jaar oud, manufacturier te Goes, appellant van een vonnis van het kantongerecht te Goes, teneinde te worden terechtgesteld, terzake dat hij in den jare 1886, op verschillende tijdstippen, zoo ongeveer in den tijd, die verlopen is tusschen 1 Juni en 1 December 1886, te Goes buiten noodzaak het beroep van geneeskundige heeft uitgeoefend, terwijl hij niet tot de uitoefening van dat beroep was toegelaten en de wet hiertoe eene toelating vordert, en wel door van verschillende personen, die zijne hulp inriepen, de kwalen door vragen te onderzoeken en hiervoor geneesmiddelen te verstrekken met het oogmerk om die kwalen te genezen, en ook door aan hen, die hunne kwalen kwamen mededeelen, geneesmiddelen te verstrekken met het oogmerk om die kwalen te genezen.

Bij het in eersten aanleg gewezen vonnis werd B. Q. tot f 100 veroordeeld.

Nadat mr. Van Voorts Vader rapport in deze zaak had uitgebracht en geconstateerd was, dat de bekl. onbevoegd is tot het uitoefenen der geneeskunde, werd overgegaan tot het verhoor der getuigen.

De eerste getuige, eene vrouw uit Heinekenszand, verklaarde dat zij in den loop van 1886 zich bij bekl., dien zij wist dat aan sommige menschen geneesmiddelen verstrekke, heeft vervoegd en hem medegedeeld heeft dat hare dochter, die bij haar was, ongesteld was, welke ongesteldheid zich in hoest openbaarde. Bekl. heeft haar daarvoor meer dan eenmaal een middel verschaft, zonder dat zij wist waaruit dit bestond; zij betaalde er niets voor en hare dochter is door de behandeling van bekl. hersteld.

De bekl. had op deze verklaring geene aanmerking; alleen deelde hij nog mede dat de vrouw, bij hem komende, gezegd had: de dokter kan mijne dochter niet genezen, waarop hij had aangeboden haar iets te geven.

De verdediger van bekl., de heer mr. C. Lucasse, die ook in eersten aanleg voor bekl. optrad, bracht hierop een tweetal doozen met geneesmiddelen ter tafel, en stelde de getuige de vraag of de heer Q. uit eene dergelijke doos de geneesmiddelen, korreltjes, die in water moesten worden opgelost, gegeven had. Dit erkende getuige, die zich echter niet kon herinneren of bekl. alvorens een haar vertoond boek had geraadpleegd.

De verklaring der tweede getuige, de herstelde zieke, kwam in hoofdzaak overeen met die harer moeder.

Een derde getuige verklaarde aan pijn op de borst gele-

den te hebben, en ook de hulp van den heer Q. te hebben ingeroepen. Deze heeft hem ondervraagd en medicijnen, zilveren pilletjes, verstrekt, met aanwijzing voor het gebruik ervan. Ook deze getuige, die niet gezien had dat bekl. een boek had geraadpleegd, had aan dat middel zijn herstel geweten.

De vierde getuige was een maaglijder, die ook bij den heer Q. hulp had gezocht. Met bekl. sprekende heeft getuige in het, ter terechtzitting aanwezige, homöopathisch werk een met zijne ziekte overeenkomend geval opgezocht en bekl. heeft hem het daarvoor aangewezen middel, korreltjes, verstrekt.

Getuige bevond zich in deerniswaardigen toestand en heeft bij het middel baat gevonden. Evenmin als de vorige getuigen heeft hij aan bekl. eenig honorarium betaald.

Een vijfde, zesde en zevende getuige, die eveneens aan de maag hadden geleden, verklaarden in denzelfden geest met uitzondering evenwel dat zij geen boek hadden geraadpleegd. De vijfde vond wel baat, de zesde en de zevende vonden dat niet bij het gebruikte middel: echter was de ongesteldheid niet erger geworden.

De laatste, de achtste getuige, een zenuwachtige patient was op dezelfde manier behandeld en genezen.

Al deze getuigen behoorden tot den werkenden stand en wisten geen van allen wat zij gebruikt hadden; zij hadden op eene enkele uitzondering na gevraagd of zij voor de behandeling iets moesten betalen, waarop bekl. antwoordde ontkenkend antwoorde. Zij hadden hem ook niets aangeboden.

Beklaagde werd daarna verhoord, erkende de te laste gelegde feiten en erkende ook onbevoegd te zijn. Hij was echter van oordeel dat, waar de wet toelaat dat doozen met homöopathische geneesmiddelen in den handel zijn, evenals het daarop betrekking hebbend handboek, hij volkomen gerechtigd was dezelfde middelen aan lijden menschen te verstrekken. Zijn streven is alleen geweest het doel en pogen van de leer van Hahnemann, die zoo uitstekend werkt, te bevorderen.

De ambtenaar van het openbaar ministerie, jhr. mr. Schuurbeque Boeije, begon met te zeggen dat hij een groot voorstander is van de homöopathische geneeswijze, en met geneogen gezien te hebben dat de verdediging ter zitting heeft gebracht de kistjes met geneesmiddelen, die, spreker weet het, veel uitstekende resultaten hebben gehad, en die, uit de getuigen voor deze rechtbank blijkt het ook, op de gezondheid van de meesten dezer eene gunstige uitwerking hebben gehad.

Langen tijd is spreker onder behandeling geweest van een homöopathisch arts, en deze verzekerde hem dat de middelen, door homöopaten gebruikt, volstrekt niet zoo onschuldig zijn als velen meenen, maar, gunstig werkende in handen van eene deskundige, integendeel zeer gevaarlijk zijn in handen van eene leek.

Daarna ging spreker na in hoeverre de bekl. werkelijk de geneeskunst heeft uitgeoefend, en beantwoordde die vraag toestemmend, daarbij zich beroepende op verschillende, door andere rechtscolleges gewezen vonnissen.

Op grond van een en ander vorderde het O. M. de bestigting van het vonnis van den Goeschen kantonrechter, met veroordeeling van bekl. in de kosten, op het hooger beroep gevallen.

De verdediger, de heer mr. C. Lucasse, wees er op dat bekl., manufacturier te Goes, zich den titel van geneeskundige niet aanmatigde en geen honorarium ontving of aannam.

Wat bekl. deed bestond alleen uit het aan personen, die hem hun lijden mededeelden, verschaffen van middelen uit eene homöopathische huisapotheek, middelen die voor ieder te koop zijn.

Bekl. vervaardigt de geneesmiddelen niet, maar geeft door een ander vervaardigde; hij gaf ook niet de gebruiksaanwijzing van zich zelf maar die van den schrijver der handleiding.

Bekl. betaste of onderzocht de patienten niet en bezocht ze evenmin.

Welk verschil is er in, vroeg pleiter, of bekl. de doos met homöopathische geneesmiddelen en het handboek voor de ramen van zynen winkel te koop stelt of aan sommige personen een deel der middelen geeft? En toch, het een wordt niet strafbaar geacht en het andere wel.

Pleiter wees daarna op onderscheidene vonnissen van andere rechtcolleges, waarbij personen werden veroordeeld die patienten hadden betast of gewreven of betaling voor geneesmiddelen hadden ontvangen, maar ook op verscheidene vonnissen, waarbij bekl., die geen belooning ontvingen en evenals deze bekl. alleen uit menschevriendheid handelen, werden vrijgesproken.

Verder stelde pleiter nog in het licht dat de homöopathische geneeswijze geen kwakzalverij is, maar eene geneeswijze die berust op de wetenschap, en sprak de bewering van het O. M. tegen als zouden de homöopathische middelen in handen van leeken gevaarlijk zijn.

Op grond van een en ander concludeerde pleiter tot vernietiging van het vonnis des Goeschen kantonrechters en ontslag van rechtsvervolgving voor bekl. in de kosten.

Na eene korte repliek van het O. M. en dupliek van den verdediger, waarbij beiden bij hunne conclusie volhardden, sloot de voorzitter der rechtbank het onderzoek en bepaalde de uitspraak op heden over 8 dagen.

(M. Ct.)

Menig lezer zal zeker uit bovenstaand verslag met verbazing hebben kennis genomen van de aanprijzing, die de ambtenaar van het O. M. van de hier bedoelde geneeswijze gaf. Zijn persoonlijk gevoelen daarover had toch zeker niets met de zaak te maken.

Ingezonden stukken.

Koortswerend en Maagversterkend Aromatiek Kina-Bitter van Corns. Rademaker te Culenburg.

Het vocht, dat onder bovenstaanden titel tegen den geringen prijs van een kwartje per flacon in den handel gebracht wordt, zouden wij om zijn goedkoopte niet onder de kwakzalversmiddelen rekenen, ware het niet dat het nog een veel grooter gevaar voor de menscheid oplevert dan tal van andere middelen; niet alleen daar het door zijn prijs onder ieders bereik valt, maar ook door het gevolg dat het gebruik allicht na zich

kan sleeten.

Het natuurlijk gevolg van dit middeltje is nl. dat de gebruiker er in meerdere of mindere mate door aan den drank wordt geholpen.

Wij kunnen dit opmaken uit de gebruiksaanwijzing, die tevens bewijst, dat de fabrikant, zooals de meeste kwakzalvers, nog geen volmaakt stylist is. Ziet hier wat hij er bij vertelt:

„Bovenstaand Kina-Bitter kan niet genoeg worden „aanbevolen daar het niet alleen smaakvol is” — iets wat elk van een bittertje verwacht en dat dus volstrekt niet vermeld behoefde te worden — „maar tevens heilzaam als geneesmiddel werkt.” — Om dit laatste aan te toonen schijnt het vooral te doen te wezen.

„Volgens attesten, te veel om te vermelden”, — een echte kwakzalver zou brutaal weg een getal van 500 of 1000 of meer noemen, doch deze leugen durft de heer Rademaker niet aan en zet daarom iets, wat een klein kind zelfs niet gelooven zou, — „wordt het overal” — ook niet overdreven! — „met het beste (!) gevolg gebruikt

„tegen langdurige koortsen; men neemt daartoe 4 maal „daags een eijerlepeltje met een weinig jenever, brandewijn, rhum, cognac, madera, wijn of water, naar „gelang de sterkte van den patient, desverkiezende kan „men er nog een weinig suiker bijvoegen om de bittere „smaak te verminderen.” Uit dit laatste blijkt, dat men het woord *smaakvol* in den aanvang niet als *onverdeelde lekker* heeft op te vatten. Tevens merken wij op, dat de heer Rademaker zijn patienten maar dadelijk goed onder de pekkel wil zetten door hen vier maal daags een borrel te laten gebruiken; want uit de volgorde der opgenoemde dranken is 't duidelijk, dat hij vermenging met alcohol het beste oordeelt, en madera, wijn of water alleen aan zwakke tobbers voorschrijft.

Doch het mooiste komt nog aan: — „Ook voor maagkwalen en binnenkoortsen is het Kina-Bitter zeer aanbevelenswaardig. Volgens verschillende attesten” — deze attesten schijnen dus niet alle van één persoon afkomstig te zijn, maar toch blijkbaar nog te veel om te vermelden — „zijn patienten, die twee jaar lang alles (!) vruchteloos voor binnenkoortsen hadden aangenomen, na gebruik van twee fleschjes geheel hersteld.” — De heer Rademaker vergeet er bij te vertellen of er ook onder die patienten zijn, die na dien tijd onverbeterlijke drinkebroers zijn geworden. — „De zwakste „maag kan het Bitter verdragen en erlangt na geregeld „gebruik van eenige dagen hare gewone kracht en werking terug.” — Welk doel de heer Rademaker met zijn bitter en de daarbij gevoegde aanbeveling beoogt, willen wij niet beoordeelen, doch het gevolg ligt o. i. voor de hand, dat koortslidders, in den waan een geneesmiddel te slikken, niet alleen verzuimen de hulp van een bevoegd geneeskundige in te roepen, doch bovendien het aantal slachtoffers van den drankduivel zullen helpen vergrooten.

W.

CORRESPONDENTIE.

— Dr. G. d. H. Vervalsching van levensmiddelen, hoe gewichtig ook, behoort niet onmiddellijk tot de onderwerpen, waaraan dit blad is gewijd, en laten wij onbesproken, daar er overvloed van stof op 't gebied der kwakzalverij met geneesmiddelen is.

— Men zendt ons een aanbeveling, op een groot blad papier, van een middel tegen „Bloedarmoede en Zenuwachtigheid,” dat den naam van *Tonische Essence* draagt. Men schijnt dit in Amsterdam op groote schaal te willen exploiteeren. Zoodra wij er meer van weten, zullen wij het in dit blad behandelen.

— W. te G. Ja, zoowel *Melrose* als *Madm Allens Haarhersteller* behooren onder de vergiftige loodhoudende middelen.

— K. D. D. Over Roman Weissmann zijn Schlagwasser en reclamemiddelen spraken wij reeds herhaaldelijk (zie Maandbladen van Maart, Juli en Augustus van dit jaar.)

Over de vervolging van v. G. te H. is ons niets naders bekend.

— Mej. M. te A. Uwe toezending in orde ontvangen; 't zal zoo spoedig mogelijk onderzocht en daarna besproken worden.

— Wij hebben op onze aanvraag, om *couranten die geen kwakzalvers advertenties plaatsen*, reeds enkele toegezonden gekregen, vormende met die, welke ons sinds lang bekend zijn, al een aardig lijstje maar vóór wij het publiceren wenschen wij het gaarne meer compleet te hebben. Wij herhalen dus onze aanvraag en verzoeken vooral ons niet alleen de opgave van den naam der courant te zenden, maar vooral een nummer van de courant, opdat wij den naam van den uitgever, het aantal malen per week dat het blad verschijnt enz. volledig te weten komen.

— v. Vl. te U. 't Doet ons genoegen te vernemen, dat het gezuiverd linzenmeel voortgaat de z. g. revalenta te verdringen, die precies hetzelfde, maar eenige malen zoo duur is. Zoodra de gelegenheid ons gewenscht voorkomt zullen wij de nieuwe depothouders vermelden.

— Andere onderwerpen, waarover wij beloofden te schrijven, de volgende maand.

— De *Pomade Medicinale*, in 't vorig nummer besproken, is opnieuw in onderzoek, daar ons namens den verkooper bericht werd, dat de samenstelling een andere is dan door ons is opgegeven.

Leeuwarden. — Coöperatieve Handelsdrukkerij.

MAANDBLAD

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Redacteurs Dr. G. W. BRUINSMA te Steenberg en Dr. VITUS BRUINSMA te Leeuwarden. — Uitgever H. VAN BELKUM Kz. te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester te Leeuwarden ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt in April per kwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zoo veel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Dr. G. W. BRUINSMA, Geneesheer te Steenberg, Voorzitter.

P. KRUYSSSE, Apotheker „ Amsterdam.

Mr. J. C. MEIJER, Advocaat en Procureur te Leeuwarden.

Dr. VITUS BRUINSMA, Leeraar a.h. Gymnasium te Leeuwarden, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 1043.

De Statuten van de VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 10 November 1883, No 26.

De eerste twee artikelen van deze Statuten luiden:

Art. 1 De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Leeuwarden

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Berichten: Adres van den Geneesk. Raad van Noord-Holland over de geneesk. wetsontwerpen. — Uit de Regeeringsverslagen in Pruisen. — Uit het Sociaal Weekblad. — Tot afschrikking. — Leugenachtige tijdingen. — Uit den Duitschen Rijksdag. — Een vermetel oplichter.

Rechtszaken: H. L. voor de rechtbank te Utrecht. — B. Q. voor die te Middelburg.

Grootere artikelen: Tonische Essence van Hausmann. — Het schandelijke boek en de advertentie van Retau. — De Privat-Heilanstellen für Nervenkrankte in de Pruisische Rijnprovincie. — De Pommade Medicinaal. — Nog iets over Windelincx. — De geheimmiddelen op het congres te Weenen. Boekbeoordeeling. Correspondentie.

Berichten.

Evenals door den geneesk. raad van N.-Brabant enz. is ook door dien van N.-Holland een adres gericht tot den Minister van B. Z., inhoudende op- en aanmerkingen betreffende de aanhangige geneesk. wetsontwerpen.

Voor de leden onzer Vereeniging is het van belang te weten, dat de Raad den Minister in overweging geeft op de lijst van z. g. geneesmiddelen, die ook buiten de apotheek mogen worden verkocht, niet zooals de Regeering voorstelt ook op te nemen eenige z. g. geheime middelen, maar alleen zoodanige stoffen, die, behalve voor geneeskundig, ook voor huishoudelijk of industrieel gebruik worden aangewend.

Een voorstel dus geheel overeenkomstig de tweede motie, door onze Vereeniging aangenomen in de laatst gehouden algemeene vergadering.

In Pruisen worden tegenwoordig alle drie jaren door de Regeering verslagen gepubliceerd omtrent den algemeenen gezondheidstoestand en hetgeen daarop betrekking heeft, allen opgemaakt volgens een vastgesteld model.

Een der rubrieken omvat alles wat aangaat de kwakzalverij en den handel in geheimmiddelen (*Kurpfuscherei und Geheimmittelschwindel*).

Uit het medegedeelde op dit punt uit een viertal districten, loopende over de jaren 1883, 1884 en 1885 blijkt, dat de „slechte gewoonte van sommige apothekers „om zich met depôts van allerlei geheimmiddelen af te „geven en daarvan aankondiging te doen in de nieuwsw. „bladen blijft voortduren, dat de Regeering echter hoopt „hierin verbetering te brengen, door vervolging, waar „dit mogelijk is en bekendmaking van de namen der „schuldigen.”

Om de drogisten, die meest allen tegen het voor hen bestaande verbod in, ook geheimmiddelen in 't klein verkoopen, dezen handel, die de kwakzalverij grootelijks in de hand werkt, te beletten, wordt voorgesteld hen te onderwerpen aan eene jaarlijks opnieuw door het hoofd der politie te verleenen vergunning.

Wat de kwakzalverij en den geheimmiddelhandel in 't algemeen aangaat, zoo wordt gezegd, „dat het wel „tot de onmogelijkheden zal blijven behooren deze Siamesche tweeling voorgoed uit de wereld te helpen, dat „het echter de plicht is van den staat daartegen strijd „te voeren met alle ten dienste staande middelen, ten „einde haar binnen de engst mogelijke grenzen te beperken. De staatsbemoeiing — zoo luidt het verder —

„moet er vooral op gericht zijn de minder beschaafde „volksklassen en de onbemiddelden te beschermen tegen „de streken der oplichters (*Ausbeutung jener Industrie- „ritter*), welke zich bij voorkeur aanstellen als weldoeners „der menschheid.”

Ten slotte wordt gewezen op het weinig afdoende der tegenwoordige vervolgingen en de gemakkelijheid voor kwakzalvers en hunne helpers om de bestaande wetsbepalingen te ontduiken, zoodat in 't geheel gedurende deze drie jaren slechts 61 geheimmiddelverkoopers eene bestraffing ondergingen.

Eindelijk wordt nog met bijzondere voldoening melding gemaakt van den maatregel van het politiehooft te Berlijn, om alle geheimmiddelen achtereenvolgens te doen onderzoeken en ambtshalve hunne samenstelling openbaar te maken en tevens te waarschuwen tegen hun gebruik, zoowel als tegen de manoeuvres der verkoopers.

Wanneer men zulke verslagen leest, die hoewel met mindere uitvoerigheid, vroeger ieder jaar door de Pruisische Regeering werden bekend gemaakt, treft onwillekeurig het verschil met de jaarverslagen van het geneesk. Staatsoezicht in ons land.

Wel worden enkele malen daarin mededeeling gedaan van overtreding der geneesk. wetten, en niet zelden speelt bij deze de kwakzalverij een rol, doch of het publiek ook hier te lande in meer of mindere mate bedot en bedrogen wordt door kwakzalvers en hun advertenties en geheimmiddelen, of het zaak is voor de Regeering om zich daarmede te bemoeien en haar macht ook in deze richting aan te wenden tot bescherming van het volk, van dit alles wordt in de genoemde verslagen niet gerept.

Misschien zou dit anders worden, wanneer ook hier, evenals in Pruisen, door de Regeering bepaalde punten werden aangegeven, waaromtrent zij jaarlijks voorlichting verlangde te ontvangen van het geneeskundig Staatsoezicht.

Op het congres van sociaal-democraten, kort geleden te St. Gallen, in Zwitserland, gehouden, werd door de vergadering „afkeuring uitgesproken over het opnemen „van kwakzalvers- en zwendelarijberichten in de organen der pers. Mocht een uitgever voortgaan dergelijke advertentiën op te nemen, dan zal de partij „groep in den rijksdag de arbeiders openlijk tegen zijn „blad waarschuwen.”

Zonder twijfel een navolgenswaardig voorbeeld! roept Mr. A. KERDIJK uit in zijn *Sociaal Weekblad*, waaraan wij deze mededeeling ontleenen en met welke verzuchting zeker geheel onze Vereeniging van heeler harte instemt.

Wij hebben tot ons genoegen vernomen, dat de heer L. J. LEFÈBRE te 's Gravenhage, die adverteerde dat hij in zijn geluidkundig *Museum Prins Hendrik* ook de gehoortrommels van Nicholson had opgenomen, dit werkelijk alleen gedaan heeft om het publiek van het aankopen van die dure en onnutte dingen terug te houden. Zelfs uit nieuwsgierigheid behoeft dus nu geen enkel

Hagenaar die instrumentjes aan te schaffen, want hij kan ze in het genoemd Museum gaan zien.

Had men een verzameling van meer dergelijke dingen, dan zou men een collectie hebben, eenigszins gelijkwaardig als een die men in Londen onlangs heeft bijeengebracht. Daar is het een verzameling van alles „waarmee men smokkelt,” hier zou men dan eene hebben van alles „waarmee men kwakzalf.”

Het *N. v. d. D.* komt nu en dan tegen een bijzonder vorm van bedrog op, die in Amsterdam in den laatsten tijd nog al eens gepleegd wordt. Het schreef onlangs het volgende:

„Voor een paar dagen liep een bekend colporteur door de volkrijke straten der Jordaan, luide schreeuwende „extra tijding! 't vergaan van het stoomschip *Leerdam*!.” 't Spreekt van zelf, dat dit onware bericht zeer veel sensatie verwekte. Zou onze politie die extra-tijdingen, vóór zij rond worden geschreeuwd, niet eerst kunnen toetsen?”

Misschien zou de hier gevraagde maatregel goed zijn, maar dan liefst met eenige uitbreiding. Onze politie toetse dan ook de andere onware berichten, die in advertentievorm zoowel in het *N. v. d. D.* als in de meeste andere bladen voorkomen, en die zeker nog meer schade toebrengen dan de onware extra-tijdingen, waarvan hier sprake is.

Het verschil is vooral dat de arme drommel, die de valsche extra-tijdingen debiteert, voor een paar centen ligt en het *N. v. d. D.* in de gewone advertentie's der kwakzalvers voor 27½ cent den regel en hunne *Ingezonden Mededeelingen* voor het dubbele van dit bedrag.

Men schrijft ons, als voorbeeld hoe de genezing der hevigste kwalen voor sommigen slechts een kleinigheid schijnt, dat te Rotterdam ergens het volgende op een uithangbord te lezen is:

„Hier is te koop een middel voor Kanker, uitwendig en inwendig, voor gigt, oo voor rematiek, en voor Kliere, en aambije of Beenhelers of de veit.”

Dit is een primitieve manier op een uithangbord. De moderne methode, door advertenties in vele couranten is zeker winstgevender, doch overigens vrij wel hieraan gelijk.

De Commissie voor de Verzoekschriften in den Duitschen Rijksdag heeft dezer dagen kennis genomen van twee adressen betreffende den geheimmiddelhandel daar te lande.

Het eerste, ingezonden door de *Neder-Saksische Vereeniging van geneeskundigen*, verzoekt aan de Regeering een absoluut verbod van het aankondigen van geheimmiddelen uit te vaardigen.

De adressanten achten het gebruik van allerlei geheimmiddelen schadelijk voor de gezondheid en nadeelig voor het vermogen der ingezetenen. Door het stadig aankondigen in de dagbladen wordt dit gebruik in de hand gewerkt. meenen zij vooral bij het minder welvarend deel der bevolking; ten bewijze halen zij aan, dat in 't binnen- en buitenland beide, de fabricatie dezer middelen eeds grooteren omvang ondergaat.

Deze geheimmiddelhandel mag dus worden aangemerkt als een sociaal gevaar, dat leven en gezondheid van 't publiek bedreigt, doch waartegen tot heden de bestaande wetten niet krachtig genoeg zich hebben kunnen doen gelden; terwijl de behendige verkoopers dezer geheimmiddelen op schandelijke wijze zich verrijken ten koste van de lichtgeloovigheid van het eenvoudige publiek.

Een afdoende beperking dezer ongezonde en schadelijke industrie kon, zoo eindigt het verzoekschrift, slechts verkregen worden door de aankondiging dier middelen te verbieden over het geheele Duitsche Rijk, zooals reeds in enkele zijner onderdeelen geschiedt.

Zoo b. v. zijn binnen het rechtsgebied van het Hof van Appel te Keulen verboden alle aankondigingen en aanplakbiljetten, welke geheimmiddelen te koop aanbieden en verbiedt eveneens de Hamburger Medicinaal-Verordening het aankondigen van alle geheimmiddelen.

De tweede petitie was bij den Rijksdag ingezonden door den Regeeringsraad ALBERT TRICKINGER te Noerdlingen. Deze wijst vooral op de schandelijke exploitatie van de bekende Zwitsersche pillen en verzoekt naar aanleiding daarvan, dat de Regeering door wettelijke bepalingen paal en perk moge stellen aan deze meer en meer voortwoekerende reclame voor allerlei z. g. geneesmiddelen.

De bovengenoemde Commissie voor de verzoekschriften heeft voorgesteld beide adressen den Rijkskanselier ter kennisneming toe te zenden, daarbij echter niet te adviseeren ten gunste van het verzoek der adressanten.

Zij meent dat het gevraagde verbod niet afdoende zou blijken te zijn en inbreuk zou maken op de rechten van anderen.

Algemeen was de Commissie van oordeel, dat het beste middel om dezen toestand te verbeteren, bestond in voorlichting van het publiek, zoowel door particulieren en vereenigingen, als door de Overheid, zooals tegenwoordig herhaaldelijk te Berlijn en elders geschiedde van wege het politiepraesidium.

Ook wees zij op de wenschelijkheid om in de scholen de kinderen op de mogelijke nadeelen van 't gebruik van geheimmiddelen te doen wijzen. De Commissie achtte verder dat de bestaande wetten, regelende den verkoop in 't klein van geneesmiddelen, beter toegepast, sommige misbruiken zouden kunnen voorkomen, terwijl zij in overweging gaf om het lichtvaardig afgeven van allerlei attesten door geaprobeerde geneeskundigen en den verkoop van geheimmiddelen door apothekers door beperkende maatregelen te beteugelen.

Uit Oosthem wordt geschreven:

De onderwijzer A. W. Z. is sedert geruimen sukkelend en moet nu, ten gevolge daarvan, ook nog het slachtoffer zijn geworden van het verlangen naar genezing. Toen hij n.l. voor eenigen tijd van iemand vernam dat diens dochter genezen was door zekeren C. Silvius, te Sneek, gaf hij zijn verlangen te kennen, dat deze hem ook eens kwam bezoeken. Daaraan werd spoedig voldaan, want nog denzelfden dag kwam een persoon, die zei dat hij Silvius was. In het gesprek deelde hij mee, te Utrecht gestudeerd te hebben; maar om financiële redenen zijn studiën te hebben gestaakt. Toch was hij zoo ver dat hij, ofschoon hij nog niet den vereischten graad bezat, wel praktiseerde onder bescherming van prof. Halbertsma, te Utrecht, zijn leermeester. Toen hij meester zou onderzoeken, moest hij met dezen alleen zijn, waarom de aanwezigen de kamer verlieten; en na het onderzoek zeide hij, dat meester een gat in zijn long had. Hierover gaf meester zijn verwondering te kennen, omdat dr. Hannema, te Boisward, en prof. Stokvisch, te Amsterdam, hadden gezegd dat het bloed — de patient had reeds twee of driemaal bloed opgegeven — uit de keel kwam. „Och, ze wet n er niets van of zijn gek geweest,” zei Silvius. Hij streek eenig wit goed op een lapje, dat hij vervolgens op het lichaam van den patient legde. Eenigen tijd later nam hij het lapje er weer af, en daar het witte goed geel was geworden, zeide hij dat dit een goed teeken was; ware het blauw, dan niet, maar nu kon meester wel genezen, als deze zoo lang onder zijn behandeling bleef, dat hij met hem naar Utrecht kon reizen, waar hij dan onder toezicht van prof. Halbertsma een operatie aan zijn patient zou doen, die daarna nog drie weken te Utrecht moest blijven. Dit eerste bezoek gaf aanleiding tot verdere bezoeken; eens nam Silvius medicijnen (?) mee, die nog al aanliepen en waarvoor hij gaarne dadelijk betaling, f 6.80, ontving. Meester moest een aftreksel van kalfslong met kalkwater en suiker drinken; Silvius bracht een kalfslong mee, en de moeder van meester kookte die. Met Gods hulp zou meester nu wel genezen; de doctoren wisten van deze ziekte niets af. Een andermaal vertelde hij, aan prof. Halbertsma geschreven te hebben, die hem geantwoord had, dat de door hem bedoelde patient wel 9 weken na de operatie te Utrecht zou moeten blijven. Dit kostte, natuurlijk, veel geld; maar er was tegenwoordig een machine, die prof. reeds 16 doctoren had aangeraden, en met behulp daarvan kon de kwaal ook genezen worden. Die machine moest f 46 kosten, en Silvius wist zóó te praten, om zelf die machine te Amsterdam of te Groningen te koop, — dat hem het geld gegeven werd en hij naar Amsterdam ging. Terugkomende, bracht hij geen machine mee — die zou worden gezonden — maar had 2 kruiken; de eene moest meester gebruiken, en de andere moest gesloten blijven en zorgvuldig geborgen worden, want zij kon ontploffen. Toen Silvius een paar dagen later terugkwam, doch beschonken, weigerde de moeder van meester, die reeds lang wantrouwen koesterde, hem de deur.

Naar men verneemt, is de zaak in handen der justitie.

Wij laten dit bericht natuurlijk voor rekening van

de bladen, waarin wij het aantreffen; behelst het waarheid dan weten wij niet waarover ons meer te verbazen, over de vermetelheid van den oplichter of de onnoozelheid van den „meester”! Maar erkend moet het worden, dat een zieke maar half toerekenbaar is.

De befaamde geheimmiddel-firma Elnain & Co. te Frankfort a/M., schijnt voornemens zich naar Berlijn te verplaatsen.

Althans ze heeft, zooals gezegd wordt, een compagnieschap aangegaan met een apotheker aldaar, om voor gesamentlijke rekening haar laatste artikel te trachten aan den man te brengen, de zoogenaamde *Bock's Pectoralpillen*, waarmede dezen winter al wie verkouden is of bang is het te worden, moet worden opgezouten.

Men weet, dat deze firma onder den anderen naam van *Daube & Co.*, tevens een der meest bekende advertentiebureaux vertegenwoordigt en dat de meeste groote en vele kleinere bladen in Nederland met haar in betrekking staan en bijna uitsluitend van haar hunne buitenlandsche advertenties ontvangen of een vaste overeenkomst met deze firma hebben aangegaan.

In den eersten jaargang reeds van dit Maandblad (Juni en Juli 1881) hebben wij uitvoerig daarover gehandeld en o. a. er op gewezen, hoe aan deze bladen geheele staalkaarten van advertentie's gelijktijdig worden aangeboden en dat twee derde dezer aanbieding bestaat uit annoucen van kwakzalvers, waarvan het hoofddepot niet zelden bij de advertentie-firma zelve is gevestigd.

Er bestaat dus alle kans dat ook deze aankondigingen voor haar nieuwste product weldra op de achterste bladzijden der Nederlandsche bladen zullen opduiken.

Elk weet nu bij voorbaat, als hij ze onder de oogen krijgt, wie en wat er achter steekt.

Rechtzaken.

De rechtbank te Utrecht behandelde Donderdag 3 Nov. de zaak tegen H. L., oud 58 jaar, koopman in manufacturen, kruiden en balsem, wonende te Amsterdam, geboren te Hoorn.

Bekl. was den 12 September jl. door het kantongerecht te Woerden, wegens het onbevoegd uitoefenen der genees- en artseneijbereikdunde, te Bodegrave gepleegd, tot eene geldboete van f 300, subs. 14 dagen hechtenis, veroordeeld, tegen welk vonnis bekl. in hooger beroep kwam, zoodat de behandeling der zaak gister voor de rechtbank te Utrecht plaats had. Uit het verhoor van een achttal getuigen bleek o. a., dat bekl. in het begin der maand Maart te Bodegrave kwam ten huize van J. A. Voorthuizen. Diens neef had hem van den „wonderdocter” verteld, en daar hij voor zijne ziekte reeds menigen geneesheer zonder resultaat had geraadpleegd, werd neef opgedragen bekl. eens bij hem te sturen. Onze „wonderdocter” liet zich dan ook niet lang wachten, en toen Voorthuizen hem had verteld, dat hij aan toevallen leed, — een gevolg, zooals bekl. hem zeide, van de zenuwen, verklaarde hij hem, na den patient te hebben onderzocht, deze spoedig van zijne ziekte te zullen genezen. Te dien einde gaf hij hem een potje zelf, waarmede hij Voorthuizen eerst bestreek, en een flesche medicijnen voor inwendig gebruik, waarvoor f 2.25 werd in rekening gebracht. Na aan Voorthuizen nog een zakje te hebben gegeven, dat hij op het hart moest dragen, verliet bekl. hem en kwam na eenige dagen nog eens terug om naar den patient te informeren. Half Maart kwam bekl. weder te Bodegrave en wel ten huize van den kuiper P. Roos; diens zoon Willem was reeds elf jaar onder behandeling van verschillende geneesheeren geweest, zonder beterschap te kunnen bespeuren. Bekl. zeide, toen hij den zoon van Roos zag, dat deze was behept met klieren in den buik, waarvan hij hem binnen een maand zou genezen. Na hem in een afzonderlijk vertrek te hebben onderzocht, bevoelt en bestast, werden dezelfde medicamenten, die bekl. steeds in een valiesje bij zich droeg, aan dezen verkocht en f 2.50 in rekening gebracht. Toen bekl. later terugkwam, leed zijn patient door het gebruik zijner middelen aan diarrhee. Hij gaf hem daartegen een ander middel en behandelde daarenboven nog een anderen zoon van Roos, die pijnen had aan schouder en borst. De zoon van Roos, Willem, stierf spoedig, wat door de echtgenoot van Roos, die ook als getuige werd gehoord, werd toegeschreven aan het gebruik der medicijnen, door bekl. verstrekt. — Nog behandelde bekl. de echtgenoot van M. Versluis, die eene ziekte in hare hand had, deze vond baat bij zijn medidament, en genas spoedig: zij moest bekl. f 1.50 betalen.

Bekl. ontkende al de hem ten laste gelegde feiten, beweerende niet een der getuigen te kennen, veel minder hun medicijnen verkocht, geld van hen ontvangen of hun geneeskundigen raad te hebben verstrekt.

Wel erkende bekl. kruiden en balsem te hebben verkocht, doch dit mocht hij gerust doen, daarvoor was hij zelfs gepatenteerd, en dit had hij niet alleen gedaan, maar zijn vader, grootvader en overgrootvader hadden insgelijk dezen handel gedreven; hij verkocht niets, dat bij de wet verboden was.

Het O. M., bij monde van den subst.-off. van justitie, mr. N. de Ridder, zeide, dat bekl. bij deze rechtbank geen onbekende was, daar hij vroeger reeds voor twee dergelijke gevallen tot gevangenisstraf was veroordeeld. De verklaringen van getuigen wijken ook niet af van die, voor den kantonrechter afgelegd. Het wettig en overtuigend bewijs stond dan ook bij O. M. vast. Dat bekl. zich aan artseneijbereikdunde, waarvoor bekl. ook terecht stond, zou hebben schuldig gemaakt, was niet bewezen, zoodat het vonnis van den eersten rechter daarin faalde. Het O. M. vorderde daarom bevestiging van het vonnis van den kantonrechter, met vernietiging van de daaraan gegeven qualificatie en schuldverklaring, op grond van al het laste gelegde, aan onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

Mr. S. Katz, advocaat te Amsterdam, die voor bekl. als verdediger optrad, concludeerde, wegens afwezigheid van wettig bewijs, tot vrijspraak, subsidiair tot ontslag van rechtsvervolging.

De rechtbank bepaalde, na gehouden re- en dupliek de uitspraak op Donderdag 17 November a.s.

De rechtbank vernietigde toen het vonnis van den eersten rechter, verklaarde het bij dagvaarding ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen en veroordeelde bekl. tot f 100 boete, subs. 40 dagen hechtenis, met veroordeeling tevens in de kosten van het hooger beroep.

Den 28 October deed de rechtbank te Middelburg uitspraak in de zaak van B. Q. te Goes. Zij bevestigde het vonnis door den kantonrechter te Goes gewezen tegen den heer B. Q., aldaar, en verklaarde ook in hooger beroep genoemden heer schuldig aan onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

Tonische Essence van Hausmann.

De vorige maand deelden wij onder correspondentie mede, dat ons eene groote circulaire was toegezonden van een nieuw middel, waarmee iemand te Amsterdam waarschijnlijk hoopt zijn slag te slaan.

Terzelfder tijd ontvingen wij ook reeds van andere zijde het middel zelf, en de mededeeling, dat deze circulaire door een agent van den fabrikant, Fr. HAUSMANN te St. Gallen, in Zwitserland, aan de huizen te Amsterdam wordt rondgezonden.

De bedoelde circulaire geeft aan de eene zijde de gewone zoogenaamde „uittreksels uit de groote menigte der ontvangene getuigschriften,” allen onderteekend met een of twee letters en enkelen met bijvoeging van een titel, zooals D. med. en kolonel. 't Doet er dus al weinig toe, wat er in deze getuigschriften zelf staat; zij hebben hoegenaamd geen waarde, omdat ze niet zijn na te gaan, en de fabrikant natuurlijk kan laten drukken, wat hij 't meest in zijn belang acht. Het papier is geduldig en niettegenstaande alle mooie verzekeringen hebben wij reeds al te dikwijls voor onze lezers de weinig geloofwaardigheid van zulke attesten aange-toond, om te gelooven, dat zij in 't vervolg er veel vertrouwen aan zullen hechten.

Doch al waren zij zoogenaamd „echt,” wat be-teekenen verzekeringen als van iemand te Pirma: „Een ieder, die uwe tonische essence heeft gedronken, gevoelt zich gezonder,” of van een ander te Ems: „De werking der tonische essence heeft zich als buitengewoon geneeskrachtig voorgedaan,” of nogmaals van een derden onbekende te Zurich: „De tonische essence heeft ons wezenlijke diensten gedaan, zoodat wij haar met genoegen verder aanbevelen?” Wie weet toch welke depôthouder of andere belanghebbende, of tot oordeelen geheel onbevoegde, achter deze initialen schuilt. Want dat de attestschrijvers niet veel bijzonders zijn, zelfs de zoogenaamde *Dr. med.* niet, bewijst een dezer laatsten, die getuigt, „dat eene jonge, aan bleek-zucht lijdende vrouw, door behandeling met dit middel, weer eene redelijk gezonde vrouw is geworden, niettegenstaande zij door alle vrouwen in de buurt voor onherstelbaar werd verklaard.” Een dokter dus die zich beroept op de uitspraak van een troepje buurvrouwen!

Deze attesten dus daargelaten, is het middel volgens verzekering van den fabrikant zelve onfeilbaar bij bloedarmoede en zenuwachtigheid en al hetgeen daarmede maar bij mogelijkheid in verband kan worden gebracht. Dit wordt met groote letters vermeld op de keerzijde van het biljet. Met veel schijngeleerdheid, zooals wij dat in de laatste tijden gewoonlijk zien bij 't aanprijzen van z. g. nieuwe specialité's, wordt gesproken van den invloed van 't bloed op de spijsvertering, op de hersenen en het zenuwgestel.

Deze poespas van onbeduidende wetenschap is doorspekt met enkele cursief gedrukte, duidelijke zinsneden, om den lezer in de waan te brengen, dat hij er althans iets van begrijpt; zooals: „Gebrek aan bloed maakt het lichaam krachteloos,” of „Goed bloed en gezond bloed is de eerste vereischte om gezond te leven,” of verder weer: „In alle gevallen van ziekte of na doorgestane ziekte zij onze eerste taak weder voor goed en nieuw leven gevend bloed zorg te dragen” enz.

Ieder voelt reeds, dat al deze tirades moeten uitloopen op hetgeen dan verder volgt: „De meeste ter verbetering van het bloed tot nu toe voorgeschreven middelen zijn niet dienstig voor de maag

en brengen aan de spijsvertering groot nadeel toe," maar de uitvinder van de Tonische Essence „is er in geslaagd zulk een praeparaat uit te vinden."

Waarlijk, of men een of honderd biljetten van kwakzalvers onder de oogen krijgt, hoe zij ook hun best doen er andere vormen aan te geven of zich uit te drukken in andere bewoordingen, op den keper gezien is het steeds dezelfde eentonige verzekering van den belanghebbende zelf.

Toch hebben wij bij deze jongste aanbieding iets nieuws, tenminste voor ons land; de samenstelling van het middel wordt naar waarheid en met zijn juiste wetenschappelijke naam opgegeven. Waarschijnlijk zien wij hier het gevolg van de Zwitsersche wetgeving, die den verkoop zonder deze opgaaf niet zou toelaten.

De heer A. J. WINNE, apotheker te Assen en lid der Vereeniging, heeft een fleschje onderzocht en deelt daarover het volgende mede. Het middel is inderdaad een *ijzertinctuur*, gemengd met *azijn-aether*, *alcohol* en een weinig *mierenzuur*, en het ijzergehalte bedraagt ruim 1 pct.; de naam door Hausmann daarvoor gebezigd, nl. *tinct. ferri formic. acet.* (met 1% Fe) is dus juist.

Wij hebben hier echter met niets nieuws en niets bijzonders te doen. Dergelijke samenstellingen van ijzerpraeparaten zijn overbekend en worden door elk geneesheer gedurig voorgeschreven; afwisseling zoekende naar gelang van ieders gestel en van den toestand zijner lichaamsorganen. 't Meest komt deze z.g. *Henselsche tinctuur* overeen met de overbekende *ijzertinctuur van Klapproth* (*tinct. nervin. Klapprothii*), door spiritus verdund.

Waar bij eenige ongesteldheid ijzermiddelen dus zijn aangewezen, behoeft ook het gebruik van deze tinctuur geene schadelijke gevolgen na zich te slepen. Niemand verwachtte echter genezing van de talloze ongesteldheden, waarvoor zij in de circulaire wordt aanbevolen.

Ook wijzen wij er nadrukkelijk op, dat zeer dikwijls door leeken misbruik gemaakt wordt van ijzermiddelen in 't algemeen.

Het groote publiek is geneigd aan het woord *ijzer* het begrip vast te hechten van kracht en sterkte, en besluit daaruit, dat het een middel zou zijn tegen zwakke toestanden van het lichaam, vooral sedert de wetenschap geleerd heeft, dat er inderdaad ijzer in het lichaam, nl. in 't bloed, aanwezig is en moet zijn. De hoeveelheid is echter, alles te zamen genomen, zoo uitermate gering, nauwelijks 3 gram, in geheel ons lichaam, dat het gewone voedsel ons gemakkelijk iederen dag de vereischte hoeveelheid kan leveren.

Ook is het een geheel verkeerde voorstelling als zouden zwakte, bleekzucht, zenuwachtigheid en der gelijke ziekelijke aandoeningen meer, gewoonlijk gepaard gaan met gemis van ijzer in het bloed; bovendien zullen wijziging en daardoor verbetering der voeding daarbij gewoonlijk meer baat doen dan alle ijzerpraeparaten ter wereld.

Nu de fabrikant zelf er op wijst dat zijn middel „goedkooper is dan ieder soortgelijk," dient hier nog aangegeven dat ook dit onwaar is.

Voor dezelfde hoeveelheid, in een Nederlandschen apotheek gereed gemaakt, op recept van een geneesheer, betaalt men minder, dan de agent van Hausmann er voor vraagt.

Drie opmerkingen bij deze Tonische Essence.

De eerste. 't Is zoo goed als zeker, dat personen, die lijden aan bloedarmoede en zenuwachtigheid, de beide ziekelijke aandoeningen, waarin deze Essence vooral wordt aanbevolen, baat zullen vinden bij 't gebruik, namelijk indien zij de gebruiksaanwijzing nauwkeurig in acht nemen.

Daarin toch wordt met cursieve letters vermeld: „Gewichtig bij het gebruik dezer zenuwenversterkende essence, is eene natuurlijke levenswijze, d. w. z. krachtige, niet overmatige voeding, matigheid in het drinken van alcoholische dranken, beweging in verse lucht, de juiste maat in lichamelijke en geestige werk aan den eenen kant en in werk en uitspanning aan den anderen kant, vermindering van overgroote gemoedsbeweging, handhaving van gezelligheid en vrolijkheid."

En later wordt nogmaals met nadruk herhaald: „De goede werking is eene prompte, maar in

„chronische gevallen moet het gebruik langeren tijd worden vervolgd. Krachtige voeding en veel wandelen in verse goede lucht, steunen de kuur."

Elk die van plan is en in de mogelijkheid verkeert om deze wijze lessen na te leven, zal niet in gebreke blijven daarvan de heilzame gevolgen te ondervinden. De goede raad is ook waarlijk wel een daalder waard, juist zooveel als een fleschje van Hausmann kost; 't best zal men echter zijn eigen voordeel behartigen, door den raad op te volgen, maar 't geld voor een fleschje in den zak te houden.

De tweede. Het nieuwe middel bestaat voor het grootste gedeelte uit alcohol, zij 't ook in verbinding met andere stoffen. 't Is dus heel goed mogelijk, dat zeer velen het, gemengd met water en veel suiker, zooals de gebruiksaanwijzing aanraadt, lekker vinden en „de vloeibaarheid een aangenamen, haast aan wijn gelijken smaak verkrijgt."

De dames, voor wie deze nieuwigheid vooral bestemd is, en de kinderen, aan wie in 't bijzonder wordt aangeraden „er volop van te genieten," mogen echter bedenken dat zij op die manier dagelijks even goed — of liever even slecht — van tijd tot tijd hun dorst kunnen lesschen met een grogje van brandewijn of jenever.

De derde. De bedoeling van den verkooper is zoo duidelijk mogelijk om een *geneesmiddel* te verkoopen. Hij geeft een half honderd ongesteldheden op, waarbij het moet worden aangewend, en het is, zooals wij zagen, een vrij samengesteld middel, dat geheel is bereid op de wijze van andere geneesmiddelen en uit stoffen, die in de geneeskunst dagelijks in gebruik zijn; — enkele dezer stoffen worden genoemd op de officiële lijst van geneesmiddelen, die niet buiten de apotheek mogen worden verkocht.

Toch is het een geheel onbevoegde, die zich te Amsterdam met den verkoop belast. Of de wet, die de uitoefening der artseneijbereidkunst aan banden legt, is vrij zonderling, nu zij het gewenschte toezicht op de aflevering van geneesmiddelen niet uitstrekt tot zulk een middel of de depôthouder ELLERHORST is wel overtuigd van de gebrekkige handhaving dezer wet, dat hij het durft wagen bij openlijke circulaire zijne voorgenomen overtreding aan te kondigen.

Het schandelijke boek en de advertentie van Retau.

Nog altijd gaan verscheidene nieuwsbladen in ons land voort het vuile boek van RETAU, *De Zelfbewaring* te adverteeren en ten gevolge van die advertenties, en van die advertenties alleen, wordt dit boek veelvuldig verkocht en komt in handen van zeer vele jongelieden.

Wij willen voor een oogenblik alles voor goede munt aannemen, wat door den journalistenkring, door de redactie's en door de uitgevers van nieuwsbladen telkens herhaald wordt over de moeielijkheid, onbillijkheid en wat niet al, om controle uit te oefenen op advertenties, en toch gelooven wij, dat zij al die ware of vermeende argumenten zouden ter zijde stellen en de aankondiging van een boek, als het hier genoemde, zouden weigeren, indien zij tot het besef konden geraken hoe onnoemlijk veel ellende en wanhoop zij medehelpen in 't leven roepen.

Geen maand gaat er voorbij of wij krijgen de bewijzen daarvoor in handen, door het ontvangen van brieven van ongelukkigigen, die na het lezen van dit of een soortgelijk boek ten prooi zijn geworden van de diepste wanhoop.

„Ik ben nog zoo jong, pas twintig jaren oud", zoo schrijft er een, „k heb met vasten wil alle slechte gewoonten thans laten varen, maar de lezing van dat werk heeft mij duidelijk doen zien, hoeveel schade ik reeds aan mijn lichaam heb toegebracht; — zou er dan werkelijk geen hoop meer zijn op genezing?" —

„De gedachte aan mijn verwoeste gezondheid," zoo roept een ander, „laat mij nacht noch dag rust; — ik heb geen lust in den arbeid en het leven walgt mij!"

„k Heb al de helft van mijn traktement uitgegeven aan geneesmiddelen, die de schrijver aan

„het slot van zijn werk mij ten dringendste aanraadt, zonder eenige beterschap te ondervinden", zegt weer een ander.

„Zijn het werkelijk beroemde geneesheeren", vraagt een vierde, „die aan het gezondheidsbureau te Leipzig, waardoor het boek uitgegeven wordt, verbonden zijn, dan wil ik hunne hulp inroepen, want ik ben diep rampzalig."

„Ziehier! de lijst met vragen aan 't eind van het boek, zooals ik ze heb ingevuld; 'k heb alles nauwkeurig nagegaan en gij zult zelf zien, hoe ver het reeds met mij gekomen is; ik geloof zeker dat er reeds sporen van . . . ziekte bij mij aanwezig zijn, enz. enz.," zoo gaat het verder in allerlei brieven, en bijna immer op den toon der wanhoop.

Weder dezer dagen zond ons een geneesheer een exemplaar van het bewuste boek en wees er ons op, hoe het door den bezitter letterlijk stuk gelezen was. De herhaalde lectuur had zulk een noodlottige uitwerking op dezen gehad, dat hij door overspanning radeloos en half waanzinnig geworden was. Eene hevige zenuwkoorts volgde op dezen toestand en bracht hem op den rand van 't graf, door zorgvuldige verpleging is hij echter thans hersteld.

„Ik heb het ellendige boek, dat als directe oorzaak zijner ongesteldheid moet beschouwd worden, natuurlijk weggenomen", zoo laat de bedoelde geneesheer ons weten, „doch zou er door uw Maandblad niet eene waarschuwing in 't algemeen kunnen worden verspreid?"

Onder verwijzing naar hetgeen reeds vroeger (Juli 1883, Mei, Juni, Juli 1887) over dit en soortgelijke boeken door ons is geschreven, meenen wij aan het welgemeend verzoek niet beter te kunnen voldoen, dan met allen aandrang het bovenstaande onder de aandacht te brengen van de Nederl. bladen, namenlijk van de personen, die, onder welken naam of titel dan ook, de plaatsing der advertenties over zulke boeken op zich nemen.

De „Privat-Heilanstalten für Nerven- kranke" in de Pruisische Rijnprovincie.

De Nederlandsche artsen worden in den laatsten tijd vereerd met brochures, waarbij een duitsehe geneesheer de aandacht op zijn *Heilanstalten für Nervenkrankte* tracht te vestigen. Deze toezending geschiedt waarschijnlijk met het doel, door bemiddeling van die nederlandsche artsen zoogenaamde „Kranke" te ontvangen.

Zoo ongeveer luidt de aanvang van eene mededeeling, die in verschillende bladen is opgenomen, en waardoor de schrijver zijne landgenooten wenscht te waarschuwen tegen deze inrichtingen, waarmede hij van nabij heeft kennis gemaakt.

Hoewel de titel dier brochures slechts van *Nervenkrankte* gewaagt, bestaat slechts een klein gedeelte der patiënten, welke in die inrichtingen worden aangetroffen, uit wat wij in den regel zenuwlijders noemen en zijn de meesten van hen onge-neesbare krankzinnigen.

Juist zij, die tengevolge van slapeloosheid, overspanning of zwaarmoedigheid, zich ongesteld gevoelen, behooren dus volstrekt niet thuis in zulk eene omgeving en zullen er vrij zeker hun toestand zien verergeren.

Daarenboven laat de behandeling in vele opzichten te wenschen over, en de eenige zorg schijnt te zijn om de lijders zoo lang mogelijk te behouden en telkens voor een nieuwen termijn van drie maanden vooruit betaald te krijgen. Behalve opsluiting van weterspannige patiënten, wordt geene geneesmethode hoegenaamd toegepast.

Na een vrij lang betoog komt de schrijver ten slotte tot de volgende conclusies:

1o. De pruisische *Privat-Heilanstalten für Nervenkrankte* zijn te eene male ongeschikt voor zenuwlijders.

2o. Die inrichtingen zijn als krankzinnigen-gestichten af te raden, daar een staats-toezicht in Pruisen nagenoeg niet bestaat.

Terwijl wij tot meerdere verspreiding dezer waarschuwing het bovenstaande overnemen, wenschen wij er een paar opmerkingen aan toe te voegen.

De Nederl. wetgeving, op 't punt van krankzinnigenverpleging, is in zeer veel opzichten zeker

uitmuntend en de verpleging in de gestichten daarmede in overeenstemming. Op zichzelf is het dwaas in het buitenland verpleging te zoeken voor lijders aan krankzinnigheid; wat gepaste behandeling en verblijf aanbelangt, zullen zij het bijna nergens beter vinden dan in hun eigen land.

De wet, de veiligheid der persoonlijke vrijheid terecht hoog stellende, heeft daarbij echter zooveel waarborgen geeischt, waaraan door bloedverwanten en omgeving van den lijder moet worden voldaan, dat de opneming in een geneeskundig gesticht hier te lande altijd met veel omslag en noodwendige publiciteit gepaard gaat. Dit heeft somwijlen tengevolge dat men aarzelt voor personen, die op de grens staan van krankzinnigheid, doch wier geestvermogens nog niet voor ieder duidelijk zijn gestoord, een plaats te vragen in een onzer Nederl. gestichten, terwijl juist voor hen eene spoedige opname de gunstigste kans van genezing aanbiedt.

Nog komt hierbij, dat het grootste gedeelte van 't volk, zij 't ook geheel ten onrechte, aan de ziekte van krankzinnigheid meer als aan een andere gewone ongesteldheid het begrip hecht van schande en het daarom voor den lijder, zoowel als voor zijne familie wenschelijk is, juist aan zulke voorbijgaande gevallen zoo min mogelijk ruchtbaarheid te geven.

Is het wonder, dat velen daarom terugschrikken voor de gestichten in ons land, om baat te zoeken bij de zoogenaamde *Privat-Heilanstalten* in Duitschland of elders?

Hoe uiterst voorzichtig men daar bij zijne keuze moet wezen, leert de waarschuwing hierboven voor een klein gedeelte afgedrukt.

De schrijver noemt als oorzaak van het verrijzen van vele dezer inrichtingen, „dat Duitschland met artsen overvoerd is,“ 't schijnt hem dus onbekend te zijn en ook voor onze lezers herinneren wij het ten overvloede, dat zeer vele dezer *Privat-Heilanstalten* in handen zijn van geheel onbevoegden. De daar bestaande vrijheid van uitoefening der geneeskundige praktijk laat dit toe en er wordt gretig gebruik van gemaakt. Er bestaan Heilanstalten, d. i. inrichtingen tot genezing niet alleen voor *Nerven-krankte*, maar speciaal ook voor toring- en ooglijders, waar nooit een geneesheer over den vloer komt en toch tal van lijders worden opgenomen.

De Pommade Medicinaal.

Een nader onderzoek van deze Pommade door den heer G. B. SCHMIDT ingesteld, heeft geleerd, dat de samenstelling anders is dan hij ons vroeger had gemeld, en wij in no. 10 van dit blad hebben medegedeeld.

Niet ossemerg is de voorname grondstof, maar *cocosvet*. Verder bevindt zich in de thans onderzochte ook wat *glycerine* (in vrijen toestand,) en is zij welriekend gemaakt door *Peru-balsem* en *Lavendel-olie*.

Behoudens deze wijziging in de samenstelling blijft alles, wat wij vroeger van deze *Pommade Medicinaal* gezegd hebben, volkomen waar en in één opzicht zouden wij nu nog sterker in onze uitdrukkingen kunnen zijn. Want *cocosvet* is nog vrijwat goedkooper dan ossemerg, zoodat de prijs van f 1, voor een klein fleschje vol, nu — om het zacht uit te drukken — nog „merkwaardiger“ blijkt.

Nog iets over Windelinx.

Verschillende bladen hebben uit ons laatste nummer het een en ander overgenomen ter waarschuwing tegen het gesticht *Windelinx* te Brussel of hebben onze mededeeling geplaatst, dat dit nummer gratis te verkrijgen is bij den uitgever H. van Belkum te Leeuwarden. 't Gevolg daarvan is geweest dat wij weder honderde briefkaarten tot aanvraag van exemplaren hebben ontvangen, welke exemplaren ongetwijfeld in de rechte handen zijn gekomen om het meeste nut voort te brengen.

Een der nieuwsbladen voegde aan deze mededeeling de opmerking toe, dat wijlen de *Dr. Windelinx* in zijne inrichting „volgens de homoöpatische geneeswijze“ praktiseerde. Wij weten maar al te zeer welk een biologeerende uitwerking dit woord homoeopathie uitoefent op sommige menschen,

hoe zij met dat woord op de lippen geloof hechten aan allerlei zonderlinge behandeling en zeldzame genezing. Wij moeten ook dezulken alle illusie ontnemen.

Ziehier wat er van deze homoeopathie van *Windelinx* is.

De homoeopatische geneeswijze wendt geneesmiddelen aan in een millioenmalige verdunning, omdat zij volgens eene niet al te duidelijke theorie de werking van het stoffelijke in die middelen zooveel mogelijk wenscht te beperken, om de krachten, die door de voorstanders dezer theorie verondersteld worden aan die stoffen verbonden te zijn, meer ongestoord zich te doen ontwikkelen.

't Is voor ieder duidelijk, dat de ééne opvatting over de werking der stoffen de andere uitsluit. Ieder geneesheer, 't spreekt van zelf, moet voor zich eene overtuigende koesteren, waarnaar hij zijne handelingen inricht ten voordeele zijner patienten. In 't fameuse gesticht van *Windelinx* is daarvan geen sprake. — Niettegenstaande in de meergemelde brochure, door *Windelinx* uitgegeven, gezegd wordt: *quant au traitement interne nous y attachons une grande importance*, is het *Windelinx* toch volkomen onverschillig welke wijze van behandeling hij bij zijne patienten moet volgen. Uitdrukkelijk geeft hij te kennen, dat elk naar verkiezing door hem wordt behandeld volgens de homoeopathische methode of volgens de zoogenaamde allopathie, om daarna te eindigen met den uitroep: „*ce qui n'empêche que la pratique du juste milieu ne puisse être aussi bonne que l'une et l'autre!*“

De geheimmiddelen op 't Congres te Weenen.

Een paar maanden geleden is te Weenen gehouden het *Internationale congres voor hygiëne en demographie*. Het werd bezocht door honderden personen, uitmuntende op het gebied van geneeskunde, natuurkunde, staathuishoudkunde enz.

De Kroonprins van Oostenrijk zelf stond aan het hoofd van 't congres en opende het onder een toevloed van duizenden.

Met een enkel woord reeds hebben wij er op gewezen dat o. a. ook op het programma was gebracht: *Maatregelen te nemen tegen de geheimmiddelen en hunne verbreiding*.

Door den rapporteur *Dr. FLORIAN KRATSCHEMER*, militair opper-geneesheer en buitengewoon hoogleeraar aan de Universiteit te Weenen, zijn aan het slot van zijn zeer uitvoerig betoog de volgende conclusies voorgesteld:

1. De geheimmiddelen (geheimmittelwesen), die, trots alle wettelijke verordeningen daar tegen gericht, zich nog steeds uitbreiden, mist allen wetenschappelijken grondslag; zij heeft alleen ten doel het publiek te misleiden en te bedriegen, terwijl zij zijne gezondheid benadeelt; met het oog op algemeene gezondheidsregeling zoowel als uit een oogpunt van zedelijkheid en staathuishoudkunde moet zij derhalve worden beschouwd als een belangrijk kwaad voor de menschheid.

2. De onderdrukking of afdoende beperking der geheimmiddelen kan alleen door de pogingen van sommige maatschappelijke kringen, zonder de hulp van den Staat niet verkregen worden.

3. De Regeeringen moeten worden aangespoord aan de geheimmiddelen de voorwaarden van haar bestaan te ontnemen:

- door te trachten de kennis van de gezondheidsleer bij het volk te vermeerderen, door het onderwijs in gezondheidsleer uit te breiden en meer algemeen te maken;
- door beter te regelen al hetgeen betrekking heeft op de uitoefening der artseneijbereidkunst;
- door wetenschappelijke inrichtingen te openen tot onderzoek van voedings-, genot- en geheimmiddelen;
- door wetten uit te vaardigen, waarbij zonder uitzondering verboden wordt, het aankondigen, te koop aanbieden of ten verkoop in voorraad houden van geheimmiddelen.

Deze conclusies werden door het congres aangenomen. Wij veroorlooven ons in 't bijzonder er op te wijzen, dat het laatste punt *d* juist weergeeft hetgeen door onze Vereeniging in den loop van 't vorige jaar per adres aan de Nederlandsche Regeering werd gevraagd.

Boekbeoordeeling.

Ons wonderschoone huis, en hoe het in stand te houden, met afbeeldingen van de voornaamste deelen, waaruit het samengesteld is, naar het Engelsch bewerkt door *DR. S. SR. CORONEL*. Amsterdam, Kirberger en Kesper, 1887, 312 blz., prijs f 1.50.

Wanneer de meerderheid der bevolking nog steeds nagenoeg onkundig is, of althans zich slechts hoogst gebrekkige voorstellingen maakt van den bouw en de verrichtingen van het menschelijke lichaam, 't ligt zeker niet aan den ijver van de Nederl. schrijvers om haar voor te lichten.

Gedurig verschijnen er nieuwe werkjes, waarin zij in allerlei trant bijeenbrengen wat noodig of nuttig is te weten. De bewerker van het hierboven aangegeven boekje is zeker niet de minst verdienstelijke op dit terrein. 't Werd oorspronkelijk in Amerika uitgegeven en is geschreven door een mannelijken en een vrouwelijke geneeskundige te zamen.

Voor Nederland werd het echter geheel omgewerkt. In bevattelijke stijl wordt in het boek beschreven de geheele inrichting van *het wonderschoone huis*, dat ieder mensch het zijne mag noemen, waarvan het is opgebouwd en hoe het wordt onderhouden.

De talrijke afbeeldingen der zintuigen, van gewrichten en spieren, van den loop der zenuwen en bloedvaten, zijn allen even duidelijk en de lezing van den tekst is des te aangenaamer door den helderen druk.

Elk, die 't waarlijk te doen is om iets te leeren en te onthouden, kunnen wij het boekje met overtuiging aanbevelen.

Correspondentie.

— C. B. te E. *Warners Safe Kidney Cure* is, naar het schijnt, het meest gebruikte van die bespottelijke *Warners Safe Cure*-middelen, waarover wij ook in 't vorig nummer reeds iets zeiden. Volgens mededeelingen in buitenlandse tijdschriften (ook in no. 11 vorigen jaargang vermeld) bevat een flesch *Safe Kidney Cure* 500 gram van een aftreksel van ongeveer 30 gram bladeren van *Hepatica tribola* en misschien ook van *Gaultheria procumbens*, vermengd met ongeveer 15 gram salpeter, 50 gram glycerine, 60 gram alcohol en een weinig wintergroen-olie.

— Dr. E. te H. Het onderzoek van de *Drudes- of Schavonezalf* is afgeloopen, doch wegens plaatsgebrek moet het opstel er over tot het volgende nummer worden uitgesteld.

— B. te G. Uwe opmerking, dat er winkels zijn waar men meel, gort, koffie enz. verkoopt en tevens *verfstoffen*, waaronder zelfs vergiftige, zooals Spaansch groen, loodwit enz., is zeker van groot belang en doet opnieuw uitkomen hoe treurig het is dat de verkoop van vergiften in ons land geheel niet geregeld is. Met den verkoop van geneesmiddelen heeft dit echter niets te maken en de bedoelde Commissie voor de nieuwe *Pharmacopoea Neerlandica* zal er niets aan kunnen doen. Beter is het om u te wenden tot het geneeskundig staatstoezicht, waarvan een Inspecteur in uwe woonplaats gevestigd is.

— R. te R. Gij schrijft dat er geen handel gedreven wordt met het middel dat ge ons toezendt. Denklijk is het een bekende groene olie uit de Apotheek en kunt gij door navraag wel te weten komen wat het is; een scheikundig onderzoek van zoo iets is altijd zeer omslachtig en wij doen dit alleen met middeljes, die veelvuldig worden gebruikt of geadverteerd, zoodat het onderzoek van algemeen belang kan geacht worden.

— O. te H. en E. te L. Het middel door u bedoeld, dat in de Sport-bladen zoo druk geadverteerd wordt, zullen wij trachten onderzocht te krijgen. Daarna dus meer er over.

— Dr. v. d. H. Dank voor de toezending; gaarne zullen wij er van gebruik maken in een der volgende nummers.

— F. te H. Wij weten van die *Medicinal Battery Company* niets anders dan hetgeen het door u toegezonden boekje ons leert, doch daarvan moeten wij verklaren dat het ons grove kwakzalverij toeschijnt. Reeds de titel *Galvanic Electricity the only reliable remedy for nervous exhaustion* doet daaraan denken. Zoodra wij er meer van weten hierover nader.

— Mej. L. te B. verzoekt ons haar in het Maandblad „een middel op te geven, dat de wenkbrauwen van schilfers zuivert en onschadelijk voor de haartjes is.“ Zij bewijst door haar vraag een geheel verkeerd begrip te hebben van ons blad. Het is niet bestemd om den rol van „brievendokter“ waartegen het integendeel aanhoudend waarschuwt, op zich te nemen. Het is onmogelijk eene ongesteldheid, welke ook, goed te beoordeelen zonder den lijder te zien. Mej. L. gade dus haar geneesheer raadplegen. Omdat soortgelijke vragen ons meermalen gedaan worden, strekke dit antwoord ook voor anderen.

— Mej. W. te G. De rubriek *Correspondentie* in de nummers van Aug. en Juni '86 en Juni '85 kan u den weg wijzen. Exemplaren zijn bij den uitgever verkrijgbaar.

— Wegens plaatsgebrek moesten sommige opstellen waaronder een over *Anti-épileptique Uten*, blijven liggen.